

Elveda Güvercinim

YAZAN
SELİM ÇÜRÜKKAYA

Elveda Güvercinim

M. Selim Çürükaya

BİR SÖZ

Bir söz söylemeye geldim. Ama eğer ölüm engellerse beni, o söylenecektir yarın tarafından. Çünkü sonsuzluğun kitabında hiçbir sır barındırmaz. Buradayım, yaşıyorum. Ve sürgün edilemem yaşam alanından. Herkesin uğruna olmaya geldim. Ve bugün tek başıma yaptıklarım, yarın yankılanacaktır yığınlardan. Şimdi ne söylüyorsam tek yürekten, yarın yankılanacaktır binlerce yürek tarafından...

Halil Cibran

"Bu kitap, ÷lkemizde yařanan geçmiř ile özlenen gelecek arasında bir dūř turudur."

Aysel ür÷kkaya

"Her şeyimizi öldürebilirsiniz, hayalimizi asla."

Dılşa, Murat baraj gölünün kıyısında kurulan ve Federal Kürdistan Cumhuriyeti kuzey eyaletinin başkenti Zazana'da doğmuştu. Babası aynı kentte bir uzay üssünde gökbilimcisi olarak çalışıyordu. Annesi ise çocuk doktoruydu. Evin tek çocuğu olan Dılşa, lise düzeyindeki eğitimini bu kentte tamamlayınca, Dersim Üniversitesi Zaza Dili ve Edebiyatı bölümünü kazanmış, iki yıldan beri bu bölümde okuyordu. 21 yaşındaydı, uzun ve sarı saçları vardı. İri gözleri elaydı; küçük ve yuvarlak ama ucu hafif kalkık burnu, yanakları ve çenesiyle uyum içindeydi. Boyu uzun, omuzları geniş, beli ince, kalçaları omuzlarının ölçüsündeydi. Daima gülyüzlü ve neşeliydi. Güzellığının hiçbir kusuru yoktu. Şarkı söyler gibi konuşurdu. Yardımsever ve alçak gönüllüydü. Edebiyat ve baleyi çok seviyordu. Üniversite lojmanlarının 3'üncü katının 18 nolu dairesinde otururdu. Aynı katta oturan Munzur isimli bir öğrenciye aşığı. Eski Ovacık şehrinin yerinde kurulan Munzur kentinde doğup büyüyen sevgilisi; siyah saçlı, uzun boylu, esmer, yakışıklı, kültürlü, insanları ve doğayı seven bir gençti. Onunla bir yıl önce tanışmış, anlaşmış ve birbirlerini sevmişlerdi. Aynı kattaki daireleri yakın olduğundan sık sık görüşür, ayrıldıklarında birbirlerini özlerlerdi.

Dılşa, cumartesi akşamı bütün aramalara rağmen Munzur'u bulamamış, geç saatlerde yatak odasına girip uzanmış, ama bir türlü uyuyamamıştı. Sabah erkenden kalkarak spor salonuna gitmiş, burada bir saat kadar jimnastik hareketleri yapmış, evine dönerek banyoya girip yıkanmıştı. Vücudu köpüklüken kapı zilinin sesini duydu. Munzur'dan başka kimsenin bu saatte zilini çalmayacağını biliyordu. Köpüklü yüzünü yıkayıp, bornozunu giyerek kapıya kadar yalınayak gitti. Salonda bekleyen Munzur'u kameranın ekranından izledi. Her zamanki gibi kısa kesilmiş saçlarını, üç günlük sakal ve bıyıklarını, heyecandan kızaran yanaklarını inceledi. Yazlık beyaz bir tişört, kot bir pantolon giyinmişti. Onu heyecanlandırmak, biraz da üzme amacıyla kapıyı açmadı. Munzur bir iki kez daha zili çaldı, tam gideceği sırada; Dılşa kapıyı açınca, heyecanlanarak içeri girdi. Sevgilisinin saçlarını ve göğsünü köpükler içinde görünce: "Ooo, denizköpüğünden yapılmış Afrodit'e benziyorsun güzelim" diyerek köpüklü göğsünden öptü.

Munzur oturma odasına geçerken, Dılşa tekrar banyoya giderek yılandı. Vücudunu havluyla sarıp, uzun sarı saçlarını saç kurutma makinasıyla kuruladı. Giyinince, boy aynasının karşısına geçerek kendisine baktı. Karpuz kollu, beyaz ipekten dikilmiş, ayak bileklerine kadar uzanan fistanı, ince beli üzerine kırmızı, küçük bir gülle bağlanan kaliteli siyah iplikte dokunmuş kemeri, beline kadar sarkan sarı saçları, kusursuz güzelliğini gözler önüne seriyordu. Hiç beklemeden bu haliyle Munzur'un karşısına çıktı. Meleğini karşısında gören Munzur, sevinerek ayağa kalktı. Gözlerini gözlerine dikerek:

"Bugün tatil, nereye gidelim sevgilim?" diye sordu. Yüzünü sevgilisinin içini ferahlatan bir gülücükle daha da güzelleştiren Dılşa: "İstersen önce Munzur kıyısında bir kahvaltı yapalım, ondan sonra nereye gideceğimizi orada konuşalım" dedi. Munzur, sevgilisinin alnından öpünce elele tutuşarak dışarı çıktılar. Lojmanın önündeki garajda bekleyen ve Federal Kürdistan Cumhuriyeti'nin başkenti Diyar-i Bekir'de üretilen son model, üstü açık, güneş enerjisiyle çalışan Tomofil marka spor arabaya binerek, Munzur Nehri'nin kıyısına gittiler.

Eskiden Tunceli ilinin bulunduğu yerde, modern ve turistik Mameki şehri kurulmuştu. Mameki Köprüsü'nden yukarıya doğru yaklaşık olarak on kilometre kadar, Munzur Nehri'nin her iki kıyısındaki dağ ve tepeler ortadan kaldırılarak dümdüz hale getirilmiş, bu düzlüklerde; parklar, çiçek bahçeleri, mermerden yüzme havuzları, lunaparklar, lokantalar ve çay bahçeleri yapılmıştı. Vadideki kocaman söğüt ağaçları, insana huzur veren gölgeleriyle planlı bir şekilde dikilmişti. Ayrıca Munzur Nehri üzerinde her bin metrede bir alçak, ortasında yaya

geçidi olan, iki tarafı yaz aylarında lokanta veya kahvehane olarak işletilebilen on adet köprü kurulmuştu. Bu köprülerin her biri değişik renklerle boyanmış, geceleri renkli ışıklarla süslenmişti. On kilometrelik Munzur vadisinde modern villalar, turistik oteller, moteller, eğlence merkezleri inşa edilmişti. Yaz aylarında onbinlerce Japon, Arap ve Avrupalı turist buraya akın ederdi. Fabrikalarda çalışan işçiler, devlet memurları, orman işçileri, çiçek yetiştiricileri, bal ihracatçıları aileleriyle birlikte genellikle akşam yemeklerini Munzur kıyısında veya küçük köprülerin üzerindeki turistik lokantalarda yemeği tercih ederlerdi.

Munzur ile Dılşa köprüünün üzerindeki kahvaltı salonuna girerek bir masada karşılıklı konulmuş sandalyelere oturdular. Televizyonda bir çizgi film vardı. Munzur Dılşa'nın ayağına nazikçe basarak:

"Baksana, sevdiğin 'Kero Kulink'¹ çizgi filmi gösteriliyor" dedi. Sevinerek arkasındaki televizyona bakan Dılşa:

"Yer değiştirelim, ben kahvaltımı yaparken bu filmi de izlemek istiyorum" deyince Munzur'la yer değiştirdiler.

Rafadan yumurta, Şavak tulum peyniri, Gezik kaymağı, Dersim balı ve çaydan oluşan kahvaltıları geldiğinde televizyondaki çizgi film bitmişti. Geç geldiklerine üzülen Dılşa, Zazaca müzik programının başladığını görünce üzüntüsünü dışa vurmadı.

Karnı doyunca günlük gazeteleri almak için salondaki otomata bir punet² atarak iki gazete aldı. Bu gazetelerden biri; Kurmanci diliyle orta eyaletin başkenti Van'da basılan, ekonomik konuları irdeleyen 'Abori'ydi. Diğeri ise; kuzey eyaletinin başkenti Zazana'da Zazaca olarak basılan magazin ve kültür ağırlıklı 'Veng'di. Elindeki gazetelerle masaya dönen Dılşa'ya bakan Munzur:

"Ben kahvaltımı yapıyorum, sen bana Veng'in sayfalarındaki kültür etkinliklerini bir okuyuver, biraz sonra nereye gideceğimizi kararlaştıralım" deyince gazetenin kültür sayfalarında göz gezdiren Dılşa:

"Sana kısa notlar halinde söyleyeyim" dedi. Ve şunları aktardı: "Harran şehrinde, Hz. İbrahim Kültür Merkezi'nde '**Nemrut'un Akibeti**' adlı bir oyun kurmanci diliyle sahneleniyor. Cizira Botan'da, Ahmede Xani Kültür Sarayı'nda bu günden itibaren iki ay boyunca Mem-u Zin Balesi sahnelenecek. Süphan Dağı'ndaki açık hava tiyatrosunda yaz boyunca Xeco Siyamed Müzikali izlenebilecek. Güney eyaletinin başkenti Sorana'daki Semeramis Tiyatro Salonu'nda, '**Kawa Destanı**' adlı oyun Soran diliyle sahneleniyor. Doğu eyaletinin başkenti Akabatana'nın Mazdek külliyyatında, '**Harpagos'un Dramı**' adlı oyun Gorani diliyle sahnelenmeye hazırlanıyor. Zazana'da ise Şeyx Sait Kültür Merkezi'nde '**Darağacındaki Seyit Rıza**' adlı oyun gösteriliyor."

Kahvaltısını bitiren Munzur: "Cizira Botan'a ne dersin? Akşam baleyi izler, sonra çıkar geliriz" diye açıkladı önerisini. "Bir şartım var" diyen Dılşa: "Arabayla değil trenle gitmeyi kabul ediyorsan, evet. Çünkü arabayla gidersek çok yoruluruz" dedi. Munzur bu öneriyi kabul edince, arabaya binerek tren istasyonuna gittiler. Enformasyon kompütösünden yarım saat sonra trenin hareket edeceğini öğrenince; arabayı bir garaja teslim ederek, gişeden öğrenciler için yüzde altmış indirimli satılan biletlerini alarak, 13. perona çıkıp treni beklemeye başladılar.

Tam zamanında gelen, saatte 240 kilometre hız yapabilen trenin bir kompartmanındaki iki koltukta karşılıklı oturdular. Tren hareket edince Munzur, elindeki Abori dergisinin, kendisi için önemli olan haber ve yorumlarını okumaya başladı. Gazetenin yazdığına göre Federal Kürdistan Cumhuriyeti'nin bir punetiyle bir dolar aynı değerdedi. Diyar-i Bekir'deki federal hükümet, komşu ülke Türkiye'den on bin orman işçisi istemişti. Türkiye ekonomisi sıkıntıdaydı, enflasyon yüzde altmışın üzerindeydi. Enerji, petrol, kömür, kereste ve tarım ürünlerinin büyük bir

¹ **Kero Kulink: Bir Kürt destanı**

² **Punet: Federal Kürdistan Cumhuriyeti'nin para birimi**

bölümünü Federal Kürdistan Cumhuriyeti'nden ithal eden Türkiye'nin ekonomik gidişatı iyi değildi. Kompartmana yeni kişiler girince Munzur, Dılşa'nın yanındaki koltuğa geçti. Karşısında oturanları başıyla selamlayan Munzur, bir müddet düşünerek iri yarı dolgun adama:

"Afedersiniz, yolculuk nereye?"

"Diyar-i Bekir'e"

"Mesleğiniz yani ne işle meşgulsünüz?"

"Balıkçiyım!" dedi adam gururla.

"Balıkçılık zevkli bir meslek olmalı, mesleğinizi seviyor musunuz?"

"Bu memlekette en popüler mesleklerden biri sayılır. Şu anda ülkemizde seksen beş baraj gölü var. En az bir milyon kişi balıkçılıkla uğraşiyor. Tabi bizim mesleğimiz sadece balık avlamak değildir. Biz balık yetiştiriyoruz. Bu mesleği öğrenmek için sekiz yıl öğrenim gördüm."

"Dış ülkelere ihracat yapıyor musunuz?"

"Tabi, hem akvaryum balıkları hem canlı balık hem konserve hem de dondurulmuş balık olarak ihraç ediyoruz."

Munzur, balıkçının yanında oturan uzun boylu adamın kendilerini can kulağıyla dinlediğini fark edince, ona da bazı sorular sormak istedi:

"Siz ne iş yapıyorsunuz efendim?"

"Orman ve çiçek müfettişiyim."

"İkinizde doğayla uğraşıyorsunuz çok güzel, biriniz göllerle biriniz orman ve çiçeklerle. Harika!"

"Bildiğiniz gibi ülkemiz; göller ve ormanlar ülkesidir. Tarih ve coğrafya kitaplarına bakılırsa, özellikle bağımsızlıktan önce bir kara ülkesiydi. Birkaç baraj gölü, üç de doğal gölümüz varmış o zaman. Nehirlerin hiçbiri bir ovayı sulamadan öyle akıp gidermiş. Ama şimdi; Dicle, Fırat, Murat, Habur, Aras, Zap üzerinde kurulan baraj göllerindeki gemi ulaşımı neredeyse kara ulaşımı kadardır. Bağımsızlıktan önce dağlarımızda az ağaç kalmıştı. Şimdi Harran'dan Akabatana'ya kadar güneş yüzü görmeden ağaçların gölgesinden gidebilirsin. Hatta bütün dünya ülkelerine çiçek ihracatı bile yapıyoruz."

Ormancının söylediklerinden hoşlanan Munzur:

"Biraz önce okuduğum bir habere göre hükümet, Türkiye'den on bin kadar orman işçisi istemiş, bu konuda bir bilginiz var mı?" dedi.

Orman ve çiçek müfettişi gülümsedi, şunları söyledi:

"Gelecek olan Türk işçilerinin ataları, eskiden bizim ormanlarımızı yakarak yok etmişlerdi.

Şimdi bizim ormanlarımıza yeni fidanlar dikmek, çiçek bahçelerimizde çalışmak, ormanlarımızı korumak için gelmeleri atalarının yaptıklarından daha şerefli bir iştir."

Diyar-i Bekir büyük garında tren değiştiren Dılşa ile Munzur, girdikleri kompartmanda; cüce bir erkek ve uzun boylu güzel bir kadınla tanıştılar.

Kadının üzerinde siyah ipekten bir şalvar, vişne rengi bir gömlek vardı. Gömleğin üzerine siyah, kahverengi karışımı, Kürt motiflerinin ön plana çıktığı bir yelek giymişti. Yeleğinin yakasına kırmızı renkli, siyah benekli metalden bir uğurböceği iştirmişti. Boynuna bağladığı kırmızı fular, iri göğüslerinin üzerine sarkmıştı. Lüle lüle siyah saçları beline kadar inmişti. Başına da yılın modası olan siyah bir Che Guevara şapkası takmıştı.

Kuğu gibi uzun bir boynu vardı. Kaşları yay, yüzü parlayan aydı. Gözleri kocaman iki damla bal, yanakları sanki kızaran nardı. Yaşı yirmi yedi, yirmi sekiz kadardı.

Bakışları ve hareketleriyle sempatik ve cana yakın olan cüce, bir metre kırk santim boyunda, siyah takım elbisesinin altına vişne rengi yakasız gömlek giyinmiş; badem bıyıklı, kıvrık saçlı, güleç yüzlü bir adamdı. Dılşa'nın ilgisini çektiğinden onunla konuşmak istedi:

"Beyefendi Diyar-i Bekir'li misiniz?"

"Diyar-i Bekir'in Xançeppek mahallesinde otururuz. Karşımdaki güzel hanımda eşimdir" dedi diksiyonlu bir ses tonu ve zarif hareketleriyle. Bu durum Dılşa'nın ilgisini daha da kamçıladiğından:

"Ne işle meşgulsünüz?"

"Ben tiyatrocuyum. Tabi eşim de!"

"Hangi oyunları sahnelediniz? Aynı oyunda birlikte mi rol alıyorsunuz?"

"Sahnelediğimiz oyunların sayısı çok ama hatırlayabileceğin bir tanesini söyleyeyim: **"Xançeppek Qırıkları"** 'Ben o çocuklardan birini, eşim de mahal- lenin fahişesini oynamıştı" dedi gülererek. Eşi, kocasına bakıp başını sallayınca, telaşlanan cüce: "Güzelim kızma, tiyatroyu anlatıyorum" dedi.

Oyunun konusunu gazetelerden okuduğunu hatırlayan Dılşa:

"Bu oyunu hatırlıyorum. Konusu çok ilginçti. Bağımsızlık öncesi, berduş sokak çocuklarının yaşamını ve daha sonraki direnişlerini anlatıyordu. Senaryosunu kim yazmıştı? "

"Tabi ki ben!"

"Peki o öyküleri kimden öğrendiniz?"

"Benim babamın dedesi Xançeppek Qırıkları'ndan biriymiş. O, babamın babasına, babamın babası babama, babam bana, ben de herkese anlattım."

"Yolculuk nereye? "

Sevimli cüce karşısında oturan hanımını parmağıyla işaret ederek:

"Bu gördüğünüz güzel hanımla bir geziye çıkmışız. Önce Botan'a uğrayacağız, oradan teleferikle Cudi Dağı'na çıkacağız. Arkeologlar ve mimarların işbirliği ile dağın tepesinde yapılan Nuh'un gemisini göreceğiz. İkinci durağımız da Ararat Dağı olacak. Bu dağın tepesinde yapılan gemi daha büyükmüş, biliyorsun bu konuda tartışmalar henüz sürüyor; kimi Nuh'un gemisi Ararat'a kimi Cudi'ye kondu diyor. Zannedersen işin içinden çıkılmadığı için; bizimkiler, her iki dağa da gemi yaptırdılar. İnanç sorunudur bu, adam Amerika'dan Japonya'dan kalkıp geliyor da; ben burnumun dibindeyken niye gidip görmeyeyim? Ama Ararat'ın öyküsü daha mantıklı gibime geliyor; çünkü Nuh'un köyünü de bulup orada yeniden yapmışlar. Cudi'de gemiden inen koca peygamber niye gidip Ararat'ın eteklerinde köy kursun ki? Değil mi hanımefendi? Yanlışım varsa söyle" dedi.

Dılşa, Ararat Dağı'nın çok güzel olduğunu söylemekle yetindi.

Cüce:

"Orada helikopter-dolmuşlarla çıkarıyorlarmış, teleferik gidemezmiş. Ama helikopterle daha iyi, dağın etrafını dolaşa dolaşa çıkarız. Anlatıyorlar ama ne ormanlar varmış ne ormanlar! Bizimkini ikna edemiyorum, benim dediklerimi yapsa; sahnedeki rolümü bitirir bitirmez, kendimi dağlardaki temiz havaya, serin gölgelere atarım. Ama gelmiyor, ben ne yapayım!"

Cüce adamın daha çok konuşmak istediğini anlayan Dılşa, Munzur'un kulağına fısıltıyla bir şeyler söyledi. Cüce:

"Adınız neydi hanımefendi?"

"Dılşa"

"Aman Allahım! Nereliydiniz?"

"Zazana'lıyım, Dersim Üniversitesi'nde öğrenciyim. Niye şaşırdınız?"

"Senin ismini çok seviyorum da ondan. Beyin adını da öğrenebilir miyim?"

"Munzur" dedi Dılşa.

Cüce çığlık atarcasına: "Olamaz, bu kadar tesadüf olamaz, evli misiniz?" diye sordu heyecanla.

Birbirlerinin yüzüne bakıp gülümseyen Dılşa ile Munzur: "Sözlüyoruz" dediler bir ağızdan.

Cüce: "Aman yarabbi! Bunlar onlar mı! Onlar bunlar mı! Acayip bir olay" diye söylendi. Cücenin söylediklerine bir anlam veremeyen Munzur ile Dılşa, şaşkın şaşkın cücenin suratına baktılar. Dılşa:

"Ne oldu, ne söylemek istiyorsun, bizi daha önce görmüş müsün? Yoksa birilerine mi benzettin?" dedi heyecanla. Cüce, hanımına: "Şu çantamı versen" diye ricada bulundu. Hanımı, eşinin elinin ulaşamayacağı yüksek rafın üstündeki çantayı alıp verince, cüce titrek elleriyle eski bir kitap çıkardı, Dılşa'ya uzattı:

"Bu kitap Dılşa ile Munzur'un öyküsünü anlatıyor. Ama çok eski bir öykü. Sizin mıntıkada bağımsızlık öncesi yaşanmış bir trajedidir anlatılan. Kitap 1998'de Türkçe olarak kaleme alınmış, bu kurmancı çevirisidir. Zazacası da vardır sanırım. Siz adınızı söyleyince, bu kitaptan tanıdığım Dılşa, gözlerimin önünde canlandı. Ben Hint felsefesini de okumuşum, onların dini inancına göre; insan öldükten sonra

ruhu, yeni doğan bir bebekle tekrar dünyaya gelirmiş. Bu kitaptaki Munzur ile Dılşa sizin bölgede birbirlerine âşık olmuşlar ama muratlarına erememişler. Kimbilir belki de sizin bedeninizde onların ruhu yaşıyor. Sizi fazla yormayayım. Bu kitabı size hediye etmek istiyorum. Ben çok eskiden okumuştum, bu tatilde tekrar okuyayım diye düşünmüştüm. Ama sizin okumanız, benim için daha önemlidir. Lütfen çok dikkatle okuyun" dedi.

Sevinerek kitabı alan Dılşa:

"Memnun oldum. Babam, bu kitaptaki öyküyü sık sık bana anlatırdı. Annem de mutlaka kitabı okumamı isterdi. Birçok yerde aradım ama bu kitabı bulamadım. Elektronik kitabı kütüphanede vardı, okumam veya dinlemem gerekiyordu ama boş zamanım yoktu. Biliyorsun kitap devri çoktan geçti. Ancak sizin gibi kitapseverlerde bulunur böyle değerli kitaplar" dedi. Cüceye ve eşine teşekkür ederek Munzur'la boş bir kompartmana geçtiler. Karşılıklı oturunca Dılşa, Munzur'a:

"Ben kitabı okuyacağım sen dinle, olur mu?" dedi.

Munzur: "Tamam" deyince Dılşa okumaya başladı:

Birinci Bölüm

1

Dılşa, liseden mezun olunca yüksek bir okula girememişti. Babası, kızının Tunceli'de kalmasını istemiyordu. Büyük oğlu Hasan askerliğini yapınca, başına herhangi bir bela gelir korkusuyla, bir yolunu bularak Avrupa'ya gitmişti.

Tunceli küçük ve tehlikeli bir yerd. Polisin gözünde bütün gençler kuşkuluydu. Her an herkes gözaltına alınabilir, işkenceden geçirilebilirdi.

Kızının başına bir felaketin gelmemesi için tanıdıkları aracılığıyla Elazığ'da ona iş buldu. Fevzi Çakmak Mahallesi'nde küçük bir ev kiraladı. Ve kızını oraya gönderdi.

Evini güzelce döşeyen Dılşa, aksaksız işine gidip geliyordu. Pek önemli bir problemi olmamasına rağmen geceleri uyuyunca kötü rüyalar görüyor, gündüzleri de bazı kişilerce izlendiğini sanıyordu. Yakın akrabaları dışında kimselerle samimi olmuyor, izlendiği düşüncesini ve kötü rüyalarını yakınlarına anlatıyordu.

O akşam çalıştığı işyerinden eve neşeli olarak döndü. Küçük anahtarlığını çantasından aldı, yavaşça kapıyı açıp, topuklu ayakkabılarını ara salonda çıkardı. Çantasını ayakkabılığın üzerine bırakıp, duvardaki aynanın karşısına geçti. Kısa kesilmiş siyah saçları hafif dağılmıştı, ince parmaklarıyla kıvrımlı saçlarını düzeltti. Siyah kirpiklerinin altındaki kömür karası gözleri gülüyordu. Kaşları kalemle çizilmiş gibiydi. Simasının detaylarını aynada inceledi. Kurumuş dudaklarına nemlendirici sürdü. Siyah yeleşini çıkarıp gardroba astı. Beyaz gömleği ve siyah eteği ile narin görünüyordu. Yirmi sekiz yaşında olmasına rağmen on sekizinde gösteriyordu.

Oturma odasına açılan kapıyı açınca birdenbire afallayıp durdu. Çılgılık atacaktı ama eliyle ağzını kapadı. Bir müddet donmuşçasına ayakta kaldı. Korkulu yüreği, endişeli beyniyle o kısacık anda pek çok şey düşündü. Eniştesinin ve ablasının fotoğrafları duvardan indirilmiş, fotoğraflar yırtılmış, çerçeveler parçalanmıştı. Ara koridora iyice baktı, oradan yatak odasına girdi, yatağı yerli yerinde duruyordu. Gardrobunun kapısını açtı, çekmecelerini çekti, giysilerini gözden geçirdi. Mücevher kutusuna baktı, "bu odaya

yabancı el dadanmamıştır" diye mırıldandı. Tuvalet ve mutfığa doğru koştu, burada da eşyalarının yerinde olduğunu gördü. Bir iz bir işaret aradı ama bulamadı. Dış kapıyı yokladı, kilidi inceledi, her şey sağlamdı. Geri oturma odasına dönünce iç dünyası karardı. Bütün korkular, endişeler, kaygılar yüreğine çöktü. Güzel yüzü, ateşe tutulmuş bir naylon gibi büzüldü. Elleri, ayakları titredi. Gözlerinin görüntüsü bulanıklaştı. Midesi bulandı ve dizüstü çöküp kaldı Dılşa.

Kendisine geldiğinde, titrek elleriyle fotoğraf parçalarını topladı. Ablasının fotoğrafında yırtılmamış bir gözünün kendisine endişeli baktığını sandı. Gözleri bu göze dalmışken ağladı. Geçmiş hayal meyal anımsadı. Öğretmen okulunda Kürdistan sorunu konusunda korkusuzca tartışan ablasının siması hafızasında canlandı. Kürt öğrencilerle polisin çatışmalarını hatırladı. 1978 yılında ablasının evlenmesiyle politik olayların dışında kalmaya çalışmıştı. Ama olaylar onun yakasını bırakmadı.

Ablası ve eniştesi "sır" olmuşlardı. Büyük gazeteler "**Terörist**" diye isimlerini yazıyordu. Sıkıyönetim komutanlıkları bildirimlerle onları arıyordu. Ardından tutuklandıkları haberi geldi. 12 Eylül 1980 darbesi her tarafı kasıp kavururken, annesinden Diyarbakır cezaevinin öykülerini dinledi.

Ablası 49 gün ölüm orucunda, ölümle santranc oynamıştı. Eniştesi, sıkıyönetim mahkemelerinde Kürt halkının haklarını savunmuş, sözleri ve cümleleriyle zulmün karanlığını yarmıştı. Ve bir kavga başlamıştı duvarların arasında! Silahlılarla silahsızların, haklılarla haksızların, zalimlerle mazlumların! Ve ablası simgesi olmuştu bu haklı kavganın. Daha sağken tabutu yapılmış, ölüm santrancının 49. gününde ölümü yenmeyi başarmıştı. Ablasıyla eniştesi, onun için birer düştü. Görülmeyen, dokunulmayan, ulaşılmayan, özlenilerek gerçekleşmesi beklenen birer düş! Yedi yıldır görememişti onları, ne duvarların arasında ne de sıkıyönetim mahkemelerinin sıralarında. Bunun için çerçevesiz fotoğraflarını asmıştı oturma odasının duvarına.

Kim? Hangi hain el? Hangi karanlık emel? Hangi umut hırsız dadanmıştı bu eve? Ablasının burnunu kim parçalamıştı? Eniştesinin yüzünü kim darmadağın etmişti? Bu hunharlığı kim işlemişti? Komşularından biri bu işi yapabilir miydi? Bu katliam bir sokak hırsızının işi olabilir miydi? Bir tanıdık bir bildik... Düşündü! "**Hayır**" dedi. Çerçevesiz hınçla parçalanmış, fotoğraflar kinle yırtılmıştı. Evde başka da hiçbir eşyaya dokunulmamıştı. Mahallede kendisini sevmeyen ırkçı çevreler vardı. Ama onlar bu eve giremez, evin içini ve fotoğraflardaki kişileri bilemezdi.

Katillerin kimliği esrarengiz değildi aslında. Onların da Dılşa'nın anahtarı gibi anahtarları vardı. Resimlerdeki kişileri Dılşa'dan daha iyi tanırlardı. Dılşa'nın babasını, kardeşlerini, aşiretini ve belki yedi sülalesini de bilirlerdi. Polis kuşkusu içine düşünce; korku ve telaşla terketti evini, bir taksiye atlayarak Elazığ garajına, oradan Tuncelililer otobüsüne binerek Alpdoğan Mahallesi'ndeki babasının evine gitti.

Dılşa kendisini izleyenlerin korkusundan dolayı tayinini Kepektaş kasabasına aldırılmıştı. Yeni evini oturmaya hazır hale getirince annesini ziyaret etmek amacıyla Tunceli'ye gelmişti. Burada, bir ilkokulda öğretmenlik yapan arkadaşı Şefika ile birlikte on temmuz gününün sabahı, garajda bir otobüse bindiler. Dılşa'nın arkadaşı Bingöl'lüydü. Ailesi Diyarbakır'da oturuyordu.

Eniştesinin tanıdığı, onun ise dert ortağıydı. Bir gün önce Halkın Emek Partisi Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın devlet güdümlü çeteler tarafından kaçırılıp öldürüldüğünü duymuş, bu konuyla ilgili gazetelerin haber ve yorumlarını okumuşlardı. Bir ara Şefika Dılşa'ya: "**İnan ki Vedat'ı katledenlerle, odadaki fotoğrafları yırtan kişiler aynı kişilerdir**" demişti. Uzunca süren tartışmaların ardından Şefika'nın ailesini ziyaret etmek ve Vedat'ın cenaze törenine katılmak amacıyla D. Bakır'a gitmeye karar vermişler, tıklım tıklım dolan otobüs hareket edince fıslıtyla sohbet etmeye başlamışlardı.

Öğle saatlerine doğru Diyarbakır'a yaklaştıklarında, silahlı askerler tarafından adımbaşı yolları kesilip, soğuk namluların nişangahında komutlarla elleri enselerinde kenetlendi. Üstleri başları didik didik arandı, yanbaşılarında insanlar dipçiklenip tekmelendi. Urfa Kapı'dan şehre girdiklerinde, mahşeri bir kalabalık onları içine çekti. Gözleri tanıdık bir sima aradı ama bulamadı. Onbinlerce insan doldurmuştu Diyarbakır 'ı. Kızıltepe, Derik, Batman'dan. Kığı, Genç, Solhan'dan. Siverek, Suruç, Hilvan'dan. Mersin, Adana, İstanbul'dan. Eruh, Şemdinli, Silvan'dan. Tatvan, Pervari, Van'dan onbinler akın etmişti. Puşileri, ulusal renkleri, zılgıtları, acıları ve özlemleriyle gelmişlerdi.

Dılşa ile Şefika kalabalık deryasına dalarak ilerlediler. "Elbisemin altına kefenimi giydim de geldim" diyordu biri yanındakine; diğeri "Ben de bahçemde mezarımı kazdım da geldim" diyordu gülererek. Memurlar, işsizler, öğretmenler, öğrenciler, işçiler, sendikacılar, kahveciler, lokantacılar ve bilumum mesleklerden insanlardı bunlar. Hiçbiri endişeli değildi, korkunun esamesi bile kimsenin yüzünde okunmuyordu. Kadınlar ve erkekler en güzel giysilerine bürünmüşlerdi. Sanki cenaze töreninden ziyade zafer bayramı için biraraya gelmiş gibiydiler. Çocukların ve gençlerin elinde ulusal renkleri temsil eden kurdelalar vardı. "**Yeter!**" diyordu bazı gençler: "**Katil çeteler** insan avına çıkmış, yarın sıranın kime geleceğini kimse bilmiyor. Ama bizi sürü sayanların, içimize kuzu kılığında kurtlar saldığı kesin! Aramızda doktor kılığında dolaşan cellatlar var! Cinayet şebekeleri devlet kılığında, devlet cinayet şebekeleri kılığında aramızda! Güvercin postuna girmiş yarasalar uçuşuyor tepemizde" diyorlardı.

Kocaman Diyarbakır şehrini bir insan seli basmıştı. Sokaklar ve meydanlar tıklım tıklım doluydu. Cenazenin nerede olduğu bilinmiyordu. Kalabalıklar bilinçsiz adımlarla yürüyordu. Şefika ile Dılşa kalabalığın dalgalarına kapılarak sokak sokak ilerliyorlardı. Belediye binasının önündeki alandan Mardin Kapı'ya doğru ilerlediklerinde; helikopterler uçtu, silahlar patlamaya başladı, ambulanslar siren çaldı, panzerlerin üzerine konulmuş makinalı silahlar ölüm kustu. Surların üzerinde pusuya yatan özel timler hedef gözeterek ellerindeki silahları ateşledi. Sokakları ve alanları dolduran yüzbinler, okyanusun dalgaları gibi kabarıp alçaldılar. İnsanların feryadından, alçaktan uçan helikopterlerin gürültüsünden, otomatik silahların korosundan Diyarbakır bedenlerinin pinlerinden binlerce güvercin havalandı.

Onları serçe kuşları izledi; kırlangıçlar, kargalar, saksağanlar, leylekler gökyüzüne doğru kanat açarak şehrin üzerinde dolanmaya başladılar. Onlar da insanlar gibi büyük bir paniğe kapılmış, olan bitenleri yükseklerden seyrediyorlardı.

Yerdeki savunmasız insanların ise; bu kuşlardan pek bir farkları yoktu. Nerede patladığı belli olmayan silahlardan çıkan görünmez kurşunlar onları cansız yere seriyor, sokakların dolu olmasından dolayı kimse ne kaçabiliyor ne saklanabiliyor ne de bir yeri kendine siper edebiliyordu. Artık burada insanın siperi insandı. Babanız, kardeşiniz, oğlunuz, anneniz, sevgiliniz, eşiniz, arkadaşlarınız sizin siperinizdi veya siz onların.

Şefika ile Dılşa kaç kişiye siper oldular veya kaç kişi onlara siper oldu bilinmez. Bilinen o ki; onlarında Mardin Kapı'dan aşağıya doğru akan insan seline kapılmalarıydı. Elele vererek, düşe kalka sürükleniyorlardı. Bazen insan dalgaları üstlerinden geçiyor bazen ayağa kalkıp gelen yeni dalgalara karşı direnip sürükleniyorlardı. Mardin Kapı'nın dışındaki uçuruma yaklaştıklarında feryat sesleri duydular:

"Yere yatın! Yere yatın! İnsanlar uçurumdan düşüyor. Eyvah!"

diyordu bu feryat sesleri. Yaklaşık olarak kırk metre yükseklikteki bu uçurumun alt tarafında eskiden bir değirmen vardı. Değirmenin önündeki düzlük Dicle Nehri'yle birleşiyordu. Kalabalık seli de bu ölümcül uçuruma doğru akıyordu. Bağırınların yanık feryadı, uçurumdan bir hayli insanın düştüğü korkusuyla yüklüydü. Bir tarafta uçurum diğer tarafta patlayan otomatik silahlar, **"kırk katırla kırk satır"** arasında kalan insanlar. İyi ki uçurum korkusu ağır bastı ve insan seli yön değiştirerek tersine akmaya başladı. Uçurumdan iki yüz metre kadar geri çekilen kalabalık elele tutuşarak set oluşturdu. Dılşa'nın sağ elini Şefika, sol elini ise tanımadığı sarışın, mavi gözlü, kolsuz gömleklili, kot pantolonlu, uzun boylu bir genç tutmuştu. Bazen gelen dalgalara direnmek için kolları koparcasına zorlanıyor bazen de rahat nefes alıyorlardı. Bu arada Dılşa'nın elinden başlayan ılık bir dalga; bileğine, oradan koluna, omuzuna yayılarak kalbine boşaldı. Elini tutan gence göz ucuyla bakan Dılşa: **"Nerelisiniz?"** diye sordu. Şefika, Dılşa'nın konuştuğu gencin tanıdığıydı. Ona bakarak:

"Merhaba Doktor Munzur, sende mi buralardasın? Tesadüfe bak!" dedi. Dılşa'ya dönerek: "Arkadaş, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyor" diyerek Munzur'u tanıttı. Ve gelen yeni bir insan dalgasına göğüs gerdiler.

Silahlar susmak bilmiyor insanlar gökyüzünde dolanan kuşlar gibi sokaktan sokağa, alandan alana akıyordu. Ölen ve yaralananların hesabı yoktu. Silahların gölgesinde coplar, sopalar, kalaslar da çalışıyordu. D. Bakır çarşısında nelerin olup bittiği bilinmemesine rağmen, vitrin namına bir şeyin sağlam kalmadığı düşünülüyordu. Meydanlar, sokaklar mezbahaneye dönüşünce, kalabalıklar başlarının çaresine bakmak için **"erliği"** kaçmakta buluyordu.

Dılşa, arkadaşlarıyla birlikte Alipaşa Mahallesi'ne uzanan bir sokağa girdiğinde, gökyüzünden önüne beyaz, yaralı bir güvercin düştü. Sol kanadını bir iki kez çırpıtı, belli ki can çekişiyordu. Yüreğinin derin acısıyla eğilip iki eliyle incitmeden güvercini aldı. Dr. Munzur, Dılşa'nın avucundaki güvercini yoklayınca: "Kurşun değmiş" dedi üzülerek. Ellerinin kanadığını gören Dılşa, Dr. Munzur'a yardım bekler gözlerle baktı. "Çaresi yok ölecek güvercin, güvercinin ölmesi demek barışın bitmesi demektir" dedi Dr. Munzur. Üçü birlikte gözyaşı döktüler. Ve güvercin Dılşa'nın avucunda can verince Dr. Munzur güvercinin bir kanadından Dılşa diğer kanadından tutarak, Şefika da ardlarına takılarak boynu bükük yürüdüler.

Şefika'nın ağabeyinin bahçesine vardıklarında Dr.Munzur, çiçeklerin arasında küçük bir mezar kazdı, güvercini buraya gömdüler. Tıpkı insanların mezarlarındaki gibi baş ve ayak kısımlarına küçük birer taş diktiler. Bahçeden kopardıkları üç gülü mezarın üzerine bırakarak eve gittiler. İkisinin aşkı bu evde filizlendi. Dr. Munzur, Dılşa'nın ablasını ve eniştesini uzun süreden beri tanıyordu. Onların direniş öykülerinin en ince ayrıntılarını bile biliyordu. Bundan dolayı Dılşa'ya daha çok ilgi duydu. Aynı ilgiyi Dılşa'nın gözlerinde de okudu. Genellikle güncel ve siyasi konuları konuştular ama zaman zaman birbirlerinin gözlerine kilitlenen bakışları, yüreklerinde doğan başka bir duyguyu çağırıyordu. Cenaze töreni esnasında yaşadıkları panik, duydukları korku, güvercinin can veriş anında iç dünyalarını kaplayan hüznün, küçük yüreklerine gömdükleri güvercinin pır pır eden beyaz kanatları, onları, görülmez bağlar ve tarif edilemez duygularla birbirlerine bağlamıştı. Bir ara başbaşa kaldıklarında içinde kopan fırtınayı dışa vurmak isteyen Dr. Munzur:

"Sana bir şey söylemek istiyorum" dedi.

Dr Munzur'un ne söyleyeceğini tahmin eden Dılşa, başını önüne eğerek kıpkırmızı kesildi. Yürek atışları arttı. İsteği dışında dudakları titredi, gözlerini ellerine dikerek, parmaklarıyla oynadı. İçindeki fırtınayı dışa vurmamak için zorlandı. Dayanamayacağını anlayınca ayağa kalkıp mutfakta yemek pişiren Şefika'nın yanına gitti. Şefika ile konuşurken sesinin titrediğini fark etti. Durumunu çaktırmamak için ellerini yüzünü yıkadı. Tekrar Dr. Munzur'un oturduğu odaya dönerek ondan uzak bir köşedeki koltukta oturdu. Aralarındaki sessizlik uzun sürdü. Dr. Munzur'un: "Ne düşünüyorsun?" sorusuyla daldığı düşten ayılan Dılşa: "Bilmiyorum, öyle dalmışım" diyebildi yavaşça. Yemekten sonra Şefika'nın "Dışarda biraz gezelim mi?" önerisini ikisi de kabul etti. Ama dışarda sokağa çıkma yasağı olduğunu öğrenince, eve geri döndüler. Gece geç saatlere kadar konuştular. Vedat'ın cenazesinin polis tarafından kaçırılıp köyüne götürüldüğünü ve orada gömüldüğünü duydular. "Devletin gayri resmi çeteleri insanları öldürüyor, resmi polisleri de ölümlerin cenazelerini zorla gömüyor" yorumunu yaptılar...

Ülkede can güvenliğinin kalmadığını çoktan beri biliyorlardı. Dağların doruklarında, derin vadilerinde kıran kırana bir savaş başlamıştı. Bu savaş bazı insanların yüreklerinde korkuyu büyütüyor bazı insanların yüreklerindeki korkuyu bitiriyordu. Dılşa hep savaştan korkar, dağ kelimesinden hep ürkerdi. Ama sevdiği insanlar gözlerini dağlara dikerdi. Dağdan gelen kaç acılı haberle yıkılmıştı kaç kez kanamıştı yüreği kaç kez için için ağlamıştı? Bunların sayısını bilmezdi. Dağlar ve zindanlar son yirmi yılda gençliğin kaderinin çizildiği yerlerdi. Bildiği bütün öyküler hep bu mekânlarda geçerdi. Altmış gün ölüm oruçlarında kendilerini yeyip yaşayanları, soğuk kar fırtınasında arkadaşlarının donan el ve ayaklarını ekmek bıçağıyla kesenleri bilirdi. Rüyalarında dağların doruklarında olurdu bazen sevdikleriyle birlikte, bombalar yağardı gökyüzünden, toprak alev alev yanardı.

Yemyeşil ağaçlar, nergizler, papatyalar, yaban gülleri küle dönerdi. Kuşlar, karıncalar, renk renk kelebekler, kaplumbağalar, uğur böcekleri, peygamber develeri, çekirgeler, bal arıları, cehenneme düşerdi. Berrak ve şifalı sular zehir akardı. Ceylanlar ürküp kaçardı. Sonra leş kartalları kaplardı dumanlı gökyüzünü...

Dr. Munzur'un gözleri dağlardaydı. Dılşa yüreğini dağlara gönderip şehirde yaşayamazdı. Onunla elele verip dağlara çıkamazdı. Dağlara çıkmaktan vazgeçirip kendisiyle yaşamayı, yapısıyla bağdaştıramazdı. Aşkını, sevdasını yüreğine gömecekti. Ortalığın sakinleşmesini, silahların susmasını, insanların ve güvercinlerin öldürülmemesini, yaban güllerinin ve peygamber develerinin yanmamasını, suların beraklaşmasını ve leş kartallarının çekip gitmesini, yıkılan köylerin şenlenmesini, koyunların yasaklanan yaylalara dönmesini, çobanların yaylalarda korkusuzca kaval çalmasını, kül tarlaları haline gelmiş dağlarda, yaban güllerinin açmasını ve bülbüllerin gül dallarına konmasını bekleyecekti.

Mardin Kapı kalabalıktı. Çarşafı kadınlar, külahlı erkekler, kısa etekli genç kızlar, kot pantolonlu gençler telaşlı adımlarla dolaşıyorlardı. Çocuklar ellerindeki kilden yapılmış ibrikler ve cam bardaklarla soğuk su satıyorlardı. Seyyar satıcılar müşteri çekmek için habire bağıyorlardı. Araba tamirhanelerinden, bakırcı ve demirci dükkânlarından insanı orta çağ dünyasına götüren metal sesleri yükseliyordu. Renk renk dolmuşlar surlara, Mardin Kapı'ya veda edencesine korna çalarak varmak istedikleri yerlere doğru gidiyordu.

Mardin Kapı'daki surlar yeniden onarılmış, heybetli görünümüyle binlerce yıl önceki tarihin sessiz tanıkları gibi duruyordu. Surların gölgesinde kurulmuş seyyar pazarlarda insanı hayrete düşüren bir canlılık göze çarpıyordu.

Dr. Munzur'un randevu yeri olarak bu kadar kalabalık bir yeri neden seçtiğini anlamayan Dılşa, vaktinden önce gelmiş, zamanı saat tiktakları gibi yürek çarpıntılarıyla ölçerek bekliyordu. Üzerindeki siyah kot pantolon, beyaz gömlek ve spor ayakkabılarıyla sur duvarının gölgesinde durmadan sağa sola bakıyordu. Heyecanı doruktaydı. İçi titriyor, gözleri radar gibi kalabalıkları tarıyordu. Sevgilisine benzeyen birisine gözleri ilişince o tarafa doğru yürüyor, gelenin sevgilisi olmadığını anlayınca, beklediği yere geri dönüyordu.

Sabrı artık taşma noktasına ulaşmıştı ki Dr. Munzur'un karşıdan geldiğini gördü. Sarı saçları itinayla taranmıştı. Üzerinde siyah pantolon ve kısa kollu mavi bir tişört vardı. Sağ elini kaldırarak el salladı. Kendisini görmediğini anlayınca hızlı adımlarla ona doğru koştu. Yanına varınca nefes nefeseydi, ne diyeceğini şaşırı. Karşısına dikildi, hiç bir şey konuşmadı. Dr. Munzur'un kendisine uzanan elini tuttu. "Hoşgeldin"ine elini sıkarak "Hoşbulduk" diyebildi. Onun telaşlı halini hemen fark eden Dr. Munzur: "Gel kapıdan surun dışına çıkalım" dedi. Birlikte yürüdüler. Surun dışına çıkıp uçurumun başına vardıklarında, yemyeşil manzaralı vadi gözlerinin önündeydi. Dicle Nehri yeşillığe bürünmüş; kırmızı, sarı, mor çiçeklerle süslenmiş vadide, mavi bir yay çizerek, on gözlü köprüye doğru sessizce akıyordu. Uçurumun hemen dibindeki Hevsel bahçelerinde renk renk çiçek açmış ağaçlar görünüyordu. Üç gün önce bu uçurumdan düşerek sakatlanan insanların anımsadılar. **Onların çığlıklarını kulaklarında duyarak bir müddet daldılar.**

Yaşadığı korku dolu anlardan sıyrılarak bu güzel manzara karşısında büyülenen Dılşa, Dr. Munzur'la konuşacaklarını düşünüyor ama kapıldığı heyecandan dolayı hiçbir şey konuşamayacağını biliyordu. Buraya neden geldiğini nasıl söyleyecekti? Kendisini günlerdir büyüleyen, yemekten içmekten kesen, uyumasını engelleyen aşkını nasıl anlatacaktı? Önce kendisinin aşkını anlatması doğru olacak mıydı? Sonu belli olmayan bir aşkın temelini kendisinin atması sakıncalı değil miydi?

Dılşa'nın dalgın olduğunu gören Dr. Munzur: "Dicle kıyısına inelim mi?" diye sordu. "İnelim" cevabını alınca, Dılşa'nın elini elinin içine aldı. Bütün vücuduyla titreyen Dılşa, ister istemez adımlarını Dr. Munzur'un adımlarına uydurarak yokuş aşağı yürümeye başladı.

Dr. Munzur: "Kendini sıkma konuş! Benim duygularımı biliyorsun seni seviyorum. Gördüğüm andan itibaren içime bir ateş düştü. Bakışlarım bakışlarınla buluştuğunda, gözlerinden gözlerime geçen aşkın yüreğimi doldurdu. O gün itiraf etmek istedim. Ama sen kaçtın, dinlemek istemedin beni. Senden ayrılınca: 'Aşk okuyla yüreğimden vuruldum' diyorlar ya, ben de öyle vuruldum. Bakışının okları, görülmez yaralar açtı yüreğimde. Ancak güzel sözlerin iyileştirebilir yaralarımı. Sende hislerini bana anlatır mısın?"

Dr. Munzur'u heyecanla dinleyen Dılşa, elinin içinde terleyen elini çekerek yokuş aşağı koştu. Bahçelik alana vardığında durdu. Geri dönüp kendisine doğru koşan Dr. Munzur'a baktı. Sonra bahçelerin arasından Dicle'ye doğru koşmaya başladı. "Dur birlikte yürüyelim" diyen Dr. Munzur'un sesini duyunca yavaş adımlarla yürüdü. Sarhoş gibiydi, belki şuuru kaymıştı. Gözlerinin önündeki herşey toz pembeydi. Kanatları vardı sanki uçmak istiyordu. Dr. Munzur'un ayak sesleri yaklaşınca daha da yavaşladı. Yanyana yürüyorlardı şimdi ama konuşmuyorlardı. Duyguları şaha kalkmış, hayalleri birbirine sarılmıştı. Aynı heyecanı yaşıyor aynı şeyleri düşünüyorlardı. Ama bunu birbirlerine anlatamıyorlardı. Belki kelimeleri yetmezdi yaşadıklarını anlatmaya belki sözcükler yaşadıklarının büyüsunü bozacaktı.

Dicle suyunun kıyısına vardıklarında karşılıklı oturdular çimenlerin üzerine. Gözgöze geldiler. Uzun bir süre birbirlerinin gözlerinde kayboldular. Bir ara Dr. Munzur: "Doğru söyler misin, niye D. Bakır'a geri geldin?"

Bakışlarını Dr. Munzur'un bakışlarından kaçırarak, boynunu yana eğen Dılşa gözlerini yere dikti. Daldı. Konuşamadı. Oturduğu yerden ayağa kalkan Dr. Munzur, Dılşa'yı kucaklayarak öptü. Kucak kucağa, yanak yanağa, dudak dudağa oldular. Yeşil otların üzerinde, kırmızı gelincik çiçekleri arasında yuvarlandılar. Kâh biri kâh diğeri sevdiğini kollarıyla sımsıkı sardı. Birbirlerinin dudaklarından bal emdiler. Delici bakışlarıyla birbirlerinin gizemli dünyalarına girdiler. Yanıbaşlarında delicesine akan Dicle'yi, onları kocaman bir göz gibi izleyen güneşi, zaman zaman sırtlarına batan taze kenger dikenlerinin yakıcı acısını hiç umursamadılar. Körük gibi inip kalkan göğüs kafesleri, uzaktan duyulacak kadar yükselen nefes alışverişleri, iki bedeni bir bedende birleştiren, kendini Dr. Munzur'un kollarının arasından kurtaran Dılşa: "Dur anlatacağım" dedi. Dr. Munzur karşısına oturunca anlatmaya başladı: "Cenaze töreninden sonra Dersim'e gidince bir tuhaf oldum. Evde ve iş yerinde duramaz oldum. Yemek yiyemiyor, geceleri uyuyamıyordum. İki bir Şefika'yı telefonla arıyordum. Sonra baktım olmuyor Şefika'yı yanıma çağırdım. Ona herşeyi anlattım. O da bu duruma sevinince seni görmeye karar verdim. Birlikte geldik. Bu gece onlarda kaldım. Sabah telefonla seni aradım. Onlara gelseydin daha iyi olmaz mıydı?"

Dr. Munzur: "Senin bir gün geleceğini düşünüyordum. Gözlerin yalan söylemeyeceğini biliyordum. Telefonda sesini duyunca şaşırmadım, fazla düşünmeden 'Mardin Kapı'ya gel' dedim. Sanki Mardin Kapı bilinç altımda vardı benim. Nedenini anlatırsam güler gözlerin senin." Oturduğu yerden kalkan Dılşa suyun kenarına giderek ellerini yıkadı. Dr. Munzur'a dönerek: "Bizim oralarda nehirlerin kutsal olduğunu biliyor muydun? Sizin bu Dicle'nin de kutsallığı var mı?" diye sordu.

Gülümseyen Dr. Munzur:

"Sizinkiler hala doğaya tapıyorlar, nehirlerin kutsal olması ondandır sanıyorum" diye cevap verdi.

"Ama olsun doğayı sevmek, onu kutsal saymak ve korumak benim de hoşuma gidiyor. Bizim Munzur nehriyle ilgili bir söylence anlatayım, bilmem inanır mısınız?"

"Anlat, bir dinleyeyim!"

"Çok eskiden önemli konularda birbirlerine söz vermek isteyenler, Munzur kıyısına giderek sözlerinde duracaklarına dair yemin içerler ve ardından Munzur'a birer taş atarlarmış. Sözünde durmayanı Munzur çarparmış."

Dr. Munzur:

"Bir romanda okumuştum. Yanılmıyorsam Dersim isyanını anlatan bir roman olacaktı. Seyit Rıza ve diğer aşiret reisleri Munzur Nehri'nin kıyısında bir toplantı yapıyorlar. Devlete karşı direneceklerine dair birbirlerine söz verdikten sonra Munzur suyuna birer taş atıyorlar."

Dılşa: "Gelenek ve töreleri de ikiye ayırmak lazım. Bazı gelenek ve töreler çok kötü, onları

aşmak lazım. İyi olanlara da sahip çıkmamız gerekiyor. Örneğin ben alevi sen sunnisin. Eski geleneklerimize göre birbirimizi sevmek suçtu. **Töre sevginin katiliydi.**“

Dr. Munzur:

"Ailen bir sorun çıkarır mı?"

Dılşa: "Hayır biz o sorunu yıllar önce aştık. Senin aileden sorun çıkmazsa bizden hiç çıkmaz. Bak sana ne diyecektim: Gel bu Dicle'nin kıyısında birbirimize bağlılık sözü verelim. Dicle suyu tanışımız olsun. Nerede olursak olalım, hangi engellerle karşılaşsak karşılaşalım, ölene kadar birbirimizi sevelim."

Dr. Munzur gülererek: "Dicle suyu durmuyor ki yeminimiz henüz bitmeden akıp gidecek" dedi.

Dılşa:

"Hiçbir yere gitmez. Gitse Fırat'a karışır, ordan Basra'ya dökülür; buhar olur, buluttan yağmur olarak yağar, saçlarını ıslatır senin, çeşmemden oluk oluk akar benim. Tanışımız her zaman bizimledir. Öyle bir tanık ki onsuz yaşayamayız."

Ayağa kalkan Dr. Munzur: "Tamam burada birbirimize bağlılık sözü verelim. Dicle'yi kendimize tanık tatalım. Ve bağlılık yemini ettikten sonra suyuna birer taş atalım."

Dicle kıyısında bağlılık yemini eden Dılşa ile Dr. Munzur suya birer taş attınca Mardin Kapı'ya geri döndüler. Buradan son kez Dicle'ye bakan Dr. Munzur:

"Seninle neden burada buluşmayı tercih ettim biliyor musun? Tercihim bilinçlidir. Çünkü bu Mardin Kapı çocukluğumdan beri beni hep etkilemiştir. Bu kapıyla ilgili türkü ve efsaneleri her dinlediğimde derinden sarsılırım. Canım çok sıkıldığında da gelir buralarda dinlenir, burayla ilgili türküleri sessizce mırıldanırım."

Dılşa:

"Mardin kapı şen olur

Dibi değirmen olur

Buralarda yar seven

Vallahi verem olur" diyerek söyledi türkünün bir dördlüğünü. Sonra: "Böyle mi mırıldanırdın?"

dedi gülererek. "Sakin biz de verem olmayalım!" diye sorunca Dr. Munzur: "Kimbilir belki veremden daha beter işler gelir başımıza. Zaman kötü, zalimler güçlü, önümüz karanlık. Neyse türkülere kafayı fazla takma, gel Melik Ahmet semtine gidelim, sana Diyarbakır'ın meşhur peynirli kadayıfını ısmarlayayım" dedi. Mardin Kapı'dan yürüyerek Melik Ahmet semtinde bir kadayıfçı dükkanına girip bir masada karşılıklı oturdular. Üstü kızarmış kadayıf, altında tuzsuz yağlı Diyarbakır peynirinden yapılmış tatlıyı yeyince dışarı çıkıp, Ben-u Sen Mahallesi'ne gittiler. Yoksulluğun kol gezdiği bu gecekondu mahallesinin çocukları; kıcı çıplak, yalınayaktı. Mahalleyi bir dere ortadan ikiye bölmüştü. Derenin yanına vardıklarında Dr. Munzur durdu.

Dılşa'ya şu açıklamayı yaptı:

"Gördüğün bu suyun adı haram sudur. Kanalizasyon şebekesi olmadığından mahallenin ortasından böyle akıp gider. Ve bir çok hastalığa neden olur. İşin ilginç tarafı halk, bu suyu bile kutsallaştırarak efsaneler uydurmuştur. Rivayete bakılırsa muradına eremeyenler veya sevip de birbirlerine kavuşamayanlar, önce bu suyun üzerinden atlayıp sonra içindeki pis bezleri toplarlarsa birbirlerine kavuşurlarmış!."

Dr. Munzur rivayeti anlatmaya devam ederken Dılşa güzel sesiyle:

"Haram sudan atladım

Mantin çarşaf topladım

Muradım olur diye

Her derdine katlandım" diye türkünün bir dördlüğünü söyleyince, Dr. Munzur'un gözlerinin içine bakarak:

"Rivayete inanıyorsan önce sudan atlayayım, ardından mantin çarşaf toplayayım" diyerek güldü.

Dr. Munzur:

"Efsaneleri biz inansak da inanmasak da insanoğlu uydurmuştur. Ama düşün bu efsane olmasaydı bu kadar pis bir sudan, o kadar güzel bir türkü çıkar mıydı? Bu efsane olmasaydı seni getirip, burayı sana gösterebilir miydin? Türküsünü söyleyebilir miydin haram suyun?" Ben-u Sen

mahallesinden dönünce Diyarbakır surlarının üzerine çıkıp Dılşa'nın elini tutan Dr. Munzur:

"Diyarbakır şehrinin etrafını kuşatan bu duvar; Çin seddinden sonra dünyanın en uzun duvarıdır. Hatta Çin seddinden çok daha eskidir. Yanılmıyorsam on beş ile yirmi metre yükseklikte, üç buçuk ile beş metre eninde, yüz elli veya iki yüz kiloluk taşlarla yapılmıştır. Şehri yabancıların saldırılarından korumak amacıyla millattan önce inşa edildiği söylenir. Çok eskiden sadece üç büyük kapısı vardı. Her bedeni her kapısı her oyuğu hakkında pek çok efsane anlatılır. Aslında efsanelerin hepsi toplanıp çözümleri yapılırsa; hem duvarın öyküsü hem şehrin çektiği acılar, tanık olduğu barbarlıklar, gördüğü katliamlar, geçirdiği yangınlar, atlattığı istila ve felaketlerle ilgili önemli ipuçları verir. Diyarbakır; acıklı, dertli türkülerin ve giz dolu söylencelerin kentidir." Surdan inince Dağ Kapı'ya doğru gittiler. Şehrin büyük meydanına yakın çam ağaçlarını Dılşa'ya gösteren Dr. Munzur:

"1925 yılının Haziran ayında halkımızın önderi Şeyx Sait ve arkadaşları bu çam ağaçlarında asıldılar. Halkın gözünü korkutmak amacıyla cesetleri yedi gün yedi gece ağaçlarda asılı bıraktılar. Buraya her geldiğimde, bu ağaçlara her baktığımda, yağlı iplerin ucunda sallanan cesetleri görür gibi olurum. Ve ağaçların hemen karşısındaki meydana dikili Mustafa Kemal'in heykeline her baktığımda bu trajediyi yaşar ve kahrolurum."

Munzur'un açıklamalarına üzülen Dılşa: "Üzüntülü olayları anlatma bana rahatsız olurum. Bir an önce buradan uzaklaşmak eğer mümkünse D.Bakır cezaevini görmek istiyorum. Orayla ilgili kitapları okudum, annemden yüzlerce öykü dinledim. Ama bugüne kadar cezaevini gözlerimle hiç görmedim" dedi.

Dağ Kapı'dan Balıkçılarbaşı'na kadar yaya yürüyerek, buradan bir dolmuşla Bağlar semtindeki cezaevinin önüne giden Dılşa ile Dr. Munzur, etrafi tel örgülerle çevrili, üç blokta oluşan kocaman binalara uzaktan baktılar. Cezaeviyle ilgili bildikleri kısa öyküleri hatırladılar. Göz yaşlarını tutamayan Dılşa:

"Lanetli bina, insan yiyen vampir, gençlerimizin cehennemi, korkularımın nedeni, annemin kederi, sevdiklerimin veremi, kahrolasın, yıkılıp yerle bir olasın!" diyerek ağladı. Dılşa'yı teskin etmeye çalışan Dr. Munzur:

"Ağlama güzelim, ben bu binanın yıkılmasını istemiyorum. Bağımsızlıktan sonra müze yapacağız onu. O duvarlar arasında yaşanmış vahşeti bütün insanlığa anlatacağız. Barbarlığı protesto etmek için 34. Koğuşta bedenlerini yakan dörtlerin³ kızıl alevler içinde yanan heykellerini dikeceğiz.

"Mayısın Onsekizinde" türküsünün hüznü müziğini, heykelleri seyredenlere dinleteceğiz. Ölüm orucunda hayata veda eden M. Hayri Durmuş'un elindeki kalın savunmasıyla dimdik heykeline, yumuşak sesinden halkımızın çektiklerini ve direnişini anlattıracağız. Kemal Pir'in mağrur duruşunu, heykeliyle hafızalara nakşedeceğiz. Kapılarını, duvarlarını, hücrelerini, koridorlarını konuşturacağız bu binanın. Çünkü bu bina hem gençliğimizin celladı hem de çağdaş tarihimizin miladıdır."

Bağlar semtinden çarşıya dönen Dılşa ile Dr. Munzur bir kuyumcu dükkânına gittiler. Beğendikleri iki yüzüğü birbirlerinin parmaklarına taktılar. Kuyumcunun bitişiğindeki giyim mağazasında Dr. Munzur, Dılşa için ipekten beyaz bir gömlek, Dılşa'da beyaz, ipek bir mendil aldı. Mendili cebine koyan Dr. Munzur: "Bunu hep cebimde gezdireceğim" dedi. Giyim mağazasından ayrılınca cezaevlerindeki baskıları protesto etmek amacıyla kadınların başlattıkları

³ Dörtler: 18 Mayıs 1982 gecesi, Diyarbakır cezaevindeki tutuklulara yapılan baskı, işkence ve kötü muameleleri protesto amacıyla kendini yakan Ferhat Kurtay, Necmi Öner, Mahmut Zengin, Eşref Anyık.

açlık grevindekileri ziyaret etmek için ayrıldılar. Yolda yürürken Dr. Munzur: "Açlık grevinin sürdüğü binada fazla kalmayacağız. Çünkü polis beni arıyor. Aslında benim bu şehirde fazla kalmam sakıncalıdır. Sana son kez söylüyorum gel birlikte dağa çıkalım. Şehirler bana dar geliyor artık. Özgürlük dağlardadır. Sen gelmezsen ben yalnız giderim. Seni hiç bir zaman unutmam ama sonumuz ne olur bilemem! Her şeye hazır olmalısın" dedi. Dilşa: "İmkânı yok ben dağa gelemem seni de engelleyemem. Ama ölene kadar seni bekleyeceğim" dedi.

4

Tunceli, 1937 yılından önce adı Mameki olan bir köydü. General Abdullah Alpdoğan tarafından gerçekleştirilen Dersim katliamından sonra kılıç artığı Dersimlilerin bir bölümü, zorunlu sürgüne tabi tutularak, Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerine gönderildi. Geri kalanlar isyan bölgesindeki köylerinden toplanarak Mameki köyüne yerleştirildi. O tarihlerde çıkarılan özel bir yasayla Mameki köyü, kasaba yapıldı. Ve kaderine uygun ismi Kalan! oldu. Kalan'da iki büyük askeri kışla inşa edildi. Bir kaymakamlık binası yapıldı. 1948'de belki bilinen belki de bilinmeyen bazı nedenlerden dolayı Kalan ismi kaldırılarak, şehrin yeni ismi Tunceli olarak değiştirildi. Çok sayıda ilkokul, lise, sanat okulu, kız meslek lisesi, öğretmen okulu ve bir kaç ortaokul yapıldı. Daha sonra karayolları, YSE, bayındırlık, PTT, belediye binaları bunlara eklenerek polis karakolları kuruldu.

Tunceli, 1970 yıllarına kadar ıslahata alınan bir şehirdi. Devlet, kılıçtan arta kalanları ıslah etmek için elden gelen bütün çabaları sergiledi. Onların dillerini, kültürlerini, gelenek ve göreneklerini değiştirmeye çalıştı. Atalarının tarihini, direnişlerini unutturdu. Onlara özgü her şeyi horladı ve onlara kötületti. Bu öylesine korkunç bir durumdu ki; yetişen yeni nesil diliyle, kültürüyle, kılığıyla, kıyafetiyle, geleneği ve göreneğiyle, tarih anlayışı ve davranışlarıyla atalarına değil onları katleden, süren ve ıslah edenlere tıpatıp benziyordu. Artık torunlar nineleriyle tercüman aracılığıyla konuşuyordu.

Bu aşamada şehrin nüfusu 10 binin üzerindediydi. Çoğunluğu öğrenci, asker, polis ve memur; gerisi esnaf, belediye, karayolları ve YSE 'de çalışan az sayıda işçiden oluşuyordu.

1970 sonrası Türkiye'de gelişen devrimci gençlik hareketi, Tunceli gençliğini de etkiledi. Bu durum gençliği yeni arayışlara yöneltti. Kürt sorunu, Dersim katliamları, nedenleriyle birlikte tekrar gündeme geldi. Bununla birlikte polis ve asker baskıları arttı. Sol guruplar arasındaki bölünme ve tartışmalar zaman zaman silahlı çatışmalara vardı. Yaşlı kesim, yeni bir Dersim katliamının olabileceğinden korktu. Gençlik arasındaki tartışmalar, halka da yansdı. Uygulanan asimilasyon ve Dersimlilerin kimliği sorgulanmaya başlandı. Türkiye ve Kürdistan'daki başka gelişmeleri dikkate alan Türk ordusu, 12 Eylül 1980 tarihinde askeri bir darbe yaparak yönetimi ele geçirdi. Bunun hemen ardından "**yoldan çıkan**" Tunceli gençliğine karşı askeri operasyonlar başladı. Polis karakolları yetmeyince, askeri kışlalar ve okullar işkencehaneye çevrildi. Dağa çıkan gençler kurşunlanarak öldürüldü. Gözaltına alınanlar, işkencelerden geçirilip hapisanelere atıldı. Ele geçiremeyenler bir yolunu bulup yurt dışına kaçtı. Böylece Tunceli'nin sokak ve kaldırımları gençliksiz kaldı. Dağ Mahallesi'nin taştan topraktan yapılmış yoksul evleri suskun, şehrin küçük ana caddesi ve Palavra Meydanı⁴ gençliksizdi. Korku sinmiş Alpdoğan Mahallesi'ndeki üç

4 Palavra Meydanı: 1980 askeri cunta öncesi Tunceli'deki sol gruplara mensup gençler, bu meydana volta atarak siyasi konuları tartıştıklarından, günde bir kaç kez lafla devrim yaptıklarından; halk, çarşının en geniş meydanına bu adı vermişti.

dört katlı apartmanlar, sessizlikleriyle insanın içine ince bir acı işletiyordu. Şehrin hemen arkasındaki yüksek Döldül Tepesi'nin duruşu hüznüydü. Tunceli'nin yanından bir yay çizerek akan, şehrin alt tarafında Xarçık suyu ile kucaklaşan Munzur suyunun akışı bile kederliydi.

Eylül askeri darbesinin yöneticileri Tunceli'yi yeniden ıslahata yatırdı. Şehri asker ve polisle doldurup, zulümle korku ürettiler. Yeni yetişen gençliğin belleği ile oynadılar. İhbarcı, işpiyoncu, ajan ağını bütün kurumlara ve mahallelere hatta evlere kadar yaydılar. 15 Ağustos 1984 yılında Kürt gerilla kuvvetleri Erüh ve Şemdinli' deki askeri karakolları basınca ve ardından gerilla birlikleri Dersim dağlarına ulaşınca; Tunceli tam bir hapishaneye çevrildi. Analar, babalar çocuklarının gardiyanları haline getirildi.

Dılşa'nın babası Ali, 1938 Dersim isyanının hemen sonrasında doğmuş, isyanı bastırılanların bütün vahşetlerini daha küçükken öğrenmiş, askerlerin ders verdiği ilk ve ortaokuldan mezun olunca, yatılı öğretmen okuluna kaydını yaptırmıştı. Bir müddet sonra buradan ayrılarak devlet memurluğu görevine başlamış daha askere gitmeden şimdiki eşiyle evlenerek Tunceli'ye yerleşmişti. Devlet kelimesinden, polis ve jandarmadan ömrü boyunca hep korkmuş, otuz yıl devlete memurluk yaptıktan sonra yaş haddinden üç yıl önce emekli olmuştu.

Büyük kızı uzun bir süre cezaevinde yatıp tahliye olunca dağa çıkmıştı. Bu durum Ali'nin korkusunu daha da arttırmış diğer çocuklarının politik olaylara karışmaması için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Ali uzun yıllardan beri şehrin girişindeki Alpdoğan Mahallesinde, polis karakoluna yakın bir apartmanın birinci katındaki dairesinde oturuyordu. Çevresindeki apartmanların çoğunda, siyasi polisler ve istihbarat elemanları kalırdı. Yakın bazı komşuları da ihbarcılık yapardı. Bu yüzden Ali gölgesinden bile korkardı.

Bir gün öğlenden sonra çarşıdan eve dönerken iki resmi polis, Ali'yi yoldan çevirerek karakola götürdü. Akşam üzeri karakoldan serbest bırakılan, saçlarına aklar düşmüş, ihtiyarlığın belirtisi olan alın çizgileri derinleşmiş Ali, telaşa evinin salonuna girdi. Korkulu gözlerle çevreye baktı:

"**Vay lemney**" dedi yanık sesiyle. Dizlerini dövmeye başladı. Üç kızı ve eşi hayretle Ali'ye bakakaldılar. Bir destan makamıyla:

"Vay lemney, başıma gelenler!
Erey evimi yıktınız, ocağımı söndürdünüz!
Vay lemney, hepimizi öldürdünüz!
Eski Dersim'i yeniden getirdiniz!
Bizi yine mağaralara dolduracaklar!
Kadın, kız, çocuk demeden cayır cayır yakacaklar
Vay lemney sürecekler bizi!

Erey ben rahat durun demedim mi?

Tutuklayacaklar hepimizi!

Mahpuslara kapatacaklar!

Gözümüzün yaşına bakmayacaklar!" diyerek ağladı.

Kızı: "Baba, yine ne oldu, neler duydu da korku nöbetine tutuldun?" diye sorunca;

Ali sarsıla sarsıla ağlamaya başladı. "Vay lemney kalbim" deyip titredi. Tepeden tırnağa korku kesilmişti. Beyninde korkudan başka bir şey kalmamıştı. Yüreği kan yerine korku pompalıyor, damarlarında korku dolaşıyordu. Gözlerini korku bürümüş, ağlama sesi korku yüklüydü. Mimikleri korkuyla şekillenmişti. Titreyen elleri korkuluydu, bacakları korkudan tutmuyordu. Sınır sistemi korku istilasına uğramıştı. Kuşkusuz bu korku; bir anın bir olayın bir günün korkusu

değildi. İrsi bir hastalık gibi atalarından kendisine geçmiş, son yılların olayları ile beslenmiş, aldığı son haberle dünyasını fethetmişti. Ama kızları ve eşi onun bu haline alışık olduklarından fazla telaşa kapılmadan:

"Ne duydunsa söyle!" dediler. Korkuyla nefes alıp veren Ali, ağlamaklı ve korku yüklü bir ses tonuyla dertli bir türkü söyler gibi:

"Erey alay komutanından fermanımız çıkmış.
Üç kızınla birlikte buraya gel demiş.
Erey bu Dersim'de namımız çıkmış
Ezrail tüm canlarını al da gel demiş.
Ya o dağdaki kafirin kızı yine bir halt işlemiş
Ya da sizden biri kem bir söz söylemiş
Erey bu Dersim' de şanımız çıkmış.
Ezrail tüm canlarını al da gel demiş"

Dılşa babasını küçümsercesine: "Korku abidesine dönmenin nedeni bu mu? Bizde çok önemli bir şey oldu sandık. Hiç birimizin bir suçu yok. Üçümüz de devlet memuruyuz, alınımızın akıyla çalışıyoruz. Bugüne kadar ne kimseyi incittik ne kimseler hakkında kem bir söz söyledik ne gizli bir çalışmada yer aldık ne de kanunları çiğnedik. Bizi niye çağırıyormuş bu alay komutanı? Ne işimiz var orada? Ablamız dağa çıkmışsa bunun sorumlusu biz miyiz?" dedi babasına. Ortanca bacısı Besey ile küçük bacısı da Dılşa'yı onayladı. Anneleri de: "Kızlar haklıdır" deyince, Ali'deki korku depresyonu en üst seviyeye çıkararak: "Beni fazla konuşturmayın, bizi yaktınız, dağdaki o kafirin kızından dolayı adım adım beni izliyorlar. Şehirde, bu koca Dersim'de ne oluyorsa bizden biliyorlar. Erey Ovacık'ta yol kesilse, Mazgirt'te çatışma çıksa, Hozat'ta askerlerin burnu kanasa bunun suçlusu biziz. Ax leminey ben bunlara anlatamadım. Bana kanunu, hukuku, hakkı öğretecekler! Heyvax beni ciğerimden vurdular! Sabah erkenden hazırlanın alay komutanına çıkacağız. Gitmemek, resmen devlete isyan etmek olur. Vay başıma gelenler" deyip kalbini tuttu. Daha önce kalbinden bir ameliyat geçiren Ali, gerçekten fenalaştı. Kızları babalarının telaşla yatağa taşıdı. Hemşire olan küçük kızı Zarife, göğsüne hafifçe bir masaj yaptı. Aslında kalbinde bir tehlike yoktu. Keskin sirkenin küpüne zarar verdiği gibi yıllardır yaşadığı yoğun korku bütün organlarını harap etmişti.

Sabah erkenden traş olan, aynanın karşısında kırışmış yanaklarına krem süren, kahverengi çizgili siyah takım elbisesini giyen Ali, kızlarında iyi giyinmesini söyledi. Bir devlet dairesine gidiyorlardı, devlet memurları olarak saygılı olmaları gerektiğini özellikle vurguladı. Kızlar, babalarının söylediklerine harfiyen uydular. Uzun eteklerinin üzerine yazlık ceketlerini giydiler, saçlarını taradılar, temiz ayakkabılarını giydiler, babanın ardından dışarı çıktılar. Bir taksiye atlayıp Tunceli Alay Komutanlığı'nın kapısında indiler. Baba kızlarına: "Siz fazla konuşmayın" diye son kez tembihledi.

Onları alay komutanlığının kapısında sivil giyimli, sakallı, uzun boylu bir görevli karşıladı. Gayet nazik hareketlerle sırayla dördünün ellerini sıktı: "Hoşgeldiniz" dedikten sonra hafifçe eğilerek, eliyle kapıyı işaret etti: "Buyrun" dedi. Misafirlerini binanın ikinci katında bulunan alay komutanının odasına alarak oturmalarını sağladı. Hal hatır sordu. Kahve veya çay ikram etmek istediğini söyledi. Olağanüstü nazik ve kibar davranan adamın karşısında mahçup olan Ali: "Beyefendi rica ederim bizim için zahmete katlanmayın" diyerek nezaketine teşekkür etti. Sakallı adam melek maskesinin altındaki canavar gözleriyle kızları süzmeye başlamıştı ki alay komutanı odaya girdi. Hep birlikte ayağa kalktılar. Üzerinde resmi albay giysileri ve rütbeleri bulunan, kırk iki yaşlarında, orta boylu, zayıf komutan bir önceki gibi zarif hareketlerle önce babanın ardından kızların ellerini nazikçe sıkarak "Hoşgeldiniz, şeref verdiniz, buyrun oturun" dedi. Sakallı adamı, polis memuru '**Ahmet Bey**' olarak tanıttı.

Alay komutanının odasında '**Ahmet Bey**' olan bu kişinin aslında beylikle veya polislikle bir ilişkisi yoktu. Onun her ilde ayrı bir ismi vardı. O anda bir polis memuru görünümündeydi, bir müddet sonra ekibiyle köy basan bir gerilla kılığına, başka bir ilde canı bir çete olarak;

politikacı, doktor, avukat kaçırıp karanlık, تنها yerlerde infaz eden bir cellat kılığına girebilirdi. Bazen de Avrupa'ya eroin ihraç eden bir mafya şefi, Hollandada gece kulübü sahibi veya Elazığ Ferro Krom Tesisleri'nde çalışmadan ama çalışıyormuş gibi işlemleri yapılan maaşını alan bir işçiydi. İstedığı il veya ilçede bir polis şefi veya jandarma komutanı sıfatıyla da dolaşabilirdi. O, hem polis şefi hem jandarma komutanı hem kırmızı pasaportlu bir mafya şefi hem gece kulübü patronu hem bir işçi hem de gerillaydı! Ama aynı zamanda hiç biri değildi. Hem Ahmet Bey'di hem değildi. Solahan'lı Zaza bir anneyle babadan doğduğu bilinirdi ama Zaza değildi, Türk de sayılmazdı. Sakallı kod adıyla tanınırdı. Ona 'Yeşil' diyenler de vardı ama sakallının, Ahmet Bey'le aynı kişi olduğu bilinmezdi. Asıl adının 'Mahmut Yıldırım' olduğu söylenirdi. Daha bir dizi takma ad kullanan bu kişinin, asıl isminden de kuşkulanılırdı. O, hem devletti hem değildi. Ahmet Bey'in soyadı Demir'di. 1990'dan beri devlet adına sayısız cinayet işlemişti. Kurbanlarının arasında Kürt gazetecileri, işadamları, politikacılar, yazarlar, imamlar, aydınlar, insan hakları savunucuları ve gerilla yakınları vardı. Bunların büyük bir kesimini Ahmet Demir öldürmüş veya öldürtmüştü. Ama gerçekten hiçbirini Ahmet Demir öldürmemişti. Zira Ahmet Demir isminde birinin olup olmadığı meçhuldü. Eğer bu meçhul kişi bu kadar insanı öldürmüştü, Mahmut Yıldırım suçsuzdu. Kısacası o hem var hem yoktu. Böyle olduğu için kimileri ona çete kimileri devlet, işlediği cinayetlere de 'faili meçhul cinayet'⁵ derdi. 'Cinayetleri sakallı işledi' denirdi. Ülkedeki onbinlerce sakallı arasında hangi sakallının bu işleri yaptığı soruşturulmazdı. Cinayetlerle ilgili gazetelerde sık sık 'Yeşil' adı geçerde. Yeşil, Ahmet Demir idiyse; Ahmet Demir kimdi? Yoksa sakallı mıydı? Peki Sakallı kimdi? Mahmut Yıldırım mıydı? Belki de bunların toplamı tek bir kişiydi! Ya da bunların toplamı devletti. Peki devlet neydi? Vatandaşın can ve mal güvenliğini sağlayan kurum olduğu söylenirdi. Tunceli Alay Komutanı'nın odasında devleti temsil eden 'polis memuru Ahmet Bey' 'in can ve mal güvenliğinin canına okuduğu telaffuz bile edilmezdi. Çünkü Ahmet Bey gizli, moda deyimle derin devletti. Derin devlet, görünen devletin içindeydi. Görünen devlet bir kılıf, bir maskeydi sadece. İttihat Terakki'den⁶ beri ülkeyi görünen devletin içindeki derin devlet yönetirdi.

Alay komutanının misafirleri Ali ve kızları, tüm bu anlatılardan habersiz, gayet kibar ve nazik iki devlet yöneticisinin karşısında olduklarını sanıyorlardı. Alay komutanı ilk soruyu yumuşak bir ses tonuyla sordu: "Beyefendi kaç tane çocuğunuz var?"

Biraz tereddütlü davranan Ali heyecanlanarak: "Üç oğlan üç kız, altı" dedi.

Alaylı bakışlarla Ali'yi küçümseyen alay komutanı:

"Adlarını söyle bakim" dedi, gülümseyerek. Ali yaş sırasına göre çocuklarının adlarını söyledi. Alay komutanı ukala bir edayla: "Dağdaki kızını saymıyor musun?" deyince Ali: "Onu çoktan evlatlıktan atmışım" dedi yüzü kızararak.

"Doğru söylemiyorsun! Hiçbir baba kolay kolay evladından vazgeçmez. Ben olsaydım kızıma sahip çıkardım" dedi alay komutanı.

Ne söyleyeceğini bilemeyen Ali kısa süren bir suskunluğun ardından:

"Beni dinlemedi, on üç yıl önce evlendi, çıkıp gitti, bir daha da görmedim" diyebilirdi. Ali bu konunun kapatılmasını içten diliyordu. Korkusu, derin devlet gibi dış kabuğunu dürtüyordu. Ama alay komutanı önüne bir dosya sürdü, dosyadaki fotoğrafları gösterdi. Ali, kızlarıyla birlikte dağlarda çekilmiş gerilla fotoğraflarına baktı. Fotoğraflarda büyük kız da vardı. İçindeki korku büyüdü, durumu fark eden alay komutanı Ali'yi yatıştırmak için:

⁵ 1992 tarihinden 2000 tarihine kadar 17 bine yakın sivil Kürdistan'lı kadın ve erkek Türk devletinin oluşturduğu; Ergenekon, Jitem gibi gizli teşkilatlar tarafından öldürülmüş, bu cinayetlere de 'faili meçhul cinayetler' denilmiştir.

⁶ İttihat ve Terakki Cemiyeti (Osmanlı Türkçesi): (Güncel Türkçesi: Birlik ve İlerleme Derneği) Osmanlı Devleti'nde 1908 Devrimi'ne önyak olan ve 1908-1918 yılları arasında - kısa kesintilerle - devlet yönetimine hakim olan siyasî örgüt. Batı dillerinde daha çok Jön Türkler (Fransızca: Les Jeunes-Turcs, Genç Türkler) olarak adlandırılır.

"Dağa çıkan kızından seni sorumlu tutamayız. Bunun için de seni çağırmadık. Bu kızlarından birinin dağa çıktığının duyumunu aldık. Gelmenizle anladık ki duyum doğru değilmiş ve buna gerçekten çok sevindik. Maşallah kızlarınızı çok hanımefendi, çok cici olarak yetiştirmişsiniz" deyince, Ali rahat bir nefes aldı.

Bu arada Ahmet Bey olarak tanıştırılan sakallı adam, elindeki kalemle not defterine bir şeyler yazıyordu. Alay komutanı konuşmasını bitirince yazma işini durdurdu, bakışlarını kızların simasında gezdirdi. İlk sorusunu Dılşa'ya sordu. Verdiği cevapları; 'Dılşa, 1960 doğumlu, Mazgirt kazası, Kepektaş kasabası, Tungaş Un Fabrikası'nda sekreterlik yapar. Aynı kasabada tek başına oturur' diye yazdı. Benzer soruları diğer iki bacısına da sorarak cevapları aynı şekilde kaydedince, defterini kapattı. Alay komutanı Ali'ye dönerek:

"Şimdi gidebilirsiniz, devlete güvenin, can ve mal güvenliğiniz devletin korumasındadır!" dedi. Alay komutanıyla el sıkışıp vedalaşırken bayağı rahatlayan Ali: "Çok teşekkür ederim" diyerek ayrıldı.

Eve dönünce rahat bir nefes aldı. Oturma odasındaki bir koltuğa oturarak sadece kendisinin duyabileceği bir sesle dualar okudu. Diğer odada kızları durumu annelerine anlatıp gülüyor, babalarını alaya alıyorlardı. Ali'nin karşısındaki kitaplığa gözü ilişince, uzun bir süreden beri kafasında tasarladığı fikir tekrar beynini kurcaladı. Kendi kendine: "Tam zamanıdır, fırsat bu fırsattır, bütün kitapları yakayım" dedi. "Sobayı yakın çok üşüyorum" diye seslendi. "Ne sobasıdır yaz geldi" cevaplarına aldırmadan sobayı yaktırdı. Bir müddet sonra kucağındaki kitaplarla sobanın yanına yürüdü. Kızları engel olmaya, bağırma, yalvarmaya başladılar. Hiçbirini dinlemedi. Durgun Don'u, Savaş ve Barış'ı, En Alttakiler'i, Suç ve Ceza'yı, İnce Memed'i, Doktor Jivago'yu, Babalar ve Oğullar'ı, Dirina Köprüsü'nü, Karamazov Kardeşler'i, Bir İnsandı'yı, Demirci Kawa ve Çağdaş Kawa'yı, Benim Delilerim'i, Kara Vagon'u, Dreyfus Davası'nı, Demirciler Çarşısı Cinayeti'ni ardarda ateşe attı. Kızları: "Baba onlar yasak olmayan kitaplardır, yazıktır, sen okumuş adamsın, kitaplardan ne istiyorsun? Onlardan niye bu kadar korkuyorsun?" demelerine rağmen sorularına cevap vermedi. Kitap yakma işi sona erince Ali, ailesini ispiyonlayacak düşmanlarını yok etmiş gibi rahatladı, kızları ise en samimi arkadaşlarını veya en sevdikleri öğretmenlerini yitirmiş gibi üzülüp ağladı. Kitapları yakmakla yetinmeyen Ali, daha başka belgeleri yakmayı tasarlamıştı. Kendisini anlamsız bakışlarla izleyen eşine gözaltından bakarak:

"Kalk o dağdaki gavurun kızının, birde sevgili damadının (son iki kelimeyi alaylı bir ses tonuyla söyledi) fotoğraflarını getir" dedi. Hemşire olan kızı Zarife: "Bu yaptıkların artık yeter! Sen, bunları sana yaptıranlardan daha zalim olmaya başladın" diyerek üzerine bağırды. Ortanca kızı Besey: "Baba kafayı yemiş; kalemden, kitaptan, defterden, dağdaki kızının isminden, albümdeki damadının resminden ürkmeye başlamış; polisler, timler, komandolar beyninde yuva yapmış" dedi. Ali ısrarını sürdürünce eşi son noktayı koydu: "Hepimizi öldürseler, evimi başıma yıksalar çocuklarımın resimlerini yaktırmayacağım" dedi.

Sana bu son mektubumdur. Belki sen bu satırları okuduğunda ben yüce dağlara⁷ ulaşmış olacağım. Seni bir katihamın ortasında gördüm, bir kavşanın zafasında sevdim. Bütün gücüm, inancım, sevdalamba uğraştım ama ikna edemedim. Bendeki dağ aşkım yüreğimde ve beynimde filizlendiremedim. Belki de iç dünyanda inşa edilmiş korku kalelerini yıkamadım. Saatlerce aşkımla dağlar arasında bocaladım. Sonra böyle bir ikilem ile sorunu ele almanın doğru olmadığını kavradım. Ve senin aşkına ulaşabilmek için dağları mesken etmeye karar buldum. Çünkü birbirimize duyduğumuz aşkı yaşayabilmek için zorlukları aşmanın şart olduğunu öğrendim. Kavuşmamızın önündeki engellerin; Mem-ü Zin'in,⁸ Ferhat ile Şirin'in⁹ birbirlerine kavuşmasına mani olan durumlardan daha çok olduğunu gördüm. İkimiz de özgür değiliz. Can güvenliğinin olmadığı bir ülkede yaşıyoruz. Cellatlarımızca adım adım takip ediliyoruz. Saygı Beko Avan¹⁰ tarafından cellatlarımıza her gün işiyanlanıyoruz. Bir de yüreklerimizde Ağrı Dağı kadar korku taşıyoruz. Korku aşkın zehridir güvercinim, yalnız aşkın değil bütün insani duyguların da! Ölümcül zehri yüreklerimizde taşıyoruz. Zehirli yürekler ve enseimizde tetiği çekilmek üzere olan silahlarla aşkı yaşayabilir miyiz? Senin ve benim yaşadığımız iller can pazarına dönmüştü. Cellatlarımızın veba mikroplarından daha hızlı çalıştıklarını biliyoruz. Bunun için Mecnun¹¹ gibi çöllere değil dağlara düşeceğiz. Gerekirse Ferhat¹² gibi dağları deleceğiz, Kerem gibi sabırlı olacağız. Yüreğimdaki korkuyu cellatlarımızın yüreğine bırakıp da göreceğiz. Dağlardaki cesareti yüreğime dolduracağım, ıskı olacağım dağların doruklarında karanlıkları kovmak için, güneş gibi Ağrı'nın Cudi'nin tepesinden doğacağım. Beyinlerdeki korku karakollarını yıkacağım, yüreklere ekilen cesaretin bahçevanlığımı yapacağım. Bahçemde sevgiyi, aşkı, umudu, sevinci, güvenci, kardeşliği, dostluğu, barışı, iyiyi güzelliği büyüteceğim. Bahçemin sadece benim bahçem olmanın istemeyeceğim. Müslümanlarla hristiyanların, alevilerle sunnilerin, yezidilerle¹³ şafiiilerin¹⁴, rafizilerle¹⁵ kadirilerin¹⁶, dinsizlerle dinlilerin, farklı inançlara sahip kardeşler gibi yaşamalarını isteyeceğim.

⁷ Burada yüce dağlardan kasıt; gerilla olarak dağa çıkmayı anlatıyor.

⁸ Bir Kürt destanının aşk kahramanları

⁹ Ortadoğuda bir aşk destanının kahramanları

¹⁰Beko Ewan: Ahmed'e Xani'nin 17. yy'da yazdığı Mem-ü Zin destanında aşkın gerçekleşmesini engelleyen fesat.

¹¹ Mecnun: Leyla ile Mecnun destanının erkek kahramanı.

¹² Ferhat: Ferhat ile Şirin destanının erkek kahramanı.

¹³ Yezidilik, Ortadoğu kökenli bir dindir. Şeyh Adi tarafından kurumlaştırılmış olan bu dinde inananların çoğunluğu Kürt olup, ağırlıklı olarak Irak'ın Musul kenti ve çevresinde yaşamaktadırlar. Suriye, Türkiye, İran, Gürcistan ve Ermenistan'da da cemaatleri bulunan Yezidiler'in bugünkü toplam sayısının 1,000,000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bazı bilimsel araştırmalar ise Yezidilerin nüfusunun çok daha fazla olduğu yönündedir. Ayrıca başta Almanya ve İsveç olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde de yaşamaktadırlar.

¹⁴ Şafii: İslam dininde bir mezheptir. Kurucusu İmam Şafii olduğundan bu adı almıştır.

¹⁵ Râfiziler; dördüncü halife Ali ve Peygamber'in amcası Abbas'ın torunlarının birinin etrafında toplanıp, çeşitli fırkalara ayrıldılar. İmam Zeynel Abidin vefat edince, birçoğu imamın oğlu Zeyd'in etrafında toplandı. Emevi Devleti'nin Irak valisi olan Sakifli Yusuf oğlu el-Haccac ile harp etmeye giderken bir kısmı Zeyd'den ayrıldı. Ayrılanlar Zeyd'e "Ebu Kuhafe oğlu Ebu Bekir'e ve Hattab oğlu Ömer'e düşman ol!" demişti. Bunun üzerine Zeyd; "Büyük dedem olan Resulullah'ın sevdiği kimselere düşmanlık edemem" dedi. Bunun üzerine Zeyd'i terketmek için bahane bulmuş oldular. Zeyd bunlara

Ne kadar ayrı dil ve kültür varsa hepsini birden ve aynı derecede kendi çocuklarını gibi severek büyüteceğim. Başarabilirsem Elamey, Akadçay, Huricey, Hititçeyi, Babilcey, Sümercey, Asurçay dirilteceğim. Zazacay, Sorancay, Gorancay, Kurd-man'çay¹⁷ zindandan çıkaracağım. Elimden gelse Nuh'un ilk yerleştiği köyü tekrar kuracağım. Gılgamış'ın heykelini yapacağım. Babil tanrısı Marduk'un tapınağım, yetmiş dili konuşarak Babil kulesini yapanlara kucak dolusu sevgilerimi göndererek, daha fazla dil konuşanlarca bu kuleyi, bu kez özgür insanların elleriyle yaptıracağım. Zerdüşt'ün¹⁸ mağarasını onaracağım. Zend Aves-ta'yı¹⁹ altın harflerle duvarlarına kazıyacağım. İlk karabamı, ilk tekerleği, ilk savaş arabasını bulacağım. İlk tapınakları yerli yerlerine aynı planda kuracağım. Bize ilk yazıyı öğreten rahiplerin büstlerini tapınakların kapılarına dikeceğim. Bahçemin içinde Babil asma bahçelerini yeniden aracağım ve Keyakser'in²⁰ kız Semeramis'in zarif heykeline emanet edeceğim. Mazdek'in²¹ on iki bin müridi için on iki bin kuyu kazdırıp onları başüstü gömen, Mazdek'i de karzlarında ayaküstü gömerken başım dışarda baraban ve müritlerinin dışarda kalmış ayaklarını seyrederken can verirken, korkudan hakkahayla çilen Nevçi Revan'ın

"Rafaztumunî! (Beni terkedin!)" dedi. Bunun üzerine onu terkettiler ve terkedenler anlamında Rafiziler olarak bilindiler. Rafiziler, Peygamber'den sonra hilafetin 12 imamın hakkı olduğunu savunan gruplardandır.

¹⁶ Kadir tarikatının kurucusu Abdülkâdir Geylânî ([İran](#)'ın [Geylan](#) şehrinde [1078](#) (h.471) yılında doğdu. [1166](#) (h.561) yılında [Bağdat](#)'ta vefat etti. Türbesi [Bağdat](#)'tadır.) Kürt bir anne ve babadan dünyaya gelmiştir. Bağdat'ta okumuştur. Çok sayıda kız ve erkek çocuk sahibi olmuştur. Onlar vâsitasıyla Kadirlik; Mısır, Kuzey Afrika, Endülüs (İspanya), Irak, Suriye ve Anadolu'ya yayılmıştır. Oğullarından Ebû Abdurrahmân Şerafeddîn İsâ Mısır'a yerleşmiş olup Mısır'daki Kâdirî şeriflerin dedesidir. Abdülkâdir Geylânî'nin torunları, Kuzey Afrika'da daha çok Şerif; Irak, Suriye ve Anadolu'da ise Seyyid ve Geylânî diye anılmaktadır. Kadirî tarikatının kurucusudur.

¹⁷ Şu anda Kürdistan'da konuşulan diller veya diyalektler.

¹⁸ Zerdüşt: M.Ö. 628 yılında Rey'de doğdu. 551 yılında Tahran yakınlarında öldü. Zerdüşt dinler tarihinde başlıca iki açıdan önem taşır: Bir yandan Yakındoğu ile Akdeniz Bölgesi'nin Helenistik döneme (M.Ö. 323 - 30) özgü gizli bilimleri ve büyü uygulamalarıyla bağlantılı olduğuna inanılan efsanevi bir kişiliğe dönüşmüş, öbür yandan da tek tanrılı öğretisi ile batılı araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Zerdüşt'ün ya da eski İran düşüncesinin; Yunan, Roma ve Yahudi düşüncelerini etkilediği tezi tartışmalı olsa bile Zerdüşt'ün dini düşüncelerinin yaygın etkisi malumdur. Çoğunlukla efsanelere, tahminlere dayanır. Zerdüşt'ü inanişta İskender'den 258 yıl önce ortaya çıktığı kabul edilir. İskender Ahemeniş Hanedanı'nın (M.Ö. 559 - 330) Merkezi Parsa'yı (Persepolis) M.Ö. 330'da aldığına göre Zerdüşt; Aral Gölü'nün güneyindeki Harezmi'nin kralı olduğu sanılan Viştaspa'ya kendi dinini M.Ö. 588'de benimsetmiş olmalıdır. O sırada 40 yaşında olduğu rivayeti doğruysa M.Ö. 628'de doğmuş olması gerekir.

¹⁹Zend Avesta:Zerdüşt inancının kitabı.

²⁰ Keyakser: Ninovayı yakan, Asur İmparatorluğunu yıkan ünlü Med komutanı.

²¹ Mazdek: Mazdekçilik olarak bilinen felsefenin kurucusudur. Taraftarları düalist kozmolojiyi/teolojiyi Maniheizm ile paylaşırlar. Bu düalizmin altında evrenin iki özgün ilkesi vardır: Işık, iyi; karanlık, şeytani. Bu ikisi evrensel bir rastlantı eseri karışmıştır ve Mazdek'in hayattaki rolü iyi davranış ile Işık'a ait olan tarafını serbest bırakmaktır. Maniheizm iyi ve kötünün karışımını kozmik bir trajedi olarak görürken, Mazdek bunu daha tarafsız ve iyimser biçimde gördü. Mazdek söylediğine göre iyi ve kötünün karışımı Tanrı hariç her şeyi etkiledi.

beykelini, insanlığın bakıp utanması için dikeceğim. Güvercinim, sana ulaşmak için senden uzaklaşıyorum. Buna inanmalısın. Aşkım yüreğimde götürüyorum. Kıyın zembereğinde, açlığın halsizliğinde, seceğin zifiri karanlığında, çaresizliğin denizinde onu koruyacağım. Ve zulmün kalelerini yıka yıka, dağlara ovalara çiçek eke eke, keskin ve de ihli bütün demirleri büküp büküp; insanlığa, aşka, sevdaya, umuda düşman anlayışları söke söke geleceğim. Gelişime sadece sen sevinmeyeceksin! Dicle Nehri bile akışını değiştirecek. Fırat'ın türküsü bir başka olacak. Munzur dillenecek! Tarih boyunca gördüklerini bütün insanlığa haykıracak! Murat Nehri'nin Munzur'la kucaklaşması bile farklı olacak. Zapsuyu gülerken akacak. Fırat'ın destleri, Dicle'nin hüznü sona erecek. Dağların ulusu Aşın artık kan ağlamayacak; eteklerini zıvanlara, berivanlara, doru, tur, beyaz atlara, sürü sürü koyunlara ve kaval çalan aşıklara açacak. Süphan Dağı'nın doruğunda Siyabend'ler ile Xece'ler²², ceylan sürülerini otlatarak engelsiz aşklar yaşayacak. Cudi Dağı'nda onbinlerce turist konaklayacak. Van Gölü milyonlarca aşıklı kucaklayacak. D.Bakır'ın Xançepik çocukları okula gidecek. Göçler tersine dönecek. Topraklar bol ürün verecek. Ama ağalar olmayacak. Sınırlardaki mayın tarlaları gibi onlar da ortadan kalkacak. Güzel sözler söylenecek bu topraklarda. Namuslu ozanlar şiir dönecek, kelime mühendisleri, cümle mimarları yetecek. Söz altından daha değerli olacak. Düz, hayal ve düzünceye vurulan görünür ve görünmez zincirler koparılıp atılacak. Aşkın düzünce üretkenler hapisanelere atılmayacak, tam tersine mükaafatlandırılacak, farklı düzüncelemlerden korkanlar için psikolojik tedavi merkezleri kurulacak. Hapisanelerin tümü müze ve fabrikalara dönüştürülüp akarsular, tezelden ovalar ve platolarla buluşturulacak. Emek harcayana saygı duyulacak, sadece mucitlerin önünde ayağa kalkılacak. Artık kahramanlara(!) ihtiyaç duyulmayacak. Resmi ideolojiler tarafından 'kain' olarak damgalananlar onurlandırılacak. Ve ormanlarımız yeniden yeniden yeşerecek; anlar, böcekler, sürüngenler, çekirgeler, kuşlar çoğalacak. İşte Güvercinim böyle bir ortam ve zamanda gerçekleştirecek aşkımsız. O zaman bülbülle birlikte sevinir, güllerimiz üzerine türkü söyleriz. Dizdize oturup, Munzur Nehri'nin müziğini dinleriz.

Bekle bir tanem, bekle! Bir tan vaktinde güneyle birlikte, Aşın'ın doruğundan çıkıp gelirim. El-veda sevgilim. Kömür karan gözlerinden hasretle öperim.

Dr.Munzur

Dr. Munzur' un son mektubunu okuyan Dışa adeta yıkıldı. Yüreği daraldı, bilinci bulandı, gözleri yaşardı. Al al yanakları sararıp, dudakları kurudu. Titredi elleri, ayakta duramaz oldu. Kepektaş kasabesindeki evinin oturma odasında bir koltuğa oturdu. Bir ah çekti içten ve bir Yemen türküsü mırıldandı. **'Giden gelmiyor acep nedendir'** mısrasına gelince ağlamaya başladı. Kesildi türküsü, bir müddet sonra acıklı bir yüz ifadesiyle derin düşlere daldı: Dağlarımız Yemen'imiz oldu bizim. Belki daha da beter oldu dağlarımız Yemen'den. Yemen'e gidenlerin **'bir çift kundıra, bir de fesi'** geri gelirdi. Ya dağlara? Yemen'de ölenlerin mehlesine şivan düşerdi.

Dağlarda kimin öldüğü, kimin kaldığı bilinmezdi. Analar, bacılar, teyzeler, halalar, amcalar, sevgililer; dağa çıkanı hem ölü, hem de ölümsüz bilirdi. Daha doğrusu hem dağa çıkandan umut kesilir hem de umudun dağlarda olduğu söylenirdi. Son yıllarda kalleşlik dağlara da sinmişti. Kadir kıymet bilmez olmuştu dağlar. Bir yanları pusu bir yanları ihanet kokardı. Tepelerinden binlerce bombayla yaralanmış, eteklerindeki ormanları yangınlarda yitirmişlerdi. Yaban domuzları, sincaplar, ayılar, kurtlar, çakallar, ceylanlar, tavşanlar, tilkiler, yaban keçileri, kirpiller başlarını alıp uzaklara gitmişti. Dağ, dağlığını çoktan yitirmişti. İnsanın insanı avladığı;

²² Siyabend ve Xece: Bir Kürt aşk destanının erkek ve kadın kahramanı.

taşların, toprağın, kanla yıkandığı; korucu²³ dayının gerilla yeğenini boğduğu; kardeşin kendisinden farklı düşündü diye kardeşini baltayla kestiği mezbahaya çevrilmişti.

Dağlara; nergiz, kekik, reyhan, nane kokularının yerine leş kokusu sinmişti. Kaya bülbülleri ve keklikler ötmez, güvercinler görünmez olmuştu. Bir insan feryatları duyulurdu dağlarda bir de zafer naraları! Ardından dağların gazabı zafer naralarını yenilgi feryadına çevirirdi.

Doğa tahrip olmuş, insan insanlıktan çıkmış, vahşet dönemindeki yaratığa dönüşmüştü. İnsan farkına varmadan doğayı tahrip ederken kendi duygularını da öldürmüştü. Onların rüyaları; kan, katliam, korku, yüksek uçurumlardan insanları atma, devler ve canavarlarla boğuşma, otomatik silahlarla ölüleri tarama, gençleri boğazlarından keskin bıçaklarla kesme sahneleriyle dolmuştu. Kin; yüreklerdeki iyiliği, sevgiyi, merhameti, acıma duygularını, şefkati çoktan kovmuştu. Kimsede acıma, yardım etme, dostluk, koruma duygusu kalmamıştı.

Kültürleri ve dilleri insan avlama, kulaklarını kesme, gözlerini oyma, bacaklarını kırma, tecavüz etme, öldürme ve yok etmeyi anlatan kelimelerle kirlenmiş, tıpkı insanlıkları gibi bozulmuştu. Dansı, halayı, şarkıyı, türküyü, tiyatroyu, sohbet etmeyi, sevmeyi, sevişmeyi, küçük bir çocuğu okşamayı unutmışlardı. Erdem, yiğitlik, şan, şöhret fazla insan öldürmenin karşılığı olmuştu.

Hafızalarında yaratmakla, sevmekle, yaşatmakla, büyütmeyle, okşamakla, öpüşmekle, sevişmekle ilgili tek bir anıları kalmamıştı. Arkadaşlık, anne, baba, eş, çocuk duyguları bile körelmişti. Kendileri dışında gördükleri her şeyi fiziki olarak imha ederken, kendi insanlıklarını yitirmiş, vicdanlarını yoketmişlerdi. Dilşâ bütün bunları duymuş ve öğrenmişti. Ama anlatamamıştı Dr. Munzur'a! Şimdi ne yapsın? Hangi dağa nasıl ulaşsın? Derdini taşlara, nehirlere, kuşlara mı anlatsın? Annesine, kendisini çok seven kızkardeşlerine mi açılınsın? Yoksa yüreğine taş mı bassın?

Günlerce düşündü bir çözüm bulamadı. Sabah kalkarken, yolda yürürken, çalışırken, sohbet ederken, düşleri dağlara doğru yolculuğa çıkardı. Vadilerde dinlenir, serin pınar sularıyla dertleşir, uçan kuşlarla konuşur, tepelere tırmanır, kayalarla diyaloga geçer, meşe ağaçlarına yakınırdı. Onu dalgın gören tanıdıklarının bütün ısrarlı sorularına doğru cevaplar vermekten sakınırdı.

Geceleri kabusla dönmüş, gözüne uyku girmez olmuştu. Fiziki olarak yataktaydı ama düşleri Gabbar Dağları'nın eteklerindeydi. Patika bir yoldaki kayalıkta saklanır, gelip geçecek milisleri beklerdi. Kimse gelmeyince yüreği ağzında dağa tırmanırdı. Bazen ayağı kayar yokuş aşağı yuvarlanır, korkudan bir ölü gibi yere kapanırdı. Sonra nefesini tutarak çevreye kulak kesilir, dağ sesinden başka seslerin olmadığına emin olunca toparlanırdı. Yürürdü yalın ayak; kenger otları, devedikenleri batardı ayaklarına. Ayın şavkı önünü aydınlatır, yıldızlar ona yol gösterirdi. Korkusundan sadece ılık çalar, ayak seslerini bile duymazdı. Oysa haykırmak isterdi sevdiğinin adını. Sesiyle ona ulaşmak isterdi.

Dağın doruğuna çıkınca Tanrıya yaklaştığına inanırdı. Önce Tanrıya ardından dağa yalvarırdı. Hiçbirisinden cevap alamayınca, Tanrının da dağın da korktuğunu sanırdı. Gabar'dan inerek Cudi'ye tırmanırdı. Dağın eteğinde bir milisle karşılaşır, kulağına sevdiğinin adını fısıldardı. **"Heval bu sivilde ki adıdır, dağa çıkınca adı değişmiştir, beni dinlersen heval geldigin yere geri dön"** nasihatını alır, düşlere geri dönerdi. Dini inancı güçlü olmamasına

²³ Korucu: 1986 yıllarından sonra Türk devleti çok sayıda Kürt köylüsüne silah vererek bunları Kürt gerillalara karşı savaştırıp adına da köy korucusu dedi.

rağmen Tanrıya yalvardı. Bütün dağların korunmasını diledi. Sevdiğine kurşun değmemesini, değse bile yaralanmamasını, soğukta üşümemesini, karda donmamasını, aç ve susuz kalmamasını istedi. Tanrı dualarını kabul edecek miydi? Yoksa Tanrıya daha yakın olan ermişlere gidip, onlar aracılığıyla mı yalvarmalıydı? Annesinin çok inanıp taptığı Düzgün Baba aklına geldi. Hollanda'da oturan dayısının oğlu Hüseyin'in, Düzgün Baba'yla ilgili anlattıklarını hatırladı. Bir zamanlar dayısının oğlunun anlattıklarına kahkahayla gülmüştü. Ama şimdi anlatılanlara inanmak istiyordu. Hüseyin'in anlattığı rivayete göre:

"Bir Dersimli İzmir'e iş aramaya gitmişti. Ama bir türlü iş bulamamıştı. Çaresiz bir kahvede oturup masanın başında düşünüyordu. Bu haliyle yanındaki masada oturan iyi giyimli, hali vakti yerinde olan başka birinin dikkatini çekmiş, önce selamlaşıp ardından tanışmışlardı. Dersimli, adama derdini dökünce, adam bir of çekmiş, 'seninki de dert mi, derdimin yanında?' demişti. Ve derdini anlatmaya başlamıştı: 'Benim milyonlarla ölçülmeyecek servetim, malım, mülküm var. Ellisine merdiven dayadım. Bütün dünyayı dolaştım biricik oğlumun derdine bir derman bulamadım. Tek varisim oğlumun iki bacağı tutmuyor, doktor doktor dolaştırdım; Amerika'lara, Avrupa'lara götürdüm, bir türlü ayağa kaldıramadım. Şimdi böyle çaresiz kalakaldım' demişti.

Kendi derdini unutup adamın derdine yanan Dersimli: 'Sana yardımcı olabilirim, bizim orada bir ziyaret var eğer oğlun inanıyorsa bir oraya götür! Düzgün Baba çaresi bulunmaz bütün dertlerin, hastalıkların dermanıdır' demişti. Adam Dersimlinin verdiği bir çok örnekten sonra umudunu Düzgün Baba'ya bağlamış Dersimliyle birlikte eve gelmiş, oğlunu da arabaya alarak yola koyulmuşlardı.

İki gün sonra Düzgün Baba dağının eteklerine varmışlar, yalın ayak yürümüşlerdi. Dua edip kurban kesmişler, rüya görmek için gece dağda yatmışlardı. Felçli genç rüyasında beyaz mintan, beyaz uzun don giymiş bir ermişin karşısında dikildiğini görmüştü. Ermiş: 'Burada niye yatıyorsun? Çabuk ayağa kalk!' diye buyurmuş, genç ayağa kalkarak yürümeye başlamıştı. Beyaz donlu ermişin kayıplara karıştığını görünce, gördüklerinin rüya olmadığını anlamış, koşarak babasının yanına varmıştı. Uyanan babası önce gördüklerine şaşırmış, ayağa kalkıp oğlunu kucaklamış; gövdesini, ayaklarını, bacaklarını yoklamıştı. Elinden tutarak bir kaç adım yürütmüş, içten gelen bir sevinç dalgasına kapılarak çığlık atmıştı. Oğlunu kucaklayarak etrafında bir Mevlevi gibi dönmüştü."

Dışa anlatılanlara o zaman inanmamış ama dayısının oğlu bu olayı gözleriyle gören bazı tanıdıklarının adlarını sıralamıştı. Daha başka olayları da anlatarak onu inandırmaya çalışmıştı.

Dünya doktorlarının ayağa kaldıramadığı genci ayağa kaldıran ulu Düzgün Baba, derdine bir derman bulamaz mıydı? Sevdiğini dağda koruyamaz mıydı? Annesi, ninesi, dedesi, tanıdığı pirlar, seyitler Düzgün Baba üzerine yemin içerlerdi. Başları dara girdiğinde O'na koşarlardı. O da şu anda çaresizdi. Düzgün Baba dışında başvuracağı hiçbir mercii yoktu. Hiç olmazsa Düzgün Baba dağında göreceği rüyayı merak ediyordu. Kararını verdi gidecekti. Ama bu durumu annesi, bacıları dahil hiç kimselere söylemeyecekti.

Bir hafta boyunca hazırlıklar yapmaya başladı. Tanıdığı bir köylüden altı aylık beyaz bir oğlak satın aldı. Boynuna bir ip geçirerek eve getirdi. Yatak odasındaki karyolaya bağladı. Tarağını eline alarak yünlerini güzelce taradı. Etrafı siyah çizgili kulaklarını öptü, siyah tüylü bacaklarını okşadı. Oğlağı odada bırakarak mutfağına geçti. Annesinin 'niyaz' dediğı yağlı ekmeğı pişirerek bir torbaya koydu. Dağda bir gece üzerinde yatacağı battaniyeyi katladı. Siyah uzun entarisini

giydi. Başını siyah bir eşarpla bağladı. Dağ koşullarına uygun ayakkabılarını giydi. Niyazını, beyaz oğlağını ve bataniyesini alarak evden ayrıldı.

Tanıdık kimselerle karşılaşmamak için تنها yerlerden yürüdü. Dolmuş durağına varınca sevindi. Yarım saat sonra dolmuşa binerek Düzgün Baba dağının eteklerinde indi. Kadınli erkekli bir grup aynı yerde inince onlarla konuştu; ama nereli, kimin kızı olduğunu söylemedi. Kafiye kocaman bir koç getirmiş, niyaz ekmeği hazırlamıştı. Kadınlar kapalı giyinmişti. Hep birlikte on dakika kadar yürüdükten sonra ayakkabılarını çıkararak ellerine aldılar. Yaklaşık iki saat yalın ayak yürüyerek Düzgün Baba huzuruna varacaklardı.

Dılşa yürümekte zorlandığından gruptan koştular. Kâh oturup dinlendi kâh otlarla, ağaçlarla dertleşti kâh oğlağıyla konuştu kâh yürüdü. 'Kemere Düzgün'²⁴ olarak bilinen noktaya vardığında yere çömeldi. Değişik yerlerde kümelenmiş yüzlerce insan gördü. Yıldızların rengi hafif solmuşken Düzgün Baba'ya şöyle yalvardı:

"Ey ermişlerin ermişi Düzgün Baba! Bu şafak vaktinde senin huzuruna geldim, inanıyorum ki; beni dinliyor ve sesim mübarek kulaklarına geliyor. Senden dağları korumanı isteyeceğim. Bütün Dersim'in dağlarını koru Düzgün Baba! Elin uzun hükmün uludur biliyorum. Yalnız Dersim dağlarını değil, Akdağ'ı, Gabar'ı, Süphan'ı, Cudi'yi, Kato'yu, Metina'yı, Zagros'ları, Ağrı'yı, Aladağlar'ı korumanı diliyorum. Sana bütün dertlerimi anlatacağım Düzgün Baba: Ablam bin dokuz yüz yetmiş beşlerde halka inandı. Ona göre halkın gücünden daha büyük bir güç yoktu. Kaderimizi ancak halkın yenilmez gücü değiştirebilirdi. Baskıyı, zulmü, horlanmayı, yoksulluğu, sefaleti, cehaleti bilinçlenmiş ve örgütlenmiş halk ortadan kaldıracaktı. Bunu halka anlatmak için; ev ev, köy köy, kasaba kasaba, şehir şehir dolaştı. Kadınlara, gençlere, yaşlılara, işçilere, köylülere yirmi yıl kadar anlattı. Halk bir türlü birleşemedi, bilinçlenemedi, örgütlenemedi, yekpare olamadı. Korucu oldu kimi, göç etti çoğu, zalimlere inanıp geleceği ile savaştı; arkadaşının, kardeşinin katili oldu bazıları. Büyük çoğunlukta korkuya esir düştü Düzgün Baba! Bende bu çoğunluktan biriyim, korkunun esiriyim. Zalimler beynimize, yüreğimize, damarlarımızıza, hücrelerimize yerleşti! Bundan dolayı onların kötü dediklerine biz de kötü, iyi dediklerine biz de iyi deriz. Korkumuzdan iyi şeyler düşünemez, hayal edemez; iyiye iyi, güzele güzel, çirkine çirkin, kötüye kötü diyemeyiz. Kısacası biz, 'biz' değiliz Düzgün Baba! Biz, içimize yerleştirilen tonlarca korku muyuz? Yoksa sadece zalimlerimizin korkusunun kabuğu muyuz? Sen söyle Düzgün Baba! Neden başka halklar birleşir kendi geleceğini kurarda, biz geleceğimizle savaşıyoruz? Bunun suçlusu halk mı? Yoksa halka önderlik eden bireylerin politikaları mı? Yoksa ülkemizi bölen zalimlerin entrikaları ve acımasızlıkları mı? Ben son ikisinden kuşkulanyorum. Sen ne diyorsun Düzgün Baba?"

Ablam hala halka inanıyor, Onu korumanı istiyorum Düzgün Baba! Sevdiğim adam ise çareyi dağda aradı. 'Kaderimizi, korkumuzu, yoksulluğumuzu isyan değiştirir' dedi. Doktor olacaktı sevdiğim, isyanı neşter olarak gördü, 'Tarihin bu irinli yarasını, bu cerahati ancak bir neşter iyileştirir' diyerek o neştere doktor olmaya gitti. Şimdi nerede olduğunu ancak sen bilirsin Düzgün Baba! Ben ise halkı bazen kaçar gördüm bazen göçer gördüm bazen kendim gibi naçar gördüm. Çoğunlukla da güçlüye tapar gördüm. Dağa çıkanları sevdim ama dağda kalleşlik gördüm. Oraları hep esrarengiz buldum. Dağa güvenmedim, halkı kendim bildim, sana inandım ayaklarına kadar geldim. Sen ki 'fi' tarihinden beri buradasın. Padişahlar gördün; paşalar, genaraller, zalimler gördün. Katliamlar, soykırımlar gördün. Senin dağını bombalayanları, eteklerinde kan

²⁴ Kemer Düzgün: Düzgün kayalığı demektir.

dökenleri gördün. Sonunda hepsinin isimleri, şanları, şöhretleri, ihtişamlarıyla birlikte yok olup gittiklerini gördün. Bir sen kaldın halkın gönlünde Düzgün Baba, bir sen kaldın!

Sen bir inançsın, ilahisin, duasın, cem'sin, gönülleri aşka getiren sazınsın! Sen insanı insan yapan kültür, gelenek, töresin! Sen Dersim'deki gönülleri birbirine bağlayan bağınsın. Sen bir düşün; çaresizlerin, mazlumların sığındığı bir düş!

Görünmez topraklarının olduğunu duydum. Zalimlerle ancak senin baş edeceğini işittim. Bütün masumiyetimle sana geldim. Sevgilimi ve ablamı koru, yurdumu esen kıl, zalim ve haksızların payidar olmalarını engelle!

Sana yalvarıyorum Düzgün Baba, başka da yalvaracak kimsem yoktur benim. Dileklerimi kabul eyle! "

Düzgün Baba'ya yalvarmasını tamamlayan Dılşa, yüzünü Jel Dağı'na çevirdi. Düzgün Baba dağıyla nişangah olan Jel Dağı; başı dumanlı, yüksek, kutsal bir dağdı. Çevre köyleri Jel Dağı'na çıkıp Düzgün Baba'ya oradan yalvarırlardı. Dılşa'da bulunduğu yerden Jel Dağı'na şöyle seslendi:

"Ey dağların yücüsü! Ey ulu dağların kutsalı! İçimdeki korkuyu kov! Sevgi selim taşsın! Ormanları, nergizleri, sümbülleri, laleleri, gülleri, papatyaları, sulasın! Ey dağların ulusu! Sana sığınanların düşlerine vurulan görünmez zincirleri kopar! Düşleri ülkeme yayılsın! Haini ulusever, korkağı cesur, cahili bilge, kahramanı normal insan, kendinden uzaklaşanı kendi, köleyi özgür kılsın! Ey kutsal Jel Dağı! Dağlara sığınanların kısılan seslerini yükselt! Sesleri bütün kulaklara ulaşsın! Birleşmeyen birleşsin, anlamayan anlansın, düşen kalksın, göçen geri gelsin, gafil uyansın, eğri düzelsin, güçsüz güç alsın, zalim kaçsın! Barış olsun, seven sevene kavuşsun!

Ey ulu dağ! Benim yerime hemcinslerine bir de sen haykır! Bütün ulu dağlar zulme karşı elele versin! Bütün vadiler zalimlerin tuzağı olsun! Bütün nehirler zulme karşı çığlık atsın! Çaylar, dereler feryat etsin! Ovaların, yaylaların, platoların, ormanların, cins cins ağaçların, yamaçların, çağlayanların, şelalelerin şarkısı barış olsun! Eğer hayvanların, böceklerin, kuşların, sürüngenlerin dilinden anlıyorsan onlara da seslen; sakın hiçbiri boş durmasın! Derdimiz bir, yurdumuz bir, kaderimiz aynı, içiçe yaşadık, içiçe kırılıyor, yanyıyor, bombalanıyor, zehirleniyoruz! de"

Dılşa, Jel Dağı'na seslenişini bitirince güneşin doğuşunu izledi. Kuşlar, çekirgeler, kaya bülbülleri ve cümle dağ yaratıkları uyanarak doğanın o mükemmel orkestrasını seslendirdi. Tan yerinde kırmızı bir kuşak oluştu; ardından sarı, altınrengi, kızıl tonlar birbirine karıştı. Dılşa, annesinin güneşin kutsallığı üzerine söylediği sözlerini hatırladı. Ellerini kaldırarak güneşe yalvardı: **"Ey bütün dünyayı aydınlatan nur! Sevdiğim seninle birlikte dağların doruklarından doğacak! Onu yalnız bırakma, önünü aydınlat"** dedi. Bir müddet sonra her taraf aydınlık kesildi, insanlar tatlı uykularından uyandı. Gördükleri rüyaları birbirine anlatmaya başladı. Rüyalarında geleceklerini iyi görenler, sevinçlerini çevrelerine yansıttı. Çoğunluk da rüyalarını kimseye anlatmadı. Dılşa'da bunlardan biriydi. Gördüğü rüyanın iyi olmadığını biliyordu. Morali daha da bozulur, umudu yıkılır diye rüyasını kimseye anlatmak istemiyordu. O, sadece Düzgün Baba'ya inanmak istiyordu. Ama Düzgün Baba; kendisine ayakları bağlı, bozkır kurdu ile çöl çakalı tarafından boğulmak, aslan ve kartallar tarafından parçalanmak istenen güvercin göstermişti. Peki bu rüyanın yorumu neydi? Üzerinde fazla düşünmek istemedi. Bir an önce ziyaretle ilgili diğer işlerini bitirip gitmek istedi.

Önce battaniyesini katlayıp torbasına koydu, saçlarını taradı, torbasını eline alarak dilek ağacına doğru yürüdü.

Küçük bir tepeyi aşınca çok sayıda kadının dilek ağacının etrafında toplandığını gördü. Düzgün Baba dağının kayalıklı tepesindeki bu ulu ağacın yaprakları yoktu, daha doğrusu kuru bir ağaçtı. Ama kadınlar dilek tutmak amacıyla bu ağacın dallarına öylesine çok renkli bezler bağlamışlardı ki; yeryüzündeki bütün ağaçlardan daha süslü ve güzel görünüyordu. Dılşa, sol elini kaşlarının üzerine siper yaparak, ağacı kökünden dallarına kadar inceledi. Bir renk cümbüşüyle karşı karşıya olduğunu anladı. Mavinin, kırmızının, sarının bütün tonlarını; siyah, beyaz, mor, kahverengi, menekşe ve yeryüzündeki bütün renklerin bu ağaçta toplandığını gördü.

Kim bilir bu kadar değişik renkli şerit halindeki bezler, kaç köyden kaç kasabadan kaç şehirden ve kaç kadın tarafından bu dallara bağlanmıştır? Her bez bir dilek için bağlandığına göre kim bilir bu bezlerde kaç dilek kaç öykü gizlidir diye düşündü. Cebinden çıkardığı üç ayrı renkten şeridi bir dala bağladı. **'Kutsal ağaç barışı yaklaştır, ayrılanları birbirine kavuştur'** sözünü üç kez içinden tekrarladı. Kendi gizemli öyküsünü binlerce gizemli öykünün arasında bırakarak, ağacın biraz yukarısındaki kayanın yanına gitti.

Burada da dilek tutulup beş tane küçük taş üst üste konuluyordu. Dılşa yerden topladığı beş adet taşı düşürmeden üst üste koymayı becerince, sevindi. Kayalıktan ayrılarak Düzgün Baba çeşmesine doğru yola koyuldu. Dilek ağacından pek uzakta olmayan Düzgün Baba çeşmesi, dağın tepe noktasına yakın bir oyuğun içindeydi. Çeşme olarak adlandırılan yer, yuvarlak taş şeklinde oyuk bir taştı. İçinde bir miktar berak, soğuk su vardı. Rivayete göre bu kutsal su, ne eksilir ne de çoğalırdı. Ama kötü niyetli insanlar buradan su içtiğinde, su bir müddet kururdu. Çeşmenin öyküsünü defalarca annesinden dinlemişti. Dılşa oyuğun kapısından içeri girdiğinde çok heyecanlıydı. İçerde pek çok kadın ve erkek vardı. Kimi su içiyor kimi kaplara doldurarak köylerine götürüyor. Dağa gelemeyenlere de kutsal su diye bir miktar hediye olarak götürüyorlardı. Sıra Dılşa'ya gelince içinden bir dua okuyup üç yudum su içti, bir iki avuçla yüzünü yıkadı. Tanıştığı iki kadınla vedalaşıp serin oyuktan dışarı çıktı. Az ilerisindeki bir kayanın yanına vardı. Orada iki kanlı gömlek gördü. Gözbebekleri büyüdü; korktu. Birden annesinin anlattıklarını hatırladı. Annesi: "Kan davalarında, aşiret kavgalarında evlatları öldürülen kadınlar, katili öldürmek istemiyorlarsa; öldürülenin kanlı gömleğini Düzgün Baba dağının kayalığına bırakır ya da Munzur Nehrine atarak davayı Düzgün Baba ve Munzur'a havale ederler" demişti. Demek ki bunlar annemin sözünü ettiği gömleklendir diye düşündü. Omzuna astığı torbasıyla dağdan indi. Kendisini kasabaya götürecek dolmuşu bir müddet daha bekleyecekti.

7

Dr. Munzur, Diyarbakır'dan alınarak bir otobüsle İstanbul'a götürüldü. Bir gecekondu evinde tanımadığı iki kişiyle birlikte kalıyordu. Bu gecekondu; iki oda, bir salon, küçük bir mutfaktan oluşuyordu. Stoklanmış yiyecekleri vardı. Üçü kolektif olarak çalışıyor, evi temiz tutuyorlardı. Boş zamanlarını evde bulunan dergi ve kitapları okuyarak değerlendiriyorlardı. Birbirlerini tanımaya yönelik çabaları yoktu. Bunu hem kendileri hem de mücadeleleri açısından yararlı görüyorlardı. Ama üçü de olağanüstü heyecanlıydı, bir an önce büyük şehirlerin ve duvarlar arasının bunaltıcı ortamından kurtulmak istiyorlardı. Üçünü bu evde bırakan uzun boylu, sarışın, yarı Türkçe yarı Kürtçe konuşan adam, üç günden beri ortalıkta yoktu. Evden ayrıldığı gün onlara hiçbir açıklamada bulunmamıştı:

"Hevaller, evden dışarı çıkmak, bakmak, gürültü yapmak, kapı çalındıysa açmak yoğ, ben gelecek" deyip çıkmıştı. Zaman uzadıkça merakları beyinlerini fethetmişti. 'Ne zaman gelecek? Geldikten sonra ne olacak? Buradan nereye gideceklerdi? İstanbul'dan dağa gidilir mi?' gibi sorular onları yemekten içmekten kesmişti. Artık kitap bile okuyamıyorlardı. Sohbetlerinin ana konusu ne zaman ve nasıl buradan çıkacaklarıyla ilgiliydi. Dördüncü günün akşamı kilide sokulan bir anahtar sesi işitildi. Ardından kapı açıldı. İçeri giren uzun boylu sarışın adam gayet sakin bir ses tonuyla: "**Haydi hevaller xalas, hezirlenin**"²⁵ dedi.

Bu ara ikinci bir şahıs kapıdan içeri girdi. Elinde içi dolu büyük bir torba vardı. Salonun orta bölümüne kadar yürüdü, burada torbayı yere bırakarak, içinden naylon poşetler, ambalajlı can yelekleri ve uzun bir ip çıkardı. Eşyalarını *hazırlamakta* olan üç yolcuya dönerek: "**Arkadaşlar her biriniz kendiniz için bir naylo torba, bir can yeleği alın! Bu uzun ipi de biriniz torbasına koysun**" dedi. Denilenleri hemen yaptılar ve ardarda dışarı çıktılar. Uzun boylu sarışın adam önde diğerleri ardından yürüyorlardı. Caddeler aydınlıktı. Arabalar hızla gelip geçiyor, sarhoş naraları kulaklarına kadar geliyordu. Bazı evlerin balkonunda çocuklar ağlıyordu. Nereye nasıl gideceklerini hiçbirisi bilmiyordu. Can yeleklerinden dolayı bir sudan geçecekleri tahmin ediliyordu. İlegal yaşamın gereği olarak soru sormanın iyi karşılanmayacağını düşünülüyordu. Tenha karanlık bir sokaktaki küçük alana vardıklarında iki taksi kendilerini bekliyordu. Uzunboylu sarışın adam arkadaki taksiyi parmağıyla göstererek, üçünü taksinin yanına götürdü. Kapıları açarak binmelerini istedi. Dr. Munzur, takside biri şoför üç kişinin daha olduğunu anladı. Uzun boylu sarışın adam talimatını verdi: "**Hevaller ben öndeki taksiye binacağ, ileride şoför heval teksiyi yevaşlatecağ, o zaman eşyalarınızla birlikte ardarada atleyip yere yatacağ, kıpradanmeyeceğ ha! Ben işaret vereceğ, sürünerek beni takip edeceğ tamam mi?**" dedi.

Dr. Munzur gülerek: "**Tamam heval**" dedi. Taksinin kapıları kapandı. Öndeki taksi hareket edince, diğeri de onu izledi. Şoförler ve uzun boylu adam dışında da hiçbiri hangi tarafa gittiklerini, kaç saat gideceklerini bilmiyordu. İstanbul şehri ardlarında kalınca, rahat bir nefes aldılar. Dr. Munzur bir sigara yakarak geçmişini bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçirdi. Bingöl'ün bir dağ köyünde, ailenin ortanca çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Köyleri derin bir vadinin yamacında bilemediği bir tarihte kurulmuş otuz hanelik bir yerleşim yeri idi. Dil olarak Zazaca konuşulan köyde, Türkçe eğitim veren bir ilkokul vardı. Okul yıllarını hatırladı. Arkadaşlarıyla kuzu olatmaya giderken oynadıkları oyunları, yüzdüğü gölleri, başlarına ve ellerine tül bent sararak kaya oyuklarından çıkardıkları balları, küçük kafeslerde besledikleri keklik yavrularını özledi. Ninesinin kış gecelerinde anlattığı masalları, babasının av öykülerini, dedesinin kocaman ayı ile boğuşmasıyla ilgili anlattıklarını yeniden anımsadı.

Ardından köyden Diyarbakır'a göçlerini, satılan güzel hayvanları, evlerinin önüne kadar gelen kırmızı kamyonu, kamyonu yüklenen eşyaları; annesi, kızkardeşi ve kendisinin koro halinde ağlayarak kamyonu binişini; dağların arasından, vadilerden, ovalardan, tozlu, dumanlı yollardan Diyarbakır'a varışını, Alipaşa

²⁵ Haydi arkadaşlar bitti, hazırlanın.

Mahallesi'ndeki ahır bozuntusu eve eşyalarını yerleştirmelerini, annesi ile babasının köy şehir çekişmesinden doğan kavgalarını, kalabalık ve yabancı bir şehir olan Diyarbakır'da çektiği zorlukları bir bir gözlerinin önünden geçirdi. Ortaokulda okurken üst katlarında oturan Kawa'cı devrimci abilerini düşündü. Onların içinde en çok sevdiği Kawa kod isimli olanı. Devrimciliğin ne olduğunu ilk olarak ondan öğrenmişti. Kawa'nın ne anlama geldiğini de, o söylemişti. "**Abi Kawa ne demektir?**" diye sorduğunda, "**Bir Kürt halk kahramanıdır, Kürtlere zulüm yapan zalim Dehak'ı demirci balyozuyla öldürdüğü ve Kürt halkını zulümden kurtardığı için o gün Newroz Bayramı ilan edilmiştir**" demişti. Küçük Munzur: "**Abi, büyüyünce bende Kawa gibi olacağım**" demiş, Kawa gülmüştü. Bir de Kawa ağabeyinin Şırnak'lı ve köyünün isminin de Deşte Lalo olduğunu ondan duymuştu. Sonra Kawa ortalıktan kaybolmuş, kime sorduysa yerini öğrenememişti. Dr. Munzur ortaokuldan mezun olunca Ziya Gökalp Lisesi'ne kaydını yaptırdığını; bu okulda kendisini, çevresini, ülkesini, geçmişini, ülkesinde olan bitenleri kavradığını, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girince sorumluluğunun arttığını; katliamlara, haksız tutuklamalara, cezaevlerinde tutsaklara yapılan baskılara karşı çıktığını, dağlardaki çatışmalarda ölenlerin cenaze törenlerine katıldığını, bütün bu faaliyetlerinden dolayı bir kaç kez gözaltına alınarak günlerce maruz kaldığı işkenceleri yeniden anımsadı.

Zorla bok yedirilen köylülerin isyana kalktığını, ırzına geçilen, kocasının izinin rahimlerinde aranan Kürt kadınının tarihin sahnesine fırladığını, Kürdistan'da '**faili meçhul**' olarak adlandırılan cinayetler serisinin başladığını görünce kendi başına kararını verdi; dağa gidecekti. Arkadaşlarının hiçbirine durumunu belli etmedi, gidişini bir sır gibi sakladı. Dağlara sağlam varmanın yolunun ağzı sıkı olmaktan geçtiğini öğrenmişti.

Takip edilme, kimsesiz, karanlık bir kuytuda kurşuna dizilme korkusu geride kalmış, geleceğin bilinmezliğine doğru taksî hızıyla ilerlemeye başlamıştı. Kendi iradesini uzun boylu sarışın adama teslim etmişti. Onun '**kal**'ıyla kalacak, '**dur**'uyla duracak, '**atla**' demesiyle atlayacak, '**sürün**' demesiyle sürünecekti. Yolun kuralı böyle konulmuştu, çaresiz onu dinleyecekti.

Gece saat onbire doğru ıssız bir alanda yol aldılar. Uçsuz bucaksız tarlaların ortasından hızla ilerlediler. Çok uzaklarda görünen bazı küçük yerleşim birimlerinin ışıkları, yıldız kümeleri gibi arabanın camından yansıdı. Ormanlık bir alana vardıklarında şoför: "**Hazırlanın**" komutunu verince, torba larını ellerine alarak tetikte beklediler, şoförün: "**Atlayın**" demesiyle adım hızıyla giden taksiden ardarda atlayıp, ağızüstü yere yattılar. Taksiler ortalıktan kayboluncaya kadar nefes nefese beklediler. Ortalığa sarı ay ışığı hakim olunca arka taksiden atlayan beş kişiden yaklaşık yüz metre ilerdeki otların içinde yatan uzun boylu adamın, üç kez ardarda kurt gibi uluduğunu duydular. Onlar da koro halin de üç kez uludular. Ve sürüne sürüne adamın beklediği otlu ve kamışlı alana doğru ilerlediler. Yabancı bir diyarda, bilmedikleri bir alanda, tanıdık yıldız ve ayın ışığında heyecanla sürünerek kendilerini bilinmez diyarlara götürecektir adamın yanma varma istekleri, onları öylesine kamçılıdı ki; bir kaç

dakikada rehberlerinin yanına vardılar. Rehber: "**Tamam misiniz?**" diye sordu kısık bir sesle: "**Tamamız**" dediler heyecanla. Gür ormanların arasına vardıklarında kocaman bir ağacın gövdesi altında nefes nefese durdular. Ormanlık alan öylesine gürdü ki ay ışığı olmasına rağmen karanlıktan birbirlerinin yüzlerini bile seçemediler. Hiç tanımadıkları kuş sesleri, kurbağa vıyıklamaları, çakal ulumaları dinlediler. Esrarengiz bir dünyaya adım atmış gibi heyecanlı ve tedirgindiler. Rehberin buradaki açıklamaları herkesi rahatlatmıştı. Gayet sakin bir ses tonu ve bozuk bir Türkçe ile: "Hevaller, siz Yunistane gidacağ, sizi Meriç'in kıyısına kadar götüracağ, ben dönacağ, siz yzarak karşıya geçeceğ, oreden hiç beklemeden kaçacağ kaçacağ bir esvalt yol göreceğ, esvatın öte tarafında ormande seqleneceğ, yalnız beyaz bir atlet yolun kenarındaki ağaç daline asmayı unutmayacağ, bir heval onu görünce sizi eləcəğ" dedi.

Beşi de gülerek: "**Tamam**" deyince rehber içinden bu talebe bozuntularına kızdı. Zaten o düzgün Türkçe konuşan bütün Kürtlerden nefret ediyordu. Ama kızgınlığını dışa vurmadı. "**Haydi beni tkip edin**" diyerek yürüdü. Diğerleri ardına takıldılar. Birkaç adım ilerleyince çalılıkların içinden kocaman bir kuş havalandı. Doğrusunu söylemek gerekirse çok korktular. Gözün gözü görmediği, ağaç dallarının yüzlerine çarptığı, iki adımda bir yere yığıldıkları, birbirlerinden uzaklaştıklarında kurt gibi uluyarak buluştukları bu ormanlık alandan bir an önce kurtulmak istiyorlardı. Yol onları bir orman gölünün kenarına götürdü. 'Talebe bozuntularına' oyununu burada oynayacaktı. Aslında gölün üst tarafından dolanıp nehir kıyısına gidilebilirdi. Ama rehber her kelimesine gülen bu ukalaları küçük bir cezaya çarptırmak istiyordu.

Eni iki metre kadar uzun olan gölün yanına vardığında: "**Burayı geçeceğ**" dedi. Herkes ayakkabı ve elbiselerini çıkarmaya hazırlanırken, o: "**Olmez hevaller, yedağ elbiseleri var öyle gireceğ**" dedi. Kimse yedek ayakkabı yok demeyi aklına getirmeden göle girdiler. Koltuk altlarına kadar ıslanıp, çamurlu ayakkabılarıyla karşı tarafa vardılar. Rehber bir kahkaha atarak kendi kendine: "**Sizi gidi kuçık burciva sizi, benim Türkçeye gulersiz ha!**" diyerek gölün üst tarafından dolanarak sudan çıkmış kedi gibi şaşkın bir vaziyette kendisini bekleyenlerin yanına geldi. Gülerek: "**Hevaller biraz yaş olmuş ama bir şey olmaz**" dedi.

Hep birlikte Meriç Nehri'nin kıyısına vardılar. Alelacele donlarına kadar soyundular. Rehberin uyarısıyla ayakkabılarını giydiler. Diğer giyeceklerini naylon torbalara koyup bu torbaları uzunca bir ipe bağladılar. Can yeleklerini giyinince arka kısmında elbise torbalarının bağlı olduğu ipten belli aralıklarla tutarak, rehberle içten vedalaşıp sırayla nehre atladılar.

Su bayağı derin ve hızlı akıyordu. Karanlıktan nehrin karşı tarafı görünmüyor, kulaç atmakla bir yere varılmıyor, hızlı akıntı onları sırtına almış götürüyordu. Rehber nehrin kaç metre olduğunu bile söylememişti. Bu bilinmezlik umutlarını kırıyor, kollarını yoruyordu. Kaç dakika yüzdüklerini bilmiyor ama nefesleri kesilmiş, kolları yorulmuş, kalpleri hızlı hızlı atıyordu.

Bu ara kıyıda bir küme ışık görüldü. Akıntı onları o tarafa sürüklüyordu. Türk karakolunun ışıkları olabilir endişesine kapıldılar. Bütün güçlerini harekete geçirerek ışıklardan uzaklaşmaya çalıştılar.

Birdenbire ellerindeki ipin ağırlaştığını fark edip yüklenerek çektiler ama ip bir türlü gelmedi. Bir ucuna elbise torbalarının bağlı olduğu diğer ucunun kendi ellerinde olduğu ipin, orta yerinden nehirdeki bir ağaca dolandığını anladılar. Heyecandan, konuşma yasağından, korkudan, şaşkınlıktan daha doğrusu hiçbir şey düşünememekten, ipi kendi aralarında anlaşmışçasına ama gerçekte anlaşmayarak bıraktılar.

Tam karşısına geldikleri ışıkları ardlarına alarak karşı kıyıya vardılar. Elbiseler gitmiş, ayaklarında çamurdan birer ayakkabı, karanlıktan hangi renkte olduğu seçilmeyen bir can yeleği, birde donları kalmıştı. Paraları, kol saatleri, el radyoları ve elbiselerini su götürmüştü. Can yeleklerini çıkarmadan, ayakkabılarının çamurunu silmeden eğilerek yürüdüler. Şafak sökmeden asfalt bir yola ulaşıpca hemen karşı taraftaki ormana girip saklandılar. Dr. Munzur, atlet olayını hatırlatınca bir hayli kendi aralarında tartışarak şaşkınca birbirlerinin yüzüne baktılar. İçlerinden yalnız birinin donu beyazdı onu hemen çıkarıp yolun kenarındaki ağacın dalına astılar.

Ormanlığa döndüklerinde donsuz kalan arkadaşları bir tarafa çekilerek can yeleğini üzerinden çıkarıp içindeki süngerimsi maddeyi boşalttı. Alt tarafını söküp kollarının çıkabileceği kadar yan tarafından iki delik açtı. Kafasının çıkabileceği kadar üstten söküp giydiğinde diz kapaklarına kadar uzanan, belinin orta yerinde yuvarlak bir deliği olan, kuşağı arkadan bağlanan, diz kapaklarına kadar gelen bir fistan sahibi oldu. Sevinerek arkadaşlarının yanına koşup hemen onlar için de birer fistan yaparak giydirdi. Ortalık biraz aydınlanınca fistanlarının kırmızı renkte olduğunu gördüler. Kendi kıyafetlerine bakıp güldüler. Birbirlerini çizgi film kahramanları 'Barni Moloztaş ve Fred Çakmaktaş' a benzettiler.

Yoldan gelip geçecek araba beklediler. Ama her taraf sakin ve ıssızdı. Ortalıkta ne in ne cin vardı. Yalnızca ormana yakın bir Yunan kasabasının soluk ışıkları görünüyordu.

Sohbete daldıkları bir anda "**Heval**" diye bir ses duyunca sevinerek ayağa kalktılar. Dr.Munzur ormanlığın içinden çıkarak asfalt yola doğru koştu. Karşıdan gelen eli çantalı adam, eski çağ insanı kıyafetiyle ormanın içinden fırlayan bir yaratığı görünce korkup kaçmaya başladı. Dr. Munzur kahkahayla gülerken: "**Heval biziz**" diye bağırdı. Kulaklarına inanmayan adam geri dönüp yaratığa dikkatlice baktı. Bu kişinin beklediği arkadaşlarından biri olduğunu anlayınca rahat bir nefes alarak Dr. Munzur'a doğru yürüdü. Aynı kıyafet giyinmiş diğer arkadaşları gelince durumu iyice anladı. Onları Atina'ya götürmek istiyordu. Bu kılıkla değil Atina'ya bu ormandan bile çıkamazdı. Biraz düşündü:

"Çantamda iki gömlek, iki pantolon var. İki arkadaş bunları giysin, birlikte şu kasabaya uğrayalım. Henüz kimseler uyanmamışken dışarıda asılı çamaşır bulabilirsek; iki pantolon, iki gömlek ve atlet çalalım" dedi.

Giynen iki kişiyle birlikte kasabaya gittiler. Yarım saat kadar sonra pantolon ve gömleklerle geri döndüler, artık bir sorun kalmamıştı. Yalnız çamurlu ayakkabıların silinmesine rağmen temizlenmediğini gördüler.

Kasabanın yakınındaki tren istasyonuna vardılar. Trene binip Atina'ya gideceklerdi. Küçük kasabanın küçük bir tren istasyonunda yabancı oldukları hemen belli olacaktı ama başka da çareleri yoktu. Ormanlıklardan yürüyerek istasyona vardıklarında güneş doğmuştu. Pek çok yolcu tren bekliyor; onlara ise tuhaf tuhaf bakıyorlardı. Bu sınır kasabasında; uyduruk elbiseli, kirli ve yaş ayakkabılı bu insanlar neyin nesidirler diye düşünüyor, çoğunluğu da Türkiye'den kaçıp gelen kişiler olduğunu biliyordu. Grubu Atina'ya götürecek kişi biraz Yunanca bilen bir Kürt'tü. Gişeye giderek altı adet bilet aldı. Yeni açılan büfeden

de bir kaç paket sigara alınca arkadaşlarının yanına döndü. Aç karınla birer sigara yaktılar. Nehirde yaşadıkları olayları uzun uzun anlatıp güldüler.

Öğle saatlerine yakın Atina'ya varıp oradan Lavrion Kampı'na gittiler. Burada, Şam'a gitmek için bekleyen onlarca kişiyle tanışıp sevindiler.

İkinci Bölüm

1

Deşta Lalo köyü, Gabar Dağı'nın doruğunda kurulmuştu. Beş yüz haneli bu köy, tarih boyunca zulme karşı bir kale gibi durmuştu. Birbirine yakın akraba olan köylüler hayvancılıkla geçinir, yoksul ama özgür bir yaşamın savunucuları olmuştu. Gabar Dağı'ndan aldıkları güvenle kişilikleri, mizaçları, huyları, karakterleri şekillenmişti. Onlar için Gabar Dağı; temiz hava, soğuk su, evlerini yapan taş ve direk, hayvanlarını besleyen ot, hayallerini süsleyen bin bir manzara, efsunlu güller, kilimlerine ve mendillerine işlenen şekiller, renk renk ve tür tür kuşlar, her derde deva olan cins cins otlar, döne döne doğan, ürpertici bir hüznle batan güneş, geceleri el uzatsan degecek kadar yakın ay ve küme küme yıldızlardı. Onlar için Gabar Dağı; dipsiz ve dilsiz uçurumlar, Lolo ile başlayan türkülerinin bir uzun havası, halaylarının figürlendiricisi, efsane ve kültürlerinin yaratıcısıydı.

Güneş tan vaktinde herkesten önce onları selamlar, en geç de orada batardı. Kışın ilk karı oraya düşer ve en son kış onları terk ederdi. Zulüm orduları en son oraya ulaşır ama hiç bir zaman muvaffak olmazdı. İlkbahar karı gibi erirdi. Yörenin zalim Batuyan ve Derşev Beyleri onlarla uğraşır ama boyun eğdiremezdi Deşta Lalo'ya. Yıllardır bu varlıklı ve zalim beylerle, bu yoksul köylüler arasında başlangıçsız ve sonsuz bir kavga sürüyor ama beyler amaçlarına bir türlü ulaşamıyordu.

Türkiye'de askerler yönetimi ele geçirince, Batuyan ve Derşev Beyleri çok sevindiler. Yörenin jandarma komutanları ve kaymakamlarıyla ilişkilerini derinleştirdiler. Deşta Lalo hakkında bin bir yalan uydurdular. Asker ve komando kaldırarak köyü aramadan geçirdiler, erzaklarını döktürdüler, erkeklerini köyün ortasında, kadınlarının gözleri önünde falakaya çektiler. Binbir türlü tehditlerle, yeni icat küfürlerle köylüleri sindirdiler. Bu zulüm altında Gabar Dağı ürktü, Gabar Dağı utandı, Gabar Dağı mahçup oldu. Bütün dağlara zulüm yağmıştı. Korku, puşluk, kalleslik sinmişti. İnsanlar birbirine küsmüş, umutsuzluk herkesin ruhunu sarmıştı. Bülbüller susmuş, viraneler çoğalmış, baykuşlar her yerde öter olmuştu.

Bu durumdan en fazla rahatsız olan hiç kuşkusuz köyün okumuş aydını Kawa'ydı. Kendi başına çok çareler aradı. Gece gündüz düşündü, köylülerle dertleşti; kasabalarda, şehirlerde kendisiyle birlikte bu zulme, karanlığa, hayasızlığa, belalara karşı koyacak yiğit aradı ama bulamadı. Beyinler dumura uğramış, duygular taşlaşmış, düşünceler de örgütler gibi şirazesinden çıkmıştı.

Arayışı sürerken köylülerden biri, dağda silahlı bazı kişileri gördüğünü kendisine anlatmıştı. İki yıldan beri toprağa gömdüğü silahını eline alarak çalgınca ormanların içine dalmış; mağaralara, ağaçlara, yosunlara, kayalara, uçurumlara, uçan kuşlara, kaçan ceylanlara, mavi dağ dumanına, seher yeline, kuytulara, gizlere, patika yollardaki izlere silahlı yiğit adamları sormuş, hiç bir yanıt almamış, köyüne geri dönmüştü. Bir müddet sonra belki ceylanlar belki kuşlar belki de mağaralar Kawa'nın dileğini silahlı adamların kulaklarına fısıldamıştı.

Bir gece karanlığında, Gabar Dağı'nın kayaya oyulmuş iki bölümlü mağarasında buluştular. Şafak vaktine kadar tartıştılar. En detay konularda bile anlaştılar. Eve gidip küçük çocuğunu ve eşini öpen, keleşkofunu eline alarak yanlarına gelen Kawa ile birlikte mağaradan ayrılarak dağlara sığındılar.

Dağları, uçurumları, patika yolları, mağaraları çok iyi bilen Kawa, bazı köylülerini de yanına alarak depolar yaptı, yiyecekleri stok etti. Silahlar, mermiler buldu. Köylüleri örgütledi, keşifler yaptı. Yeni silahlı gruplarla tanıştı. Silahlıların komutanı Mahsum Korkmaz'la yüz yüze görüştü. 15 Ağustos 1984 tarihli Eruh baskınına amcası ile birlikte katıldı. Eruh'un çığlığını bütün dünyaya duyurunca sır oldu.

Generaller, komandolar, yörenin beyleri onu her tarafta aradılar. Onu barındırdı diye mağaraları yıktılar, ormanları yaktılar, patikalarda pusular kurdular, dağlara izciler çıkardılar, kasaba evlerini didik didik aradılar, resimlerini büyütüp sokaklara astılar. Bütün köylülerini, kadın, çocuk, yaşlı, hasta demeden falakalara yatırıp Kawa'yı sordular. Bulamayınca başına ödül koydular. Para kokusunu alan kelle avcılarını dağ dağ koşturdular. Bu da bir sonuç vermeyince evrenin ilk muhalifi şeytanın bile aklına gelmeyecek çağdaş, barbar bir yöntemle, Kawa'nın izini bulmaya karar verdiler. Şırnak Emniyet Müdürü, jandarma komutanı, kaymakam, doktor ve hemşirelerle birlikte binlerce asker araçlara binerek Gabar Dağı'ndaki Deşta Lalo köyüne doğru yola koyuldular. Helikopterler uçtu köyün gökyüzünde. Askeri cemselerden eli silahlı askerler aşağı atladı. Çocuklar ve tavuklar ürkerek evlere doğru koştu. Köpekler korkudan havlamadı. Tüfek mekanizmalarının sesi duvarlarda yankılandı. Pencerelerdeki camların ardına üşüşen başı yazmalı kadınlar ağıt yakmaya başladı. Kısa süre içinde köyün girişleri çıkışları tutuldu. Bütün evlerin kapı ve pencerelerine karşı makinalı tüfekler kurulup köylülerin dışarı çıkması için anons yapıldı. Sessiz ve çaresiz evlerinden çıkan insanlar köy meydanını doldurdu. Tekmelere, tokatlara, küfürlere, hakaretlere maruz kaldı. Hiç kimse onların tehditlerine aldırmadı.

Bütün soruları yanıtsız bıraktılar. Ne yalvardılar ne bilmiyoruz dediler ne de konuştular. Bu korkunç sessizlikten ürken karar sahipleri, Kawa'nın en yakınlarından bazılarının adını bir listeden okuyarak köylülerden ayırdılar. Bunların arasında Kawa'nın genç eşi de vardı. Ayırdıklarını ilkokul binasına aldılar. Bir odada bekleyen doktor ve hemşireler Kawa'nın eşini içeri çağırıldılar. Önce eşi hakkında bazı sorular sordular yanıt alamayınca:

"Soyun seni muayene edeceğiz" dediler. Kadın şaşırıp, sağına soluna baktı:

"Ben hasta felan değilim niye beni muayene edeceksiniz ki?" dedi. Hemşireler afalladı, doktorun yüzü kızardı:

"Hastalıktan dolayı değil emir böyle, seni muayene etmemiz lazım" dedi.

Kadın bir çığlık atarak dışarı kaçmak istedi. Üçü birlikte yapıştılar, hemen orada ağzını ve ellerini bağlayarak yere yatırdılar. Ayak bileklerinden tutarak şalvarını ve külotunu çıkardılar. Büyük bir mucit edasıyla kadının bacak arasına beyaz eldivenli elleriyle dalan doktor, rahimden tahlil için gerekli olanı alınca kadını serbest bıraktılar.

Okul binasına alınanlar dışarı çıkınca, eli megafonlu bir yetkili: **"Haydi dağılm, herkes evine marş marş!"** deyince köylüler dağıldılar.

Deşta Lalo köyündeki helikopterler, cemseler, silahlı askerlerle birlikte ayrılınca; Şırnak kaymakamı, bir polis, bir komiser, iki hemşire ve doktor da sivil bir taksiye binerek köyden çıktılar. Gayet neşeli olan kaymakam:

"Doktor, size bir yemek ısmarlayayım, acıktık. Ayrıca sen iyi bir yemek hak ettin! Güzel yardımcılarında yemek yiyip, sohbet etmek de hoşuma gidiyor."

"Kaymakam bey başım gözüm üzerine ama ben bir an önce bu bilimsel tahlillerin sonuçlarını almak istiyorum."

"Gecikmemizde bir sakınca var mı?"

"Hayır bir sakınca yok da merak ediyorum! Biliyorsun bilim merakından doğan bir şeydir, bir an önce o adamın köye gidip gitmediğini öğrenmek istiyorum."

"Allah sana uzun ömürler versin doktor bey, senin bu biliminde olmasaydı kimbilir, biz daha neler çekerdik!"

"Tabi bilimden yararlanmak gerekiyor, kestirmeden sonuç almak varken, askeri güçleri yormanın anlamı yoktur, değil mi?"

"Yalnız askeri güçleri yormak olsa neyse, bir adamı bulmak için bütün bir köyü soruşturmaya alıyoruz. Tek tek kişiyi falakaya çekiyoruz, bazılarının ayaklarından kan akıyor ama tek kelime konuşmuyor bu namussuzlar! Belki aralarında suçsuz olanlar veya bir şeyden haberi olmayanlar da vardır. Ama kurunun yanında yaşta yanıyor. Senin bu bilimsel yöntemlerin inan ki baskı yapmamızı da aşgariye indiriyor. İnsan hakları açısından çok önemli bir buluş diye düşünüyorum." "İleride uluslar arası bir ödül hak edebilir miyim?"

"Niye olmasın kardeşim? Sende bu zeka oldukça çok ödüller alırsın. Baksana bütün orduyu bütün ağaları, beyleri, bu dağları delik delik bilen izcileri harekete geçirdik; adamın izine rastlayamadık ama sen, evvelallah akşamüstü o izi bana gösterirsin!"

Son cümleyi söylerken kahaahayla gülen Kaymakam, güzel hemşireye çapkınca bir göz kırptı. Arabayı kullanan polise, yemek yiyecekleri yol kenarındaki lokantayı tarif etti. Soğuk bir suyun başında kurulan bu lokantanın yemekleri meşhurdu. Yarım saat sonra lokantanın ön tarafında arabayı park edip indiklerinde, Kaymakam:

"Doktor bey çantayı yanına al, hazinenin başına bir iş gelmesin!" diyerek doktora takıldı.

Hep birlikte kahaahalarla gülererek lokantaya girdiler. Kaymakamı tanıyan garson, gelenleri iki büküm eğilerek selamladı, oturmaları için genişçe bir masayı gösterdi. Menü listesini masaya koydu. Etlı yemekler, salata, meyve ve rakı istediler. Kaymakam gelen yemekleri bir yandan atıştırıyor bir yandan da doktoru övüyordu. Lokantada çalışanların ve müşterilerin çoğu, Kaymakam ve yanındakilerin Deşta Lalo'dan indiklerini biliyordu. Evinde saklanan bir grup gerilla için Şırnak'a gidip eşya alarak geri dönen bir milis de lokantanın bir köşesindeki masada çorba içiyordu. Kaymakam aleyhinde çok şey biliyordu. Onun kahaahalarına bizzat tanık olunca yine bir rezillik yaptığını tahmin ediyordu. Çorbasını tez kaşıkladı, soğuk suyunu içti, peçete ile ellerini sildi. Hesabını ödeyince torbasını eline alarak dışarı çıktı. Kaymakamın arabasının plakasını hafızasına yazdı. Hemen bitişikteki benzinliğe girdi. Tanıdığı olan gence evine bir telefon açmak istediğini söyledi. Zili çalan telefonu eş kaldırdı. Milis:

"**Dayım Bedran'a verir misin**" dedi.

Bedran'ın sesi: "**Buyrun**" deyince Milis heyecanlandı. Sonra toparlanarak:

"**Dayı, ben soğuk suyun başındaki lokantadayım, kaymakam ve polisler de burada yemek yiyorlar. Biraz sonra Şırnak'a gidecekler, onlar kalkarlarsa bende geleceğim, beni merak etmeyin, haydi selamlar**" deyip telefonu kapadı.

Şırnak'a giden yol, Milis'in köyünün yakınındaki dağlık ve ormanlık bir vadiden geçiyordu. Telefonda Bedran olarak konuşan kişi; kısa boylu, pos bıyıklı, atik, korkusuz, olağanüstü hareketli ve şakacı gerilla komutanıydı. Yöre halkı tarafından müthiş sevililiyor, gerilla birliklerince de takdir ediliyordu. Bu iyi haberi alan Bedran, birliğini alarak gizlice köyden ayrıldı. Köyün alt tarafındaki ormanlığa girince: "**Koşun**" dedi. Dere, tepe, engel, vadi, çalı, çırpı demeden koşular. Bir saatlik yolu yirmi beş dakikada aldılar. Vadiyi çok iyi tanıyan Bedran hiç beklemeden arkadaşlarını konumlandırdı. Araba çapraz ateşe tutulacaktı. Kendisi işaret vermeden, silah patlatılmayacaktı. İkinci işaretten sonra da silahlar susacak ve durum müsait ise

arabadakilerin ölüp ölmedikleri kontrol edilecekti. Heyecan, panik, ciddiyetsizlik, dikkatsizlik olmayacak, eylemden sonra vadi takip edilerek karşı dağlara çıkılacaktı. Şoför dışında rakıyla kafayı hoşeden Kaymakam ve ekibi, garsona bol bahşış de vererek dışarda bekleyen arabaya bindi. Şoför arabayı gazlayınca geri dönüp bakan Kaymakam: "Doktor bey akşam bekliyorum. Bilimsel tahlillerin bittiğinde sonuç müsbet ise ilk olarak bana geleceksin, seninle birlikte komutana çıkacağız. Ondan sonra o kadın, artık ölümden ölüm beğensin! Bu işi başarısak seni belki orduya alacağız, senden yararlanmaları lazım. Mağaralarda iz arama çağı geçti, çağ atlatacağız kardeşim çağ! Ulu önder Atatürk, muasır medeniyetin üstüne çıkmayı bize hedef olarak göstermemiş miydi? Üstüne çıkacağız tabi! Bu günden itibaren aranan kocaların izini ilkel yöntemlerle mağaralarda değil, bilimsel yöntemlerle kadınların orasında arayacağız" dedi gülererek. Bu sözleri şuh bir kahkaha atarak eleştirmek isteyen güzel hemşire "Aşk olsun Kaymakam bey, bütün kadınları aynı kefeye koymayın!" dedi. Sarhoş kafayla hemşireye takılmak isteyen Kaymakam: "Aşk olsun hemşire hanım, özellikle üstüne basa basa söyledim, kocası dağa çıkan kadınların dedim. Siz de bu kadın savunuculuğunu bırakın artık" dedi. İkisi arasında laubali bir tartışma başladı.

Araba pusunun kurulduğu yere doğru hızla ilerliyordu. Komutan Bedran gelen arabanın Kaymakam'a ait olduğuna emindi. Nefesini tutarak, heyecanını bastırarak tetikteki arkadaşlarını izledi. Onların da bir gözü komutanlarında bir gözü yoldaydı. Araba belirlenen yere gelince komutan işaretini verdi. Çaprazlama silahlar patladı. Dengesini kaybeden araba yolun üst kenarındaki yamaca çarpıp yan tarafa devrilerek sürüklendi. Silah sesleri uzun bir süre susmadı. Komutan kimsenin sağ kalmadığına emin olunca silahlar sustu. Yolun her iki tarafına dürbünle baktı. Ortalığın sakin olduğunu görünce kontrol için iki kişiyi göndermeye karar verdi. Bu ara sağını solunu yoklayan Kaymakam yara almadığını anladı. Diğer arkadaşları ölmüştü. Doktorun kafası patlamış oluk oluk kan akıyordu. Dışardaki bağırıtı seslerini duyunca, elini doktorun kanına batırarak yüzüne sürdü; dudaklarını, gözlerini kanla sıvadı, sırtüstü yatarak ölü numarası yaptı.

Arabadaki ölüleri kontrole gelen gerillalar ortalığın kan gölüne döndüğünü görünce, olay yerinden hızla uzaklaşarak vadi yukarı koşmaya başladılar...

Kawa artık Cudi Dağı yöresinin gerilla komutanıydı. Kıvırcık kahverengi saçları itinayla yana taranmış, sakalları bir hayli uzamış, tertemiz askeri gömleğinin yakası yeni ütülenmiş gibi dik durmuştu. İstanbul'da oturan bir yakınının kendisine hediye olarak gönderdiği yaprak yeşili rengindeki parkası üzerine tam olarak oturmuş, kül rengindeki Şutık'ını²⁶ sıkıca beline bağlamış, parka rengindeki şalvarının altına giydiği aynı renkten mekap ayakkabıları, ayaklarına tam da uymuştu.

Dürüst, yalan söylemez, hile ve entrika bilmez, mavi gözleri sürekli gülen, gerektiğinde haddinden fazla yumuşak, gerektiğinde sert davranabilen otuz dokuz yaşındaki palabıyıklı, ince, uzun boylu, zayıf, ele avuca sığmaz türden hareketli, kaplan gibi çevik Kawa; bir baskın için beş gerillayı yanına alarak Cudi'nin tepesinden eteklerine doğru harekete geçti.

Ormanlık bir bölgede, iki büyük kaya arasındaki gölgelikte oturmaya karar verdiler. Burada yapacakları baskının planı üzerinde detaylı konuşarak karanlığın çökmesini bekleyeceklerdi. Kendilerine göre konakladıkları yer güvenli olduğundan, tepeye gözetleyici koymaya gerek görmediler. Fişekliklerini bellerinden açarak üstüste attılar. El bombalarını yanyana dizip tüfeklerini çattılar. Hava sıcak olduğundan dolayı parkalarını çıkararak kaya gölgeğine bıraktılar. Kimi matarasındaki soğuk suyu yudumlamaya kimi bağdaş kurarak sigara sarmaya başladı. Kawa, baskın ile ilgili konuşmasına başlamadan silahlar patladı.

²⁶ Şutık: Kürt gerillalarının bellerine dolayarak bağladıkları bağ.

Pusuya düştüklerini anlamakta gecikmediler. El bombaları ortalığı toz dumana boğunca ancak silah ve mermilerini alabildiler. Sadece: "Teslim olmak yok sonuna kadar çatışacağız ama kayıp vermeden çemberi yararak kaçmak hedefimiz olsun" diyebildi komutan.

Ve karşı ateş açıldı. Yakın mevzilere el bombaları fırlatıldı. Birbirlerini koruyarak, yakın büyük kayaların ardında gizlendiler. Ateş edilen noktaları saptayıp, oralara ateş ettiler. Susturdıkları mevzilere doğru korumalı sürünerek ilerlediler. Ele geçirdikleri makinalı tüfekle ilerdeki bir mevziyi daha susturdular. Hızla o mevziye ulaşmaya çalışırken bir kayıp verdiler. Yirmi yaşındaki genç gerillanın başından aldığı kurşunla can verdiğini çaresizlik içinde izlediler. Stratejik tepede susmuş mevziyi ele geçirmek için ileri atıldılar, tepeye hakim olduklarında çemberi yardıklarına inandılar.

Kawa; ölü arkadaşının fedakarlıklarını, şakalarını, binbir çeşit anısını gözlerinin önünde canlandırdı. Ağız üstü yatmış haliyle, yanığını tüfeğinin dipçığıne dayayarak, arkadaşlarına sezdirmeden ağladı. Beyninde bir uğultu vardı, yüreği hızla çarpıyordu. Kesik kesik nefes alıyor dikkatsizliğine lanet okuyordu. Az ilerisinde mevzilenmiş arkadaşının uyarısıyla kendine geldi. Batmak üzere olan güneşe baktı. Karşıdaki ormanlık vadiyi keskin bakışlarıyla süzdü. Henüz hareket planını arkadaşlarına izah etmeden kulakları sağır eden bir gürültü koptu. Gökyüzünden toprak, taş, ağaç parçaları yağdı üstüne. Ölmediğini anlayınca yattığı yerden ayağa fırladı. Sağına soluna baktı. Burnuna barut kokusu geldi. Beş metre ilerisinde patlayan bombanın açtığı bir çukuru, toz duman arasında, kopmuş ağaç dallarını, kırılmış bir tüfeğin dipçığını gördü. Ardından kulağına bir inilti sesi geldi. Eğilerek iki arkadaşının yattığı mevziye doğru ilerledi. Parçalanmış Veli'nin cesediyle karşılaştı önce, can çekişen Zeki'yi kucakladı. Kafasının sol tarafına isabet eden bir parça; kulağını, yanığının yarısını alıp götürmüştü Zeki'nin. Gözleri dışarı fırlamış, ağızdan kan akıyor, anlaşılmayan bir şeyler mırıldanıyordu. Ne yapacağını şaşırarak Kawa'nın yardımına sağ kalan tek arkadaşı Murat ulaştı. Yaralı arkadaşını sırtına alarak ormanlıklı vadiye doğru yola koyuldular. Parçalanmış yoldaşının cesedine bir müddet daha bakan Kawa, yerdeki diğer tüfeği alarak arkadaşının izinden hızla koştu.

Ormanlıklı vadiye ulaştıklarında güneş batmış, karanlık çökmüş, yaralı arkadaşları ölmüştü. Ulu bir ağacın dibindeki yumuşak toprakta, kasaturaları ve elleriyle bir mezar kazdılar. Birbirleriyle konuşmadan çalıştılar. Arkadaşlarını gömünce mezarın üstüne arazi görünümü verdiler.

İşleri bitince Kawa bir müddet düşündü:

"Murat arkadaş, sen hızla arkadaşların yanına git, durumu anlat, ben de yakındaki bir köye uğrayacağım, milisler aracılığıyla başka yerlere haber ulaş tıracağım" dedi. Yük teşkil eden fazla silahları belirli bir yere gömerek birbirlerinden ayrıldılar.

Kawa iki saat kadar yürüdü. Baş ağrıyor, ayakları artık gövdesini taşıyamıyordu. Gökyüzü bulutsuz, ay ışığı ormanlığı sarıya boyamıştı. Yıldızlar çok uzaktan görünen büyük şehirlerin ışıklarını andırıyordu. Esen serin bir rüzgâr binbir koku taşıyor, gece kuşları garip garip ötüşüyordu.

Ayaklarının ağırlaştığını ve artık yürüyemeyeceğini anlayan Kawa, patika yolun kenarındaki otlukta oturdu. Tüfeğinin kemerini eline dolayarak uyudu. Bacağındaki acıyla irkilerek uyandığında, başını üç karış kadar havaya kaldırmış bir yılanın tısla kendisinden uzaklaştığını gördü. Hızla kemerini çözerek pantolonunu indirdi. Bacağında yılan ısırığı vardı. Gözleri korkuyla büyüdü. Telaşa kapılmadan küçük bıçağını cebinden çıkarıp yılanın dişlediği yeri ustaca kesti. Kanını emerek tükürdü. Bu işlemin bir ilk önlem olduğunu biliyordu. Fazla zaman kaybetmeden en yakın köye doğru koşmaya başladı. Bugün işlerin ters gittiğini, yılanın bile zalimlerle birlikte çalıştığını düşündü.

Köyün dışındaki tek evin kapısına ulaştığında bayılmak üzereydi. Evin sahibini yakından tanıdığından yumruğunu hızla kapıya vurdu. Adamın kapıyı açmasıyla Kawa'nın yere yığılması bir oldu. Telaş, korku ve heyecanla Kawa'yı kucaklayan adam, salona girdiğinde, durumu öğrenir öğrenmez kapısının önünde park eden traktöre atlayarak Cizre'ye gitti. Yarım saat sonra tanıdığı doktorun evinden tedarik ettiği ilaçla döndüğünde Kawa'yı kurtardı.

Üç gün sonra birliğine katılan Kawa, jandarma karakoluna baskın yapma önerisini birliği ile tartıştı. Öneri genel onay alınca hazırlıkları yapmaya başladılar. Beş kişilik bir keşif grubu görevlendirerek karakolu; yakından, uzaktan, aydınlıkta, karanlıkta izlemelerini, nöbetçi kulübelerinin sayısını, nöbet değişiminin saatlerini, karakola giden yolların durumunu, kalan asker ve subayların sayısını, karakola yakın dağ veya tepelerin yaklaşık olarak karakola uzaklığını öğrenmelerini istedi. Bu işin uzun süreceğini bilen Kawa, birliğini sıkı bir askeri eğitime tabi tuttu.

Keşif birliğinin getirdiği istihbaratı değerlendirerek krokiler çizdi. İkna olmadığı noktalarda keşifçilerle tartıştı. İkinci aşamada birliğini toplayarak konuyu onlara açtı. Tecrübe sahibi gerillaların önerilerini dikkatle dinleyerek notlar aldı. Karakolun basılması konusunda teorik tüm eksiklikler giderilinceye kadar tartışmayı sürdürdü. Eylem başlamadan önce bir tatbikatın gerekli olduğuna inandı. Birliğindeki gerillaların büyük bölümü onun bu görüşüne katılınca, iki gün sonra karakol arazisine benzer bir alanda silahlar patlatılmadan bir tatbikat yapıldı. Artık bütün hazırlıklar tamamı. Yüz on yedi kişilik birliği baskına hazırды. Birliği takımlara ayırıp, güvendiği korkusuz ve atik kişileri takım komutanlıklarına atadı. Sızma, savunma, saldırı, yol, telefon ve elektrik hatlarını kesme birliklerini örgütledi. Roketatarcılarını, uçak ve helikopterlere karşı kullanılacak uçak savarcıları görevlendirdi. Her takım komutanının eline bir telsiz verdi. Birliği iki gruba ayırıp: "Belirlenen noktada ve belirlenen saatte hiç bir hata yapılmadan buluşulacak" dedi.

Gece saat onbirde karakolun yakınındaki dağın tepesinde buluştular. Kawa burada baskın planını şöyle açıkladı:

"Karakolu koruyan üç tepe var, her tepedeki mevzide iki nöbetçi bulunmaktadır. Beşer kişilik sızma gruplarımız sessiz bir şekilde sürünerek bu mevzilere el bombası atılacak bir mesafeye kadar yaklaşmalı ve yere yatmalıdır. Bunları uzaktan koruyacak birer savunma grubu olmalı, bu gruplarda birer roketatar bulunmalıdır. Sızma gruplar yerlerine ulaşınca savunma grubuna işaret vermeli; yol, elektrik ve telefon hatlarını kesme grupları işlerini tamamlayınca; kendi savunma gruplarına işaret vermelidir. Uçaksavarcılar alana hakim üç dağı tutunca bir iz mermisiyle sizlere işaret verilecek. İlk olarak roketatarcılar tepelerdeki mevzileri birer roketle vuracak ardından sızma birlikleri yakınlarındaki mevzilere el bombaları fırlatarak mevzileri ele geçirip, mevzide mevziledikten sonra karakol binasını ateş altında tutacak. Saldırı grubundaki roketatarcılar mevzilere ulaşır ulaşmaz karakolu roketleyecek. Size saldırı emri verilmediği müddetçe hiç kimse mevzisinden çıkmayacak! Mermiler gereksiz yere harcanmayacak! Herkes görevini dakik yapacak! Bir aksilik çıkmazsa birinci buluşma noktamız burası, bu mümkün olmadıysa iki gün sonra gece saat birde Cudi Dağı'nda ilk hareket ettiğimiz nokta olacak!" dedi.

Her grubun yeri önceden belli olduğundan dolayı fazla zaman kaybedilmeden mevzilere doğru harekete geçildi. Kawa, karakolun sağ tarafındaki yüksek tepeyi ele geçirecek birliklerin savunma grubundaydı.

Karakol üç tepenin ortasında derin bir vadide yanyana inşa edilmiş iki beton binadan ibaretti. Yazın suyu kuruyan bir dere karakol binalarının sağ tarafından geçiyor, stabilize bir araba yolu dere boyunca zikzaklar çizerek Cizre karayoluna kadar uzanıyordu. Vadi baştan başa yemyeşil otlarla kaplıydı. Sarı, turuncu, mor çiçekler hafif bir esintiden dolayı dans eder gibi sallanıyorlardı. Bulutsuz, berrak gökyüzündeki yıldızlar, çiçeklere konmuş ateşböcekleri gibi sessizdi. Ay, güneşten aldığı ışığıyla vadiyi kusursuz aydınlatmıştı. Yüksek tepelerin gölgeleri, vadinin renk tonuna çeşni katmıştı. Karakol binaları bu yeşil, ay sarısı ve değişik gölge tonlarıyla çizilmiş manzarada kara birer leke gibi kalmıştı.

Doğanın bu eşsiz güzelliği karşısında adeta büyülenen Kawa, bu kara lekeyi biraz sonra kaldıracaktı. Ona göre gerilla; o günün Kürdistan'ında çağdaş bir ressam, görevi de özgürlüğün resmini çizmekti. Bu resmi gözlerinin önünde canlandırırken telsizine 'hazırız' şifreleri ardarda gelmeye başladı. Heyecanının doruğunda tüfeğinin emniyetini açtı, tetiğe dokununca iz mermisi gökten düşen bir meteor gibi renkli bir ışık çizgisi çizerek ilerde kayboldu. Roketler patladı, onları el bombaları izledi. Ardından ortalık savaş alanına döndü. Silah sesleri dağlarda yankılandı. İnsan feryatları tüfek seslerine karıştı. Vadideki sessizlik birdenbire bozuldu. Tepelerin doruğunda patlamalar birkaç dakika sürdü.

Kawa'nın içinde yer aldığı saldırı grubu tepeye ulaştığında sızma gurubu mevziyi ele geçirmiş, karakol binalarına ateş etmeye başlamıştı. Roketatarcılar mevziye geçip onlara katılınca diğer tepelerden de karakol binalarına roketler ateşlenmiş, Kawa bir zaiyat verilmeden tepelerin ele geçirildiğini anlamakta gecikmemişti. Karşı taraf tek bir mermi patlatmadan gafil avlanmıştı. Üç koldan roket ateşine tutulan binalar ateş almaya başlamış, kulakları sağır eden patlamalar birbirini izlemiş, bu durum karşısında felekleri şaşan karakoldaki askerler korkudan felç olmuştu.

Durumun böyle olduğunu sanan Kawa mevziden çıkarak tüfekli elini havaya kaldırdı, yüksek sesle: "Arkadaşlar hücum!" diyerek karakola doğru tepeden aşağı koşmaya başladı. Arkadaşları da zafer sarhoşluğuyla sloganlar, marşlar söyleyerek onu izledi. Karakol penceresinden açılan yayılım ateşiyle hatasını anladı ama artık kimseleri durduramazdı. Otomatik bağladığı silahıyla pencereleri taradı. Şarjörünü değiştirirken bacağında bir yanma hissetti. Adımını atınca yere düştü. Eliyle bacağına dokundu, kan akıyordu, vurulmuştu.

Ardından gelen arkadaşlarına "Vuruldu" diyebilirdi. Arkadaşları onu taşıyarak bir kayanın ardına götürdü. Bacak kemiğinin kırıldığını anlayan Kawa arkadaşına: "Çabuk Mustafa'yı bul, onun dışında vurulduğumu kimse bilmesin! Baskını kendisi yönetecek! Esirlere karışılmayacak! Yaralı ve şehitlerimiz birlikte götürülecek! Karakoldaki bütün silah ve mühimmata el konulacak!" dedi.

Emirleri Mustafa'ya ilettiğini söyleyen arkadaşı geri geldiğinde iki gerilla Kawa'yı sırayla sırtlarında taşıyarak ilk buluşma yeri olan dağa ulaştırdılar.

Saat üç buçuğa doğru ilerliyor, tek tük silah sesi kulaklarına kadar geliyordu. Burada Kawa'ya ilk müdahale yapıldı. Bacağı bezle bağlanarak kanı durduruldu. Arkadaşlarının akibetini merak eden Kawa sık sık: "Eylemin sonuçlanması gerekiyordu başka bir aksilikmi çıktı, ne oldu?" diye yanındakilere sorular soruyordu. Bazen işlediği hatadan dolayı kendine kızıyor: "Zafer sarhoşluğu zafere gölge düşürür" diye mırıldanıyordu.

Saat dörtte birliği takımlar halinde dağa ulaştı. Sevincinden üzerine oturan Kawa, Mustafa'yı yanına çağırdı. Komutanının karşısına geçen Mustafa:

"İki hafif yaralı, bir şehitle birlik emir ve görüşlerinize hazırdır komutanım" diyerek tekmilini verdi.

Arkadaşına özür dileyen bir edayla bakan Kawa, yaralıların durumunu, ölen arkadaşının kimliğini sordu. Cevabı beklemeden: "Düşmanın zaiyatı ne kadardır?" dedi.

Mustafa'dan: "Elimizde yedi esir var, karşı koyan diğerleri öldürüldü, sayılarını henüz öğrenemedik" yanıtını alınca:

"Tamam diğer yaralılarla beni Yeşilyurt köyüne ulaştırın" dedi. Mustafa:

"Diğer iki arkadaşın yaraları hafiftir, biri elinden diğeride kulak kepçesinden kurşun yemiştir, biz kolaylıkla tedavi edebiliriz" deyince dokuz kişilik bir grup, ağaçtan yapılmış bir gerilla sedyesiyle Kawa'yı Suriye sınırındaki Yeşilyurt köyüne doğru yola çıkardı.

Yeşilyurt'ta şafak yeni sökmüştü. Köyün horozları sözleşmişçesine ardarda ötüyordu. Bazı evlerin pencerelerinden dışarıya ölgün ışıklar yansıyor, abdest almak için dışarı çıkanlar dışında henüz herkes uyuyordu. Köyün muhtarı dış kapısının eşliğinde abdest alırken, uzaktan köyüne doğru gelen askeri araç konvoyunun ışıklarını görünce korkudan ürperdi. Ellerini, yüzünü, ayaklarını tez yıkadı, dualar okudu, Allah'a, peygambere yalvardı.

Kırk beş yaşındaki tecrübeli köy muhtarı, şafak operasyonlarından hep korkardı. Devletin bütün baskılarına rağmen işbirliğine yanaşmamıştı. Gelenlerin önemli bir ihbar aldıklarını hemen anlamıştı. Su testisini eline alarak telaşla içeri girdi. Karısına çocuklarına seslenerek:

"Kalkın çabuk, asker geliyor!" dedi.

Asker kelimesini duyan çocuklar ürkererek uyandılar. Alelacele giyinerek salona koşular. Cemse gürültüleri yaklaşınca pencerelere üşüşerek dışarı baktılar. Onları zalimler, işkenceciler, talancılar, evlerini, ocaklarını dağıtanlar, kendilerini korkutanlar, anne ve babalarını dövenler olarak algılayıp titrediler. Ardından birbirlerine sokulup ağladılar.

Evinin oda penceresinden dışarıyı gözleyen muhtar; cemselerden çevik hareketlerle atlayan komandoların hızla köyün etrafını sardığını görünce eşine dönerek:

"Bunlar önemli bir ihbar almışlar. Bütün askeri buraya yığdılar, bugün başımıza bir felaket getirirler, hakkını helal et!" dedi.

Muhtarın eşi: "Allah belalarını versin" diye mırıldandı, odadan çıkıp salonda birbirlerine sokulup ağlayan çocuklarını teskin etmeye çalıştı. Muhtarın büyük oğlu da giyinerek odasından çıktı, salondaki pencereye yanaşarak dışarda olan bitenleri izlemeye başladı.

Güneşin ilk ışıkları köye ulaşmıştı ki; megafon sesi bütün köye yayıldı:

"Dikkaaaaat! Dikkaaaaat! Etrafınız sarılmış, herkes, çocuklar da dahil elleriniz başlarınızın üzerinde kenetli vaziyette dışarı çıkın! Dikkaaat! Dikkaaat teslim olun!"

Sürekli tekrarlanan anonsu duyan köylüler, ellerini başlarının üzerinde kenetleyerek kapılardan korkulu gözlerle dışarı çıktılar. Kapıların eşliğinde dikili özel timlerin sert, korkutucu ve yıldırıcı buyruklarıyla yüzlerini duvarlara çevirerek, ayakta bekletildiler.

Boşalan evlere dadanan timler evleri adeta harabeye çevirdiler; yatakları yırttılar, kapkacağı kırdılar, zahireyi döküp birbirine karıştırdılar, televizyonları dipçiklediler, kadınların takılarına ve bulabildikleri paralara el koyarak tam bir talan ve çapul pratiği sergilediler. Aradıklarını bulamayınca vahşi yüzleriyle kapılardan dışarı çıkıp duvarların dibinde titreşen kadın çocuk ve erkekleri dipçiklediler.

Bir vaveyla koytu köyde. Ağlama sesleri inleme seslerine karıştı. Kadınlar çaresiz bebelerini kucakladı, erkekler içten ve sessiz ağladı, gençlerin isyan duyguları kabardı, yaşlılar içten dualarla Allah'ı imdada çağırdı. Köyün inekleri ve köpekleri bile zulme maruz kaldı. Sanki bütün bahçeler ve ağaçlar korkudan titredi. Ve köylüler bin dokuz yüz on beşlerde bu topraklardan sürgün edilen Ermeni kabileleri gibi, süngü ve dipçik zoruyla köyün alt tarafındaki geniş alana sürüldü.

Bu alanda kadın ve çocuklar bir tarafa erkekler bir tarafa ayrıldı. Operasyonu yöneten binbaşı, köylülere çevrilen namluların çemberinde erkeklere kin ve nefret yüklü bir ses tonuyla:

"O haini kim sınırdan geçirdi? Erkekçe ortaya çıksın!" diye hiddetle bağırdı.

Köyün erkekleri ürkek bakışlarla önlerine baktı. Bu duruma daha da sinirlenen binbaşı, seksene yakın erkek arasına dalarak, muhtarın yakasına yapışıp kalabalığın dışına çekmeye çalıştı. Muhtar, bıçağın altına yatırılmaya götürülen koç gibi gitmemekte diretince sırtından dipçik darbeleri aldı. Köy erkeklerine yüzü çevrilen muhtarın yakasını tutan binbaşı:

"Haberin yok mu lan senin, pezevenk!" diye bağırarak hakaret etti.

Muhtar suskunlukla cevap verince falakaya yatırıldı. Kadınlar bağırarak kürtçe ağıt yakmaya başladı. Çocuklar koro halinde ağladı. Bu durum karşısında tedirgin olan binbaşı, timlere:

"Bunları dağıtın! Kadınlarla çocukları evlerine gönderin!" diye buyruk verdi.

Namluların koridorundan geçirilen kadınlar ve çocuklar köy meydanından uzaklaştırılınca; timler, sürünün içine dalmış vahşi kurtlar gibi erkekleri vurup parçalamaya başladı. Dipçikler, sopalar, tek-meler, yumruklarla savunmasız köylüler yere yıkıldı.

Vahşi sürüsü hem vuruyor hem küfür ediyor hem de bağıriyordu. Köyün erkeklerinden ise hiç ses çıkmıyordu. Sözleşmişçesine susuyorlardı. Ne kimse ben geçirmedim diyor ne kimse yalvarıyor ne de aman diliyordu! Anlaşıyordu ki halk, devletle ilişkisini radikal bir biçimde koparmış, devleti düşman olarak görüyordu. Lakin buraların törelerinde düşmanla konuşulmaz, düşman karşısında ağlanmaz, düşmandan aman dilenmezdi.

Artık karşı taraf da yalnız bu köyü değil bütün Kürdistan'lıları düşman olarak görüyordu. Onların gözünde yüz hanelik bir köyde, bir kişi 'suç' işlemişse bütün köy suçluydu. Otuz milyonluk ulus içinde bir grup devlete karşı gelmişse bütün ulus suçluydu. Suçun bireyselliği sadece kanun kitaplarında yazılıydı ve o kanun kitapları da hiçbir zaman bu diyarlara uğramamıştı.

Kürdistanlıları insan yerine koymayan binbaşı, bu yaratıklara karşı Cengizhan zulüm yöntemlerinin uygulanmasından yanaydı. Hatta o yöntemleri bile yetersiz görüyordu. Dipçik ve süngü altında inadına susan insanlara baktıkça kızarak köpürüyor:

"Kaldırım bu pezevenkleri!" diye bağıriyordu.

Timler ve komandolar yara bere içinde, ağızlarından, burunlarından kan akan köylüleri ayağa kaldırarak, düşenleri ise dipçikleterek oturttular. Karşılarına geçen binbaşı:

"Ulan pezevenk oğlu pezevenkler! Ulan puştlar! Devlete başkaldıran bir haini sınırdan geçirirsiniz ondan sonra hayvan gibi karşımda susarsınız! Ulan diliniz yok mu yaşaklar! Dilinize sıçayım sizin ulan! Geçirmedinizse geçirmedik deyin! Görmedinizse görmedik deyin! Bu ne suskunluk ulan? İnsan değil misiniz? Siz nerde insanlık nerde! Ulan koskocaman köyde bir tuvalet bile yok! Bu çağda hala hayvanlar gibi sağda solda sıçıyorsunuz! Ulan ne zaman medeni olacaksınız?" diye bağırdı.

Köylüler bu küfür ve hakaretler karşısında da sessiz kalınca, biraz düşünen binbaşı daha önce tasarladığı planını uygulamak için:

"Haydi ulan çevre temizliği yapacaksınız. Köyün etrafındaki bütün bokları toplayıp buraya getireceksiniz!" diye buyruk verdi.

Köylüler birbirlerinin suratına baktılar. Herkesin yüzünde çaresizliğin derin izleri vardı. Henüz isyana hazır değillerdi. Ruhlarındaki korku karakolları yıkılmamıştı. Kararsız, ikircikli, örgütsüz, öndersiz ve desteksizdiler.

Timler ve komandoların "yürü" demesiyle yürüdüler. Elleri boka uzanınca bin kez ölmek istediler. Utançlarından ölüp ölüp dirildiler. Ağlamamak için dillerini ısırarak, duygularını gemlediler. Onları insan yerine koymayanların insanlıklarından utandılar. Kendilerine lanetler okudular.

Kaval ve saz çalan, buğday eken, tesbih çeken, dua eden, karasaban süren elleriyle bok topladılar!

Kucak dolusu bokla binbaşının huzuruna getirilip, emirle bokları üstüste yığıldıklarında; dünyaları yıkıldı hepsinin. Şerefleri haysiyetleri beş paraya indi! Erkeklik, müslümanlıkla birlikte elden gitti! Hangi töre hangi ahlakta böyle bir alçaklığa yer vardı? Köylüler bu şaşkınlıktan henüz kurtulmadan, binbaşı yeni buyruğunu verdi:

"Getirdiğiniz boku yeyin!" dedi.

Yaşlı köylüler salavat getirip Allah'a yalvardı. Gençler isyancı bakışlarla birbirine baktı. Binbaşı: "Yiyeceksiniz ulan" diye diretince; komandolar dipçiklerle köylülerin üzerine saldırarak vurmaya başladı. İki eliyle ağızlarını kapatıp yere yatanlara bok yedirmeye çalışan komandalara müdahale eden binbaşı:

"Hayır, zorla yedirmek yok, gönüllü yiyecekler!" diye bağırdı.

Ardından "Gebertin bunları!" dedi.

Ölesiye dövüldüler. Ama ne insaf ne merhamet ne de insanlık dilediler. Çünkü kendilerine bu muameleyi reva görenlerin, bu kavramlara yabancı olduklarını bildiler.

Kan revan içinde bırakılan köylüler ayağa kaldırılarak bok yığınının etrafında geniş bir halka halinde oturtuldular. Binbaşı tehditkar bir üslupla:

"Bakın, usûlünüze uygun bir sofraya düzeninde oturtuldu, ya bu boku yiyeceksiniz ya da karılarınızı, kızlarınızı gözlerinizin önünde çırılçıplak soyar, askeri üstlerinden geçiririm!" dedi.

Köylüler ölü sessizliğini sürdürürken binbaşı: "İki boktan birini yiyeceksiniz ulan! Çabuk tercihinizi yapın!" diye haykırdı.

Aynı sessizlik devam edince muhtarın yakasından tutarak bok yığınının önüne kadar sürükleyen binbaşı, muhtara:

"Al eline bir parçayı!" dedi.

Midesi bulanık, acı ve utançtan yüzü kızaran, ağlamamak için kendisini zor tutan muhtar, titrek eliyle bir bok parçasını aldı. Ensesinden dürtülerek köyün en yaşlısının önüne götürüldü. Sakallı adam muhtarın elindeki boka bakarak:

"Tövbe tövbe ben müslümanım" deyince sağı dan solundan tekmeler yedi.

Binbaşı: "O zaman günah benden gitti, getirin kadınları!" dedi.

Muhtar sıkılarak, utanarak, yüz kez kendini lanetleyerek titrek elindeki kuru bok parçasını ihtiyarın dudaklarına doğru uzattı. İki gözünü yuman ihtiyar boku ısırınca kustu: "Ya Allah, ya Muhammed!" diye bağırarak yüzükoyun yere yattı. Bu durum karşısında bir kahkaha atan binbaşı:

"Kusmak, Allah, Muhammed yok, yoksa karıları getiririm!" diye tehdidini sürdürürken; muhtar sırayla her köylüsüne bir lokma bok yedirdi. Erkekliğin ve insanlığın sırrı bozuldu. Yaşlı başlı insanlar, küçük çocuklar gibi hüngür hüngür ağladı. Kimi iki eliyle ağzını yüzünü kapadı kimi kustu kimi burnundan soludu kimi bu köle yaşama ölüm dedi kimi de yaşamaktan utandı.

Cengizhan zulmünü sollayan uygulamasıyla gurur duyan binbaşı, muhtarı yakasından çekerek tekrar bok yığınının yanına götürdü. Muhtarın büyük oğlunu da yanına çağırdı. Darağacına gider gibi babasının yanına giden oğluna: "**Babana bok yedir!**" emrini verdi.²⁷ Bir ölü gibi kaskatı kesilen uzun boylu genç adam yumruklarını sıktı, gözlerini yumdu, öylece ayakta kaldı. Binbaşı tabancasını çekti, namlusuna mermiyi sürdürdü, gencin şakağına dayadı:

"Yedir ulan, yoksa gebertirim seni!" dedi.

Muhtarın oğlu binbaşının tetiği çekmesi için içten Allah'a yalvarırken muhtar eğilerek eliyle aldığı bok parçasını ağzına götürmek istedi. Duruma müdahale eden binbaşı: "Hayır oğlun yedirecek, at elinden boku" diye kızdı.

Uzun bir uğraştan sonra gencin ölümü göze aldığına inanınca namluyu onun şakağından çekip babasının şakağına dayadı. "**Şah**" demişti binbaşı! Zulüm zafer kazanmış ve insanlık kaybetmişti. Köylülere bok yedirenler bok yiyenlerden daha alçalmıştı.

²⁷ **Yeşilyurt, bok yedirme!..**

1989 yılı Ocak ayında bir gün.

Evdeyim, telefon:

Celal Başlangıç Cizre'den gece vakti arıyordu. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün Güneydoğu gezisini Cumhuriyet gazetesi adına izlemekte olan Celal. İdil'in girişinde köylüler konvoyun yolunu kesmiş. O sırada İdil'i bir avukat Hasip Kaplan, Celal'in eline bir mahkeme dilekçesi sıkıştırmış. Celal de Cizre'ye gelince, gece vakti İpek Yolu üstündeki bir kahvede dilekçenin altında imzası olan dört köylüyle buluşmuş sonra da hemen genel yayın müdürünü aramıştı:

"Hasan Abi galiba olay doğru. Jandarma hem dövmüş adamları hem bok yedirmiş."

"Celal emin misiniz? PKK'nın dezenformasyonuna gelmeyelim. Sen istersen, yarın köye kendin git insanlarla konuş sonra beni ara."

Celal Başlangıç ertesi gün akşama doğru yeniden aradı. Cizre'nin Yeşilyurt köyüne gitmiş, köylülerle konuşmuştu. İlginç bir tanık vardı. Diyanet'in köye atamış olduğu Konyalı imam. Köyün kendi beslediği imamı gibi o da dışkı yedirme olayına tanık olmuştu. Jandarma ona arkasını döndürmüştü olayı görmemesi için. Ama neyin olup bittiğini görmüş, Celal'e de anlatmıştı. (Hasan Cemal- Kürtler)

Yerden aldığı kuru bok parçasını babasının ağzına veren oğlu ciğerlerini parçalarcasına bir çığlık attı. Zulüm ordusu ortadan kaybolunca, köyün erkekleri hala bok yığınının etrafında çember halinde oturuyor, baba ile oğul çemberin ortasında başlarının önlerine eğmiş ağlıyorlardı.

Munzur:

"Gülüm, bir tanem, Dılşa, Cizira Botan'a vardık. Bu bölümün sonunda ara verelim gerisini dönüştürüyoruz," dedi.

Kitabı kapatıp koltuğunun altına alan Dılşa'nın yüzüne acı ve hüznün çökmüştü. Munzur'la bir iki kelime konuşmak istiyordu fakat tren durdu, acele inmeleri gerekiyordu. Munzur önde Dılşa onu izleyerek Cizira Botan garında indiler.

"Çarşıya kadar yürüyelim mi ?" dedi Munzur.

Elele tutuşup gardan çıkarak geniş bir ana caddenin kenarından yürüdüler. Caddenin iki tarafında belli aralıklarla konulmuş, taştan oyulmuş, nakışlarla süslenmiş kocaman saksıların içinde renk renk çiçeklerin boy verdiğini gördüler.

Ülkenin kültür kenti olan Cizira Botan, bu yıl dünya olimpiyatlarına hazırlanıyordu. Her taraf tertemiz, mis gibi kokuyordu. Şehirde gürültüye neden olan motorlu araçların, trafiğe çıkmasına yasak konulmuştu. Güneş enerjisiyle çalışan, ses çıkarmayan toplu taşıma araçları moda olmuştu. İnsanların yüzünde mutluluk okunuyordu. Elele tutuşmuş genç kızlar ve erkekler, sevgi sözcükleriyle görkemli aşklar dokuyordu. Bu kentin insanları öylesine insancıl ve kültürlüydü ki; yabancı tavşanlarla ceylanlar sürüler halinde çarşıya kadar inip caddelerde dolaşıyordu.

Dicle Nehri üzerinde yapılan baraj gölü, şehri ikiye bölen bir deniz gibiydi. Gölün iki kıyısında oteller, turistik tesisler ve kumlu plajlar vardı. Tertemiz ve masmavi suyun üzerinde sürat tekneleri ve yatlar, aralarında süt beyazı bir çizgi bırakarak gözlerden kayboluyordu. Kocaman balıklar sürüler halinde yorulmak bilmeden suyun üzerinde dans ediyordu. Şehrin gökyüzünü martılar ve güvercinler kardeşçe paylaşıyordu.

Uzunca caddenin bir durağında ulaşım aracına binen Dılşa ile Munzur, Ahmed-e Xani Kültür Sarayı'na yakın bir kavşakta indiler.

Ahmed-e Xani Kültür Sarayı, Dicle baraj gölünün kıyısında, başı sarıklı Ahmed-e Xani'nin kafası biçiminde inşa edilmişti. Çok uzaktan bakıldığında Ahmed-e Xani büstü olarak görünüyordu. Kırılmaz, kalın ve değişik renk tonlarını yansıtan kristal cam ve başka gezegenlerden getirilen dayanıklı bir maddeden yapılan bu baş biçimindeki bina üç katlıydı. Birinci katı sinema salonları, ikinci katı kütüphane, üçüncü katı tiyatro salonuydu. Şimdiki adı Welat, eski adı Yeşilyurt köyünde doğan, ülkenin en büyük mimarı tarafından projesi çizilen bu kültür sarayı, atalarına bok yedirenlerin tarihine karşı bir yanıtmış gibi duruyordu. Yüz bin kişi kapasiteli bu baş biçimindeki sarayın kapısı, Dicle baraj gölüne bakıyordu. Dılşa ile Munzur bu kapıdaki gişeden bilet alarak üçüncü kattaki tiyatro salonuna gittiler. İçi yuvarlak olan salonun ortası sahneydi. Sahnenin çevresinde ise trübünler vardı. Ön sıralarda yer bulamayan Dılşa ile Munzur orta sıralardaki koltuklara oturdular. Sahne ışıklarının yanmasıyla gözlerini sahneye çevirdiler fakat sahneye giriş ve çıkış kapıları yoktu. Bir müddet sonra sahnenin bir köşesinde taban camının açıldığını ve silindir şeklindeki bir robotun üzerinde iki balet ve iki balerinin üstü açılan delikten yukarı çıktıklarını gördüler. Silindir robotun çapı üstü açılan deliğin çapı kadardı. Balet ve balerinler, silindirin üzerinden

sahnenin orta bölümüne geldiklerinde, sahne tek parça olarak görünüyordu. Daha sonra anladılar ki sahneyi terk etmek isteyen oyuncu, silindir şeklindeki robotun üzerine gidip bir dakika bekleyince aşağı çekiliyor ve taban camı otomatik olarak deliği kapatıyordu. Sahneye çıkan baletlerden biri Tacdin'i diğeri Memo'yu, balerinlerden biri Siti'yi diğeri Zin'i oynayacaktı. Önce buluşmanın dansını oynadılar. Zarif hareketlerle birbirleriyle tanıştılar. Figürlerle konuştular. Parmak yüzükleriyle karşılıklı bağlandılar. Eller, dizler, mimiklerle ağlayarak vedalaştılar.

Mem ile Zin ikinci kez sahneye çıktıklarında; aşkın dansını oynadılar. Tacdin ile Mem dostluğun, Beko Ewan fesatlığın, Botan beyi iktidar korkusunun dansını oynadı. Ardından Mem esaretin, Zin hüznün dansını, Mem kederin, Zin rüzgara tutulmuş gülün dansını, Mem ölüm, Zin intiharın dansını oynadı. Ve sonuç bölümünde; Cennet bahçesinde Beko Ewan uşaklığın, Mem ile Zin mutluluğun dansını oynayıp seyircileri selamlayınca sahne ışıkları söndü.

Tiyatro salonundan ayrılan Dılşa ile Munzur, "Mem ile Zin'in²⁸ mezarını ziyaret etmeye karar verdiler. Mezarları kültür sarayına yakın bir bahçedeydi. Beş dakika kadar yürüyünce mezarlığın kapısına vardılar. Burada çiçek tohumu satan güzel kadından bir miktar tohum satın aldılar. Mezarlık kapısından içeri girdiklerinde kendilerini İrem bahçesinde sandılar. Çiçek tohumlarını uygun bir köşeye ekince aşıkların mezarlarına elveda diyerek ayrıldılar. Cizira Botan'ı dolaşmak isteyen Dılşa ile Munzur geç kalmak istemediklerinden yürüyerek gara gittiler. Orada kendilerini Dersim'e götürecek olan trene bindiler. Boş bir kompartman bulunca oturdular. Kitabı Dılşa'nın çantasından alan Munzur: "**Gülüm, bu kez ben okuyacağım sen dinle**" dedi. Dılşa başıyla onaylayınca okumaya başladı:

Üçüncü Bölüm

²⁸ Mem-ü Zin: Ahmed-e Xani'nin yazdığı bir Kürt destanının kahramanları. Mezarları Cizre'dedir.

Dr. Munzur sadece üç gün Yunanistan'ın Lavriyon Kampı'nda kaldı. Dördüncü gün kamp sorumlusu olan birinin eşliğinde üç arkadaşıyla bir taksiye binerek Atina'daki komiteye gittiler. Burada kendileri için hazırlanmış sahte Yunan pasaportlarını aldılar. Onları Yugoslavya sınırına kadar götürecek rehberle tanıştılar. Bir görevlinin demlediği çayı içince, rehberle birlikte, komitede kalan arkadaşlarıyla vedalaşarak dışarı çıktılar. Kapıda bekleyen sarı renkli, ticari Mercedes taksiyle Selanik'e doğru hareket ettiler.

Sokakları, caddeleri geçerek otobana vardıklarında; orta boylu, biraz şişman, güler yüzlü, uzun bir süreden beri Yunanistan'da örgüte rehberlik yapan, sınırların bütün giriş çıkışlarını bilen, şoförün yanındaki ön koltukta oturan kişi "Aranızda Botan'lı olan var mı?" diye sorduğunda iki kişi birden:

"Ben Botan'lıyım" dedi.

Önce sarışın uzun boylu olanına sorusunu yöneltti:

"Hangi köydensin?"

"Cizre'liyim"

"Buna çok sevindim. Çoktan beri ayrılmış mısınız? Cizre'de son durumları biliyor musun? Ben de oralıyım ama üç yıldan beri ayrılmışım" dedi.

"Heval Cizre çok değişti. Korku duvarları yıkıldı. Devletin baskıları ters tepti. Yiğitleri yaratan cesarettin çok korkudur derler ya Cizre'de korku devlete karşı patladı."

"Korkunun sonu korkusuzluktur demek istiyorsun! Cizre bu mertebeye ulaştı mı?"

"Ulaştı. Geçti bile! Kadınlar ve çocuklar, taşlar ve sopalarla tankların ve panzerlerin üzerine yürüdü. Erkeklerin bir kısmı silahlanıp dağa çıktı. Şu anda şehrin bütün mahalleleri bizim kontrolümüzde. Polis ve jandarma panik ve korku içinde. Devlet daireleri, mahkemeler, okullar kapılarına kilit vurmak üzere."

Cizre'li gencin rehberle konuşması sürerken Dr. Munzur gözlerinin önünden hızla geçen manzaralara dalarak, kitaplardan okuduğu eski Yunanistan'ı düşündü. Doktorların piri Hipokrat bu topraklar üzerinde yaşamıştı. Büyük filozof Sokrates burada baldıran zehrini içerek ölmüştü. Filozof Diyojen gündüzün ortasında elindeki fenerle: "**İnsan arıyorum**" diyerek buralarda sokaklara düşmüştü. Büyük İskender'in peşine takılan Yunanlılar buradan dünyayı fethetmişlerdi.

Bunları düşünürken araba camından yarışan iki atlı görüldü. İlyada'dan sahneler canlandı gözlerinin önünde. Elleri kılıç kalkanlı yarı çıplak ilkçağ savaşçıları, bölük bölük at koşturdu. Uçsuz bucaksız ovalarda bir cenk başladı. İnsan, kanını döktü insanın. Olimpius tanrıları zafer naraları attı. İnsanlar ağıtlar yakarken onlar zevku sefa içinde sevişti. Sonra savaş arabaları zamanın içinde yitip gitti, yarışan iki atlının toz bulutu içinde gözden kabolması gibi. Cizre'li genç, gerillaya katılış öyküsünü rehberine anlatmaya başlayınca Dr. Munzur düşlerinden sıyrıldı. Cizre'li genç: "1987'de lisede okuyordum. Babam taksicilik yapardı. Aynı tarihlerde geceleri şehre inen gerillalarla ilişki kurmuştu. Bizim haberimiz yoktu bundan ama ondaki değişikliği fark etmiştim. Bizimle konuşurken heyecanlanır, üstü örtülü kelimelerle dağa çıkanları överdi. Bir gece özel timler evimize baskın düzenledi. Babamı üzerindeki pijamalarıyla alıp götürdüler. Yirmi gün nerede olduğunu öğrenemedik. Tam umudumuzu kesmiştik ki bir gece çıkıp eve geldi. Daha doğrusu akrabalarımız sedyeyle getirdiler. Kırık bacağı alçıya alınmıştı. Annem ve üç

küçük kardeşim babamı bu haliyle görünce ağladılar. Kızdı babam onlara: 'Niye ağlıyorsunuz? Düşmandır yapar!' dedi ve ardından susmalarını istedi. O gece haberi duyan komşu ve akrabalarımız evimize geldi. Babam kendisine yapılan işkenceleri herkese anlattı. Onu dinleyenler öfkeli ve kızgındı. Bazıları: 'Bu durum artık böyle gidemez' diyordu.

Babamın bacağı daha iyileşmemişti ki tekrar aldılar. Bu defa annemi de götürdüler. Taksim evin önünde bağlı kaldı. Üç küçük kardeşime ben bakmak zorunda kaldım. Cep harçlığımız, yiyecek paramız yoktu. Geceleri kardeşlerim ağlıyordu. Kimse annemle babamın nereye götürüldüğünü bilmiyordu. Tam bir ay sonra eve geldiler. Bu kez ikisi de suskundu. Gelen komşulara da bir şey anlatmıyorlardı. Annemin sık sık ağladığını gördüm. İkiisiyle de çok uğraştım ama onlardan tek bir kelime dahi öğrenemedim. Sonunda teyzem bana olan bitenleri anlattı; işkencehanede annemi çırılçıplak soymuş, dansöz diye babamın karşısında oynatmışlar. Bu durumu öğrenince bizim yörede gerillayla ilişkide olan arkadaşşıma gittim. Onlarla görüşmek istediğimi söyledim. On gün sonra dağa çıktım."

Ağlamaklı gözlerle Cizre'li genci dinleyen rehber; ortaboylu, sakalları henüz yeni çıkmış, saçları kıvrıkcık, üzerinde kot bir mont bulunan gence:

"Sen hangi köydensin?"

"Yeşilyurt köyündenim"

"Haaa, şu bok yedirilen meşhur köy mü?"

Kahkahayla gülen genç: "Biz de bok sayesinde meşhur olduk" deyince hep birlikte güldüler. Bu köyün macerasını Türk basınına yansıyan haberlerden okuduğu için bütün yönleriyle bilen rehber, orta yaşlı pos bıyıklı, yanağında şark çıbanı bulunan adama bakarak: "Heval sen hangi köydensin?" diye sordu. Çok ciddi bir soruyla karşı karşıyaymış gibi kendine çekidüzen veren adam:

"Heval daha önce Nusaybin'in bir köyünde otururdum. 1987 yılında devlet korucu olmamızı istedi. Bu isteği reddettik. Sık sık bizi tehdit etmeye başladılar. Bir gece köyümüze yakın bir noktada askerlerle gerillalar arasında çatışma çıkınca üzerimizdeki baskıları artırdılar. Ardından çoğumuzu göz altına aldılar. Burada, korucu olmamız için korkuttular, kabul etmeyince köyümüzü boşalttılar. Hayvanlarımızı yok pahasına satarak Mersin'e gittik. Bizim gibi binlerce göçmenle birlikte sokaklarda perişan olduk. Çocuklarımızın başlarını sokabileceği bir gecekondu bulunca abimle birlikte dağa çıkmaya karar verdik. Bir ay önce İstanbul'a oradan Yunanistan'a geldim."

Atina'dan hareket ettikten üç saat sonra yol kenarındaki bir lokantada yemek molası verdiler. Lokantanın bahçesindeki gölgelikte uzunca bir masanın etrafındaki plastikten, beyaz sandelyelere oturdular. Kızartılmış tavuk, üstüne de tatlı yediler. Rehber hesabı ödeyince Selanik istikametine hareket ettiler.

Öğle saatlerine doğru taksi onları Batman'dan göç ederek Selanik'e yerleşmiş yurtsever bir ailenin kapısının önüne bıraktı. Bahçe kapısında kendilerini karşılayan ev sahibiyle tokalaşarak Kürt usulü öpüştüler. Hal hatır sorduktan sonra içeri alındılar. Misafir odasında gösterilen koltuklara oturunca, kucağındaki çocuğuyla misafirlerini karşılayan iri yarı genç kadın "Hoş

geldiniz“ dedi. Kadının sıcak sesiyle büyülenen misafirler, kadının isteği üzerine odadan ayrılarak dışardaki asma ağacının gölgesine geçerek orada oturdular.

Tek katlı evin bahçesinde iki gül ağacının pembe ve kırmızı güllerinin kokusunu ciğerlerine çektiler. Koyu bir sohbe dalarak ince belli bardaklardan tavşan kanı rengindeki çaylarını yudumladılar. Güneş batmak üzereyken ev sahibi ve hanımıyla vedalaşarak başka bir ticari taksiyle Yugoslavya sınırına doğru yola çıktılar. Rehber grubun yol harçlıklarını Yugoslav parasıyla Dr. Munzur’a verince:

“Heval gece saat üçte sizi geçiş noktasına yakın bir yerde bırakacağım. Biz geri dönünce siz yavaş yavaş ilerleyeceksiniz. Önce tek sıra halinde dikili ağaçlar göreceksiniz. Burası sınırdır. Ağaçları dikkatlice geçeceksiniz. Biraz ilerlerleyince bir dereyle karşılaşacaksınız. İki tarafı otluk ve ağaçlık olan dere suyunu takip ederek, yarım saat kadar yürüyecek, asfalt yola yakın bir yerde uzun otların arasında saklanacaksınız. Sabah saat beşte bir arkadaş küll rengi bir taksiyle sizi alacak“ dedi. Rehberi can kulağıyla dinleyen Dr.Munzur, Yugoslav veya Yunan karakolunun geçiş noktasına yakın olup olmadığını sorunca; Rehber: “Geçiş noktasına yakın bir Yugoslav karakolu var. Ama arazi ormanlıklı ve gizlenmeye elverişlidir. Dikkatli davranırsanız, sizi fark etmeleri imkânsızdır. Saklanacağınız yerin beş kilometre uzağında da bir kasaba var.

Yol pek işlek değil, rastgele yola çıkmazsanız o ormanlar, buğday ve mısır tarlalarında bir ordu gelse sizi bulamaz." Saat üçte yavaşlayan taksiden rehberin bir işaretiyle ardarda atlayarak otların arasında gizlendiler. Taksi görülen son virajda gözden kaybolunca ayağa kalkıp çevresine bakan Dr. Munzur, kısık bir sesle arkadaşlarının üçer metre arayla kendisini takip etmelerini istedi. Aralıklarla sıraya dizilen arkadaşlarının önünde, otların seviyesinde eğilerek, kedi çevikliği ile ormanlığa kadar koştu. Bir ağacın kökü altında tüneyerek arkadaşlarının gelişlerini izledi. Ay ışığı çevreyi aydınlatmış ama ağaç gölgeleri ve uzun otlar onları gizlemişti. Kalp atışları hızlanmış, tansiyonu yükselmişti. Bilmediği tanımadığı bir mekânda arkadaşlarına rehberlik yapmanın verdiği sorumluluk duygusu ona güç vermişti.

Arkadaşları yanına ulaşınca söğüde benzer ağaçların gölgesinden yokuş aşağı koştu. Uzun otlarla kaplı küçük bir düzlüğe ulaşınca oturup çevreyi izledi. Kulaklarına su sesi geldi. Gelen arkadaşlarına eliyle dur işareti verdi. Sağındaki ve solundaki mısır ve buğday tarlalarına baktı. Hafif esen rüzgâr bir insan boyu kadar uzamış buğday başaklarını okşayıp dalgalandırıyordu. Gökyüzündeki binlerce yıldız sanki onları izliyordu. Mısır otlarının hışırtısı kulaklarına kadar geliyordu.

Dr. Munzur arkadaşlarına: "Su sesi şu taraftan geliyor" diyerek güneyi işaret etti. Boyunu aşan mısır bitkilerine doğru sessizce ilerleyerek, onların gölgesinden koşa koşa dereye ulaştı. Arkadaşları nefes nefese yanına varınca, her iki yamacı gür otlar ve ağaçlarla kaplı deredeki akan suyun kıyısından koşarak asfalt yola kadar gittiler. Burada bir söğüt ağacının yere kadar eğilmiş dalları arasında saklandılar.

Asfalt yol tenhaydı. Seher kuşlarının cıvıltısı, kurbağa viyaklaması, su yaratıklarının koroyu andıran şarkısı ve dere suyunun sesi vardı kulaklarında. Uçsuz bucaksız yeşilliklerin arasında, altın renkli ayın sarı ışığında, doğanın bu eşsiz müziğini dinlerken çocukluk günlerini yeniden yaşadı Dr. Munzur. Arkadaşlarına da bu seslere iyi kulak vermelerini istedi. Ardından söğüt ağacına tırmandı. Yüksekçe bir dalın üzerinde oturarak çevreyi gözledi. Uzaklarda bir kasabanın solgun ışıkları görünüyordu. Geçtikleri sınır noktasının yaklaşık bir kilometre aşağısında cılız bir

kaç ışık daha vardı. Muhtemelen bunlar da karakolun ışıklarıydı. Ağaçtan inince gördüklerini arkadaşlarına anlattı.

Sigara içmek isteyen arkadaşına müdahalede bulunan Dr. Munzur biraz sabırlı olmasını istedi ve küçük harflerle şunları söyledi: "Çok ama çok dikkatli olmamız gerekiyor. Hayatımızın kumarını oynuyoruz. Halkımızın bağımsızlığı ve özgürlüğü için savaş sanatını öğrenmeye gidiyoruz. Bunun için ülkeleri ve sınırları geçiyoruz. Ülkemizin sınırlarını kabul etmeyen bütün dünya ülkelerinin sınırlarını çiğniyoruz." Fısıltı halinde sohbete daldıkları bir sırada uzaktan gelen bir araba sesi duydular. Oturduğu yerden kalkıp asfalt yolun kenarındaki uzun otların arasında saklanan Dr. Munzur, gelen arabayı heyecanla bekledi. Saat beşi üç geçiyordu. Ama araba hızla geçince arkadaşlarının yanına döndü. Ortalık aydınlanınca gelip geçen arabaların sayısı arttı.

Doğan güneş, yaşam verici ışıklarını uçsuz bucaksız yeşilliklere saçıp duruyordu. Tarlalardan insan sesleri geliyor, saat altıyı geçiyordu. Sınıra yakın yerde beklemenin tehlikeleri giderek artıyordu. Dere boyunca kasabaya doğru yürümenin mantıklı olduğunu herkes kabul ediyordu. Gelen geçen arabalara dikkat kesilerek otların arasından bir saat kadar yürüdüler. Kasabaya yakın bir noktada asfalt yola çıktılar. Daha bir kaç adım atmamışlardı ki karşıdan gelen bir arabanın kendilerine işaret verdiğini gördüler. Hemen yolun kenarına çekilerek birbirlerine sarılıp sevindiler. Arabanın kapılarını açarak geç kaldığı için özür dileyen şoför, kendisine bir kurtarıcıymış gibi bakan yolcuları alınca hiç beklemeden gaza bastı. Geç kalışının gerekçelerini bir bir saydı. Ama arabaya binenlerin hiçbiri sevincinden kendisini dinlemek bile istemedi. Uzun bir süre sonra şoför kendini tanıttı. Suriye Kürdü olduğunu, Belgrad'da dışçılık fakültesinde okuduğunu anlattı. Saat 13'te öğrencinin Belgrad'da bir bahçenin içinde bulunan villa tipi evine ulaştılar. Uzunca geniş salonda bir müddet oturup dinlenince sırayla banyoya girip duş aldılar. Öğrenciye Yugoslavya'nın içinde bulunduğu durumla ilgili pek çok soru sordular. Güneş batmak üzereyken bir odaya çekilip uyudular. Bir gün sonra misafirlerinin uçak biletlerini alan öğrenci arabasıyla onları havaalanına kadar götürdü. Dr. Munzur'daki Yugoslav paralarını alarak Suriye parası verdi. İşlemlerini tamamlayınca uçağa bindirerek evine geri gitti. Belgrad'dan havalanan Dr. Munzur ve arkadaşları tarif edilmez bir sevinci yaşıyorlardı. Artık kimsenin kendilerini durduramayacağını biliyorlardı. Sınırları bu kadar kolay geçeceklerini hayal bile edemiyorlardı.

Şam Havaalanı'nda indiklerinde sıkı bir aramadan geçirildiler. Sekiz ayrı yerde didik didik tepeden turnağa kadar arandılar. Her noktada rüşvet vermek zorunda kaldılar. Rüşvetin böyle açık alındığına ilk olarak burada tanık oldular. Son kağıt paralarını son kapıda nöbet tutan son memura kaptırarak salona çıktılar. Dr. Munzur ve arkadaşlarını havaalanında karşılamaya gelen kurye Ahmet ve şoförü hiç beklemeden yolcuları taksiye bindirerek gerilla kampına doğru hareket ettiler. Çok düzgün Türkçe konuşan şoför sıcak bir ses tonuyla: "Arkadaşlar yolda herhangi bir aksaklıkla karşılaştınız mı?" diye sorunca rüşvet olayından dolayı patlamaya hazır olan Dr. Munzur: "Şam Havaalanı'nda bütün paralarımızı üzerimizden aldılar. Adeta soydular bizi. Eşkiya, çapulcu adamlar. Bu ne biçim devlet? Her kapıda bir tuzak kurmuşlar" dedi. Daha ağır sözler sarfedecekti ki şoför, bitişiğinde oturan Dr. Munzur'u kaş, göz ve mimik hareketleriyle susturmaya çalıştı. Şoförün bu davranışlarına ilk başta bir anlam veremeyen Dr. Munzur arkasına dönüp bakınca; kendisine kuşkulu bakan Ahmet'in gözleriyle karşılaştı ve sustu. Suriye rejimiyle ilgili pek çok şey duymuş ve okumuştur. Ama onu karşılamaya gelenler arkadaşlarıydı. Onlarla açık konuşmayacak mıydı? Bildiği, tanıdığı partisinde fikir özgürlüğü vardı. Suriye rejimi de sömürgeci bir rejimdi. Yoksa Ahmet bu rejimin hafiyesi miydi? Şoför neden susmasını istemişti? Ahmet'in bakışları neden kuşkuluydu? Merakını yenemediği için

geriye dönüp Türkçe bilip bilmediğini sordu Ahmet'e. Şoför: "Kurmanci biliyor" deyince rahat bir nefes alan Dr. Munzur bakışlarını şoföre çevirerek: "Sana bir soru sormak istiyorum" dedi.

Şoför:

"Öğrenci misin? "

"Evet."

"Hangi okulda okuyordun?"

"Diyarbakır Tıp Fakültesi 4. Sınıf öğrencisiydim."

"Sorunu dolaylı ve kısa sor!"

"Hafız Esat rejimi nasıl bir rejim?"

Hafız Esat adı geçince huzursuz olan şoför uzun süre sessiz kaldı. Bir virajı geçince: "Soruna kestirmeden cevap vereyim" dedi. Munzur başıyla şoförü onaylayınca şoför: "Bir gün adamın biri, buranın başkentinde beş yaşındaki oğluyla belediye otobüsüne binmiş. Kendisi bir koltukta otururken ayakta bekleyen küçük oğlu otobüsün ön tarafında asılı olan Esat'ın posterini parmağıyla işaret ederek babasını dürtmüş. Ve diğer yolcuların duyabilecekleri bir ses tonuyla: 'Baba, bak! Evde her gün küfür ettiğin adamın resmi değil mi o?' demiş. Bu durum karşısında paniğe kapılan baba: 'Bu çocuk kimin? Burada kimsesiz, kayıp bir çocuk var!' diye bağırması." Kahkahayla gülen Dr. Munzur: "Çok güzel bir fıkra" dedi. "Fıkra değil gerçektir" diyen şoförün yüzü ciddileşti. Anlatılanları merak eden Ahmet, Kürtçe: "Çocuk ile Esat'ı anladım, diğerleri neydi?" diye sorunca, şoför: "Arkadaşa, Esat'ın çocukları ne kadar çok sevdiğini anlattım" dedi. Ahmet gülümseyerek: "**Bizim Yüce Namtar²⁹ da çocukları çok seviyor**" dedi. Doktor Munzur bu coğrafyaya gerilla olarak gelen bütün gençler gibi, Namtar'ı çok iyi bir insan olarak biliyordu. Zira Namtar onlardan biri olarak görünüyordu. Oysa gerçek böyle değildi ve henüz kimseler bu gerçeği bilmiyordu. Aslında çok eskiden Türkiye denilen yerde, Namık Kemal Ersun³⁰ adında bir Genaral yaşıyordu. Bu Genaral yer altı dünyasını yönlendiriyordu. Ortadoğuda

²⁹ Namtar: Millattan önce ki Babil dini inancına göre haşarat ve hastalıklardan sorumlu, Tanrılar arasında kuryelik yapan bir yeraltı şeytanı.

³⁰ Namık Kemal Ersun: Abdullah Öcalan konuşmalarında Namık Kemal Ersun darbesi aslında bize karşıydı, ben fark ettiğim için yurt dışına çıkma kararını verdim demesi boşuna söylenmiş bir laf değildir ve üzerinde durulması gerekmektedir. Öcalan a finansman sağlayan Pilot Necati'nin Namık Kemal Ersun darbe girişimi döneminde deşifre edildiğinin bizzat Öcalan tarafından itiraf edilmesi, aslında çok önemlidir. 1993 tarihinde yine Bekaa vadisinde bu konuyu İsmet G. İmset'e nasıl itiraf etti: „Nerede olduğunu bilmiyorum. Bağ koptu. Pilotun kimliği Namık Kemal Ersun darbesinde ortaya çıktı. 1978 yılında basın işi yapacağım, Diyarbakır'a gideceğim diyerek ondan ayrıldım. Hatta pilot bu iş için 200 bin lira bile verdi“ İsmet G İmset PKK Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı. Sayfa 42 2. Baskı Ankara)

Namık Kemal Ersun olayının ne olduğunu izah etmek gerekmektedir:

„ABD, GLADİO vasıtasıyla Türkiye'de bir askerî darbe tezgâhlanmış... Ve yönetime el koyma görevini Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'a vermişti... Ancak bu darbe tezgâhını öğrenmiş olan biri vardı: 1. Ordu Komutanı Orgeneral Adnan Ersöz... Nitekim Genelkurmay Başkanlığı'na bir mesaj gönderdi... Mesajda şöyle demektedir:

“Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun, yetki ve sorumluluk alanımdaki birliklerimde darbeye hazırlık konuşmaları yapmaktadır. Bu durumun böyle sürmesi mümkün değildir. Gereğini Genelkurmay Başkanlığı mı yapacaktır; gereğini yapma emri bana mı verilecektir?”

yaşayan Kürtlerin uyandığını fark edince, korkuya kapılıyor ve yer altı dünyasının elçisi Namtar' a baş vuruyor. Namtar olarak bilinen bu şeytan, Gökyüzü tanrısı, cennetin ve yıldızların efendisi, bütün tanrıların kralı "An" ın elçisi, her türlü hastalığın yayıcısı ve haşaratın yöneticisi, bir de bütün kötülük tanrılarının sadık uşağıydı. Buna ; "Ya Namtar, Kürtler uyandılar, isyan ediyorlar, bir çare bulunmazsa, ortadoğudaki rejimlerin çoğu çöker, sen ki haşarat hükmedensin, sen ki her türlü hastalığı yayansın, sen ki tanrıları birbirine bağlayansın, yalvarıyorum sana, buna bir çare bulasın!" diyor. Genaralın kendisine yalvarması karşısında biraz düşünen Namtar: " Tamam, sen bana Kürtler içinde ruhuma uygun bir kişi bul, ben ruhumla onun içine yerleşeceğim. Ve onun eli, dili ve eylemiyle dilediğim bütün kötülükleri yaparım. İnsanoğlunun düşünemeyeceği her türlü kötülüğü Kürtlerin üzerine salarım, tanrılar adına düzeni sağlarım" cevabını veriyor. Bunun üzerine Genaral, mizacı Namtar'ın ruhuna uygun olan bir kürdü buluyor ve Namtar'ın ruhu bu Kürdün içine girince, Kürt değişiyor ve herkes tarafından Namtar olarak tanınıyor. Bunlar yer altı dünyasında olup bitenler olduğu için kimsenin haberi olmuyor.

Hızla Bekaa vadisine doğru yol alan araba, iki yamacında yüksek uçurumlu kayalıkların bulunduğu derin bir vadiye girdi. Güneş ışınlarının vurduğu siyah asfalt yol parlıyor, karşıdan gelen arabalar hızla geçiyor, arabadakiler nefeslerini tutmuşçasına susuyorlardı. Trafik akışının seyrekleştiği bir anda önce arabanın hızını düşüren ardından frene basan şoför: "**Çabuk atlayın!**" dedi. Kapıların açılmasıyla tepeye tırmanmaları bir oldu. Yaban keçisi gibi kayadan kayaya zıplayan, zikzaklar çizerek dimdik yokuşa tırmanan Ahmet, Kürtçe bazı sesler eşliğinde "**muhabarat, muhabarat**"³¹ diyordu. Yakalanma korkusuna kapılan grup, bir buçuk kilometrelik dik yokuşu koşarak tırmanıyordu. Göğüsleri körük gibi inip kalkıyor, nefes alışverişleri uzaktan bile duyuluyor, dudakları kuruyor, ayakları ağırlaşıyor, kan dolaşımını hızlanıyor, ciğerleri ateş gibi yanıyor, dizlerindeki takat azalıyordu.

Dr. Munzur bu yokuşu daha önce duymuştu. Gerilla kampı bu tepe aşılınca, bir buçuk kilometre ilerideki bir düzlükteydi. 1980 yıllarında yurt dışındaki Helve kampına yerleşmişlerdi. Buradan gruplar halinde ayrılarak Güney Kürdistan'a, oradan Botan bölgesine geçerek üslenmiş, halkla ilişkiler kurulup, gerilla savaşının alt hazırlıklarını tamamlanınca; 15 Ağustos 1984 tarihinde silahlı mücadeleyi başlatmışlardı. Bu tarihten itibaren uyanan Kürt gençliği, kabileler halinde bu kampa gelerek eğitimlerini tamamlayıp ülkelerine dönmüşlerdi. 1984 tarihinde silahlı mücadeleyi başlatan Mahsum Korkmaz, 28 Mart 1986'da ipuçları Suriye'nin başkenti Şam'a kadar uzanan kuşku bir komployla öldürülünce³² belli ki; bu komplonun kimler tarafından

Mesaj, Genelkurmay Karargâhı'na ulaşıncaya ortalık karıştı. Çünkü Orgeneral Adnan Ersöz, komutanı olan Orgeneral Namık Kemal Ersun'un darbe hazırlığı yaptığını ifade etmekte ve ardından da "Gereğini yapın, yoksa ben yaparım" demektedir... İşin, şaka kaldırır tarafı yoktu. Hemen, "olağanüstü" bir Yüksek Askeri Şura toplantısı yapıldı. Toplantıya, doğal olarak Orgeneral Namık Kemal Ersun da katıldı. Kendisine darbe konusu soruldu, ama verdiği cevap tatmin edici bulunmadı... Ve Orgeneral Namık Kemal Ersun'un önüne "sağlık nedenleriyle" kılıfı ile "istifa dilekçesi" sürüldü, "İmzala!" dendi... Orgeneral Ersun, baktı ki durum ciddi, imzayı attı... Ve Kara Kuvvetleri Komutanı olarak üniforma ile girdiği toplantıdan, müteakıt Ersun Paşa olarak sivil kıyafetle çıktı. Tarih, 1 Haziran 1977..."

³¹ Suriye devletinin istihbarat teşkilatına verilen ad.

³² **Mahsum Korkmaz'ın bir iç komplo sonucu öldürüldüğünü kabul eden Öcalan, kendi diktatörlüğüne muhalefet eden pek çok kişiyi bu komplodan sorumlu tuttu, infazlarını gerçekleştirdi. Ama hiç bir zaman komplonun detaylarına girmek istemedi. 'Birisi otoritenizi sarsıyor ve kendisiyle**

düzenlendiğinin anlaşılması için Helve gerilla kampına; "**Mahsum Korkmaz Akademisi**" adı verilmişti.

Bu akademi Şam'a yaklaşık olarak otuz, Barelías kasabasına ise on kilometre uzaklıkta, Suriye'nin işgali altındaki Lübnan toprakları üzerindeydi. Granit keskin kayalıkların, hava saldırılarına karşı savunma amacıyla yapılmış yeraltı mağaralarının, gökyüzüne doğru sivrilmiş çok sayıda kayalıklı tepelerin, bitkisiz, çıplak, susuz olduğu için çorak, külrengi ve kırmızı topraklı, bu arazinin en büyük düzlüğü, tahminen beş yüz metre eninde bin metre boyundaydı. Askeri törenler ve sabah sporları burada yapılırdı. Akademinin binaları bu düzlüğün etrafında inşa edilmişti. Düzlüğün güneyinde beş adet bina vardı. Bunların ikisi, karşılıklı yapılmış kare şeklinde iki yönetim odasıydı. Akademi yönetiminde görev alan komutanlar bu odalardan birinde oturur, toplantılarını yapar diğerinde ise geceleri uyurlardı. Bu iki binanın yaklaşık beş metre sağında, otuz metre aşağısında kırk metre karelik bir arşiv odası vardı. Arşiv odasının beş yüz metre ilerisindeki kayalıkların arasında Namtar veya Yüce namtar olarak adlandırılan adamın evi bulunurdu. Bekaa taşlarıyla inşa edilen bu evin dış görünümü basit ama içi bir saray gibi döşeliydi. Düzlüğün güney kesiminin en uzun ve en geniş binası misafirhaneydi. Dış duvarları Namtar'ın yağlı boya büyük resimleriyle kaplı bu binanın iç döşemesi ise gösterişsizdi. Düzlüğün üst tarafının, yani kuzeyinin başlangıcında uzunca tek katlı bir bina vardı. Ara duvarlarla üç farklı odaya ayrılan binanın bir odası revir, bir odası Türkçe, bir odası Kürtçe redaksiyon olarak kullanılıyordu. Namtar'ın bitmez tükenmez konuşmalarının kaset çözümleri bu odalarda yapıp kitap haline getiriliyor, fotokopi makinasıyla çoğaltılarak örgüt kadrolarına gönderiliyordu. Düzlüğün bitiş bölümünün üst tarafındaysa büyükçe, tek katlı bir bina vardı. Bir bölümü mutfak, bir bölümü dersane olarak kullanılıyordu. Yaz aylarında gerilla sayısı çoğaldığından, kapalı dershanenin yan tarafında yarım daire şeklinde beş sıra halinde betondan basamaklar dökülmüş, üstü demir borular ve çadırla örtülerek beş yüz kişinin oturabileceği yazlık bir platform salonu yapılmıştı. Akademinin teorik derslerinin tümü burada veriliyordu. Düzlüğün kuzeyindeki tepenin yamacında, iki katlı binanın alt tarafı koğuş olarak kullanılıyordu. İkinci katında dört oda vardı. Buralara akademide suç işleyen kişiler konurdu. Gerillaların çoğu kayaların arasındaki küçük düzlüklerde kurulan çadırlarda barınırdı. Stabilize bir yolla Barelías kasabasına bağlanan bu kampın bütün iiaşesi buradan karşılanırdı.

Tepeden yukarı çıkıp biraz dinlenince yola çıkan Dr. Munzur ve arkadaşları, işte bu kampa geliyorlardı. Tepelerdeki silahlı nöbetçiler görününce, Ahmet: "Heval, akademide şu anda beş yüze yakın öğrenci var. Yüce Namtar da burdadır. Ortalık çok gergin, cezaevinden tahliye olup gelenler sorun çıkarıyorlar. Mehmet Şener provakasyonu buraya kadar uzanmış. Çok dikkatli olun, ileri geri konuşmayın. Yüce namtar'ı iyi dinleyin. Her türlü provakasyona karşı uyanık davranın" dedi. Akademinin binaları ve bu binaların yanındaki direklerde dalgalanan bayraklar görününce Dr. Munzur'un heyecanı hayli artmıştı. Bir an önce oraya ulaşmak, tanıdığı arkadaşlarıyla kucaklaşıp hasret gidermek istemişti. Hayalleri nihayet gerçekleşmiş, çektiği bütün zorlukları unutmuş, Ahmet'in anlattıklarını pek anlayamamıştı. Yönetim odasının kapısına vardıklarında onları karşılayan asker giysili iki komutanla tokalaşıp içeri girdiler. Ahmet Şam'a geri dönünce, onlar da kısa öz geçmişlerini komutanlara anlattılar. Dr. Munzur'un tıp fakültesi son sınıf öğrencisi olduğunu öğrenince onu, revirdeki iki doktorun yanına yardımcı olarak

başedemiyorsanız, çatışmada veya başka bir yerde karambole getirerek kendisini vurun ve olaya kaza süsü verin' diyorlardı. Aslında E rd a l yoldaş tamamen bu mantık sonucu gitti. Büyük bir olasılıkla Mahsum yoldaşın durumu da buydu." (PKK'ye Dayatılan Tasfiyecilik ve Tasfiyenin Tasfiyesi. A. Öcalan Sayfa: 359. Kendi muhaliflerini çete olarak değerlendiren Öcalan, onların Mahsum'un katili olduğunu söylemekle yetinir. Muhaliflerini öldürünce susar. "Mahsum yoldaşın büyük bir olasılıkla bunlar eliyle katledildiğini söyledik" A. G. E. Say: 483

vermeyi kararlaştırdılar. Bir komutanın depodan getirdiği hiç giyilmemiş Amerikan askeri elbiselerini yanlarına alarak takımlarına gittiler. Revirin kapısını açıp içeri giren Dr. Munzur, burnuna gelen tendürdiyot kokusunu aldı. Üstü battaniyelerle örtülü üç ranza, bir ecza dolabı, birkaç serum şişesi ilk göze çarpan eşyalardı. Burada görevli, Çukurova Üniversitesi üçüncü sınıf öğrencisi Nasır vardı. Hayli durgun ve düşünceli olan Nasır, Dr. Munzur'un elini sıkarak oturması için karşıdaki ranzayı gösterdi. Akademide bir sessizlik vardı. Harebeydi sanki. Komutanların yüzü somurtkandı. Tepelerdeki nöbetçiler dışında hiç kimse ortalıkta görünmüyordu. İkinci vakti olmasına rağmen hava halâ sıcaktı. Üstündeki sivil elbiseleri çıkarıp askeri elbiselerini giyince, Nasır'la tanışan Dr. Munzur yolculuk hikâyesini kısaca anlattı. Merakını gidermek için: "Neden ortalık böyle sessiz? Bizi getiren kurye, beş yüz arkadaşın burada olduğunu söyledi. Arkadaşlar nerededir?" dedi.

"Herkes derstedir. Başım ağrıdığı için izin alıp geldim."

"Dersler iyi gidiyor mu? "

"Bilmiyorum, yine bir provakasyon ortaya ıktı. İki aydır buradayım, bütün dersler bu provakasyonla ilgilidir. Yüce Namtar anlatıyor ama biz bir türlü anlayamıyoruz. Cezaevlerinden tahliye olup buraya ulaşan arkadaşlar da bir çok sorun çıkardılar. Provakasyonun apı giderek büyüdü."

"Yunanistan'dayken üstü kapalı bazı şeyler duydum. Yolda rehber de bir şeyler anlattı fakat Kurmanci anlattığı için fazla anlayamadım. Provakasyon dediğin nasıl bir şeydir bana daha açık anlatabilir misin?"

Dr. Munzur'a bakıp gülümseyen Nasır :

"Parti içinde bu provakasyona '**şener Provakasyonu**' deniliyor. Mehmet şener Yüce Namtar'a karşı çıkmış, partiyi tasfiye etmek istiyor. Tabi kendisi yalnız başına değil, arkasında Türk devleti de var. şener henüz cezaevindeyken devlet tarafından hazırlanmış. Hatta 1980 öncesi Batman'da Temel Cingöz isimli bir binbaşı ve yedinci kolordu komutanı Cemaletin Altınok'un kendisi ile ilişkisi varmış. Durum çok vahim. Bu işin içinde Amerika hatta Rusya bile varmış. Yüce Namtar'ı bir dinlesen, daha neler neler var. Cezaevinden çıkan bazı arkadaşlar bu durumu bir türlü anlayamıyorlar. Düşman onlarla da oynamış, rehabilitasyondan geirmış. Direkt olmasada dolaylı olarak provakasyonun ortaklarıdır."

"Olayın detaylarını bilemediğim için bir şey söyleyemem. Ama sen biraz abartmıyor musun?"

Nasır yeni bir nutuk çekmeye hazırlanırken, dışardan gürültü ve ayak sesleri geldi. Dersteki öğrencilerin dağıldığı anlaşılıyordu. Konuşmaya ara vererek kapıya ıktılar. Koşar adımlarla kendilerine doğru gelen takımları izlediler. Hepsinin üzerinde askeri elbiseler, çoğunun elinde otomatik tüfekler vardı. Sağa sola bakmadan revirin önünden koşar adımlarla çadırlarına gidiyorlardı. Hızla gözlerinin önünden geçen takımın arasında Dr. Munzur'un tanıdıkları da vardı. Bu ara dershaneden çıkıp eğitim sahasından yönetim binalarına doğru yürüyen kalabalık bir grup görüldü. Yirmi kadar silahlı kişi, şişman birisini çembere almış hızlı adımlarla yürüyorlardı. Dr. Munzur şişman adama dikkatlice baktı, bu resimlerinden tanıdığı Namtar'dı. Nasır, Dr. Munzur'un Yüce Namtar'ı izlediğini fark edince: "Ortada yürüyen Yüce Namtar'dır'dır. İlk olarak görüyorsun değil mi?" dedi.

"İlk olarak görüyorum. Bir de kendisiyle konuşabilseydim çok mutlu olurum."

"Yarın derste konuşmalarını izlersin. Bir deryadır. İnsan dinleyince, kendinden geçiyor. Ama çok alışıyor Yüce Namtar, temposu hızlıdır ona ulaşamıyoruz."

Namtar, etrafındakilerle yönetim binasına girince revirin kapısından geri dönen Nasır'a Dr.

Munzur:

"Bir şey dikkatimi çekti. Yanımızdan geçen arkadaşların içinde tanıdıklarım vardı. Beni görenler oldu ama durup sormadılar. Neden? Yasak mı?"

"Yasaktır heval, Yüce Namtar görse çok kızar. Yarın teneffüs sırasında görüşebilirsiniz."

"Bu gece takımlara gitmem mümkün değil mi?"

"Daha önce mümkündü ama Yüce Namtar buradadır. şimdi çok zor, sabırlı ol, yarına kalsın."

Tanıdıklarıyla görüşmekten umudunu kesen Dr. Munzur akademinin günlük yaşamını öğrenmeye çalıştı.

"Bana buradaki günlük yaşamı kısaca anlatabilir misin?"

Biraz düşünen Nasır : "Sabah saat altıda bütün takımlar bu eğitim sahasında hazır vaziyette olur. İki bölük halinde dağ yürüyüşüne çıkılır. Bu yürüyüşler yaklaşık olarak bir saat sürer. Saat yedide kahvaltı yapılıp sekizde ders başlar. Yüce Namtar akademide değilse, her saat başı on dakikalık teneffüs yapılır. Yüce Namtar buradaysa teneffüs yoktur. Sekiz buçuktan on ikiye kadar ders devam eder. Bir buçuk saatlik öğle paydosundan sonra saat altıya kadar ders, ardından akşam yemeği, ondan sonra takım içi eğitim çalışmaları yapılır. Saat onda da herkes yatmak zorundadır. Gece ve gündüz aralıksız olarak belirlenen noktalarda nöbet tutulur."

Dr. Munzur kampın örgütlenmesiyle ilgili sorduğu soruya şu karşılığı aldı:

"Kamp yönetimi on bir kişiden oluşuyor. Bunlar Yüce Namtar tarafından atanıyor. Bu on bir kişiden biri koordinatörlük görevi üstlenir ve direkt Yüce Namtar'ın talimatlarıyla kampı yönlendirir. Yönetimin içindeki dört komutan aynı zamanda soruşturma komisyonunu oluşturuyor. Biri eğitim işlerini düzenliyor, biri saha komutanlığı yapıyor, biri de gelen misafirleri karşılamakla sorumlu. Her çadırda bir takım komutanı bulunur. Bütün bu takımlar ve komutanlar da kamp yönetimine bağlı çalışır."

Yemek ve yıkanmayla ilgili soruya ise şu karşılığı aldı: "Kampın bir mutfağı var. Genellikle kamp kurallarını çiğneyenler burada çalıştırılır. Yemekler demirbaşdır: Kurufasulye, patates, burger pilavı, çorba ve çay. On beş günde bir isteyen bir kez yıkanabilir. Tenekelerde su kaynatılarak zulada bir yerde yıkanılır."

İkisi arasındaki sohbetin derinleştiği bir anda mutfaktan, elindeki çorba tası ve üç ince ekmekle içeri giren Diyarbakır Tıp Fakültesi öğrencisi uzun boylu, zayıf ve esmer genç, Dr. Munzur'u tanıyınca elindekileri masaya bırakarak arkadaşımı kucakladı. Ranzaya oturarak karşılıklı sohbete daldılar. Geç saatlerde yemek yiyip uyudular.

Sabah erkenden giyinip hazırlanan Dr. Munzur ve arkadaşları revirin önünden tek sıra halinde koşar adımlarla eğitim sahasına giden bir takıma katılarak, orada sıraya dizilmiş başka takımların hızında hazırol vaziyette beklediler. Bütün takımlar alandaki yerlerini alınca, ikiye ayrılıp birer komutanın emrinde normal adımlarla dağlara doğru yola çıktılar. Gözleri tanıdıklarını arayan Dr. Munzur konuşmanın yasak olduğunu anlayınca, önünde yürüyenlerin ayak tempolarına adımlarını uydurarak koşmaya başladı. Bir tepeyi koşarak çıkınca, derin bir vadiye indiler. Vadi aşağı kâh koşular kâh normal adımlarla yürüdüler. Düzenlenen temsili bazı pusulara düştüler. Kulaklarının yanında patlayan silahların sesine alıştılar. Saat tam yedide eğitim sahasına geri gelen takımlar hızlı adımlarla çadırlarına gidince, onlar da revire gittiler.

Kahvaltıdan sonra heyecanlanan Dr. Munzur bir an önce derse gidip Namtar'ı görmek, Diyarbakır' da kendisiyle görüşen bir gerillanın deyimiyle, Namtar'dan güç almak istiyordu. Onu gören kişilerin beyinlerinin daha fazla çalıştığını, korku denilen şeyi bir daha tanımadıklarını, hatta kişilik sahibi olmayan bazı büyük adamların Namtar'la görüşükten sonra, güçlü birer kişilik sahibi olduklarını bile duymuştu.

Bilimsel düşünen biri olarak böyle şeylere pek inanmazdı ama tanıdığı binlerce kişi, Namtar'ın olağanüstü birisi olduğunu söylüyordu. Bu düşlere dalmışken Nasır, ders zamanının yaklaştığını söyleyince, düşlerinden sıyrılarak dışarı çıktı. Beş dakika kadar yürüyerek platforma girdiler. Kendisini tanıyanları başıyla selamlayan Dr. Munzur ön basamaklardan birinde oturdu. Namtar'a çok yakın olmak istiyordu. Bu ard arda gelen takımlar beş sıra halinde oturarak platformu tam olarak doldurmuştu. Herkesin yüzünde bir ciddiyet ifadesi okunuyordu. Güler yüzlü tek bir

gerillaya rastlanmak mümkün değildi. Yaşadıkları koşullar gereği herkes sert bakışlı, çatık kaşlı, somurtkan birer surat ifadesi edinmişti. Platformun açık ön tarafından yönetim binaları görünüyor, herkes başını çevirmiş dikkatle o tarafa bakıyordu. Dr. Munzur, Namtar'ın biraz sonra oradan dışarı çıkıp geleceğini biliyordu.

Kalabalık silahlı bir grupla dışarı çıkan Namtar görününce, salonda oturan beş yüzden fazla kişi birden öksürmeye başladı. Şaşkınlıkla sağına soluna bakan Dr. Munzur istinasız herkesin ardarda aralıksız öksürdüğüne tanık oldu. Bir reflekse tutulmuş gibi kendisinde öksürmeye başladı. Bir dakika önce mummyalar gibi beton sekillerin üzerinde oturan bu insanlar, Namtar'ın görünmesiyle düğmelerine basılmış oyuncak kuklalar gibi öksürüyorlardı.. Hepsi aynı tempo ve aynı makamla öksürüyordu. İnanılmaz bir olaydı bu. Nefes darlığı, soluk borusu rahatsızlığı, akciğer hastalığı olmayan beş yüz insanın koro halinde öksürmesi Dr. Munzur'u şaşırtmıştı. Üstelik istememesine rağmen kendisi de periyodik olarak öksürerek bu koroya katılmıştı. O, Namtar konuşurken öksürmenin yasak olduğunu, bundan dolayı öğrencilerin o gelmeden tedbir olarak öksürüp bir suç işlemek için bu yola başvurduklarını bilmiyordu. Bu durumu Namtar'ın büyüklüğüne ve kitle üzerinde yarattığı etkiye yoruyordu. Nitekim Namtar yakına gelene kadar en az beş dakikalık süre boyunca koro halindeki bu öksürme sürdü. Namtar kapıya yaklaşınca, yine düğmesine basılmış müzik aleti gibi herkes susarak ayağa kalkıp hep bir ağızdan: "**Yaşasın Yaşasın Yüce Namtar, Yaşasın Yüce Namtar, Yaşasın Yüce Namtar**" diye bağırıyorlardı.

Namtar'la birlikte gelenler ellerindeki silahlarla gerilla adaylarının arasına geçip ayakta dikilince, karşı duvarda asılı kocaman posterinin önünde dikilerek el işaretiyle ayaktakilerin oturmasını isteyen Namtar'ın çok kızgın olduğu anlaşılıyordu. Oturduğu yerden dikkatle Namtar'ı izleyen Dr. Munzur, resimlerde gördüğü Namtar'la canlısını mukayese ediyordu. Karşısında yüzü somurtkan, uzun kaşları çatık, yüzüne göre gözleri küçük, hatta birisi şaşı, irice bir burun, dolgun yanaklar, kalın bir ense, kocaman bir göbekte şişman bir adam duruyordu. O güne kadar gördüğü bütün gerillaların zıddı bir vücuda sahipti. Bu coğrafyadaki Kürtler beslenme yetersizliğinden avurtları çökmüş, gözleri çukura kaçmış, kürdan gibi incelmışken o; adeta şişmişti.

Platformun bir başından bir başına hızla gidip gelmeye başlayan, gözlerini yumarak kızgınlığını dışa vuran, burnundan soluyan Namtar'ın karşısındaki bütün öğrenciler nefeslerini tutarak oturmuş, yalnız her zamanki gibi, kampın koordinatörü Dr. Baran, hazırol vaziyette ayakta put gibi dikili kalmıştı. Son voltasını atıp platformun orta yerinde yüzünü öğrencilere dönüp küçük gözlerini Dr. Baran'a diken Namtar:

"Halâ kendini sivri uç gibi dayatan tarzlar var mı?"

Dr. Baran:

"Evet Başkan'ım, bunca çözümlemelere rağmen dayatmalar vardır."

Namtar:

"Örneğin ne gibi?"

Dr. Baran:

"Örneğin Sakine arkadaş kendini dayatıyor."

Namtar:"Dün sorunu temel esaslarıyla, mücadele ve insanlık esaslarına göre nasıl bir yaklaşım içinde olunması gerektiğini oldukça açık koymuştum; bunu anlamamak, bunun gereklerini yerine getirmemek alçaklıktır ve cezalandırılması gerekir. Burası dingonun ahırı değildir, herkes gelip '**böyle yaparız**' desin. Sizin bunu bana getirmeniz bile suçtur. Sizi de onlarla birleştirir atarım. Ben hergün sorunlarınıza çözüm getirirken siz neler yapıyorsunuz? Zindan direnişçilerine yakışır tavırlar içinde olmanız gerekirken siz kendinizle oynuyorsunuz. Biraz saygılı olmayı bilin, saygılı olmayı öğreneceksiniz. Yoksa nefes aldirtmayız size, kendinize gelin. Dördü de suçludur, bunları buradan atacağız. Başka buna bulaşan var mı? Kim var başka? Size şimdilik söz hakkı yoktur. Başka bu sorunu körükleyen var mı? Tahmininize göre kendini böyle dayatan, alçakça provakatif

bir ortamı geliştirmek isteyen var mı? Ben size şunu söyledim; dünyanın insanlık kitabında olmayan en büyük saygısızlığı yaşadım; tek bir saat iki kelime bile parti ortamına getirmedim. Nasıl siz bundan bir sonuç çıkarmadınız? Nasıl biraz saygılı olmayı bilmediniz? Nasıl rezilce, serserice bir yaklaşımın içinde halâ bulunuyorsunuz?"

Sakine oturduğu yerden ayağı kalktı:

"Namtar, çok ciddi konulardır bunlar."

Namtar: "Git dışarı!"

Sakine:

"Söz hakkı istiyorum"

Namtar:

"Sahtekârlık yapma!"

Sakine:

"Söz hakkı."

Namtar:

"Sahtekârlık yapma, söz hakkı yoktur! Sahtekârları tecrit ediyoruz. Sizi üç-dört gün tecrite alıyoruz! Bunları Sakine'nin yüzüne karşı söyleyen Namtar, yönetimde komutan olarak görevli olan Medya'ya dönerek : "Sen de sahtekârsın! Niye provakasyonu geliştirdin? Sahtekâr! Niye geliştirdin? Dünkü çözümlene yeterli miydi, değil miydi, anladın mı, anla madın mı, niye saygısızlık yapıyorsun?" Sakine karşısında dikilerek :

"Konuşmak istiyorum, tamam ne yapıyorsanız yapın konuşmak istiyorum."

Namtar: "Serseri!"

Sakine:

"Hayır bu şekilde hakaret edilemez."

Namtar:"Gidersin bağılı olduklarına izah edersin."

Sakine: "Ama Ko..."

Namtar : "Defol ortamımızdan!"

Sakine: "Çok ciddi şey..."

Namtar:

"Dördünüz de; Selim, Medya, Sakine, Cahide çıkın!"³³

Namtar'ın böyle bağırmasıyla yerlerinden fırlayan silahlı gerillalar, adından söz edilen kişilerin kollarından tutarak karga tulumba dışarı çıkardılar. Dr. Munzur, dışarı atılan kişileri çok yakından tanıyordu. Selim; Dışa'nın eniştesi, Medya ablasıydı. Sakine ve Cahide ise onların hapis arkadaşlarıydı. On yıl gibi uzun bir süre Diyarbakır zindanlarında yatan bu kişiler, başlattıkları direnişler, sıkıyönetim mahkemelerinde yaptıkları siyasi savunmalar, yazdıkları kitaplar, açlık grevleri ve ölüm oruçlarıyla Kürdistan'daki suskunluk dönemini sona erdirenlerin arasında sayılıyorlardı. O anda akademide bulunanlar içinde en görkemli geçmişe sahip olan kişilerdi. Bir provakasyon geliştiriyorlar demogojisiyle, tek kelime bile konuşmalarına müsaade edilmeden, bir provakasyonla dışarı atılmışlardı. Süngü ve dipçik altında, Bekaa'nın kayalıklarına doğru götürülürlerken herşeyden habersiz gerillalara, 'Ülke elden gitti. Korkunç bir ajan faaliyetiyle karşı karşıyasınız, bunlar düşmanın gönderdiği kişilerdir' propagandası yapıldı. Dışarı atılanların geçmişini karalamak için platformda söz hakkı verilen kişiler, içlerinde kurulan korkunun ürettiği akıl almaz yalanları kustular..

Her zaman yapıldığı gibi Namtar, söz hakkı için ayağı kaldırdığı kişilere "otur" demedi. Yasak olduğundan dolayı onlar da oturamadı. Provakasyonlarla ilgili konuşma beş saati aştı. İnce boyunlu çelimsiz bir gerilla, ayağı dikilmiş, desteksiz bırakılmış bir kadavra gibi 'Paaat' diye bir ses çıkararak ağızüstü yere düştü. Dehşetle sesin geldiği tarafa bakan Dr. Munzur, ağızüstü baygın halde yerde yatan gerillanın, hazırol vaziyette olduğunu gördü. Herkes şaşırmıştı. Namtar

³³ Temmuz Çözümlenmeleri ve Talimatları, 2. Cilt. Mahsum Korkmaz Akademisi Yayınları, sayfa 77, 78, 79

ise bir pislige bakıp midesi bulandığı için yüzünü ekşiten birinin edasıyla, yerde yatan gerillaya bir anlık bakışlarını çevirerek konuşmasını sürdürdü. Yönetim görevlisi iki komutan, baygın gerillayı yerde sürüyerek dışarı çıkarırken, Namtar konuşmasını noktaladı. Gözlerini yumarak biraz düşünüyormuş gibi yaptı. Ardından: "**Yeni gelenler ayağa kalksın! Kimdi yeni gelenler?**" diye bağırdı. Dr. Munzur ve arkadaşları yerlerinden sıçrayarak hazırol vaziyette ayakta dikildiler. Ön sırada bekleyen Dr. Munzur'un karşısına geçen Namtar: "**Gücümüzü anladınız mı? Bir hafta içinde Türkiye'den sizi buralara kadar getirttim. Bunun değerini bilecek misiniz? Hazreti Ali: 'Bana bir kelime öğretenin kölesi olurum' demişti. Ben size her şeyi veriyorum, bağlılığınızı beğeniyor musunuz?**" dedi. Suratı kıpkırmızı kesilen Dr. Munzur bakışlarını yere dikerek sustu. Namtar dışarıya çıkarken ayağa kalkan bütün gerillalar hep bir ağızdan: "**Yaşasın Yüce Namtar! Yaşasın Yüce namtar! Yaşasın yüce Namtar!**" diye bağırdılar. Silahlı korumaların çemberi içinde yürüyen Namtar gözlerden kaybolunca; gerilla takımları ardarda koşarak çadırlarına doğru gittiler.

Birlikte kaldığı iki arkadaşıyla revire doğru yürüyen Dr. Munzur'un kafası allakbullaktı. Hayalleri, geleceğe olan inancı yıkılmıştı. Ayaklarını zorla taşıyordu. Keşke gördüklerim bir rüya olsaydı diye düşünüyordu. Artık bambaşka bir dünyaya geldiğini biliyordu. Zorla dışarı atılan Sakine'nin çılgınlıkları vardı kulaklarında. Hazırol vaziyette yerde baygın yatan gerillanın görüntüsü, zomlanmış bir fotoğraf gibi duruyordu gözlerinin önünde. Pislige bakar gibi yerdeki gerillaya bakan Namtar'ın bakışları...

Kavrayamadığı bu dünyayı izlemeli, okumalı, yaşamalı, görüp anlamalıydı. Bunun için de sabırlı olmalıydı. Revir kapısından içeri girdiklerinde ranzasında oturan Nasır: "Heval, Yüce Namtar'dan etkilendin mi?"

Nasır'ın yanında oturan Dr. Munzur ne diyeceğini bilemedi önce, biraz düşündü:

"Etkilendim de provakasyonla ilgili pek aydınlanamadım" dedi.

Dr. Munzur'un suratına kuşkulu bakışlarını diken Nasır:

"Bu tür provakasyonlar sürekli çıkıyor. Düşman karşı cepheden Namtar'la başedemediğinden, parti içine sızarak saldırıya geçiyor. Örneğin geçen yıl ocak ayında yine burada büyük bir provakasyon açığa çıkarıldı. Çok sayıda ajan sızmıştı buraya, gerilla komutanı Kawa bile ajan çıktı, düşünabiliyor musun?"

Kendisine yabancı gelmeyen bu isim üzerinde biraz düşünen Dr. Munzur:

"Kawa mı dedin?"

"Provakasyonun başı, ajandı. Bu arkadaki vadide kurşuna dizildi."

"Nereli olduğunu biliyor musun?"

"Şırnak'ın bir köyündenmiş."

"Deşta Lalo köyündendir. Tanıyordum onu."

"Nereden tanıyorsun?"

"Yaşım henüz küçükken Diyarbakır'da tanıştım" dedi hüznü bir ses tonuyla.

"Düşman satın almıştı. Burada çok arkadaş katletti. Yüce Namtar hemen teşhisini koyup ajan olduğunu açığa çıkardı. Senin biraz çözümlenmeleri okuman lazım. Başta parti tarihini öğreneceksin. Parti tarihi demek; provakasyonlarla mücadele tarihi demektir. Biliyorsun parti içindeki ajanlar temizlenmeden düşmanla savaşılamaz. Yüce Namtar'ın bütün işi parti içindeki ajanları imha etmektir. Yüce Namtar, ajanları ikiye ayırıyor; objektif ve subjektif ajanlar. Subjektif ajanlar, partimize zor sızarlar. Bizim için tehlike arz edenler, objektif ajanlardır."

Anlatılanları ciddiyetle dinleyen Dr. Munzur: "Bunların arasındaki farkı bana anlatır mısın?" dedi.

"Subjektif ajan demek; düşmanın maaşlı ajanı demektir. Objektif ajan ise; iyi niyetli olarak saflarımıza gelen ama Yüce Namtar'ın koyduğu kural ve kaidelere uymayan, Yüce Namtar'ın görüşleri değil de kendi görüşleri doğrultusunda hareket eden kişidir. Bu unsurlar hakiki ajanlardan daha tehlikelidirler ama Yüce Namtar karşısında hiç bir zaman başarılı olamazlar. Bu

akademinin toprakları altında kaç tane ajanın yattığını biliyor musun?"

Dehşete kapılan Dr. Munzur: "Nerden bileyim" dedi.

"Kaldığımız binanın sol tarafındaki vadide en az bin tane ajan iskeleti var."

Dr. Munzur artık konuşmak istemedi. Sustu! Akşama kadar hiçbir şey sormadı. Baş ağrıdığı için erken uyudu. Gece yarısı uyandığında; vücudu sıırıslıklam, her tarafı ter içinde kalmıştı. Hava sıcak olmasına rağmen soğuktan tirtir titriyordu. Eski bir havluyla terini sildi. Ateşi yükselmiş, boğazı kurumuştı. Sabah yürüyüşüne çıkamadı. Kahvaltıya kalkamadı. Nasır'a derse gidemeyeceğini söyledi. Sinirlenen Nasır:

"Heval beni dinlersen kalk gidelim. Sen hasta felan değilsin şok geçiriyorsun. İlk geldiğimde ben de böyle olmuşum. Burada proloter bir ortam var. Benim, senin gibi küçük burjuva ve aydın kökenliler bu ortamla ilk karşılaştıklarında şoke olurlar. Bunun çözümlenmesi Yüce Namtar tarafından çoktan yapılmıştır. Şimdi durumunu yönetime bildirirsem, objektif ajan olarak değerlendirilebilirsin. Kalk, giyin! Bugün, günlük nöbetçi doktor olarak burada kalabilirsin. Yönetime nöbetçi olduğumu söylerim." dedi. Buna rağmen hasta olduğunu söyleyen Dr. Munzur arkadaşının önerisini kabul ederek yataktan kalktı. Arkadaşları ve diğer takımlar derse gidince, dışarı çıkarak revirin karşısındaki su tankerinin musluğunu açarak elini yüzünü yıkadı.

Geri revire dönünce, masanın üzerindeki ince, kurumuş ekmekten bir parça kırarak yedi. Midesi bulanıyor, beyni zonkliyordu. Tekrar yatağa girip uyumak, rüyalara dalarak bu dünyadan uzaklaşmak istiyordu. Nasır'ın objektif ajan tanımını hatırlayınca, yatağını düzelterek üzerinde oturdu. Bir ara dışardan gelen ayak seslerini işitti. Ayağa kalkarak kapıyı açtığı anda, karşıdan kurye Ahmet ile yabancı birinin revire doğru geldiklerini gördü. Gelenleri kapıda tokalaşarak içeri aldı. Oturmaları için yer gösterdi. Acele bir işi olduğunu söyleyen Ahmet, hemen Şam'a dönmesi gerektiğini belirterek:

"Heval, bu arkadaşını yönetime getirmiştin. Baktım kimseyi bulamadım. Arkadaşını sana bırakacağım, derse ara verilince yönetime teslim edersin" dedi vedalaşarak koşar adımlarla Şam'a doğru gitti.

Kurye Ahmet'in revirde bıraktığı genç, 22- 23 yaşlarındaydı. Uzunca, at suratı gibi bir yüzü vardı. Katran siyahı, yağlı, uzun saçları kaşlarının üzerine kadar inmişti. İri kemikli, boyu yaklaşık olarak bir seksendi. Ayakları kocaman, elleri kürek gibiydi. Üzerinde ince, kül rengi bir gömlek, siyah çizgili, mavi bir pantolon vardı. Bu gencin kod ismi Şeyxo'ydu. Amcasının oğlu Nusay bin'li Şeyxmus Tay, müebbet hapis cezası almış, sekiz yıl D. Bakır cezaevinde yatınca, Ceyhan Cezaevi'ne sürgün edilmişti. Revirdeki genç, Ceyhan Cezaevi'nde tanıştığı Şeyxmus'a hayran kalmış, onun ismini kısaltarak kendine kod isim yapmıştı. Bu olaydan sonra tanıyanları, onu Şeyxo olarak çağırıyordu.

Şeyxo, Nusaybin'in bir köyünde doğmuştu. Henüz bir yaşındayken babası Adana'ya göçmüş ve Şeyxo birbuçuk yaşına girdiğinde babası, annesini boşayarak evden kovmuştu. Gençcik annesi dışarda, sokakta kalmıştı kucağındaki Şeyxo'yla. Kiremithane Mahallesi'nden ağlaya ağlaya Küçüksaat semtine kadar yürümüşü. Burada çarşının en kalabalık bir köşesinde, başına örttüğü tül bendini açarak yere sermiş, memesini Şeyxo'nun ağzına verdikten sonra tül bendinin başında oturarak dilenmeye başlamıştı. Bir ara kulağına eğilen kırk yaşındaki bir adam:

"Seni buralarda yeni görüyorum, herhalde zor durumdasın, kimsen yok mu? Sana yardımcı olmak istiyorum" demiş. Korkmuş önce Şeyxo'nun annesi, cevap vermek istememiş adama. Fakat adam ısrarlı davranınca, acıklı öyküsünü anlatmıştı. Yalnız başına yaşayan Küçüksaat semtinin kurt hamalı, genç kadını kucağındaki çocuğuyla birlikte at arabasına bindirerek üç odalı bekâr evine götürmüş, hemen o gece eve getirdiği imama nikahı kıydırtınca gerdeğe girmişti.

Şeyxo, bu üvey babanın elinde büyümüştü. Okul yaşına geldiğinde üvey babası evlatlığını okula göndermemiş onu, at arabacısı yapmak istediğinden, kendisiyle birlikte işe götürüp getirmişti. Şeyxo, üvey babasının yemeğini yediği kadar dayağını da yemiş, günlerce tuvalete, karanlık kilere hapsedilmişti. Sonunda zulme dayanamayarak evden kaçmış, sokaklarda yaşamaya başlamıştı. Hırsızlık, yan kesicilik yapmış, bir sokak çocuğu oluvermişti. 1988 yılında Ceyhan Cezaevi'nde amcasının oğlu Şeyxmus'un ziyaretine gidince; gerilla lafını ilk olarak ondan duymuş, Adana'ya dönünce dağa çıkmayı kafasına koymuştu. Bir daha cezaevine giderek bu düşüncesini Şeyxmus'un arkadaşlarına söylemiş, onlar karşı çıktıkları gibi: "**Sen gerillaya ayak uyduramazsın**" demişlerdi.

Ama Şeyxo dinlememiş onları, ilişki kurduğu bazı kişilerle önce Botan'a oradan Güney Kürdistan'a gitmiş. Sokak yaşamını gerilla içine taşıyor gerekçesiyle tutuklanıp bir mağaraya konulmuş, neden tutuklandığını bile anlayamamıştı. Konulduğu yeri, üvey babasının karanlık kileri sanmış olacak ki, oradan firar etmişti.

Anlatıldığına göre Şeyxo, siyasetten hiç anlamaz, örgütün ne olduğunu bilmezmiş. Güney Kürdistan'da değişik Kürt örgütlerinin olduğundan da habersizmiş. O, bir dağlarda bir de cezaevinde haksızlığa karşı olanları bilirmiş. Bu haliyle bir arazide yürürken, IKDP nin peşmergeleri tarafından tutuklanmış, bunlarıda kendi arkadaşları olarak bilen Şeyxo derdini anlatmaya başlamıştı: "**Bir heval bana serseri dedi. Hamza ile Reşo beni mağaraya koydi. Orası çok karanlıktı. Üvey babamın kilerini hatırladi, kaçti. Söyleyin beni oraya komasinlar. Bu dağdaki arkadaşlar hiç iyi değel, cezaevinden çıkanlar buralarda yok mi? Ben onların yanına gidecağım**" demiş.

İKDP'nin peşmergeleri Şeyxo'yu deli sanmış, alıp Mehmet Şener' in yanına götürmek istemişlerdi. Mehmet Şener 1976'larda Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine katılmış, 1978 yılında PKK'nin 1. Kongresinde delege olarak bulunmuş, 1979'da PKK'nin Merkez Komite üyeliğine seçilmişti. 1980 tarihinde Türk polisi tarafından gözaltına alınarak mahkemeye çıkarılmış, burada tutuklanarak Diyarbakır Cezaevine konulmuştur. Bu cezaevindeki bütün direnişlere katılmış, 1981 yılında 45 gün süren ölüm orucunda yer almış, 1989 tarihinde tahliye olunca, Türk ordusu tarafından zorla askere alınmıştı. Bir fırsatını bulunca firar ederek Bekaa vadisindeki Mahsun Korkmaz Akademisi'ne gitmiş, burada Mahsum Korkmaz Akademisi'nin yönetiminde bir süre görevler üstlenmişti. Suriye Kürdistanı'nda halkı yönetmiş, 1990'da Güney Kürdistan'da toplanan PKK'nin 4. Kongresi'nin divan üyeliğine bizzat Namtar tarafından atanmıştı. Kongre üyesi olarak kapsamlı eleştiri ve görüşlerini açıklayınca, kongreye katılmayan ama uzaktan, Şam'dan kongreyi yönlendiren Namtar'ın Dev kardeş kardeşi, Mehmet Şener'in konuşmalarına müdahale ederek, tutuklanmasını talep etmişti. Bunu başaramayınca, konuşma kasetlerini bir kurye aracılığıyla Şam'daki ağabeyine yollamış, bu kasetleri dinleyip paniğe kapılan Namtar kongrenin aldığı bütün kararları reddederek, kongre tarafından seçilen merkez komitesini feshetmişti.

Diyarbakır Cezaevinden tahliye olmuş, Mahsun Korkmaz Akademisi yönetiminde görevli Abdurrahman Kayıkcı, gerilla komutanı terzi Cemal ve Hasan Hayri Konar'dan oluşan bir istihbarat örgütü kurduğunu açıklayan Namtar; bu oluşuma "**Parti Önderliğini ve Çizgisini Koruma Örgütü**" adını vermiş, başkanlığına da Kayıkcı'yı atamıştı. Birkaç gün sonra Kayıkcı'yı huzuruna çağıran Namtar: "Kongrede ajan ve provakatör bir çizgi ortaya çıkmıştır. Bu çizginin başı Mehmet Şener'dir. Benden sonra partinin en yetkili adamı sensin. Seni Kuzey Irak'a yolluyorum. Oraya varır varmaz, Mehmet Şener ve yandaşlarının infazını gerçekleştir ve geri gel" demişti. Bir tahtası eksik Abdurrahman Kayıkcı verilen görevi seve seve üstlenmiş, Güney Kürdistan'a varınca Mehmet Şener ve arkadaşlarını konulan hapisten çıkararak onlarla birlikte

İKDP'nin³⁴ kampına sığınmıştı.

İşte İKDP'nin peşmergeleri yakaladıkları Şeyxo'yu bundan dolayı Mehmet Şener'in yanına getirerek: **"İşte sana cezaevinden çıkan bir arkadaşın"** demişlerdi. Mehmet Şener'e sarılıp öpen Şeyxo, gözyaşları dökerek:

"Abe, neredesiniz, mehfettiler beni, tutuklayıp yeraltına kodılar."

"Sen kimsin yahu! Kim tutukladı seni?"

"Sorunlu tutukladı beni."

"Sorumlu, yani görevli demek istiyorsun?"

"Hayır. Sorunlu başka, görevli başka biridir. Adı görevli olan da beni dövdi."

Kahkahayla gülen Mehmet Şener, **"Gel şurada otur"** diyerek Şeyxo'yu bir çulun üzerine oturtmuş, öyküsünü kısaca dinlemiş, ardından parti içinde bir diktatörlüğün oluştuğunu uzun uzun anlatmıştı. Mehmet Şener'i dinliyormuş gibi yapan Şeyxo: **"Abe, hoş sölisen, güzel söylisen ama ben diktak dediğin adamı tanımirem. Sen beni yeraltına koymazsın değil mi? Kurban olam abe, bir de o Sorunlu'ya söyle bana karışmasın."** Tekrar bir kahkaha atan Mehmet Şener bir saatlik konuşmasından Şeyxo'nun hiçbir şey anlamadığını anlamış, bir gün sonra Şeyxo'nun da içinde olduğu bir grupla birlikte Suriye'nin Kamuşlu kentine doğru yola çıkmıştı. Şeyxo, Kamuşlu'da Mehmet Şener'den Ceyhan Cezaevi'nden tahliye olan bazı tutukluların Mahsum Korkmaz Akademisi'ne geldiklerini duyunca: **"Abe kurban olayım sen bana çok iyilik yapmışsen. Sen de iyisen. Ama beni tanımiysen. Beni oraya gönder. O akad, Kormaz Masum başka bir şehirmidir abe? Beni oraya gönder, ben gider Selim Çürükkaya'ya; o sorunlu, birde o adı görevli olani şikayet edeceğim. Beni diri diri yer altına koydılar diyeceğim"** demiş.

Mehmet Şener ne yapmış, ne etmiş, ne anlatmışsa Şeyxo:

"Yoğ abe, ben gideceğim" demiş.

Çaresiz kalan Şener, o güne kadar kaleme aldığı bütün yazılarını bir naylona sararak Şeyxo'nun donunun içine yerleştirmiş, ona nasıl gideceğini de söylemişti: **"Bu yazıları Selim Çürükkaya ve Sakine Cansız'a ver. Akademiye ulaşırsan onların yanına git. Yazıları başka kimselere vermiyesin, benimle görüştüğünü kimseye söylemiyesin"** diye tembihlemişti.

Mehmet Şener'in gösterdiği kanaldan kurye Ahmet'in yanına götürülen Şeyxo, Şam'dan alınarak akademiye getirilmişti. Dr. Munzur bütün bunlardan habersizdi. Şeyxo'ya nereli olduğunu, neden yalnız geldiğini sordu. Önce kısa kısa cevaplar vermekle yetindi. Dr. Munzur'un yumuşak sesli, kibar birisi olduğunu anlayınca:

"Abe sen burada ne iş yapışen?"

"Doktorum."

"Wua, ma burası xastaxanedir?"

Şeyxo'nun reaksiyunu karşısında gülmemek için kendini tutan Dr. Munzur:

"Burası revirdir" dedi.

"Ben bu ismi yeni duyuyem abe. Ama sevdim seni. Madem sen Toğtorsan, iyi adamsan. Sana bir arkadaş soracağım acaba tanışen?"

Şeyxo'nun politik biri olmadığını anlayan Dr. Munzur:

"Söyle tanırsam söylerim."

"Selim Çürükkaya'yı tanışen abe? Bir de Sakine'yi!"

Bir şaşkınlık geçiren Dr. Munzur: "Sen bunları nereden tanıyorsun?"

"Selim Abi'yi' Ceyhan hapsinden tanıram. Onun yanına gideceğim. O sorunlu var ya, onu

³⁴ İKDP: İrak Kürdistan Demokrat Partisi

söyleyeceğim."

Şaşkınlığı artan Dr. Munzur:

"Sorunlu kimdir? Biraz daha açık konuş!" dedi.

"Abe, vallah sen iyi adamsan, sana söyleyim değil mi?"

Şeyxo'dan kuşkulanan Dr. Munzur :

" Selim'i tanıyorum. Bana güven, bildiklerini söyle"

"Abe, Mehmet Şener abe beni gönderdi. Selim birde Sakine'nin yanına git dedi. Birde bir şey verdi bana. Donlarımın içinde saklamamı, onlara vermemi istedi. Başka da kimsa bilmesin dedi."

Suratı kıpkırmızı kesilen Dr. Munzur, açık olan revirin kapısını kapattı. Şeyxo'ya:

"Donlarımın içindekini çıkar bana ver" dedi.

"Abe, Mehmet Şener abe dedi ki başkasına vermiyesin ha!"

"Yahu senin dünyadan haberin yok. Burada Mehmet Şener'e ajan diyorlar. Selim ile Sakine'yi tutuklamışlar. Bana söylediklerini başkasına söylersen seni öldürürler."

"Beni mi öldürürler? Niye abe, ben kötü bir şey mi yapmışım? Abe, bu ajan kötü bir şey mi?"

Şeyxo'nun tam da saf biri olduğuna kanaat getiren Dr. Munzur, donunun içindeki yazıları aldı ve Şeyxo'nun anlayacağı bir dille tekrar sorunu kendisine anlattı. Mehmet Şener'le görüştüğüne dair kimseye bir şey söylememesini, Selim ile Sakine'yi aramamasını söyledi. Uzunca bir süre sokak diliyle Şeyxo'yu ikna etmeye çalıştı. Aldığı yazıları süratle okudu. Bitirdiğinde kafasındaki bütün çelişkiler çözüldü. Hem cesareti arttı, hem de büyük bir paniğe kapıldı. Şey xo'ya dönerek:

"Senin getirdiklerini yakıyorum. Bu konuda kimseye bir şey söyleme, hem seni hem beni öldürürler!" dedi. Demir bir küreğin üzerinde kağıtları yakarak küllerini dışarı attı. Revire geri dönüp yatağının üzerinde oturunca Mehmet Şener'in şu tespitleri üzerinde uzunca düşündü: "**Bugün Namtar'ın önderliği altındaki Organizasyonda tek bir parti kurumu yoktur. Parti tüzüğü, parti komiteleri diye bir olguya kesinlikle rastlanmaz. Ortada bir parti olmadığı için tek karar mekanizması Namtar'ın kişiliğidir.**"

"**Namtar, Kürdistan'a gelmek istemiyor, bireysel yaşamını örgütlemiştir. Gelmek istese de gelemiyor. Sahibi, onun boynundaki ipi sağlam kazığa bağlamıştır. Namtar'ın boynundaki ip vasıtasıyla bağlanan; savaşımızdır, politikamızdır, ideolojimizdir, örgütümüzdür...**"

"**Osmanlı'nın bir Yemen'i vardı. Hani gidenin gelmediği bir Yemen. Bizim de bir Yemenimiz var. Yemen'de savaşanlar kahramandı ve gerçekten de böyle kahramanlara sahip olmak övünç vericiydi. Ne var ki padişah alçaktı.**"

"**Hangi kadro savaşımızın tıkanığını görmüyor ve hangi arkadaş Namtar'ın partiyi bir kadro tükenişine uğrattığını, bir aile şirketine dönüştürdüğünü görmüyor?"**

"**Neden korkuyoruz? Adımızın kötüye çıkmasından mı, haine çıkmasından mı? Savaştan ve ülkeden kaçıp tam bir mirasyedi gibi partiye çöreklenen ve bugün bizi parti ve ulus olarak pazarlamaya başlayan dönemlerin, bize hain demesi en büyük şereftir.**"

Bilmediği gerçeği öğrenmişti Dr. Munzur. Kendisine gaypten haber gelmişti sanki. Karşısında oturan Şeyxo'yu Cebrail Aleyhisselam gibi görüyordu, ama Şeyxo'nun açık vereceğinden de

korkuyordu. Tekrar tembih etti. Söylemeyeceğini söyledi Şeyxo. Derse ara verilince, Şeyxo'yu yönetime teslim etti. Revire dönünce, neşesi yerindeydi. Nasır ve diğer arkadaşıyla sohbet etti. Öğleden sonra derse geleceğini söyledi. İşlenen dersin konusunu sorunca Nasır: **"Yüce Namtar bugün yine Mehmet Şener provakasyonu ve cezaevleri üzerine çözümler yaptı"** dedi.

Öğleden sonra hep birlikte derse gittiler. Bir gün önce dersten alınıp götürülenler yoktu. Sıralar halinde oturan gerillaların içinde Şeyxo da görünmüyordu. Demek ki derse getirilmemişti. Dr. Munzur endişeliydi. Yine koro halinde öksürmeler, yine yaşasın Yüce Namtar sloganları, yine Namtar'ın küfür, hakaret dolu konuşmaları: **"Siz beni anlamıyorsunuz, siz eşeksiniz, hatta eşekoğlu eşeksiniz"** diyordu. Gerçekten de Dr. Munzur dışında hiç kimse onu anlamıyordu. Çünkü Mehmet Şener'in yazdıklarından dolayı onun neden böyle konuştuğunu biliyordu artık.

Akşam dersten çıkınca, revirde, Yüce Namtar'a suikast yapmak amacıyla gelen bir ajanın akademide tutuklandığını duydular. Dr. Munzur tutuklananın zavallı Şeyxo olduğunu tahmin ediyordu. Nasır, diğer arkadaşı, redaksiyonda çalışanlar, yönetim komutanları panik içindeydiler. Bir koşuşturma başlamıştı. Gece geç saatlerde Dr. Munzur dışarı çağrılarak soruşturmaya çekildi. Çok şükür ki Şeyxo, getirdiği yazılardan söz etmemişti. O kadar nasihate rağmen yönetimdekilere, Mehmet Şener'le görüşüğünü, Selim ve Sakine ile görüşmek istediğini söylemişti ve bunları söyler söylemez tutuklanarak hapishaneye kapatılmıştı. Dr. Munzur'u sorguya çeken akademinin soruşturma komisyonu, Şeyxo'nun kendisine neler söylediğini sormuş, Dr. Munzur soruşturma komisyonuna: **"Şeyxo'yla biraz sohbet ettim, bana göre adamın birkaç tahtası eksik, ajan olduğunu sanmıyorum"** diyerek geri dönmüştü.

Bir ay sonra Şeyxo mahkemeye çıkarılacaktı. Dershanede beş yüz gerilla oturuyordu. Her zaman Namtar'ın oturduğu yere uzunca bir masa ve sandalyeler yerleştirilmişti. Masanın üstüne kırmızı bir bayrak serilmişti. Gerillaların büyük bir çoğunluğu Şeyxo'nun Türk devletinin bir suikastçisi olduğuna ve Yüce Namtar'ı vurmak amacıyla buraya geldiğine inandırılmıştı. Mahkeme heyetini oluşturan yönetimdeki komutanlar içeri girince, gerillalar ayağa kalktılar. Heyete başkanlık eden komutanın bir işaretiyle tekrar oturdular. İki silahlı kişinin arasında içeri getirilen Şeyxo; erimiş, bir deri bir kemik kalmıştı. Üzerindeki elbiselerin kırı uzaktan görünüyordu. Gözlerini tam açamadığından tutuklandığı günden beri karanlık bir yerde kaldığı belli oluyordu. Boynu bir el bileği kadar incelmışti. Yirmi iki yaşında olmasına rağmen, buraya geldiğinde filinta gibi bir delikanlıyken bir ayda kamburu çıkmıştı. Kısık gözleriyle bomboş bakıyordu. Savcının iddianamesinde emperyalizm, Türk devleti bağlantılı Mehmet Şener'in özel eğitilmiş bir suikastçisi olarak değerlendirilen zavallı Şeyxo'nun idamı istendi. Mahkemede tanık yoktu. Kanıt yoktu. Avukat yoktu. Savunma yoktu. Sadece her şeyin üstünde olan Yüce Namtar'a sınırsız bağlılık vardı. Savcının isteği duruşma hakimi tarafından gerillaların oyuna sunuldu. Cezaevlerinden tahliye olan ama henüz çizgiye gelmeyen kişiler olarak değerlendirilen bazı gerillaların ve bunlara uyan Dr. Munzur'un red oylarına karşı; oy çokluğuyla idam cezasına çarptırıldı. Şeyxo alınıp götürülürken Dr. Munzur idam cezasına çarptırılan Şeyxo'nun, hala bu yeryüzünde Namtar denilen adamdan ve Mehmet Şener'in ona karşı muhalefetinden habersiz olduğunu çok iyi biliyordu. Biliyordu ama buna rağmen susuyordu. Çünkü burada, Türk devleti gibi zalim bir devletin işkenceleriyle hapishanelerde diz çökmeyenler bile susturulmuştu. Sadece tek bir kişinin konuştuğu bu dünyada susmanın erdem olduğunu biliyordu artık.

Bu mahkemeden sonra içine kapanan Dr. Munzur, arkadaşlarına ayak uydurdu. Burada bir şeyleri değiştirmenin mümkün olamayacağını biliyordu. Bir an önce ülkesine dönüp aklı başında olanlarla birlikte bu gidişata dur demek istiyordu.

Bir gece nöbet sırasını arkadaşına devreden Dr. Munzur, Nasır'ın sözünü ettiği bin iskeletin

gömülü olduğu vadiden, takımına gelmeyi düşündü. Yüksekçe bir tepeden aşağı indi. Her tarafı aydınlatan pırıl pırıl bir ay ışığı vardı. Vadideki otlar kurumuştur. Susuz kalan toprak çatlamış, kocaman yarıklar oluşmuştu. Yer yer ince topraklı küçük tümsekler göze çarpıyordu. Çukurlar, sanki bu tümseklerin arasına serpilmiş gibiydi. Birden iskeletlere bastığını hissetti. Ürpererek sağına soluna baktı. Gözlerinin önünden hortlaklar geçti. Kesilmiş başlar, dökülmüş kanlar görür gibi oldu. Korkuya kapılarak kaçtı. Kulaklarına, basarken kırılan insan kemiklerinin sesleri geldi. Nefes nefese revire ulaştığında ayakkabılarını çıkarmadan elbiseleriyle bataniyenin altına girerek uyumaya çalıştı. Uzun bir süre uyuyamadı; iskeletleri, kesik başları, kanları kovmaya çalıştı düşlerinden. Gece geç saatlerde uyuyabildi.

Aynı gece bir rüya gördü. Biraz önce korkudan koşup geldiği vadideydi. Güneş henüz yeni doğmuştu. Vadi hiç kimsenin çiğnemediği adam boyu yüksekliğinde bitki örtüsüyle kaplıydı. Yeşilli-kırmızılı milyonlarca çiçek vadiyi bir renk denizine çevirmişti. Otların sapları arasından sarı, mor, beyaz, lacivert çiçekler boy vermişti. İki pınardan akan sütbeyazı soğuk su, vadiyi suluyordu. Oluk oluk akan bu suyun sesiyle, öten kanarya ve bülbüllerin sesi birbirine karışıyordu. Vadinin üst tarafında, iki pınarın olduğu yerde kocaman bir ağaç vardı. Bu ağacın gölgesinde ise ışıktan bin insan gölgesi görünüyordu. Saydam bir maddeden yapılmış gibiydi bu gölgeler veya melekler gibi nurdandılar. Dr. Munzur biraz daha yaklaşıncaya ışıktan gölgelerin üzerine örtülmüş ipekten yapılmış ince tülleri fark etti. Bu tüllerde küçük kurşun izleri gibi delikler ve kurumuş kan lekelerini görünce; korkuya kapılarak uyandı. Akademide kaldığı süre içinde Şeyxo'nun çözülmesi ve iskeletler vadisinde, iskelete dönüşmesi korkusuyla yaşadı.

Üç aylık eğitimi tamamlanınca, ders platformunda görevlendirme toplantısı yapıldı. Dr. Munzur'un sessizliği mükafatlandırılarak Dersim bölgesine komutan olarak gönderilmesi kararlaştırıldı. Bir gün sonra emrine verilen yirmi beş kişilik bir grupla Kamuşlu üzeri Güney Kürdistan'a doğru yola çıkarıldı. Akademinin yokuşundan aşağı indiklerinde bir dolmuşa bindiler. Dolmuşun ön tarafında asılı olan Namtar'ın büyük fotoğrafına gözü ilişince, kurye Ahmet'in şoförünün anlattığı Hafız Esat fıkrasını hatırladı ve derin düşüncelere daldı.

2

Dr. Munzur, yirmi sekiz kişilik gerilla grubuyla şafak sökmeden Gabar Dağı'na ulaştı. Yöreyi avucunun içi gibi bilen rehber, onları bir mağaranın girişinin önüne kadar getirerek Dr. Munzur'un yanına vardı: "**Heval, bu mağara ve çevresi çok güvenlidir; bugün burada konaklayalım, önümüzdeki akşam karanlık basar basmaz Dersim'e olan yolculuğumuza devam ederiz**" deyince, rehberin önerisini onaylayarak birlikte mağaranın genişçe deliğinden içeri girdiler. Diğer gerillalar da onları izledi. İki bölümden oluşan mağara yüzlerce kişiyi barındıracak kadar genişti. Arka bölümü bir kişinin eğilerek geçebileceği U şeklindeki bir delikle ön bölümden ayrılıyordu. Mağaranın içi karanlık olduğundan çalıcırpı toplanarak gür bir ateş yakıldı. İçi aydınlanan mağaranın ön bölümünü kontrol eden Dr. Munzur, U şeklindeki delikten geçerek arka bölüme göz attı. Belki binlerce yıl önce kaya oyularak barınak amacıyla kullanılan bu yerin, onları mükemmel bir şekilde gizleyeceğini düşündü. Dumanın arka tarafa geçmemesi için çadırdan bir bezi iki bölüm arasındaki deliğin üzerine gerdi. Yüklerini birinci bölüme bırakan yorgun gerillalar, silahlarıyla ikinci bölüme geçtiler. Günlük nöbet saatlerini öğrenince parkalarını yastık yerine kullanarak uyudular. Mağaranın dışındaki iki stratejik tepeye iki nöbetçi diken Dr. Munzur, ateşin başına döndü, bağdaş kurarak oturdu. Sarı saçları uzamış, gür sakalları ona heybetli bir görünüm vermişti. Askeri elbiseleri üzerine tam oturmuş, dış görünümünde hiç

bir kusuru kalmamıştı ama ruhu, yüreği ve beyni rahat değildi. Uykusu gelmiyordu. Yaşadıkları ve öğrendikleri huzurunu kaçıyordu. Grubunun komutanıydı ama kimseye tam olarak güvenemiyordu. Kuşkuculuk herkesin güven duygularını zehirlemişti. Kendisi için sağlam yoldaş arayan Munzur, arkadaşlarının uyuduğunu fark edince; ayağa kalkarak sağına soluna baktı, mağaranın ön bölümünün bir köşesinde oturan Kawa'ya gözü ilişti. Güney Kürdistan'da **"Kuşkuludur buna dikkat et!"** denilerek kendisine teslim edilen Kawa onun için esrarengiz birisiydi. Gerçi o, kuşkulu olarak damgalanan kişilere sempatiyle bakar, içinden onlara hayranlık duyardı. Kawa'yla hiç konuşmamasına rağmen, onu bu yüzden severdi. Herkes uyumuşken biraz sohbet etmenin zamanıdır diye düşünen Dr. Munzur: **"Heval niye uyumadın?"** diye sordu. Kawa: **"Uykum yok, düşünüyorum"** diye cevap verdi. Kawa'nın karşısına oturan Dr. Munzur: **"Seninle biraz konuşmak istiyorum"** dedi. **"Beni başkaları gibi sanma! Anlatacakların aramızda kalacak. Ben bu halkın haklı davasına inanıyorum. Daha pek çok şeyi bilmediğimi biliyorum. Senin öykünün bir kısmını duymuşum. Bana Bekaa'dayken olan bitenleri anlat. Orada kurşuna dizilen Deşta Lalo'lu Kawa'nın gerçek durumunu söyle. Çünkü o ilk öğretmenimdir benim. Bekaa' da onunla ilgili anlatılanlara inanmadım. Gerçeği senden öğrenmek istiyorum"** diye uzattı konuşmasını. Kawa, Dr. Munzur'un dürüst olduğunu yedi günlük yol arkadaşlığından biliyordu. Düşünebilen, fikir üreten bir insandı. Henüz komplo ve entrikalara bulaşmamış, ruhunu yeraltı dünyasının şeytanına satmamıştı. Bundan emin olduğu için başından geçenleri anlatmakta bir sakınca görmedi ve: **"Nereden anlatmaya başlayayım heval?"** dedi. Bir müddet düşündü: **"Benim başıma gelen pişmiş tavuğun demeyeyim de, tarihte Kürt halkının başına gelmemiştir"** dedi.

Dr. Munzur yüzüne baktı, bakışlarını gözlerine dikti. Güleç yüzlü, uzun boylu, atik, iri yapılı bir gençti. Bembeyaz dişleri siyah bıyıklarının altında parlıyordu. Çektiği acılar güleç yüzüne bir durgunluk katmıştı.

"Heval sana her şeyi anlatmak, parti politikasıyla bağdaşmaz ama olsun. Çünkü gördüklerimin de parti politikasıyla bir ilişkisi yoktu. Anlatacaklarım, yalın ve kısa olacak" deyince, yüzü güleçliğini yitirdi, acıların kitabına dönüştü. Gözleri büyüdü, kaşları çatıklaştı, anlatacaklarını yeniden yaşayacakmış gibi tedirgin bir ruh haline girdi ve iradesine yüklendiği izlenimi vererek:

"Bildiğin gibi kod adım Kawa, Kürdistan'da doğdum. Yoksul bir ailenin çocuğu olarak büyüdüm. 17 yaşına basmadan çalışmak amacıyla İzmir'e gittim. Kahvelerde garsonluk, sokaklarda seyyar satıcılık yaptım. Kendi emeğimle geçindim, kimseye minnet etmedim. 1983-1985 yılları arasında askerlik yaptım. 1986 yılında PTT'de tesisatçı olarak işe girdim. Bu tarihlerde Kürdistan'da gelişen olaylar bir Kürt olarak beni etkiledi. Gazeteleri takip ettim, kitaplar okudum. Kürt sorunuyla ilgilenenlerle ilişki kurdum. Bir müddet sonra öyle bir noktaya geldim ki düşüncelerim, duygularım, hayallerim beni terk edip dağlara gitti. Bir ceset gibi şehirde kalmıştım. Konuşmalarım dağlarda olan bitenlerle ilgiliydi. Rüyalarımda hep dağları görüyordum. Böyle çelişkili yaşayamayacağımı anlayınca; önce Avrupa'ya oradan Bekaa'ya gittim."

"Sene kaçtı? "

"1989'un sonbaharıydı. Gittiğim askeri kampta üç yüze yakın gerilla adayı vardı. Bunların arasına karışınca; sevincim, coşkum, heyecanım doruktaydı. Benden kaçan düşlerime, hayallerime, duygularıma burada kavuşmuştum. Pek çok zorluk çekmeme rağmen mutlu olduğumu sanmıştım."

Fakat bu durumum uzun sürmedi. Hava yağmurlu ve soğuktu. Gökyüzü karanlıktı. Tanrı yine öfkelenmişti. Kamçılarını bulutlara bir vuruyordu ki; gürültülerinden içimiz

ürperiyordu. Zaten birkaç gün kaldığım kampta, ortamın iyi olmadığını hemen sezmiştim. İnsanlar tuhaf bir ruh hali içindeydiler. Herkes kendini yermek için bilgi hazinesinde kelime anyordu. Yapılan konuşmaların hepsi birbirine benziyor, hiç konuşmadan söyleneleri onaylamak ise erdem sayılıyordu. Şam'daki Namtar'ı öylesine övüyorlardı ki; gözler artık hiç bir gerçeği görmüyordu. Bu ortamda hayallerim doluya tutuldu, duygularım buz kesti, iç dünyam fırtınaya tutulmuş bulutlar gibi alt üst oldu. Tanrı kamçıları insanlığı vurdu. Tam bunalıma girmek üzereyken Şam'dan bir talimat geldi. Bu kalimata göre; Kampta yirmi bir Türk ajanı vardı. Bunlardan biri de bendim. Hemen orada tutuklanarak hapse konulduk.³⁵

"Siz tutuklandığınızda kamp yönetiminde kimler vardı?"

"Kawa koordinatör, Hamza onun yardımcısıydı. Kawa sedye ile yaralı olarak Şam'a getirilmiş, tedavi olduktan sonra kamp koordinatörü olarak görevlendirilmişti."

Dr. Munzur bu hikâyeyi resmi tarih kitaplarından okumuş, katıldığı derslerde dinlemişti. Bu olay, Şam'daki Namtar'a karşı yapılmış en büyük ve boşa çıkarılmış bir suikast olarak herkese ezberletilmişti. Hatta bu komplonun atlatılması, ülke tarihinin bir kilometre taşı olarak değerlendirilmişti. Şimdi onun canlı tanığıyla karşı karşıyaydı. Heyecanını bastırarak: "Evet sizi tutukladılar!"

"Bizi iki katlı bir binaya hapsedtiler ve burada bir barbarlık başladı. Sopalar ve demir şişlerle rastgele kaburgalarımıza, sırtlarımıza, omuzlarımıza, bacaklarımıza vurdular. Sonra hepimizi çırılçıplak soyarak zincirlerle duvarlara astılar. Bir feryat, bir inilti, bir bağırtı koparttık ki; içimiz dışımıza çıktı. Ama sesimizi kimse duymadı. Duvarlarda yankılanıp yine kendi kulaklarımıza dönerek bizi korkuttu. Bize işkence yapanlar, insanlıktan çıkmıştı. Konuşmamıza müsaade etmiyorlardı. Yalvarmamıza, 'biz ajan değiliz' dememize işkenceyle karşılık veriyorlardı. Çarmıha gerilmiş İsa gibiydik duvardaki zincirlerde. Tora yakalanmış balık veya kasap çengeline asılmış kurbanlık koyun misaliydik. İki gün iki gece aralıksız dövüldük. İki arkadaşımız zincirlerde gözlerimizin önünde can verdi. Birisi ölmeden önce, ağzından oluk oluk kan aktı. Ciğerleri patlamıştı sanki. Diğeri son nefesini verirken: 'Ben ajan değilim' diye bağırdı. Bağırdıkça sopalarla başına, sırtına vuruldu ve o da kan kusarak zincirlerde asılı kaldı. Tutuklandığımızın ikinci günü gündüzleri işkenceleri durdurdular. Gece karanlığı basınca bizleri o binadan çıkarıp Filistinlilerin, İsrail bombardımanlarına karşı yaptıkları yeraltı mağarasına götürüyorlardı. Burası kelimenin gerçek anlamıyla Diyarbakır Cezaevi'nden öte Dante'nin Cehennemi gibi bir yerdi. Bize: 'Siz Namtar'a suikast yapmak amacıyla gönderilmişsiniz' diyorlardı. Yaptıkları işkencelere dayanamadık. Bize dayatılan bütün ithamları kabul ettik. Her birimiz için ayrı bir senaryo, ayrı bir öykü uydurdular. Bizde bize söylenenleri itiraf olarak yazmayı kabul ettik. Çünkü bize işkence yapanlar; 'Yüce Namtar'ın talimatıdır, itiraf yapan kurtulur' diye telkinde bulunuyor, dünyanın en büyük adaletsizliği altında 'korkmayın, itiraf edin, Yüce namtar'ın adaleatine sığının' diyorlardı. Uydurdukları masalları bize işkence zoruyla yazdırınca, Şam'a kampa gelen Namtar 'tarihi' bir konuşma yaptı. Bizim fermanımız olan şu görüşleri ileri sürdü: 'Son olarak saflarımıza sızdırılan bazı ajan unsurların itiraflarından daha iyi anlaşılmaktadır ki; Tевger³⁶ adı verilen şebeke, bu unsurlarla bazı toplantılar organize etmiş, hepsi Türkiye ile anlaşmış ve sözüm ona otonomi kabul ettirmişlerdir. Geriye beni tasfiye sorunu kalmaktadır ve bunun için de saflarımıza adam

³⁵ Tutuklananlar: Dursun Çınar, Ramazan Akdoğan, Ali Taşkın, Muzaffer Tahta, Yusuf Yılmaz, Mehmet Yaşar, Abdulhakim Mete, Tacim Daş, Cihangir Şenal, Hikmet Kara, Kasım Özdemir, Cengiz Polat, Vecdi Alataş, Bekir Çaypınar, Vakkas Çetindağ, Fevzi Açıkgöz, Bayram Koç, Mehmet Dağdeviren, Mazlum Eteniz, Mehmet Güerytiz, Halit Akyüz. (2000'e Doğru Dergisi, 7 Ocak 1990, İstanbul)

³⁶ Tевger: Bir Kürt Örgütü

sızdırmışlardır. Bazıları bana suikast düzenlemek üzere gelmiş bazıları da partiyi içerden işlemez hale getirmek, fırsat bulurlarsa partiyi ele geçirmek ve bilgi toplamak temelinde görevlendirilmişlerdir. Bu öğeler bunu çok açık bir biçimde itiraf etmektedirler.³⁷

Yüksek yerlerde kaderimiz böyle çizildi. Ve bu konuşmanın ardından arkadaşlarımız tek tek alınarak bilmediğimiz yerlerde kurşuna dizildi. Ölüm sırası beklemenin ızdırabını nasıl anlatayım sana? Özgürlük mücadelesine katılıpta arkadaşlarımız tarafından hain olarak kurşuna dizilme anını beklemenin ruhumda yarattığı izleri, tedavi edilmez yaraları nasıl göstereyim? İnsanlık adına çalıştıklarını söyleyenlerin, aşağılığını hangi metrelerle ölçeyim?"

"Bizzat size işkence yapanlar ajan olduğunuza veya suikast yapmak için geldiğinize inanıyorlar mıydı?"

"Onlar, fiziki olarak cellat, ruhen kurbandılar. Namtar'ın denetimi altındaki kampta Şam'ın yasalarına boyun eğmişlerdi. Tıpkı bizim onlara boyun eğdiğimiz gibi. Onlarında enselerinin kökünde çekilmiş kılıçlar vardı. Biz ajan olduğumuzu ve suikast için geldiğimizi söylemekle yükümlüydük. Onlar ise bunları bize söylättirmek ve ardından öldürmekle! Arkadaşlarımız sırayla kurşuna dizilmeye götürülürken, bizlere aralıksız işkence yapıyordu. Dudaklarım patlamış, dilim ağzımda şişmişti. Sağ kolum omuzla birleştiği yerden çıkmış, sol bacağımlı sanki benim değildi. Açlığımızı Diyarbakır Cezaevi'ni anlatan kitaplar, susuzluğumuzu Kerbela olayı izah eder ancak.

Halâ merak ettiğim; bize kusulan kinin kaynağıdır. Bu kinin arkasında ne vardı? Hangi kültür hangi devletler? Biliyorsun işkencede bir kültürdür ve her millet kendi karakterine uygun bir işkence kültürü yaratmıştır. Diyarbakır Cezaevi barbarlığı, Türk devletinin işkence kültürünün aynasıydı. Kerbela vahşeti ise Şam kültürünün. Bize uygulanan bu ikisinin karışımı mıydı? Belki! Yoksa bu, Kürdün Kürde karşı barbarlığı mıydı? Sanmıyorum! Kürt işkence kültüründe, gelenek ve göreneklerinde bize yapılanların yeri yoktu. Peki nereden kaynaklanıyordu bu kin? Kürtlerin Türk ajanlarına beslediği düşmanlıktan kaynaklanabilirdi mi? Buna da hayır cevabı veriyorum. Zira bizim yerimize gerçekten yirmi bir Türk ajanı tutuklanmış olsaydı; hiç birine tek bir fiske bile vurulmaz, insan hakları dernekleri aracılığıyla yapılacak görüşmelerin ardından askeri törenlerle geldikleri yerlere geri iade edilirdi.

Peki neydi bu kinin kaynağı? Yoksa Türkiye, Suriye ve bunlara ruhunu satanların Kürt halkına karşı olan düşmanlık ve korkusunun bir tezahürü müydü bu kinin arka fonunda duran? Veya halkına karşı korkunç suçlar işleyen, ruhen kurban olanların suçlarının açığa çıkma korkusunun dışı vurumu müydü?"

Bu son iki olasılık aynı kapıya varıyor ve ben, bize duyulan kin ve nefrette bir koalisyonun korkunç korkusunu görüyorum. Bu düşmanlarımız arasındaki çelişkilerin mi, ilişkilerin mi koalisyonudur? Bilemem. Ama halkımıza karşı ihanetin, kallesliğin, katliamların ve çıkar ilişkilerinin koalisyonu olduğu kesin. İki düşman güçten birinin, diğerinin bilgisi dahilinde kendisine bağladığı hainler aracılığıyla başkaldırıcıyı yenmeyi; ardından birlikte hainlerin

³⁷ PKK'ye Dayatılan Tasfiyecilik ve Tasfiyenin Tasfiyesi, Weşanen Serxuebon Yayınları. A. Öcalan, 1993, Köln, sayfa 208

ipini çekmeyi planlamışlardır belki de. Zaten böyle kullanılanların akıbeti ya kışlarına vurulacak bir tekme ya da kafalarına sıkılacak bir kurşundur. Suriye ve Türkiye yönetimleri, Kürt halklarına karşı duydukları kını, nefreti, korkuyu; kendi entrika, vahşet ve barbarlıklarını bazı Kürtlerin karakteri haline getirmişlerdi. Bu Kürtler de 'kişilik çözümlenmeleriyle' kendi elemanlarının içini boşaltarak, kendilerini onların içine yerleştirmiş ve bize işkence yapan, Kürt kılıklı işkencecilerimizin içindeki düşmanlarımızı. Zira biz, halk adına düşmanlarımıza karşı başkaldırmıştık. Onlar da Kürt postuna bürünerek başkaldıran bizleri bitirmek istiyordu."

Kawa' yı şaşkınlık ve hayretler içinde dinleyen Dr. Munzur:
"Toplam kaç kişi kurşuna dizildi?"

"Son olarak dokuz kişi kalmıştık. İki daha önce işkenceyle, onu kurşuna dizilmek suretiyle on iki arkadaşımızı öldürmüşlerdi. Bunların arasında Mevlüt kod isimli bir çocuk da vardı ki; henüz onbeş yaşındaydı. On üç yaşındayken Antep'te ajanlık yapmaya başladığını söylüyorlardı.

Biz kalanlar, saatlerimizi sayıyorduk ki; Mehmet Şener çıkıp geldi. Halimize bakınca her şeyi anladığımı belli etti. Zira o da on yıl kadar Diyarbakır zindanında kalmıştı. Zulmün, barbarlığın, vahşetin ne olduğunu iyi biliyordu. Ortaboylu, esmer, zayıf bir adamdı. Genç olmasına rağmen alın çizgileri derinleşmiş, çektiği sıkıntılar ve ızdıraplar yüzünü acıların tülüyle örtmüştü. Yaralarımıza bakınca çektiğimiz acıları içinde duyduğunu yüzünden okuduk. Bize sorduğu sorular karşısında önce korktuğumuz için cevap vermedik. O, derin bilgisi ve bir filozof üslubuyla bizlere şunları söyledi:

'Kurtulmak istediğiniz görüntü bir korkuysa, o korkunun yerleştiği yer kendisinden korkulanın eli değil sizin yüreğinizdir.' Ve ardından şunu da ekledi: "Diyelim ki kendisinden kurtulmak istediğiniz bir despot var, ilkin onun içinizde kurmuş olduğu saltanatı yıkmanız gerekir.- Bu sözler, bu topraklar üzerinde daha önce söylenmiş bir filozofa aittir. Bugünkü gerçeğimizi izah ediyor" dedi.

Bu cümleler, korkularımıza sıkılmış kurşunlar gibiydi ve bildiğimiz her şeyi açık açık anlatmaya başladık. Aslında bizim gibi ajanları dinlemek suçtu. O, bu suçu işleyince, biz de cesaret aldık. Ayrılıp gittiğinde bizi tam olarak haklı bulduğunu anladık. Artık bize işkence yapılmadı, yaralarımız iyileşince, serbest bırakılacağımıza dair haber aldık.

Başka bir gün Mehmet Şener, Kawa ile birlikte yanımıza geldi. Bazı sorular sordular, yanıtları alınca kendi aralarında tartıştılar. Kawa: 'Ben Şam'dan gelen talimatları uyguladım, kendi insiyatım yoktu' diyordu. Mehmet Şener'de: 'Peki sen, bunu bütün arkadaşların huzurunda da söyleyecek misin?' diye sorunca 'Hayır' dedi. Biraz iyileşince serbest bırakıldık. İkinci gün askeri tatbikat için dağa çıkarıldık. Komutanlarımız yine Kawa ile Hamza'ydı. Öğle saatlerine yakındı, tatbikat henüz sonuçlanmamıştı. Bilinmeyen bir yerden patlayan bir silahtan çıkan tek kurşunla, Hamza kalbinden isabet alarak ölmüştü."

"Silahın nerede patladığı veya kimler tarafından sıkıldığını kimse görmedi mi? "

"Hayır! Hamza, çok uzak bir yerden, bilinmeyen kişiler tarafından sıkılan görünmez bir kurşunla kalbinden vuruldu."

"Yani faili meçhul bir cinayet!"

"Bekaa'nın Tanrılarında habersiz, Bekaa'da faili meçhul cinayetin işlenebileceğine inanıyor musun?"

"Ama Hamza Namtar'ın köylüsüydü. Beş yıldan beri Şam'daki evinde onunla birlikte kalıyordu!"

"Onunla birlikte uzun süre aynı evde kalanların akibetlerini biliyor musun sen? "

"Hayır!"

"Bir kaçını sana söyleyeyim: Eşi ajan damgası yedi. Halâ nerede, nasıl yaşadığını kimse bilmiyor. Birinci Orhan bir trafik kazasında; ikinci Orhan, birincisi gibi bir trafik kazasında öldüğü söylendi. Birinci Sait ani bir mide kanamasından, ikinci Sait'in nedeni bilinmeyen ani bir hastalıktan öldüğü açıklandı. Ahmet yargılanmadan kurşuna dizildi. İkinci Orhan birinci Orhan'ın bildiklerini bilmiyordu. İkinci Sait de birinci Sait'in. İkinci Orhan birinci Orhan'ın, ikinci Sait birinci Sait'in bildiklerini öğrenince, elim trafik kazası ve nedeni bilinmeyen ani bir hastalık devreye girdi. Hamza'da faili meçhul bir cinayete kurban gitti. Ama asıl faillerin bilinmemesi için bir fail bulundu."

"Nasıl?"

"Nasıl mı? Olay yerinde hiç kimse Hamza'nın Kawa tarafından vurulduğunu söylemedi. Biz tatbikat yerinden kamptaki dershaneye gelip yerlerimizi aldığımızda olayla ilgili bir değerlendirme yapmak için dershaneye gelen Namtar: 'Hamza'yı Kawa vurdu' deyince, herkes 'O vurdu' dedi. Bu kez ajan olan Kawa'ydı. Biz ve ölen arkadaşlarımız mağdurduk. Fiziki cellatlarımız, fiziki olarak kurban konumuna düşmüşler ve Namtar, tarihe düşürdüğü şu notlarla, daha bir ay önce hakkımızda söylediklerini yine kendisi yalanlayarak ajan ve hain olmadığımızı itiraf etti:

Düşünebiliyor musunuz? Adam insanlara silahı doğrulturken on beş yaşındaki çocukları kurşuna dizerken, yüreğinde en küçük bir acı bile duymuyor. Bir hiç uğruna çocuk yaştaki insanları kurşuna diziyor. Bu yaşlardaki insanlardan öyle hain çıkmaz. Düşman buraya göndermiş olsa dahi hain olmaz. Bu mümkün değildir. Oysa insanlara anında ajanlık damgası vurulmuş ve adeta bir tanrı buyruğu gibi bunu kabul etmeleri istenmiştir ³⁸

Kawa'nın akibetini merak eden Dr. Munzur: "Kawa'ya ne oldu, hemen öldürdüler mi?" diye sorunca;

"Göstermelik bir mahkeme kuruldu. Katillerin tanık, cinayeti planlayanların savcılık yaptıkları bu uyduruk mahkemede, suçlunun suçlusu Kawa idam cezasına çarptırılınca, kurşuna dizildi. Ardından elbiseleri ve botlarıyla bir çukura gömüldü. Korkunun ruhlarında saltanat kurduğu çoğu kişi, biz ajan olarak ilan edildiğimizde bize yapılan muameleyi ve kurşuna dizilen arkadaşlarımızın akibetini 'Yaşasın yüce Namtar adaleti!' sloganını atarak kutlamışlardı. Bize işkence yapan Kawa kurşuna dizildiğinde ise yine aynı sloganla onu öbür dünyaya yollamışlardı. Ama ben, ona acıyordum. Çünkü o, benim gözümde kapana kısılmış Kürdistan halkıydı. Bunun için adını, kendim için kod isim olarak aldım."

"Peki ne yapalım?" diye sorunca Dr. Munzur. **"Biz, gölgesinden korkan birinin gölgesinde yaşıyoruz. Böyle ne kadar yaşayacağımız bilinmez. Bugünkü Kürt 'Başı', düşmanlarımızın yularındadır. Ölürsem bu sözümü bütün halkım duysun! Kendilerini düşmanlarımızın yularına vuracak kadar halklarından uzaklaşanları dışlasın"** diye cevapladı Kawa. Kawa'nın bu son sözlerini dinleyen Dr. Munzur, gözyaşlarını silince ayağa kalktı.

³⁸ Pkk'de Tasfiyecilik ve Tasfiyenin Tasfiyesi, Abdullah Öcalan, Sayfa 427

Eylül 1980 günü Türkiye'de askerler yönetimi ele geçirdi ve Kürdistan halklarına karşı amansız bir zulüm uyguladı. Köy, kasaba ve şehirlerdeki okulların çoğu işkencehane olarak kullanıldı. Buralarda dayaktan geçirilen yüzbinlerce insan şehir merkezlerine sevk edildi. Emniyet müdürlüklerinde ve askeri kışlalarda elenen onbinlerce kişi sıkıyönetim mahkemelerine sevk edilerek tutuklandı. Dağlara sığınan gençlerin bir kısmı silahlı çatışmalarda hayatlarını yitirdi. Kalanlar ise yurt dışına kaçabildi. Askerler, Türkiye ve Kürdistan'da muhalefetsiz ve sessiz bir ortam yaratınca; dikkatleri cezaevlerine doldurulmuş tutsaklara yöneldi. Zira halkların önderleri cezaevlerindeydi. Onları siyasi olarak bitirmek, tüketmek, böylece toplumu öndersiz bırakmak yegâne hedefleriydi.

Milyonları susturmaktan aldıkları cüretle cezaevlerini cehenneme çevirmeye kalktılar. Ama cehennemde cenneti yaratmak için yanıp tutuşanları hesaba katmadılar. Zebanilere boyun eğmeyen, zulüm girdaplarında özgürlük türküleri söyleyen, korku kalelerini cesaretle fetheden, zulüm şatolarına insanlık bayrağını dikenlerle karşılaştılar. Hesaplaşma duvarlar arasında ve sıkıyönetim mahkemelerinin salonlarında başladı. Koyu karanlıklarda kibritle ateş yakanlar bir avuçtu, sessizliğe ses verenlerin sayısı bir elin parmakları kadardı.

Gerçeği onlar yakalamışlardı. Zulüm, işkence, yasak, korku gerçeğin karşısında erimekten başka bir şansa sahip değildi. Gece gündüze, sessizlik sese, zulüm başkaldırıya gebeydi. Ve zulmün altında inleyen, korkudan direnişle ilgili hiçbir şey dinleyemediği zannedilen toplum, o müthiş duyurgalarıyla ilk mesajlarını duvarlar arasından aldı. İçerde yanan ışık, dışardaki karanlığa gülümsedi. Duvarlar arasındaki cesaret dışardaki korkuya maya olarak atıldı. Demir kapıların ve beton duvarların gücü gerçeği içerde tutamadı. Dışarı sızan gerçek kulaktan kulağa, beyinden beyine dolaştı. Ve zulmün askerleri gerçeği zincire vurmak için ülkeyi zindanlaştırdı.

Ama nafiye; ateşe benzin püskürtmekten, hayallere kurşun sıkmaktan, kırdıkları çiçeklerin tohumunu toprağa dökmekten, delice akmak isteyen azgın sulara çürük bend yapmaktan başka bir şey yapamadılar. Gerçeği savunanlar topluma özgürlük vaadediyordu. Onlar ise bütün özgürlükleri yok ederek gerçeğe hizmet ediyordu.

Önce onbinlerce tutsak yakını nurdan meşalelerini yaktı. Ardından köylüler, kasabalılar sokaklara dökülerek içlerindeki korku saltanatını yıktı. O zaman yalnız karşı tarafın silah ve zulüm araçları vardı. Gerçeğin taraftarları insan öldürmüyor, kurşun atan demirli silah kullanmıyordu. Onlar, özgürlükten mahrum bırakılan insanlara sadece özgürlük türküsünü haykırıyor ama zulmün beyinsiz askerleri özgürlük türküsünü silahla susturmaya kalkıyordu.

1984'te Eruh ve Şemdinli'de karşı silahlar patlayınca; tanklar, toplar, helikopterler, uçaklar ve cümle ölümcül silahlar Kürdistan'a yığıldı. Görünümde savaşın hedefi silahlılardı ama gerçek hedef halktı. Çünkü bu savaşı yürütenler '**Kökü kurutmaktan**' söz ediyorlardı. Binlerce köyün boşaltılması bundandı. Şehirlerde binlerce silahsız insanın kurşuna dizilmesinin bu '**kök kurutma**' yla bir ilgisi vardı.

Ve kök bir türlü kurutulamıyor ülkenin yarısındaki kökler “**serhıldana**”³⁹ kalkıyordu. Bu durum karşısında telaşa kapılan zulüm askerleri dallara saldırmadan da edemiyordu.

1992'nin ilkbahar aylarında Gabar Dağı'na yönelik geniş çaplı bir operasyon kararı alındı. Bu karara göre binlerce asker dağı kuşatacak, bütün vadiler aranacak, tepelere bayraklar dikilecek, mağaralar taranacak, gür ormanlar yakılacak, barınak ve inler bombalanarak yok edilecekti.

Bu operasyon kararından haberi olmayan Dr. Munzur'un gerilla grubu, akşamın karanlığını sabırsızlıkla bekliyordu. Herkes son hazırlıklarını yapmış, biraz önce öğle yemeğini yemiş, mağaranın ön bölümünde kolkola girerek halaya tutuşmuştu. Halay çektikçe canlanmış, moralleri yükselmişti.

Nöbetçinin "**Helikopterler dolaşiyor**" sesi kulaklarına ulaştığında, halayı bırakarak silahlarının başına koştu. Dr. Munzur nöbetçi ile birlikte mağaradan dışarıya çıkıp, yüksek tepeden çevreyi gözetledi. Dağın öbür yüzüne geçen helikopterlerin sesleri, karşı kayalıktan yankılanıyordu. Batmak üzere olan güneş yeşile bürünmüş dağı, altın sarısıyla süslüyor, hızlı esen rüzgârdan dolayı meşe ağaçlarının dalları şarkılarını söylüyor, dağın eteklerinden ürküp havalanan kuşlar, kafileler halinde dönüp duruyorlardı. Kuşların bu durumundan kuşkulanan deneyimli nöbetçi: "Bu kadar çok kuşun havalanması boşuna değildir" dedi.

Dr Munzur:

"O zaman sen çevreyi izle ben arkadaşları hazırlayayım" diyerek mağaraya doğru koştu. İçeri vardığında arkadaşları hazırlıklarını tamamlamıştı. Silahlarını kuşanmış olanları takımlara ayırıp takım komutanlarıyla ayaküstü bir değerlendirme yaptı.

Normal olarak iki saat sonra ayrılmaları gerekiyordu ama takımları hemen dışarda mevzilendirmeyi; gidecekleri yol güzergâhından gözcüler göndermeyi son gelişmeler üzerine zorunlu gördü. Eğer bir ihbardan kaynaklanabilecek bir nokta operasyonu söz konusuysa, buna göre tedbirler almayı düşündü. Takım komutanları görüşlerine katılınca, gruplar mağarayı terketti. Her gerillanın uzun namlulu bir silahı, yüzden fazla mermisi, ayrıca iki roketatar, bir uçaksavar, otuz el bombaları vardı. Gerillaların çoğu henüz hiçbir çatışmaya girmemiş kişiler olmasına rağmen, pek çok çatışmaya katılmış tecrübeli beş kişi ve Türk ordusunda komando olarak askerliğini yapan Kawa, onların güven kaynağıydı. Ormanlık vadide rehber ile bir gözcüyü güzergâhın patika yolundan gönderen Dr. Munzur, birliğini tek sıraya dizerek öne geçti ve: "Beşer adım aralıklarla sessizce beni izleyin" diyerek patika yoldan hızlı adımlarla ilerledi.

Tahminen yarım saat sonra Dr. Munzur'la karşılaşan gözcüler, büyük bir operasyonun başladığını, binlerce askerın dağı bir çember halinde sardığını, ormanlık alana henüz girmek istemediklerini, muhtemelen bu gece dağın ormanlıksız kesimlerinde konaklayacaklarını, şafakla birlikte harekete geçebilecekleri haberini verdiler. Bu önemli haberin arkadaşlarıyla birlikte bir değerlendirmesini yapan Dr. Munzur, karanlık basınca sessizce çembere yanaşarak ani bir darbeyle çemberi vurup geçmelerinin akıllıca bir davranış olacağı sonucuna vardı. Karar kesinleşince, herkesin heyecanı doruğa çıktı, kalp atışları hızlandı, elleri tetikte birbirlerini koruyarak telaşsızca ilerlediler. Yer yer Dr. Munzur'un bekleyin işaretine uyarak çevreye kulak kesildiler.

³⁹ Serhıldan:Halk ayaklanması.

Bir ara, iki kilometre kadar uzaktaki kayalık alanda, asker siluetlerini gördüler. Küçük bir vadide yanan ateşin ince dumanının gökyüzüne doğru yükselip dağıldığını izlediler. Dr. Munzur boynunda asılı dürbünüyle, geçmeyi düşündükleri yolun yakınındaki asker çemberini iyice gözledi. Bir kilometrelik alanda iki küme halinde yaklaşık yüz kadar asker sayabildi. Bu iki kümeye, iyi organize edilmiş bir baskın düzenleyebilse; karanlıktan da yararlanarak kolaylıkla kurtulabilirlerdi.

Hemen orada takım komutanlarıyla son bir durum toplantısı yaptı. Yirmi sekiz kişilik grubunu ikiye ayırdı. Bunların arasından üç kişiyi seçti; ikisi uçaksavarı kullanacaktı. Kawa'ya da bir roketatar verdi. Kendisi, yardımcısı, Kawa ve uçaksavarı kullanacak iki kişi, askerlerin kümelendikleri yerden yaklaşık altı yüz metre yakın olan tepeye yerleşerek ağaçların arasına uçaksavarı kuracaktı. Kawa biraz daha ileri sokularak eli tetikte bekleyecek, diğer gerillalar sürünerek tam ormanlık alanın bitim noktasına kadar ilerleyecek ve orada gizlenip bekleyeceklerdi.

Kawa'nın roketi patlayınca, uçaksavarcılar iki asker kümesini ateş altında tutacak, bu durumdan faydalanan öncü gruplar, hep birlikte kalan askerleri biçerek, asker kümelerinin arkasındaki stratejik tepeyi ele geçirecekti. Son grubun geçmesi için savunma yapacak, grup geçince olay yerinden hızla uzaklaşılacaktı. Komutanlarının talimatını harfiyen yerine getirmek için nefeslerini tutarak ilerleyen öncü grup, ormanlıkla kayalık alanın kesiştiği çizgiye kadar vukuatsız ulaştı. Uçaksavarı kullanacak olanlar ağaçlıklı tepeye ulaştınca, silahı sağlam bir yerde kurarak şeridi taktı. Artık herkesin kulağı Kawa'daydı. Kalp atışları saat tiktaklarının sesi gibi kulaklarına ulaşıyordu. Nefeslerini tutmuşlardı. Korkuyla heyecanları birbirine karışmıştı. Kalp atışlarının davul gibi gürültüsünden başka hiçbir şey duymuyorlardı. Karşıdaki askerler her şeyden habersizdiler. Bazıları oturup sigara içiyor bazıları yatacak yerlerini yapmak için taşları sağa sola atıyor bazıları da koyu bir sohbeta dalmış konuşuyorlardı. Dağa savaşmak için değil de sanki pikniğe çıkmışlardı.

Kawa'nın parmağı tetiğe dokununca kulakları sağır eden bir patlama oldu. Bir ateş parçası askerlerin kümelendiği kayaların üzerine düştü. İkinci bir patlamayla askerlerin bir kısmı havaya uçarak kayalıklara çarptı. Bağırtilar, feryatlar silah seslerine karıştı. Uçaksavar da ateş kumaya başlayınca ortalık cehenneme döndü. Öncü grup, şaşırان bir takım askerin çılgınca kendilerine yani ormana doğru koştuklarını görünce yayılım ateşini başlattı. Gafil avlanan askerler tam bir panik içindeydi. Kawa, ikinci roketi belirlenen hedefe gönderince, ormanın içinden fırlayan öncü gruplar birbirlerini kollayarak karşı tepeye doğru harekete geçti. Uçaksavarın ateş püskürttüğü tepeden, bir grup askerin üst taraftan ormana sızmak istediğini gören Dr. Munzur yardımcısıyla birlikte grubun önünü kesmek için hızla aşağı inerek onları, ormana girmeden yayılım ateşine tuttu. Ormandan üzerine ateş yağan askerlerin bir kısmı geri kaçtı bir kısmı vuruldu.

Bu arada karşı taraftan ardarda havan topları patladı. Özellikle uçaksavarın ateş püskürttüğü tepeye atılan havan topları, kısa bir süre içinde uçaksavarı susturdu. Görevini tamamlayıp tepeye dönmekte olan Kawa, uçaksavarın sustuğunu anlayınca, koşarak tepeye çıktığında iki arkadaşının parçalanmış cesetleriyle karşılaştı. Şaşkın, üzüntülü ruh halinden sıyrılarak, uçaksavarı havan topunun ateşlendiği yere doğru çevirdi ve çılgınca ateş etmeye başladı.

Kendi silahı dışında bütün silahların sustuğunu fark edince parmağını tetikten çekti. Tek başına uçaksavarı sırtlayıp götürmek isterken uzak bir tepeden üzerine kurşunlar yağdı. Uçaksavarı

tepeye çevirerek tetiğe asıldığı sırada göğsünde bir yanma hissetti, tetikteki parmağı gevşedi ve dizüstü düştü. Elini kaldırarak bütün gücüyle tetiğe asıldı. Silah türküsünü söylerken ağzından kan aktı, gözleri karardı ve yıkıldı üzerine silahın. Uçaksavarın sustuğunu farkeden Dr. Munzur ve yardımcısı, tepeye çıktığında iki arkadaşının parçalanmış cesetleriyle karşılaştı. Orada olmaması gereken Kawa, uçaksavarın üzerine yığılmıştı. Koşarak yanına gitti, omzundan tutarak yüzüne baktı, ağzından halâ kan akıyordu. Koltuk altlarından tutarak bir düzlüğe çekti, nabzını kontrol etti, yaşamıyordu.

Yardımcısının yanında açık konuşmayı göze alamadığından içinden şunları söyledi: "Kawa yoldaş, rahat uyu! Sen ki Bekaa vadisinde Türk ajanı olarak işkence gördün, Botan'da Türk askerinin kurşunlarıyla öldürüldün. Halkına bağlı kaldın, halkın kendisi oldun, bu soylu davranışınla kalbime gömüldün. Anlatacağım seni; duymayan kulaklara, görmeyen gözlere, koşullanan beyinlere anlatacağım; ihanetçilere ihanet etmenin erdemini anlatacağım; tahtı için kardeşlerini yiyenleri... Kalleş yöntemlerle kahramanları öldürenleri, onların kanı ve kemikleri üzerinde zevku sefa sürenleri anlatacağım. Bundan sonra Hamlet gibi bir gözümle ağlayıp diğeriyle güleceğim. Düğünlerde cenaze ağıtları, cenazelerde düğün türküleri söyleyeceğim. Yerin dibinde saklanmış bütün kötülükleri, halkımın gözü önüne sereceğim. Sözüm vardır, yemin ediyorum, sözünü göklere yükselteceğim. Sen, bu ayışığının yarı aydınlattığı karanlıkta yat Kawa yoldaş!"

Tepede fazla beklemenin tehlikeli olduğunu bilen Dr. Munzur yardımcısıyla birlikte uçaksavarı ve Hıdır'ın roketini sırtlayarak karşı tepeye ulaştığında; çemberin dışına çıkmıştı. Dağlar, vadiler silah sesleriyle inliyor ve onlar, ardına bakmadan Dersim'e doğru yol alıyordu.

Dördüncü Bölüm

1

Dılşa'nın tekdüze yaşamı Kepektaş nahiyesinde geçiyordu. Cumartesi ve pazar günleri Tünce li'de annesinin yanına gidiyor, pazartesi günü işbaşı yapıyordu. İşten döndüğünde evdeki tek arkadaşı kedisiyle zamanını geçiriyordu. Bir bayan arkadaşının hediye ettiği bu beyaz Van kedisinin bir gözü yeşil öbürü maviydi. Öylesine alışmıştı ki bu kediyeye; onsuz adeta duramıyordu.

İşten döner dönmez kapının eşiğinde kucağına atlayan kedisiyle oturma odasına geçer, burada başını okşayıp öperdi. Kedi, annesinden uzakta kalmış bir insan yavrusu gibi Dılşa'nın kucağına sokulur, ön ayaklarıyla kendisini güldüren hareketler yapardı. Dılşa; akıllı, sadık, zarif kedisiyle birlikte yemek yer, yemekten sonra onunla çeşitli oyunlar oynar, gece geç saatte birlikte uyurlardı.

Bazen komşusu öğretmen hanımına kedisıyla birlikte misafirlğe gider, kendisi de Tunceli'li olan öğretmenin hanımıyla sohbet eder, sekiz yaşındaki oğlunu çok severdi. Başka da kasabada kimselerle ilişki kurmaz, tanışmak istemezdi. İşyeri arkadaşlarıyla ilişkilerini, iş ilişkisi düzeyinde tutardı. Manevi dünyası allak bullaktı. Yüreğinin kulaklar; dağlarda ve dağlardan yansıyan haberlerdeydi. Televizyon ve radyo haberlerini hiç kaçırmaz, gazeteleri okumadan edemezdi. Dr. Munzur'dan haber alamamıştı. Öğretmen arkadaşı Şefika'nın da dağa çıktığını duymuştu. Rüyasında bazen sevdiğini görüyordu. Sıkıntılı, üzgün, işleri çoktu. Onunla konuşmaya bile vakti yoktu.

Bazen de ağlardı Dılşa; hasretini, özlemine kâğıda dökerdi. Şiir yazardı sevda üstüne. Aşk aniden parlayıp sönen saman alevi gibi geçici sıcak bir duygu muydu, kendini yiyip tüketen bir lamba fitili mi, kavuşamamanın yarattığı çılgın bir arzu muydu, yoksa arzu prensesinin akıl sarayını fet hetmesi miydi? Çözemezdi bir türlü aşkın sırrını, sonra yazdıklarını yırtar atardı. Hafta sonları Tunceli'ye gittiğinde; kız kardeşlerine dertlerini açar, onlardan aldığı haberleri değerlendirir, barışın ne zaman gerçekleşeceğini, akan kanların ne zaman duracağını sorardı. Kız kardeşleri, onun hiç kimseye bir zararının dokunmayacağını, güvercin yürekli bir kız olduğunu, kanı kavgayı sevmediğini, dövüşen horozların kavgasından bile ürktüğünü, geceleri telefona çıkmaktan korktuğunu, ölen kelebeğe ağladığını, evde tavuk kesildiğinde yas tutarak etini yemediğini, hızlı rüzgâr estiğinde fidelere acıdığını, Munzur Nehri'nin alabalıklarını oltayla avlayanları gördüğünde kıyametler kopardığını bilirlerdi. Bunun için onunla konuşurken savaştan, çatışmalardan, tutuklamalardan, işkencelerden söz etmez; sabırlı olmasını isterlerdi. Annesi de kızının özelliklerini iyi bildiğinden rüyalarını daima iyiye yorar, ona umut vermeye çalışırdı. Oysa kızının kendisine anlattığı rüyaları hiç de hayra yormazdı içinden. O, rüyalara gerçeklerden daha fazla inanırdı. "**İnsanın başına ne gelirse, önce rüyalarla ona ayan olur**" derdi. Kendisi ve kızları hakkında kötü rüyalar gördüğü gecelerin sabahında mumlar yakar, Kureşan aşiretinden ermiş babasına yalvarırdı. Dılşa'nın kendisinden ayrıldığı son pazar akşamı yine kötü bir rüya gördü. Sabah işlerini bitirir bitirmez mumlar yaktı.

Temmuz 1992 günü, saat 16'da çalıştığı iş yerinden ayrılan Dılşa, yaya olarak evine gidecekti. Yaklaşık kırk dakika yürüyerek eve ulaşabilirdi. Evi, mahallenin dışında öğretmenin evine bitişik tek katlı bir binaydı. Hava sıcak olduğundan ince siyah kumaş bir pantolonu, sevgilisinin hediyesi olan beyaz gömleği, gömleğin üzerine siyah uzun bir pelerini giymiş, siyah çantasını omuzuna asmıştı. Kedisini çok özlediğinden kestirme yoldan hızlı adımlarla yürüyordu.

Evinin bulunduğu geniş alana ulaştığında beyaz renkli takside birkaç kişiyi gördü ama aldırmadan ilerledi. Gölgele uzamış hava henüz sıcaktı, ağustos böcekleri ötüyordu. Ardından gelen ayak seslerini duyunca yüreğine bir korku çöktü, geri dönüp arkasına baktı, beyaz arabadan inmiş dört kişi hızla ona doğru koşuyordu. Kendisine doğru koşanları dikkatlice inceledi, birisini hemen tanıdı; babası ve iki kız kardeşi ile birlikte Tunceli Alay Komutanı'nın makamına gittiklerinde kendilerini kapıda karşılayan uzun boylu, sakallı, alay komutanının "**Polis memuru Ahmet Bey**" olarak tanıttığı adamdı. Diğer üçüde sivil giyimli kişilerdi. İki ortaboylu, dolgun; biri uzun boylu, zayıftı. Ama adamların niyetleri hiç de iyi değildi. Suratlarında vahşice bir ifade vardı. Avına saldıran kurt sürüsü gibi üzerine geliyorlardı. Adımlarını hızlandıran Dılşa sağına soluna baktı, çevrede hiç kimse yoktu. Bir çığlık atarak koştu. Kapısına varmaya yaklaşık yirmi adım kalmıştı ki güçlü bir pençe ensesinden yakalayıp ağzını ve burnunu yaş bir çaputla kapadı. Birkaç saniye içinde bayılan Dılşa, iki saldırganın kollarında arabaya taşındı. Ortalıkta ne bir iz ne de bir çığlık kaldı. Dört vahşi kartal bir güvercini acımasızca avladı. Bu olayı evlerinin bir köşesinden izleyen Dılşa'nın öğretmen olan komşusunun sekiz yaşındaki oğlu, taksi hareket edip uzaklaşınca koşma evlerinin kapısını açıp içeri girdi, nefes nefese: "**Anne Dılşa ablayı götürdüler**" diye bağırdı. Olayın ikinci tanığı Dılşa'nın kedisiydi. O da her zamanki gibi pencerede oturmuş Dılşa'nın gelişini bekliyordu. Ta uzaktan Dılşa'yı gördüğünde, ön sağ ayağını kaldırarak el sallıyormuş gibi yaptı. Fakat Dılşa'nın ardından koşan insanları görünce tedirgin

oldu. Miyavlayarak cama tırmandı. Tehlikeyi hissettiği için aşağı atlayıp kapıya koştu. Bir müddet kapıyı açmak için uğraştı, açamayacağını anlayınca geri dönerek pencereye tırmandı. Dılşa'nın arabaya doğru götürüldüğünü görünce kulaklarını dikti. Pencereyi bir baştan bir başa dolaştı. Ard arda çılgınlık atarcasına bağırarak miyavladı. Tekrar kapıya gitti. Tırnaklarını bütün hıncıyla kapıya sürdü. Komşuları imdada çağırıyormuş gibi miyavladı. Bir daha pencereye atladığında Dılşa'yı ve onu götürenleri bulamadı. İnsanın içini ürperten çılgınlık attı.

2

Dılşa'nın annesi Dersim'in en büyük aşiretlerinden biri olan Kureşan'lıydı. Daha on dört yaşındayken Ali ile evlenmişti. Yumuşak başlı, iyi huylu, çevresi ve komşularıyla daima iyi geçinen, çocuklarına düşkün, gerçeklerden ziyade rüyalara daha fazla inanan, kötü rüyalar gördümü sürekli mum yakan, bununla kötülükleri defedeceğine inanan, maneviyata daima önem veren, ziyaret ve ermişleri kurtarıcı bilen, kızlarıyla arkadaş gibi olan yufka yürekli temiz bir kadındı. Yedi çocuk büyütmüş, pek çok acılar çekmiş, yaşlılığın bütün belirtileri vücudunda kendilerini hissettirmişti. Dizlerindeki takat azalmış, incelen kemikleri sızlanmaya başlamıştı. Yaşlı olmasına rağmen tütün sarısı saçları canlı ve uzundu. Diş doktoru eniştesinin yaptırdığı dişleri ağzında parlıyordu. Moğolları andıran çekik gözleri kahverengiydi. Aşiretinin bir geleneği olan iki adet dövme, alın ve çenesini süslemiş; orta bir boya ve zarif bir vücuda sahipti.

Dılşa'nın kaçırıldığı haberini iki gün sonra öğrendi annesi, divaneye döndü, çılgınlık koşturmuş yüreğinden, zaman kavramını yitirdi. Bir arabaya binerek Kepektaş'ndaki evine gitti. Sevimli kedisinden başka bir iz bulamadı kızıyla ilgili. Komşularına sordu kızının akıbetini: "**Anne Dılşa ablayı götürdüler!**" cümlesinden başka bir kelime duymadı kulakları. Çalıştığı fabrikaya uğradı, "**iki gündür işe gelmedi**" dediler kendisine. Öğle saatlerinde eve döndüğünde öğrendiklerini bir kocasına ve kızlarına anlattı. Dılşa'nın babası Ali, valiliye ve Tunceli savcılığına dilekçelerle başvurdu "**Kızım kaçırıldı**" diye. Onlardan: "**Kızın dağa çıkmış**" cevabını alınca geri döndü evine. Oturma odasındaki bir koltuğa yığılarak küstü kaderine.

Yüreği bir volkan gibi yanan anne artık kocasıyla konuşmadı, salonda oturdu. Aynı salonda oturan kızlarına baktı çaresiz; içi daraldı, hıçkırıklar düğümlendi boğazına, dudakları büzüldü, yaş damlaları yuvarlandı yanaklarından ve Zazaca mırıldandı:

"Heyvax

Feqiyra mı, bekesa mı

Delâla mı, nekesa mı"⁴⁰ dedi, dertli bir türkü gibi. Ama hıçkırıklar söylemesine engel oldu.

Dertleri, gamları, kederi depreşti. Güzel kızının hayali canlandı yaşlı gözlerinin önünde. Ona bakarak bu kez şöyle seslendi kızına:

Benim siyah saçlım, kömür gözlüm

⁴⁰ Eyvah benim fakirim, kimsesizim güzelim.

Tatlı dillim, inci dişlim
Neredesin, neredesin?
Benim kalem kaşım
Al yanaklım, kiraz dudaklım
Neredesin, neredesin?
Benim ince bellim, kibar ellim
Kuğu boyunlum, melek huylum
Neredesin, neredesin?
Ahu bakışım,
Kalem kaşım,
Kiraz dudaklım,
Neredesin neredesin?

Neredesin kızım? Annenden habersiz dağa mı çıktın? İnanmam buna! Senki gökgürültüsünden ürker, gölgenden korkardın. Benden habersiz hiçbir iş yapmazdın. Evden dışarı çıkmadan önce 'Anne çıkayım mı?' diye sorardın. Düşlerini, rüyalarını bile bana yorardın. Yoksa dağdaki sevgilin mi gelip götürdü seni? Veya başkasına mı kaçtın? Bu ayakları havada sözlere nasıl inanırım? Ben güzelimi tanırım, ben delalımı bilirim, gizli bir işi olsa benden hissedirim, duyarım. Korkarım ki eli kanlı katiller, ağzı salyalı itler, dağlarda dolaşan eşkıya kılıklı polisler götürdü delalımı! Ne edeyim, kalkıp kimlere gideyim?" diyerek hüngür hüngür ağladı. Dizlerini dövdü, saçlarını yolmaya başladı.

Annelerinin bu perişan haline dayanamayan kızları, onu umutlandırmak için yanına varıp oturdular, ellerini ellerinin arasına aldılar. Büyük kızı Bese: "**Anne sabırlı ol, üzme kendini, kötü kötü şeyler de düşünme, bir işi var belki, olaki bir tanıdığına bir arkadaşına uğramıştır**" dedi. Ama o, teselli amacıyla söylenen bu sözlerin hiç birisine inanmadı. Ağlamasını sürdürerek büyük kızına bir ağıt makamıyla hislerini anlatmaya devam etti:

"Hayır, hayır güzelimin başına bir felâket geldi.
Bekesimin canına bir zalim kıydı.
Hislerim hiçbir zaman beni yanıltmadı.
Geçenlerde üç gece boyunca apartmanın önündeki ağaçta bir baykuş öttü.
Harabe değil ki mahallemiz, baykuş niye şehre indi?
Demek ki hayvancağız uğursuzluğu önceden bildirdi.
Kör olası gözlerim, lal olası dilim, parça parça dökülesi beynim, bir kuşun söylediklerini bile bana bildiremedi.

Delalımın kaybolduğu gece bir rüya gördüm.
Ciğerimin yittiği gece bir hayâl gördüm.
Karanlık, bilmediğim bir diyardaydım.
Sırlarla örülü bir rüyadaydım.
Ağzı büyük, boyu kısa pis bir cüce gördüm.
Gözlerine bakınca korktum korktum titredim.
Koşarak dikenli bir tarlaya girdim.
Orada bir ağacın ardında gizlendim.

Devlerin sesini andıran bir ses duydum.
Çevreme baktım, cüceyi bir canavar kılığında buldum.
Dikenli tarlaya daldım, koştum koştum yoruldu.
Canavarın "**Güvercinlerinden birini istiyorum**" diye bağırın sesini duydum.

Dikenli tarlada koşarken ölmüş babamı karşımda gördüm.
Bana yardımcı olması için yalvararak gözyaşı döktüm.
Beni dinlemediği gibi nur yüzünü benden çevirdiğini gördüm.
Kızım, baykuşlar yalan söylemez .
Güzelim, hayvanlar yalan bilmez.
Bese'm, rüyalar sebepsiz bize gösterilmez.
Boşuna ölmüş babam bana yüz çevirmez.

Bu belâlı başımı, yaralı kalbimi alır buralardan giderim.

Ziyaretlere, nehirlere derdimi dökerim.
Onların kapılarının eşğine, köpüklü dalgalarına düşerim.
Kendi acılarının aynasında, delalimin acılarını yaşarım.
Yemekten içmekten kesilir, bütün insanlara küserim.
Çiçeğimin masumiyetini cümle dergâhlara söylerim."

Ağıdını bitirince ayağa kalktı, göz yaşlarını silip salondan mutfağa gitti. Birkaç mum bir de kibrit kutusu aldı. Oradan yatak odasına girip başını siyah bir eşarpla örttü. Siyah bir entari giyip eşine ve kızlarına hiçbir şey söylemeden dışarı çıktı. Alpdoğan Mahallesi'ndeki rampadan inerek Elâzığ-Tunceli asfalt yolunun kenarına gitti. Onbeş dakika yürüyerek Tunceli köprüsünün alt tarafındaki Gole Xızır'ın (Hızır'ın Gölü) kıyısına vardı. Oturup dualar etti, mumlarını yaktı. Ona göre bu göl kutsaldı. Dermansız dertlerin devası, çaresizlerin koruyucusu, dileklerin sessiz kabullenicisiydi. Zira onun çocukluğundan beri bildiği gölün bir hikâyesi/rivayeti vardı. Büyükleş söyle anlatırlardı:

"Bilinmez bir tarihte Topuzanlı aşiretinden Şeyx Hasan'ın Munzur isminde bir oğlu vardı. Doğru mu doğru. Dürüst mü dürüst. Terbiyeli mi terbiyeli. Cesur, edepli, faziletli, kibirsiz, bilgili bir oğlandı. Ama esrarengiz, sırdolu bazı halleri vardı. Denizler ve gökler gibi anlaşılmaz bir adamdı. Çok az konuşur ama bir konuştuğunda her kelimesinin bin anlamı vardı. Çobanlık dışında hiçbir işle uğraşmazdı. Kış ortasında bile keçileri öylesine beslerdi ki; herkes bu duruma şaşardı.

Babası, oğlunun davranışlarından kuşkulandığından onu izlemeye karar kıldı. Bir gün Munzur keçileri alıp ormana gittiğinde gizliden ardına takıldı. Kışın ortasıydı, bir metre kadar kar vardı. Meşe ağaçları yapraksız ve soğuktan titriyorlardı. Fakat Munzur elini ağaç dalına atıp eğdiğinde yemyeşil yapraklar dalı sardı, keçiler bu yeşil yaprakları yedi. Şeyx Hasan bu inanılmaz durumu gözleriyle görünce dayanamadı: "**Hey Allahım!**" diye bağırdı. Munzur elini ağaç dalından çekerek arkasına baktı, babasının kerametini gördüğünü anladı, keçileri bırakıp kayıplara karıştı. Şeyx Hasan oğlunu dağlarda, vadilerde, köylerde aradı ama hiçbir yerde izini bulamadı.

Kılık değiştiren Munzur, Ovacık'ta bulunan ve bugün Munzur suyunun yeryüzüne çıktığı gözeneklerin bitişiğindeki köyün sahibi Haydar Ağa'yla tanıştı. Kimsesiz biri olarak ona çobanlık yapmaya başladı. Çobanını evlâdı gibi seven Haydar Ağa, evini idare edecek güvendiği birisine rastlamanın fırsatından yararlanarak; Kerbela'ya ve Hac'ca gitmeye karar kıldı. Durumu eşine, Munzur'a ve çocuklarına açtı. Herkesin olurlarını alınca, Düldül adını verdiği atına binerek yola çıktı. Haydar Ağa evden ayrıldıktan uzun bir süre sonra Munzur bir rüya gördü. Ağası çok acıkmış, ondan helva istiyordu. Sabah olunca rüyasını Haydar Ağa'nın eşine anlatan Munzur: "**Çabuk helvayı yap Ağa'ya götürüyüm**" dedi. Munzur'un söylediklerine gülen ağanın eşi: "**Senin gönlün helva istiyor ağayı bahane ediyorsun**" dedi, ardından: "**İstiyorsan sana helva**

yapayım ?" diye sordu.

Munzur:

"Sen Ağa için yap" dedi.

Kadın helvayı hazırlayınca bir tasa koyarak Munzur'un eline verdi. Elindeki helva taşıyla dışarı çıkan Munzur aradan fazla zaman geçmeden eli boş içeri girdi. Ağanın eşi tası sorunca: "**Tası, Ağa Hac'dan dönünce getirir**" cevabını verdi. Bu cevap karşısında şaşırıp kalan ağanın eşi, Munzur'un sözlerine bir anlam veremedi.

Vakti geldi. Haydar Ağa Hac'dan döndü. Köylüler toplanıp onu karşılamaya gitti. Köyün girişindeki karşılamada köylüler Haydar Ağa'nın elini öpmek isteyince; Haydar Ağa buna itiraz etti: "**Hayır benim elimi öpmeyin, hepimiz gidip Munzur'un elini öpelim. Çünkü o bir ermiştir**" dedi.

Köylüler ağayla birlikte Munzur'a doğru koşunca, ağanın köylülere durumu izah ettiğini anladı. Ve elindeki süt kovasıyla köyün bitişiğindeki taşlık alana doğru koştu. Taşlık alanda attığı her adımda bir miktar süt döküldü. Kırkıncı adımda kovayı yere bırakarak gözlerden kayboldu. Bu ara sütün döküldüğü kırk yerden, kırk göze su fişkırdı yeryüzüne, süt beyazı su birleşerek bir nehir olup aktı. İnsan Munzur'un yittiği yerde, nehir Munzur doğdu."

Akarken kendine özgü bir makamla eşsiz bir müzik seslendirip, insanın ruhunu okşayan Munzur suyu, geçtiği her yere yemyeşil bir hayat verdi. Renk renk çiçekler yeşertti. Çiçekler bu renklerini kelebeklere, güzel kuşlara, arılara verdi. Cins cins ağaçlar büyüdü Munzur kıyısında. İnsanlar gölgelerinde huzura erişti. Uçurumlarda şelâleler oluştu Munzur'un orkestrasını dillendirdi.

Hızlı ve berrak akan bu kutsal su; Tunceli'nin şehir çıkışında köprüünün alt tarafındaki gölde, Xarçik Suyu ile kucaklaştı. Kucaklaştığı Xarçik Suyu'nun da bir öyküsü/rivayeti vardı. Onu da şöyle anlatırlardı:

"Xarçik Suyu Bingöl dağlarında doğardı. İskender Zülkarneyn⁴¹ Bingöl dağlarında ölümsüzlük suyunun olduğunu duydu. Askerleriyle birlikte hemen oraya gitti. Bu dağlarda günlerce bu suyu aradı. Fakat Bingöl dağlarında o kadar çok su kaynağı vardı ki bunlardan hangisinin '**Ab-u hayat**' olduğunu keşfetmek çok zordu. Aramalar uzun sürünce asker bitkin düştü. Bu durumdan yararlanarak askerlerden ayrılan Xızır İlyas, ormanlıkta dolaşırken iki keklik vurdu. Keklikleri kesrek teleklerini, tüylerini yoldu. Rastladığı ilk pınarda ölü keklükleri yıkayıp temizlemek istedi. Keklikleri suya batırınca canlanıp uçtuklarını gördü. Aradığı suyu bulduğunu anladı. Suyu içince ölümsüzleşerek gözlerden kayboldu. İnsanlar onu göremez ama o görür ve çaresizlerin yardımına koşardı."

İşte Xızır'ın içtiği bu '**Ab-u hayat**' Xarçik Suyu'na karışıp akıyor ve Tunceli şehrinin alt tarafındaki gölde, Munzur Nehri'yle kucaklaşıyordu. Bu aynı zamanda insan Munzur ile insan Xızır'ın bu gölde kucaklaşmasıdır da. Halk bu kucaklaşmanın gerçekleştiği göle, Gole Xızır veya Gole Çeto adını vermişti. Çeto; Zazaca'da '**çeti**' zor anlamına geliyordu. Bu kutsal gölün kıyısında Munzur ve Xızır'ın huzurunda ellerini havaya kaldıran Dılşa'nın annesi, ermişlere şöyle

⁴¹ Makedonyalı Büyük İskender

yalvardı:

"Baba erenler,

İyiye, güzele, sevdaya, insanlığa gönül verenler. Yerin, göğün, denizlerin sırrına erenler.

Geçmiş, bugünü, geleceği bilenler. Haksızları, zalimleri, katilleri sevmeyenler.

Sesimi duyuyor musunuz? Yüreğimde yanan ateşi, ciğerlerimi saran alevi görüyor musunuz?

Beynimdeki kuşku deryalarının dalga seslerini, damarlarımdaki korku ırmaklarının kükreyişini, ruhumdaki özlem tufanının gürültüsünü hissediyor musunuz?

Yalvarıyorum size! Kızımı, ciğerimi, gülümü, ömrümü götürdüler benim.

Hayalimi, özlemimi, gözlerimi, feqirimi, kimsesizimi kaçırdılar benim.

Nazlımı, zavallımı, günahsızımı, dünyamı, ahiretimi çaldılar benim.

Munzur Baba!

Yardım et bana!

Sen ki nehir olduğundan beri,

Ben ki kendimi bildim bileli,

Sen içimde sonsuza kadar akarsın.

Ruhumdaki çölleri, bozkırları sularsın.

İçimdeki suçlarla günahları temizlersin.

Berrak sularınla beni yıkarsın.

Ağaçlarının meyvalarıyla nefsimi beslersin.

Güzel ağaçların, nadide çiçeklerin, buz gibi pınarlarınla

İçimdeki çöllerde vahalar kurarsın.

Müziğinin nağmeleriyle aç ruhumu doyurursun.

Buharın nefesimdir benim

Gözyaşlarım ve kanım ise suyun.

Dertlerin dertlerim,

Balıkların çocuklarım

Çocuklarım balıklarındır senin.

Sensiz ben, kuru bir ağaç,

Ruhsuz bir gövde,

Susuz kerbelâ çölü gibiyim.

Ben sende, sen bende akarsın sonsuzluğa kadar.

Bu yeryüzünde, bu güneşin altında Allah'ın ve siz ermişlerin huzurunda söylüyorum ki;

İnanmışım sizlersiniz. Çiçeğimin bulunması / korunması için kocama, bacıma, kardaşıma

yalvarmadım. Sana geldim Munzur Baba!

Meralim suçsuz, günahsızdır. Başına gelenleri bana söyle!

Ve gelecekleri engelle! Dardaysa ulaş!

Bağlıysa elleri, ayakları çöz!

Kurban olayım Munzur Baba, delalim gençtir,

Gönül bahçemin fidanıdır. İki gözümün ferî, evimizin direğidir.

Gelinlik giymemiş henüz, muradına ermiş değildir.

Bir kurban gerekiyorsa eğer; boynum kıldan incedir.

Munzur Baba inanıyorum ki; kızımın içi berrak suyun kadar temizdir.

Ruhu da içi gibidir.

Ben seninle hayat bulan yaşlı bir ağaç, kızım ise fidanıdır senin.

Fidanını koru Munzur Baba!

Ya Xızır! Ayakların tezdin bilirim. Munzur Baba'ya söylediklerimi sana da söylerim.

Var git kızımın yanına, ben ardından gelirim.

Gülümü kurtarırsan yoluna ölürüm.

Yardıma koşmazsan, dalından kopmuş yaprak gibi çürürüm." Böyle seslendi ulu ermişlere ve yanan mumları kutsal gölün kıyısında bırakarak döndü evine.

Beşinci Bölüm

1

Ovacık mıntikasındaki Ağpanos Vadisi; dağların, uçurumların, keskin kayalıkların arasında derin bir vadiydi. Munzur Nehri, bu vadinin içinde kuzeyden güneye doğru haşmetli ve nazlı bir edayla, süt beyazı köpüklerini kayalıkların eteklerinde kar kümeleri gibi bıraktıktan sonra çoşarak akardı.

Vadinin iki yamacında derin uçurumlar, sert, engebeli kayalıklar, girintili çıkıntılı kayadan doğal yapılar vardı. Dağ kartalları, yuvalarını insan elinin ulamaşayacağı bu uçurumların tepesindeki kayaların arasında yaparlardı. Dağ keçileri ve geyikler bu kayalıklarda saklanır, kayadan kayaya, uçurumdan uçuruma sekerek, dans ederek, zıplayarak uçarcasına koşarlardı.

Söğüt ve meşe ağaçları; siyah, külrengi, kırmızı kayalıklı vadinin yeşil süsleriydi. Buradaki söğüt ağaçları ve kayalık gölgeleri insanın içine bir ferahlık yayar, kendi müziği ile mırıldanıp akan Munzur'un sesi insanın ruhunu dinlendirir, kartalların ürperti yüklü çığlıkları ve geyiklerin kayalıklardaki dansları insanı başka dünyalara götürürdü.

Vadinin her iki yamacında doğal mağaralar ve oyuklar vardı. Buralara ancak patika yollardan çok dikkatlice yürünerek ulaşılabilirdi. Zira acemi veya dikkatsiz biri, basit bir hatadan dolayı canından olabilirdi. Yanlış bir adım veya hatalı bir dönüşle insan, uçurumun dibindeki keskin taşlarda paramparça olabilir ve parçalarını alıp götüren akbabaları görmeyebilirdi.

O gün güneş vadiye gülümsüyor, esen serin bir rüzgâr vadiyi serinletiyor, derin uçurumların ve ulu ağaçların gölgeleri birbirlerine karışıyor, Munzur Nehri her zamanki ninnisini söyleyip akıyordu. Vadinin kuzey ve güneyindeki karşılıklı stratejik dört yüksek tepesinde, dört silahlı gerilla nöbet tutuyordu. Vadinin iki yamacında üç gerilla grubu konumlanmıştı. Eyaletin üç gerilla komutanı da buradaki bir mağarada toplantı amacıyla bir araya gelmişti.

Önü bir uçurumdan Munzur Nehri'ne bakan bir odacık şeklindeki bu mağaraya, patika bir yoldan ulaşılabilirdi. Mağaradaki gerilla komutanlarından birinin adı Şemo'ydu. Ortaboylu, zayıf, saçlarının alın kısmı dökülmüş, burnu hafif büyük, ince bıyıklı, geniş omuzlu, 38 yaşlarında, gür sesli, kısa boyunlu, pek çok kalleşliğin çemberinden geçmiş, uzun bir süreden beri dağlarda yaşadığından karşılaşabileceği tehlikeleri dikkatle izlediğinden kaşları çatık, bakışları keskindi. Yüzü büyük sırlar gizleyen birinin yüzünü andırıyordu. 1980'lerin öncesinde Kürdistan kurtuluş

mücadelesine ilgi duymuş, 1983'lerde gerillaya katılmış, bir çok bölgede gerilla komutanlığı yapmış, emsallerinden hayatta kalabilmiş birkaç kişiden biriydi. Özünde başarılı bir komutandı. Bu başarılarından dolayı haklı olarak bir kariyer edinmiş ama bu kariyeri başına her zaman belâ olmuştu. Bundan dolayı iki kez Şam'da yargılanarak mahkum edilmiş, başarıları idam cezası ile ödüllendirilerek boynuna asılan kuşkuludur yaftasıyla tekrar göreve gönderilmişti. Kimine göre o, ulusal kurtuluş savaşının bir numaralı komutanı, kimine göre yenilemeyen gerilla, kimine göre sürüleştiren arkadaşlarının Kurt'u, kimine göre Namtar'ın koyunu, kimilerine göre ise bunların toplamıydı.

İkinci gerilla komutanının kod adıysa Çekdar'dı. O da uzun boylu, gür saçlı, pala bıyıklı, esmer, uzunca bir yüzü vardı. 35 yaşlarında, okumuş, kültürlü bir adamdı. Soğukkanlı ve heybetli bir görünümü vardı. 1987 yılında gerilla savaşına katılmış, bir ara Şam'a gitmiş, oradan görevli olarak dağa gönderilmişti. Okumuşluğun verdiği olayları analiz edip sonuç çıkarma becerisiyle ne fazla sivrilmek istemiş ne de fazla geri kalmış bir konumda, orta yerlerde araziye uyum yeteneğini gösterebilmiş, bu politikasından dolayı feleğin hain oklarının menzili dışında kalabilmişti.

Üçüncü gerilla komutanı Dr. Munzur'du. İki gün önce Dılşa'nın kaçırıldığını bir köylüden duymuştu. Türk gizli istihbarat elemanlarının kaçırıldığı kişilerin, mutlaka öldürüleceğini biliyordu. Dersim dağlarına gelmesine, ona çok yakın olmasına rağmen görüşmemişi sevgilisiyle; bir haber, bir ulak gönderememişti. Zira gerilla dünyasında aşık olmanın suç olduğunu öğrenmişti. Bu dünyada aşk, Sahra Çölü'nün ortasında bırakılan bir gül, kuzey kutbunun buzları arasında dikilen bir yasemin, Filipinler tayfununa yakalanan bir defne yaprağı gibiydi. Buna rağmen o, kimselere sezdirmeden yüreğinin en derin yerinde gizleyerek koruyabilmişti aşkını. Sıkıntılı ve umutsuz anlarında hep aşkının sihirli gücüne sığınmıştı. Dılşa'nın kaçırıldığını duyunca, onu yaşama bağlayan biricik bağı da böylece kopmuştu. Bu toplantıda görüşlerini açıkça söylemeyi düşünüyordu. İki arkadaşını ikna edebilirse ülkesinde yeni bir yaşamın boy vereceğini biliyordu. İkna edemezse, başına gelecekler artık onu hiç ilgilendirmiyordu.

Komutan Şemo, eyaletin koordinatörüydü. Kural gereği böyle toplantıları koordinatör yönetirdi. Yine kural gereği koordinatör her toplantıda yaptığı gibi bu toplantıda da önce kısaca dünyanın siyasi durumunu tahlil edip, ardından Ortadoğu değerlendirmesi yaptı. Dünya değerlendirmesinde; sosyalist sistem çözüldükten sonra, dünya emperyalist sisteminin yeni dünya düzeni ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin bundan nasıl yararlanacağı konusu üzerinde durdu. Ortadoğu değerlendirmesinde ise; Türkiye, Irak, İran ve Suriye arasındaki çelişkileri ve bunlardan nasıl yararlanabileceğini izah etti.

Her toplantının açılış konuşmasında Bismillah gibi aynı kelimelerle tekrarlanan bu değerlendirmelerin üzerinde hiçbir zaman tartışılmazdı. Zira bunlar **Namtar**'ın resmi görüşleri olduğundan yanlışlıkları ileri sürülemezdi. Bu konular sadece dinlenir ve sallanan kafayla onaylanırdı.

Ardından Kürdistan'ın genel değerlendirmesine sıra geldi. Koordinatör yuvarlak kelimelerle, bilgi vermek amacıyla bu konuyu da kısa geçti. Asıl detaylı konu sorumlusu olduğu eyaletin pratik işleriydi. Bunlar; cephe çalışmaları, halkla ilişkiler, gerillanın durumu, milis örgütlenmesi, askeri eylemler, şehirlerle gerilla ilişkisi, eğitim, lojistik sorunu ve legal alanlardaki çalışmaların denetlenmesi konularıydı.

Bu konular üzerinde saatlerce konuştu. Bir önceki toplantıda da aynı konuları hatta aynı kelimelerle izah etmişti. Toplantıda yine kendisinin söylediği gibi sorunlara çözüm bulunamıyor, gerilla halkla bütünleşemiyor, halk harekete geçirilemiyor, istenen düzeyde ülke genelinde askeri eylemler gerçekleşemiyor, büyük şehirlerde örgütlenme yapılamıyor, kırlardaki göçün önüne geçilemiyordu.

"Peki çözüm nedir?" diye sorulduğunda; **Namtar**'ın görüşleri olarak gerillanın önüne şunlar konuluyordu: **"Başarısızlığın üç ana nedeni vardır: Kişilik sorunu, parti çizgisine gelmeme ve Namtar'ı kavramama."**

Koordinatör de yüzlerce olumsuzluk, suç, hata, yetmezlik ortaya koyduktan sonra çözüm olarak biraz önce söylenen **Namtar**'ın görüşünü tekrarlayıp konuşmasını noktaladı.

‘Kişilik sorunu, parti çizgisine gelememe, Namtar’ı kavramama’ gibi konularla neden bu kadar ilgilenildiği, bir ulusun kurtuluşunun veya batışının neden bu kelimelere endekslendiği, bu deyimlerin tartışılmadan neden genel kabul gördüğü gerçeği hiçbir zaman sorgulanamazdı.

Örneğin **‘kişilik sorunu’** olarak bilinen bu ünlü ve en fazla kullanılan deyim üzerinde günlerce konuşulabilirdi. Şu da çok iyi biliniyordu ki **‘kişilik sorunu’**yla yapılmak istenen şey; insanların kişiliklerini binbir yöntem kullanılarak yıkmak, düşünmeyen, düşünce üretemeyen, kendine olan güveni yıkılan, ancak sürünün koyunu olarak varolabileceğine fanatikçe inanan, kulakları daima çobanın sesinde ve sürünün yürüyüşüne şartsız uyan, kendisine ait hiçbir şeyi olmayan, birey olmaktan çıkan bir kullanım aracı yaratmaktı.

‘Parti çizgisine gelmeme’ deyimini kişilik sorunu deyiminden daha tuhaf bir deyimdi. Parti çizgisi, aslında dinlerin anlattığı sırat köprüsü gibi bir şeydi. Yani kıldan ince, kılıçtan keskindi. Resmi anlayışa göre yirmi yıllık mücadele tarihinde kimse sağken bu çizgiyi tutturamamıştı. Aslında kimse çizgiyi tutturmanın ne demek olduğunu da bilmemekteydi. Dinlerin anlattığı gibi parti çizgisi; ‘kıl kadar ince, kılıç kadar keskin’ bir köprü olarak somut ifade edilebilseydi, belki bugüne kadar tutturular çıkardı. Ama modern bir din olarak sunulan parti görüşünde; çizgiyle birlikte onu tutturmanın somut bir tarifi yoktu.

‘Namtar’ı kavramama’ konusuna gelince, bu da akıllı başında olanlar için çok basit; resmi bir ideoloji aracılığıyla akılları çalınanlar için ise çok karmaşık bir sorundu. Resmi söyleme göre **Namtar** insan üstüdür, geçmiş ve gelecek çağların insanıdır. Yedi yaşındayken toplumsal mücadeleye önderlik yapmaya başlamış, yok olan bir ulusu tek başına var etmiş; felsefecilerden Eflâtun ile Sokrates’i, ekonomistlerden Karl Marks’ı, politikacılardan Lenin ile Mao’yu, peygamberlerden İsa ile Muhammed’i, psikologlardan Freud’u aşmış, çağımız insanı tarafından anlaşılması, kavranması zor bir insandı.

Bu çağda kendisini böyle sunan bir paronayağın ve müritlerinin ruh halleri tahlil edilince, her şey kendiliğinden anlaşılıyordu.

Özet olarak; ‘kişilik sorunu’yla militanlar kişiliksizleştiriliyor, **‘parti çizgisine gelmeme’**yle kişiliksizleştirilenler suçlu konuma düşürülüyor, bu konuma düşenler **‘kavrayamadıkları bir zata’** boyun eğiyordu. Bu yolla binlerce militana boyun eğdirilince, bu durumdan habersiz olan halk da kurtulmaya muhtaç olanları kurtarıcı olarak gördüğünden: **"Bu işte bir keramet var"** diyerek boyun eğenlerin söylediği yalanlara inanıyordu.

Dr. Munzur, koordinatörün sorunların çözümü için ileri sürdüğü reçeteyi dinlerken bunları düşünüyordu.

Söz hakkı Çekdar'a verince, yıllardır katıldığı bu tip toplantıların kuralları gereğince koordinatörün ileri sürdüğü görüşlerin kısa bir özetini aynı kelimelerle ifade etti:

"Kişiliğimize yüklenelim, parti çizgisini tutturalım, Yüce Namtar’ı kavrayalım, aşamayacağımız sorun kalmaz" diyerek konuşmasını noktaladı.

Çekdar, kendi anlattıklarına kendisi de inanmıyor, sadece kurallara uyuyordu. Başka türlü ne karşı koyabilecek kadar entelektüel cesarete sahipti, ne de sürü psikolojisini aşmıştı. O da bazı karanlık **‘aydınlar’** gibi **‘sürüden ayrılanı kurt kapar’** atasözüne kendini inandırmıştı. Ama koyun olmadığını, bir insan olduğunu, sürüsüz yaşayabileceğini, hatta sürüyü uyandırabileceğini ve kurtlara karşı kendini koruyabileceğini düşünemeyecek kadar sürünün koyunu olmuştu. Zaman zaman koyun olmak istemeyen, iki ayağı üzerine dikilerek insan olduklarını haykıranların **Kurt’u** olmak zorunda da kalmıştı.

Söz sırası Dr. Munzur'a gelmişti. Konuşmasına şöyle başladı:

"Bu eyalette ikinci kezdir toplantıya katılıyorum. Bir önceki genel toplantıda görüşlerimi söylemedim. Böyle dar bir toplantıda söylemeyi dahâ uygun buldum. Bir önceki toplantıda anlatılan konularla, biraz önce anlatılanlar yaklaşık olarak aynıydı.

Çözüm olarak önerilenlerde de bir değişiklik yoktu. Kavrayabildiğim kadarıyla yıllardır yapılan binlerce toplantıda, biraz önce ifade ettikleriniz aynı kelimelerle o toplantılarda da ifade edilmiş, aynı değişmez çözüm yolları önerilmiş ve fasit bir daire gibi her şey kendi etrafında dönerek bugüne kadar gelinmiş ve çözümsüzlük her alanda ortaya çıkmıştır.

Müsaade ederseniz, ben sorunu tersten ele almak istiyorum; bir önceki toplantıda yüz kişilik birliğimle kendi alanımda önüme konulan eylem planlarını başarıyla gerçekleştirdik. Otuz eylemin yirmi yedisi zaiyatsız yapıldı. Yüz olan gerilla sayımız ikiyüze çıktı. Kitle sayımız beş kat arttı. Bu zaman zarfında sadece beş kayıp verdik. Lojistik sıkıntımızı giderdik, üslenme sorunumuza çözüm bulduk.

İnanıyorum ki siz de kendi alanlarınızda önemli başarılar elde etmişsinizdir. Ama karşı karşıya olduğumuz sorunlar, buralardan kaynaklanmıyor. Biz burada ne kadar başarılı işler yaparsak yapalım,

bizim yaptıklarımız fazla bir önem arzetmeyecektir. Benim bildiklerimi inanıyorum ki siz de biliyorsunuz. Neden dile getiremediğinizi de biliyorum ama ben söyleyeceğim, bu konuda sizin tavırlarınızı da bekleyeceğim. Biz halkımızın kurtuluşu ve özgürlüğü için dağlara çıktık. Doğru karar verdiğimizize de inanıyorum. Burada başka korkulardan dolayı yanlış yapamayız ve yanlış boyuna eğemeyiz. Doğru ne ise önce söyleyip ardından gereğini yapmalıyız. Bu kısa açıklamadan sonra söylemek istediklerimi daha açık izah etmek istiyorum:

Önce sizlerin yaptığı gibi dünyanın durumuna değineceğim. Bildiğiniz gibi Türkiye devleti, bizim haklı olan mücadelemizi '**teröristlikle**' damgalamak için 1984 yılından beri dünya çapında diplomatik faaliyet yürütüyordu. Türkiye bu güne kadar amacına ulaşmış değildir. Kendi başına ulaşması da çok zordur ama Türkiye'nin bu politikasına hizmet eden bazı girişimlerimiz vardır. Bunlar bizim girişimlerimiz değil ama, bizim adımıza yapılıyor, biz sessiz kalınca bizim girişimlerimiz sayılıyor. Örneğin bunlardan birisi, Avrupa'daki hareketimiz içinde, içe yönelik eleştiri yapanların, **Namtar**'dan giden talimatlar sonucu öldürülmesidir."

Komutan Şemo, tabusuna saldırı yapılmış bir eski çağ insanı gibi hiddetlenerek dizlerinin üzerine kalktı:

"Neler söylüyorsun sen? Onlar provakatördü! Burada provakatörleri savunamazsın" diye bağırdı.

Dr. Munzur:

"Arkadaş, konuşmama müdahale etme, not al, eleştirilerini sonra yaparsın ve söylediklerim suçsa, cezamı verirsin" diyerek konuşmak istedi.

Aslında hiç bir toplantıda böyle konuşan bir görevliye söz hakkı verilmezdi. Böyle konuşanların hiç birisi de şu anda yaşıyor değildi. Bu konu da deney ve tecrübe sahibi olan Şemo, Dr. Munzur'a konuşma hakkı verecek, bütün korkunç görüşlerini öğrenince, telsizle Namtar'a iletecek; yeni bir provakasyonu açığa çıkaran biri olarak göze girerek, boynundaki kuşkuludur yaftasından kurtulacak, ihanetçi damgası yememek için arkadaşına ihanet edecek, böylece bağlılığını tasdik ettirecekti. Biraz düşününce:

"Tamam arkadaş, konuşabilirsin, düşüncelerini sonuna kadar dinleyeceğiz" dedi. Gözaltından Çekdar'a baktı, başını eğmiş düşünüyordu. Onun da kuşkulu bir hali vardı. Dr. Munzur, onun da görüşlerini ifade etmiş gibi yüzüne bir rahatlık yayılmıştı. Dr. Munzur kaldığı yerden devam etti:

"İçe yönelik eleştiri yapanların öldürülmesi, içten çürümeye başladığımızın dışa vurumuydu, bu bir. İkincisi partimizi antidemokratik bir parti olarak damgalatmak isteyenlerin görüşlerine sunulan bir katkıydı. Daha önemlisine gelince; yine özellikle bu yıl Şam'dan giden talimatlarla Avrupa ülkelerinde şiddet eylemleri sergilendi. Türk işyerlerine, camilere molotof kokteyl atıldı. Oralara gitmiş mülteci yurttaşlarımız, bazı Avrupa ülkelerine karşı, Şam'dan giden talimatların şiddet aracı haline getirildiler.

Bana öyle geliyor ki Türk devleti, terörist olduğumuzun politikasını yapıyor, **Namtar** ise Türkiye'nin ürettiği bu politikanın pratiğini, Avrupa'daki kitlelerimiz aracılığıyla sergileyerek halkımızın mücadelesini terörist olarak damgalatmak istiyor. Çünkü Şam ve Ankara siyasi bir karakter kazanmış bir Kürt sorunuyla asla karşı karşıya gelmek istemiyor. Terörizmle özdeşleşmiş bir Kürt sorununu, kendi yararları için daha iyi kullanabileceklerini düşünüyorlar.

Bir diğer problem ise Güney Kürdistan'daki fırtına öncesi durumdur. Türkiye, İran, Suriye ve Irak; Kürtlerin birlikte hareket etmelerinden müthiş korkuyor. Onlar birleşen Kürtleri değil, birbirleriyle çatışan Kürtleri '**seviyor**'. Güney Kürdistan ne yazık ki çatışmalara gebe bir durum arz ediyor. Bu çatışmaların teorik kılıfı hızla hazırlanıyor. Her Kürt örgütü bir diğerini hain olarak görüyor.

Ama ben somut olarak şunu görüyorum; bizim elimizde Suriye' nin; Mesut Berzani'nin adamlarının elinde Türkiye'nin; Celal Talabani'nin adamlarının elinde ise Suriye ve İran'ın silahları vardır. Bunu hiçbiriniz inkâr edemezsiniz. Ve bu ne kadar gerçek ise; Namtar'dan çıkan talimatlarla gerillaların peşmergelere, Ankara'nın baskısıyla peşmergelerin gerillara saldırdığı o kadar gerçektir. Celal Talabani'nin dalından düşmüş bir sonbahar yaprağı gibi İran ve Suriye'den esen yellere göre hareket ettiğini sizde biliyorsunuz. Orada bir savaş başlamış, giderek yayılacaktır. Kim bu savaşa hangi kılıf bulursa bulsun, sonucu sömürgecilerimizin eliyle Kürdün Kürdü kırdığı bir savaş olacaktır. Ve hiçbir örgüt bu savaşı kazanmayacaktır, kazansa bile başkasının şeyi ile gerdeğe girdiğinden,doğan çocuk onun olmayacaktır.

Başka önemli sorunlarımızdan birisi, köy koruculuğu sorunudur. Şu anda karşımızda 60 Bin köy korucusu vardır. 60 Bin kürt, kendi haklarını gasp eden bir devletin, silahlarını almış, kendi geleceği için savaşan evlatlarının karşısına dikilmiştir. Bu bir trajedidir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

"**Bunlar hain, bunlar aşağılık, bunlar satılmış, hepsini yok etmemiz lazım**" diye düşünüyoruz veya

böyle söylenir. Peki, bu konu üzerinde tek bir gün sakın bir kafayla kendi kendimize düşündük mü? Bu altmış bin kişinin kaçını biz devletin saflarına ittik, kaç gönüllü gitti?

Partimizin eski programında toprak ağaları devrimin hedefiydi. 1986 dan bu güne kadar kaç tane toprak ağasına silahı doğrulttuk? Bana tek bir örnek gösterebilir misiniz? Gösteremezsiniz! Ama ben size sayısız bilinmeyecek kadar çok yoksul köylü öldürdüğünü, kadın ve çocuklarla birlikte ortadan kaldırılan köylerin ismini söyleyebilirim.

Yoksul köylülere karşı yapılan bütün eylemlerin talimatlarının **Namtar**'dan geldiğini hanginiz inkâr edebilirsiniz? Ve köylüleri öldüren gerilla komutanlarının yine **Namtar**'ın talimatlarıyla kurşuna dizildiğini hanginiz bilmezsiniz?

Biz bu yapılanların hangi anlama geldiğini bilmeyecek kadar beyinsiz, bu oyunları görmeyecek kadar kör ve bu gerçekleri haykıramayacak kadar ödle miyiz? Suriye ve Türkiye ulusal kurtuluş mücadelemizi, Kürdün Kürdü öldürdüğü bir savaşa dönüştürerek, bizleri bu savaşın pratik uygulayıcıları konumuna düşürmüş, bunu artık anlayamayacak mıyız?

İkiniz de konuşmalarınızda halkın örgütlenmesinden ve cephe örgütünden söz ettiniz. Bana göre ya bunların anlamını bilmiyorsunuz, ya da bildiğiniz halde gerçekleri söylemekten çekiniyorsunuz. Bence namuslu kişi, böylesi ortamlarda kimsenin söylemeye cesaret edemediği gerçekleri ulusuna söyleyebilen kişidir.

Şu anda halkın kendisini temsil edebileceği bir cephemiz var mı? Esnafın, işçinin, orta kesimlerin, köylülerin söz ve karar sahibi olduğu bir cephemiz var mı? Varsa bana gösterin!

Bizim literatürümüzde yurtsever halk nedir? Bize maddi yardımda bulunan, yiyecek giyecek sorunlarımızı karşılayan, yapabilirse milislik ve kuryelik yapan, gençlerini savaşa gönderenlerdir. Peki halk siyasi olarak kendini nerede ifade edecek? Kendi kaderi ile ilgili kararları hangi kurumda alacak? Böyle bir kurumumuz var mı? Böyle bir cephe, böyle bir parti, böyle bir meclis var mı? Yok! Bunlar olmadığı gibi halkımızın kaderiyle ilgili bütün kararlar yalnızca Namtar alır.

Bu oyunun tek bir alternatifi vardır; Kürdistan halklarının kendi adına karar alabilen; siyasi, askeri, ekonomik, sosyal, kültürel, diplomatik kurumlarını yaratmasıdır."

Bu konunun daha detaylı açıklanmasını isteyen Çekdar, Dr. Munzur'un görüşlerine karşı çıkıyor-muş gibi tavır takınarak:

"Biraz objektif ol! Niye gerçekleri inkâr ediyorsun? Bizim her türlü kurumumuz var; partimiz, cephemiz, ordumuz, dindarlar birliğimiz, yazarlar, gazeteciler, hukukçular birliğimiz var. Meclisimiz oluşuyor" dedi.

Dr.Munzur:

"Doğru, ismen her türlü kurum vardır, ama ben cisimden bahsediyorum. Sen kabuktan, ben özden söz ediyorum. Sen arabanın kaportasından, ben motor ve diğer gereçlerinden söz ediyorum. Sen kaportaya araba diyorsun, ben kaportaya, kaporta diyorum. Sen talimatla atanmış, yetkisiz bir grup müride '**meclis**' diyorsun, ben Kürt halkının kaderini ilgilendiren, bütün konularda karar alabilen bir meclisi anlatıyorum. Sen kongreyi müritleri alçaltma ayinine çeviren, merkez komite üyelerinin tümünü tarih ve halk karşısında suçlu ilan eden, kurucularının büyük bir bölümü ihanetle damgalanan, bütün taraftarları '**Yüce Namtar'a biraz bağlı olanlar, köleler ve provakatörler**' olarak tanımlanan, üyeleri ve tüzüğü olmayan, programı Namtar'ın günlük keyfine göre değişen partiye '**parti**' diyorsun.

Ben ise başka bir partiyi anlatmaya çalışıyorum. Hatta partilerden söz ediyorum. Üyelerini üye saymayan ama onların beyni ve emeği ile beslenen, kanlarıyla susuzluğunu gideren, üyelerinin kesilen başlarından ve akıtılan kanlarından kendilerine bir Baş - kan yaratan partilerden söz etmiyorum. Kendi halkının özgücüne dayanan, sömürgeci merkezlerden emir ve talimatlarla yönetilmeyen, eleştiri yapan, üyelerini mükâfatlandıran, başkalarından istediğimiz fikir özgürlüğünü kendi içinde uygulayan, üyeleri olmadan kendini boş bir teneke sayan, kendi ülkesindeki bütün partilere saygılı olan, sadece halkının hizmetini yapan partilerden söz ediyorum.

Adlarını söylediğin diğer birliklerin üzerinde durmak istemiyorum. Onların hepsi senin, benim ve halkın gözleri önünde gerilen perdelerdir. Namtar, bu perdelerin ardında, bizi yeme ve bizi birbirimize yedirme politikalarını icra ediyor.

Görüyoruz ki bu canalıcı sorunları tartışmaya pek yanaşmıyorsunuz! Ama biliniz ki bu sorunları tartışıp aşmadığımız müddetçe, kendi ağacımızı kesen yabancıların, balta sapı olmaktan öte hiçbir şey olamayız. Başımızdakinin başı, sömürgecilerimizin yularlarındadır. Biz başlarımızı, başımızdakinin yularından kurtarmazsak, sömürgecilerimizin hizmetinden kurtulamadığımız gibi, kendi istediğimiz hiç bir hakkı elde edemeyiz. Yularımızın ipi ne kadar uzunsa; o alanda dolanır, dururuz.

Benim bildiklerimi siz de biliyorsunuz. Gelin üstümüze atılmış bu ölü toprağını birlikte atalım. Durumu bütün gerilla arkadaşlara anlatalım. Şu anda biz, gerillanın belkemiğini oluşturuyoruz. Ankara'ya karşı olduğu gibi, Şam'a karşı da tavır alarak askeri bir konsey kuralım. Diğer kurumların yaratılması için halkımızı seferber edelim. Biz böyle bir adım atarsak inanıyorum ki diğer eyaletlerdeki gerilla komutanlarının çoğu bize katılır. Ben her şeyi göze alarak gerçeği söyledim. Sizin önünüzde de iki yol vardır; ya beni ajan diye kurşuna dizmek, ya da gerekenleri yapmak. Ama beni öldürürseniz inanıyorum ki; akibetiniz, akibetimden farklı olmayacaktır" dedi.

Çekdar mosmor kesilmiş, Şemo'nun suratı mahkeme duvarına dönmüştü. Hiç biri tek kelime konuşmak istemiyordu. Şemo ayağa kalkarak Çekdar'a

"Sen burada kal, ben birazdan gelirim" diyerek dışarı çıktı. Bir müddet sonra iki silahlı gerilla gelip mağaranın kapısına dikildi. Çekdar'la Dr. Munzur hiç konuşmadan karşılıklı oturuyorlardı. Şemo başka bir mağarada bulunan büyük telsizin başına geçerek Şam'daki telsizle irtibata geçti. Dr. Munzur'un görüşlerini 'provakasyonun düşünceleri' olarak Namtar'a ilettiler. Karşı taraftan "Ajandır, tutuklayın! Ne görüşleri! Biz baştan beri ondan kuşkulanıyorduk. Sizin gibi gafillerin yüzünden işler bu aşamaya kadar geldi. Neyse sen karışma, yargılamasını Çekdar yapsın! Bütün bağlantıları açığa çıkarılsın! Cezalandırma safhasında bizden talimat beklensin. Diğer arkadaşlara devletin ajanı olduğu açıklaması yapılsın" talimatını aldı. Telsizin bulunduğu mağaradan dışarı çıkan Şemo, Çekdar'ı yanına çağırarak talimatı olduğu gibi kendisine ilettiler. Kendi birliğini alarak Ağpanos Vadisi'ni terk etti.

Dr. Munzur, Ağpanos Vadisi'nin Ovacık çıkışına yakın bir yerde, elleri arkadan bağlanarak, bir mağaraya konulmuş, mağaranın girişinde ise iki silahlı nöbetçi dikilmişti.

Çekdar, Dr. Munzur'un tehlikeli bir ajan olduğunu diğer gerillalara anlatmış, olayın iç yüzünü bilmeyen gerillaların hiçbiri itiraz etmediği gibi bazıları: "**Vay be, nasıl farkedemedik!**" diyerek hayretlerini gizleyememişti. Kendileriyle birlikte onlarca eyleme katılmış, ölüm çemberlerinden geçmiş, savaş cephelerinde kendilerini yönetmiş, her eylemde en ön saflara atılmış komutanlarının nasıl oldu da böyle aniden ajan olduğu sorusunu bile kimse kendisine sormamıştı.

Belki de Çekdar: "Gidin hemen kurşuna dizin!" dese iki gün önce ona en sadık olarak bağlı olanlar tarafından kurşuna dizilirdi. Çekdar'ın boynunu büken, onu suskunluga mahkum eden, ellerini kollarını bağlayan da bu durumdu.

Gecenin karanlığı basmıştı. Mağarada ışık yoktu. Elleri arkadan bağlı Dr. Munzur, bir kenarda yan yatmış düşünüyordu. Birden Dılşa'nın hayali gözlerinin önünde canlandı. Yattığı yerden kalkarak dizüstü oturdu. Kendisine uzanan narin elleri birkaç kez ardarda öptü. Gözlerini sevgilisinin hayalinin gözlerine çevirerek:

"Sevgilim, bildiğin gibi özgür olmamız için dağlara çıkmıştım, şimdi de gördüğün gibi arkadaşlarım tarafından ellerim bağlanmış, bu mağaraya hapsedilmişim. Sana yazdığım son mektubumdaki hayallerimden hiçbirini gerçekleştirememişim. Güneş gibi dağların doruklarından doğacağımı yazmıştım, ama içimde doğan bütün güneşleri kuzey kutbunun karanlık gecelerinde yitirmişim. Eski dilleri diriltip, tutsak dilleri azad edeceğimi söylemişim, ama kendi dilimin görünmez, ince çelik tellerle, görünür kalın demir halkalara bağlandığını görmüşüm.

Kulaklarımda Nüşirevan⁴²'in kahkaha sesleri var. Çember sakallı bir softa, Zerdüşt'ün aydınlığının üzerine kara bir çarşaf örtüyor. Bir peşmerge, Semeramis'in zarif heykelini bir dolara satıyor. Aykırı düşünen ozan ve yazarlar afaroz ediliyor. D. Bakır Cezaevindeki ölüm oruçlarında karacığerlerini yitiren, beyinciklerini zedeleyen kahramanlar, aykırı düşündükleri gerekçesiyle Avrupa'daki tek kişilik odalarında ölümü bekliyor. Beko Avan'lar örgüt sekreterleri konumunda, düşmanlarımızın kapısında bizi ispiyonluyor. Babil Kulesi'nden üzerimize hardal zehri yağıyor. Mezopotamya uygarlıkları, barbarların elinde bize karşı radyasyona dönüşüyor. Gılgamış suskun, Ahmed-e Xani'nin gözlerinden kan akıyor. Kelime mühendisleri şaşkın, cümle mimarları ne yapacağını bilemiyor. Uygarlığın beşiği Mezopotamya, uygarlığın tabutuna çevriliyor.

Munzur Nehri'nin kederi daha da artmış, Fırat kan ağlıyor, Ağrı feryat ediyor, Süphan'da kuşlar bile özgür uçmuyor. Zazalar suskun, Kurmançlar kaçıyor, Xançepik Mahallesi'ndeki yoksul çocukların yanında yoksul fahişeler çoğalıyor.

Ah sevgilim, değiştiremedik kaderimizi! Çünkü kaderimiz başka yerlerde çiziliyor. Bağdat'a isyan ettik, Tahran tarafından bağlanarak Türk devletine teslim edildik. Ankara'ya karşı başkaldırdık, Namtar'ın hileli eliyle arkadan hançerlendik. Yetmiş yıl, hatta çok daha eski olan ulusal tuzağımızdır bu, yeniden takıldığımız.

Düşman karşısında gücümü yitirseydim, tükenseydi mermilerim, devrilseydi dağ gibi yiğitlerim tek tek, ordularım işesiz kalsaydı, inanki yıkılmazdım; Dersim'in, Sivas'ın bir de Diyar-i Bekir'in isyanını kesen Bitlisli İdris'in ihaneti kadar.

1930'da başkaldırdığımda Ağrı'da, kokmuş cesetlerimi kurtlar yediğinde Zilan'da, inan ki tekrar ayağa kalkabilirdim; Persli Ari 'kardeşimin' /kalleşimin hançeri olmasaydı sırtımda.

Velakin, kendimden bu kadar uzaklaşıp dışa bel bağlamazdım. 1945'te Stalin'e umut bağlayıp sonra Çar-u Çıra Meydanı'nda⁴³ dikili darağaçlarına bakıp ağlamazdım. Baas'ın hardal gazı yağsaydı tarlalarım, Dicle ve Fırat zehir aksaydı, kan kussaydı gelinlerim, kuzularım melemeseydi yaylalarım, o çok renkli kelebeklerim konmasaydı daldan dala, inan ki üzülmezdim; Şah'a, bir de Amerika'ya bağlandığım kadar.

Faili meçhuller söndürseydi ışıklarımı bir bir, bir yanım göçte bir yanım dağda devrilseydi, tutsak düşseydi kalan yanım, Munzur yine kan aksaydı, geleceğim bu kadar kararmazdı; tepemdekini Şam'daki kazığa bağlandığı kadar.

Sen git sevgilim beni bir başıma bırak, kendi dertlerimle kavrulayım! Kendi acılarımı kendim çekeyim! Ruhumun yaralarına, sana olan sevgimi merhem olarak süreyim! Seni kendimle birlikte bu Kürt cehennemine çekmiyeyim!" dedi, gözlerini yumarak Dılşa'nın hayalinden kurtuldu.

⁴² Nüşirevan İran'daki Sasani Devleti hükümdarlarından. Sasani Hanedanının yirmincisidir. Asıl ismi Hüsrev'dir. Pehlevi dilindeki "Anoşek-revan=Ölmez, ebedi ruh" manasına "Anuşirevan" veya "Nuşirevan" lakabıyla Ünlü olmuştur. Adının Arapça karşılığı olan "Kisra" ünvanı daha sonraki Sasani hükümdarları için kullanılmıştır. Kubad'ın en küçük oğludur.

⁴³ Çar-u Çıra: 1946'da kurulan Mahabad Kürt Cumhuriyetinin kurucularının idam edildiği meydan.

Geceyarısından sonra uyudu. Rüyasında bir hayvanat bahçesindeydi. Ormanların içindeki vahşi hayvanlar sağa sola kaçıyordu. Az ilerisindeki bir düzlükte, dört canavar, nazlı bir ceylanı parçalamış yiyiyordu. Bir grup çakal da canavarların etrafında korkakça dolanıp, birbirleriyle boğuşuyordu. Çakalların arkasında bir grup maymun şaklabanlık yapıp, oynuyordu. Dikkatle bu maymunların yüzüne baktı; birisinin yüzü tanıdığı keçi sakallı bir tüccarın yüzüne benziyordu. Berikinin ki; bir doktorun yüzünü andırıyordu. Gözünü çakallardan ayırmayan yaşlı maymunun mimikleri, tanıdığı bir profesörünkiyle aynıydı. Sürsüz yaşanmayacağına inanan en yaşlı maymun ise; çakalları alkışlayarak kendini „**Belli**“ ediyordu. Bu manzarayı yüzlerce Kurmanc, Zaza ve Soran anlamsız gözlerle izliyordu. Ülkesinin halini hatırlayınca ağlayarak uyandı.

Daha yeni şafak sökmüştü ki; Çekdar koşarak mağaraya girdi. Dr. Munzur'un yanına kadar gelerek:

"Doktor heval operasyon var, çatışma çıktı; bir arkadaş parmağından, bir bayan arkadaşta topuğundan yaralandı. Burası senin mıntıkan, araziyi tanıyorsun bize yardımcı ol" dedi.

Yattığı yerden ayağa kalkan Dr. Munzur:

"Ellerimdeki ipi çöz, silahımı ver. Arkadaşlar emirlerime uysun ben hazırım" dedi, kararlılık ve sevgi yüklü bir ses tonuyla. Çekdar hemen orada ellerini çözdü, silahlarını verdi. Kuryeler aracılığıyla bütün gruplara "Doktorun emirlerine uyun" talimatını gönderdi. Kimse biraz önce ajan olarak değerlendirdiğimiz birisi nasıl oluyor da bize emir veriyor diyemedi.

Mağaradan çıkan Dr. Munzur bir kaç keşifçiden bilgi alınca, vadiye uzanan keçi yolunda üç grubu pusuya yatırdı. Vadinin karşı tarafına geçen tek patika yolun kayalıklı kesiminde; kendisi ve Çekdar'ın da içinde yer alacağı bir grubun pusu kurmasını önerdi. Çekdar bu öneriyi kabul edince diğer gruplar alandan uzaklaştırıldı. Yaklaşık yarım saat içinde askerler ardarda pusuya düştü. Kimi öldü kimi uçurumlardan düşerek paralandı. Dr. Munzur ölmek için hep öne atıldı. Tesadüf ya hiçbir kurşun yarası almadı. Çekdar, Dr. Munzur'un bu halini ibretle izledi. İçi daraldı, kendine lanetler okudu.

Askerler ilerleyemeyeceklerini anlayınca geri geçildiler. Gerillalar da Dr. Munzur'un talimatıyla vadinin yamaçlarındaki patika yollardan aşağılara doğru süzöldüler.

Bir ara Dr. Munzur ile Çekdar başbaşa kalınca; Dr. Munzur elindeki silahı Çekdar'a uzatarak:

"Al silahımı, bırak gideyim!" dedi. Utancından başını önüne eğen Çekdar'ın yüzü mosmor kesildi.

Dr. Munzur:

"Beni öldürüp korkunç kötülöklere alet olma! Benden sonra bu aleti de ortadan kaldırırılar. Çünkü bu alet, kendilerini suçluyormuş gibi gelir onlara. Yok olmasını isterler bu aletin. Onun yok olmasıyla, onların yüzkarası işlerinin bilincinin ve tanıklığının da yok olacağına inanırlar.

Bırak gideyim, öldürürsen beni içindeki dikenler vicdanını kanatır, biliyorum. Elinin kardeş kanına bulanmasını istemiyorum. Bir kere bulaşırsa elin kardeş kanına; onu Munzur'da yıkasan, o koca nehir kan akar. Denizler bile temizleyemez kanlı ellerini!

Beni öldürmek için talimat bekliyorsun biliyorum. Ama benim ölümümle hiçbir şey değişmez ki; rüyalarına girerim her gece, hayalet olup seninle dolaşır, gerçekleri bir kamçı gibi her an vururum senin yüzüne" dedi.

Kaskatı kesilen Çekdar'ın yüzü buruştu, gözlerinden yaşlar boşandı, hıçkırıklar düğümlendi boğazına, boyun damarları şişti, elindeki tüfeği düştü, sara nöbetine tutulan bir hasta gibi zorla açabildiği ağzıyla: "Git, git, tüfeğin de senin olsun!" diyebildi. Dr. Munzur, bütün girintilerini çıkıntılarını bildiği Ağpanos Vadisi'nde kayıplara karıştı.

Çekdar, hala buzda donmuş bir ceset gibi kaskatı kesilmiş bir vaziyette ayaktaydı. Akli başına geldiğinde, eğilip tüfeğini yerden aldı. Artık arkadaşlarının yanına gidemezdi. Gidip de Şam'dan gelecek talimatla, askerlerinin kurşunlarıyla can veremezdi.

Düşmanlarına ise asla teslim olamazdı. Başının çaresine bakacaktı.

Güneş Ağpanos Vadisi'nde batmak üzereydi. Helikopterlerin bıraktığı bomba gürültülerinden ürkeren uçan kartallar yuvalarına geri dönmüş, ürkek bakışlarla çevreyi izliyorlardı. Geyik sürüleri görünmez olmuştu. Vadi baştanbaşa barut kokuyordu. Kocaman ağaçlar, sessiz tanklar gibi kökleri üzerinde duruyordu. Kirlenen Munzur suyu aktıkça temizleniyordu.

Vadinin en yüksek uçurumunun tepe noktasında, kucağındaki silahıyla oturan Dr. Munzur, bazen uçurumdan aşağı bazen de başını kaldırıp batmakta olan güneşe bakıyordu. Ve yalnız kalma özgürlüğünün son anlarını yaşıyordu. Aykırı olmak özgürlüğünün, boyun eğmişliğin esareti altında kalmaktan daha zor olduğunu düşünüyordu.

Oturduğu yükseklikte gözleriyle Ağpanos Vadisi'ni baştan aşağı taradı. Sonra bu vadiyi içindeki vadiyle karşılaştırdı:

"İçimdeki ters inançlarla, ters düşüncelerin vadisi senden daha korkunçtur Ağpanos Vadisi" dedi ve devam etti: "İçimdeki vadinin bir yamacında; özgürlükler, sevdalar, aşklar, güzel özlemler, insanlık değerleriyle örülmüş erdemler var.

Diğer yamacındaysa; senin kartallarından daha korkunç kartallar, düşen arkadaşlarını yiyen kurtlar, güçlülere boyun eğen iğrenç sesli çakallar, soydaşlarının etlerini yiyerek, kanlarını içerek beslenen yamyamlar, birbirlerinin beyinlerini yemekten zevk alan maymunlar yaşar.

Ve içimdeki vadinin bir yamacındakiler, durmadan diğer yamacındakilere saldırlar. Senden kaçıp uzaklara gidebilir, seni unutabilirim Ağpanos Vadisi! Ama kendi içimdeki vadiden kurtulamam! Çünkü nereye gitsem, onu kendimle birlikte götürme gibi bir zorunluluk altındayım."

Bunları vadiye söyleyince, bu kez uçurumdan aşağı baktı. Biraz düşündü ve uçurumun boşluğuna seslendi: "Ey bu vadinin en yüce, en heybetli, en keskin ve en korkunç uçurumu! Sen benim içimdeki uçurumların yanında bir mercimek tanesi bile sayılmazsın! Bir yıl önce kurduğum güzel hayeller ile daha sonra karşılaştığım çirkin gerçeklerin uçurumunu, dünyanın bütün metrelerini ucuca koysan, bütün iplerini birbirine bağlasan, iplerle metreleri birbirlerine eklesen, onlarla ölçemezsin!

İçimdeki özlemlerle, gördüğüm engellerin uçurumunu günümüzün matematiği, uzunluk ölçüleri ve rakamlarıyla izah edemem, etsem bile sen anlayamazsın! Tasarladığım özgürlükçü ve eşitlikçi düzenin yüceliği ile gördüğüm durumun alçaklığı arasındaki mesafeyi anlatsam, günlerini alacağı için bana kızarsın! Savunduğum fikir özgürlüğü ile yaşadığım kölelik uçurumunun tepesine çıkarsan Mars'a üstten bakarsın!

Sahip olduğum etik değerlerle, içine yuvarlandığım hayvanlık uçurumunu, insan ile bok böceği arasındaki mesafe kadar kabul edebilirsin!

İşte ben, her gün her gece ve her an içimdeki bu uçurumların tepelerinde yaşıyorum. Düşlerimde, hayellerimde ve rüyalarımında bu uçurumlara yuvarlanarak düşüyorum. Geceleri uykuda bağırمام, gündüzleri dalgın olmam bundandır. Ruhum, tarifsiz acılar çekiyor, işin kötü tarafı ölmüyorum kendi içimdeki uçurumlardan düşerken. Seninle konuştuğum şu anda; sen fark etmeden kaç kez düştüm uçurumlarımdan, kaç kez uçurumlarımdan dibindeki deve dikenleri battı ruhumun çıplak yüreğine. Ey uçurum! Kendi içimdeki uçurumların cehenneminden kurtulmak için senin dibindeki keskin kayaların üzerinde parçalanmak istiyorum!" dedi.

Dr. Munzur'un beynindeki filozofların kitapları hep bir ağızdan: **"Yapma"** diye bağırıldılar. Biri:

**"Erdem yaşamaktan korkmakta değil,
Belalara karşı koyup direktmekte
Yolundan dönmemektedir."**

Başka biri:

"Kolaydır ölümü küçümsemek başımız dardayken, daha yiğittir başına gelene katlanan."

Üçüncü biri:

"Uçurum korkusuyla kendi kendini uçuruma atar kimi insanlar."

En sonuncusu: **"Dünya parçalanıp yerle bir olsa**

Yiğit, katlanır yıkılmasına."

Dr. Munzur bu sözlerle ikna olamadı. Başka kitaplardan başka sözler ulaştı kulaklarına: **"Yaşamak kölelik olur, ölmek özgürlüğümüz olmazsa."**

"Bir tek hastalığın devası değil, bütün dertlere devadır ölüm."

"Derler ki bilge yaşayabildiği kadar değil, yaşaması gerektiği kadar yaşar."

Filozofların sesi kesilince ayağa kalkan Dr. Munzur, yüzbinlerce kişi kendisini dinliyormuşçasına gür sesiyle vadinin karanlığına seslendi:

"Ben bıkmadım yaşamdan, ölüme ise aşık değilim. Yüreğim sevdiğime ve halkıma olan aşkımla doludur ama anlayın beni! Şu anda karşı olduklarımdan eline geçersen, elime silah vererek halkıma karşı savaştırırlar beni. Bu konuma düşen onlarca kişiyi tanıyorum. Yanında olduklarıma dönersem, Namtar'dan gelen talimatlarla ya kurbanı ya da celladı olurum arkadaşlarımdan. Böyle olan yüzlerce kişiyi biliyorum. İki cepheden yamyamlar tarafından sarılmışım. Bir taraf beni çakallaştırmak diğeri kurtlaştırmak istiyor. Ben ise bir insan bir aydın bir özgürlük arayıcısı olarak mücadelemi nesillere yaymak istiyorum. Bu noktada sonsuz olarak yaşayabilmenin formülünü keşfediyorum. Ya çakal ya kurt ruhlu biri olarak kardeşlerimin etlerini yiyerek alçakça yaşayacağım, ya da özgür düşüncelerimin, aşklarımın, sevdalarımın ebedi olarak beyinlerinizde ve yüreklerinizde yaşaması için fiziki olarak ortadan kaybolacağım.

Beni duyanlara şunu söyleyeceğim, onlardan sözlerimi bütün halkıma duyurmalarını da isteyeceğim: Sizden uzak olan, sizin gibi yaşamayan, sizin gibi acı çekmeyen hiçbir kuvvete ve hiçbir kurtarıcıya umut bağlamayın! Kendiniz kendinizin kurtarıcısı olun! Bazen kurtarıcı olarak belledikleriniz kanınızla beslenen kurtlarınız olabilirler sizin! Bazen ayaklarınız özgürlüğe doğru koşarken beyniniz köleleşmiş olabilir, bunu da bilin! Sadece kendi beyinlerinize, kendi birliğinize kendi gücünüze ve kendi cesaretinize güvenin!

Öbür dünyada ruhum, Dante cehenneminin yedinci dairesindeki ormanlığa atılsa da ve orada bir ağaç olarak yaşasam da; geniş kanatları, insanı andıran boyun ve yüzleri, pençeli ayakları ve hıçkırır gibi öten Harpyia kuşları yapraklarımı yese de, dallarım kanarken acı çeken bir insan gibi inleyeceğimi bilsem de; bu dünyada çakal ve kurt ruhlu biri olarak kardeşlerimin etini yiyerek yaşayamam!

Gördüklerimi, yaşadıklarımı ve ilerde yaşayacaklarınızı anlayabilmeniz için maddi varlığımı manevi varlığımın içinde yok ederek beyinlerinize, yüreklerinize giriyorum!" dedi. Sevgilisinin hediye ettiği beyaz mendili gerilla gömleğinin cebinden çıkardı. Üç kez öptü. Son kez yüksek sesle sevgilisine şöyle seslendi:

"Ey melek huylu sevgilim, günahsızım, suçsuzum benim.

Ölürsen cennettir yerin senin.

Ne olur İtalyalı şair Dante'nin sevgilisi Beatrice gibi, cennetine çağır beni" dedi, bir elinde silahı diğer elinde bir bayrak gibi dalgalanan mendiliyle kendini uçurumdan aşağı atarak, Munzur'un köpüklü dalgalarına gömüldü. Yine insan Munzur yitip gitti nehir Munzur'da. Beyaz mendili uzun süre haşın akan Munzur'un akıntıları üzerinde yitirdiklerini arıyormuş gibi kıyıda kıyıya sürüklenerek gözden kayboldu.

4

Şemo bir mağaraya çekilmiş, girişine iki gerilla dikmiş, derin düşlere dalmıştı, Kendiside işlerin iyi gitmediğini biliyordu. Ama Namtar'ı aşmak, onu red etmek bir türlü kafasına yatmıyordu. Bu hareketi Namtar yalnız başına yaratmıştı. Ölümün eşliğinde olan bir halkı Namtar diriltmişti. Örneğin kendi yaşamı üzerinde düşündü. Ben basit biy köylü idim, babam zengin olmasına rağmen bana kardeşime ve anneme bakmıyordu, başka bir kadınla evlenmişti, bizleri bir nevi kovmuştu, ailemi bile geçindiremiyordum. Dağlara çıkınca, oradan Şam'a Namtar'ın yanına gittim. Namtar bana güç imkan olanak verdi. Git dağlara sen komutansın dedi. Ve ben gerçekten komutan oldum. Binlerce kişiyi yönettim, soğuğa karşı direndim, sıcakları yendim, açlıkla nefsimi terbiye ettim. Vadileri tanıdım, kayaların renk renk, çeşit çeşit olduğunu anladım, gecelerin gizlerini, gölgelerin tonlarını kavradım. Eğer Namtar beni yollamasaydı bu dağlara nerden

5

Eski Doğu Almanya'nın Gotha şehrinin küçük bir kasabasında, ormanlıkların arasındaki mülteci kampının barakalarına sabah güneşinin ışıkları yeni düşmüştü. Tel örgülerle çevrili kampa, iki pervazlı demir bir kapıdan giriliyordu. Bu kapının ön tarafında geniş bir düzlük vardı ve pek çok araba da burada bekliyordu. Tel örgülerin ortasında inşa edilmiş tek katlı, üç adet uzun baraka vardı. Barakaların duvarları arasına gerilmiş iplerde çamaşırlar asılıydı. Erken uyanan kampın çocukları, tel örgülerin arasındaki küçük alanda, bağırıp çağırarak futbol oynuyorlardı. Sabah erken uyanan Çekdar, pek çok kişiyle ortaklaşa kullanılan yerde duş yapınca, aynanın karşısına geçerek sakal traş oldu. Kupkuru olan yüzünün kırışıkları artmıştı. Gözlerinin etrafındaki mor halkalar belirginleşmiş, normal beslenmesine rağmen bir türlü kilo alamamıştı. Yatak odasına döndüğünde diğer arkadaşları henüz yatıyordu. Yatağının üzerinde oturarak her zaman yaptığı gibi yine düşlere daldı. Düşünde, Ağpanos Vadisi'nde elindeki

silahıyla yola düştü. Kafası karışık, beyni ve vicdanı ona git diyor ayakları ise gitmek istemiyordu. Beyninin emrinde olan ayaklarıyla yola koyuldu. Yirmi sekiz gece yürüdü, yirmi sekiz gün dağlarda uyudu. Köyüne vardığında babasma ve yakın akrabalarına hasta olduğu için geldiğini, Avrupa'ya gidip tedavi olmak istediğini söyledi. İstanbul'a gidebilmek için bir kimlik kartı temin etti. Babasından aldığı beş bin Alman markını şebekecilere verince; İstanbul'un dışında, ormanlık bir bölgede, on beş kişiyle birlikte bir tırdaki nohut çuvallarının arasına gizlenerek yola çıktı. Dört gün sonra bir gece karanlığında Münih kentine yakın, boş bir arazide tırdan inerek beraberindeki üç kişiyle tren istasyonuna gitti. Daha önce Almanya'da kalan yol arkadaşının rehberliğinde trenle Hannover'a ulaştı. Aynı gün iltica için mahkemeye başvurdu. Tercümanı bir Kürt olduğu için hikayesini anlatmayı göze alamadı. Uyduruk bir ifade verip gerekli olan işlemleri yapılırca mülteci kampına gitmek için mahkemeden dışarı çıktı.

Yataktaki bir arkadaşının uyanmasıyla daldığı düşlerden sıyrılan Çekdar: "Günaydın" dedi.

Bu yatakhane de dört kişiyle birlikte kalıyordu. Arkadaşları genç ve PKK'nin ateşli taraftarlarıydı. Hemen hemen her gece eğitim çalışmaları için bir odada toplanıyor, birisi çözümlenmeleri okuyor diğerleri de dinliyorlardı. Çekdar'ı da bu çalışmaya katmak için çok uğraşmış, bir türlü ikna edememişlerdi. Çözümlenmelerden nefret eden Çekdar okuma yazmasının olmadığını, politikadan anlamadığını, kalabalık yerlerden sıkıldığını söyleyerek kendini kurtarmıştı. Tanınmaması için kendine göre her türlü önlem almış, asil ismiyle gelen resmi yazışmaların başkasının eline geçmemesi için her sabah postacıyı kapıda karşılamak zorunda kalmıştı. Kamptaki gençlerden hiçbirine güvenmiyordu. Yaşanan gerçeklerden uzak, Namtar'ın yalanlarından ibaret afyonlu bir dünyada yaşıyorlardı. Bu afyonlu dünyada bugün yarın bağımsız Kürdistan Devleti'nin kurulacağına inanıyorlardı. Kendilerine göre dünyadan habersiz olarak yaşayan Çekdar'ı hiçbirisi sevmiyordu.

Çekdar ise Avrupa'da düşüncelerini paylaşabilecek Kürtlerle görüşmek isterdi. Dağlarda muhalefet etmek, düşünceleri açık söylemek çok zordu. Orada belki bunun ortamı vardı. Yaşanan vahim durumu farkedenden, halkın arkadan hançerlendiğini bilenler, gerillanın gerillayı öldürdüğünü duyanlar ne düşünüyorlardı acaba? Ona; fark edenler, bilenler, duyanlar lazımdı. Bakan körlerden, duyan sağırlardan, yalnız siyah beyaz görenlerden, beyniyle değil mideleriyle düşünenlerden çekinirdi. Daha önce yanında kalan bir gençten yakın kasabada bir hemşehrisinin olduğunu duymuştu. Genç onun için: "**Alçak, Yüce Namtar'a karşıdır**" demişti. Çekdar da gülmüş, hemşehrisini tanımamasına rağmen sevmişti. Kendi kendine keşke "alçakların" sayısı artsaydı demiş, fark ettirmeden adamın adresini gençten almıştı.

Postacı gelince, çarşıya çıkmak için tramvay durağına gitti. Onbeş dakika sonra çarşının kalabalık merkezinde indi. Bir dükkana girerek bir paket sigara satın aldı. Dışarı çıkınca, sigarasını yaktığı sırada karşıdan gelen siyah saçlı iki kişiye dikkatlice baktı. Birisini çok eskiden tanıyordu. Bu PKK'nin eski merkez komitesi üyesi Emin'di. Onun Avrupa'da sorumlu olduğunu duymuştu. Hemen geri dönerek dükkana girdi. Onların dükkanın önünden geçişini camdan gözüaltından izledi. Kesin benim kokumu aldılar, beni bulmak için buraya geldiler diye düşündüğünden paniğe kapıldı. Kasabayı ve kampı terk etmeye karar verdi. '**Alçak**' olarak nitelendirilen hemşehrisinin yanına gidecekti.

Akşam üzeri saat 6.30'da bahçeli bir apartmanın 3. katının bir dairesinde Çekdar, hemşehrisi ve PKK eski merkez komite üyesi Emin bir araya gelmişlerdi. Çekdar iki gün önce geldiğinde hemşehrisi önce çekinmiş, onu içeri almak istememiş. Fakat Çekdar gelişinin nedenini izah edince sevinerek boynuna sarılmış ve evine almıştı. Birbirlerine karşı korkusuz ve kuşkusuz davranarak güven içinde tartışmışlardı. Çekdar, Emin konusunu açınca bir kahkaha atan hemşehrisi: "Hiç çekinme Emin çok sağlam ve dürüst bir arkadaştır. Sorunu çoktan beri detaylı olarak kavramış. Sık sık kendisiyle görüşüyorum. İstersen telefon acayım buraya gelsin" demişti. Çekdar: "Olur" deyince üç saat sonra Emin de gelmişti.

Üçü oturma odasındaki koltuklara kurularak halhatır sorunca, Çekdar Emin'e bakarak gülümsedi:

"Biliyor musun Emin arkadaş, üç gün önce seni kaldığım kasabada gördüm. İzimi bulmak için geldiğinden kuşkulandığım için kasabayı terkederek buraya geldim" dedi. Üzülerek başını iki yana sallayan Emin:

"Benim de bir kaçak olduğumu bilmiyordun tabi."

Bu acıklı duruma kahkahayla gülen Çekdar'ın hemşehrisi:

"Kaçan kaçanın korkusundan kaçmış! Vay be! Bunlarda mı başımıza gelecekti?" dedi. Midesini tutarak gülmesini sürdürdü. Çekdar da gülünce,

Emin: "Gerçekten bir trajediyi yaşıyoruz. Bu olay bile herşeyi anlatmaya yetiyor" diyerek üzüntüsünü bildirdi. Gülmekten vazgeçerek ciddileşen ev sahibi Çekdar'a dönerek:

"Çekdar arkadaş sen gerilla komutanıydın. Emin arkadaş ise eskiden partinin merkez komite üyesi, şimdi ise bir Kürt aydınıdır. Ben de halktan biriyim. Şu anda birbirimize tam olarak güveniyoruz. Üçümüz de halkımızın mücadelesine uzun yıllar emek verdik ve üçümüz de mücadelenin karşı karşıya olduğu açmazları biliyoruz. Bir diktatörlük belasının elinde imkan ve insan potansiyelimizin heba olduğunu görüyoruz. Sizce bu durum karşısında gerilla ne düşünüyor? "

Bu soru karşısında biraz düşünen Çekdar:

"Ben düşüncelerimi size açıklayacağım ama önce Emin arkadaşın bazı konulardaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum. Örneğin Avrupa'daki Kürt aydınları ve Kürt kurumlarının bu konudaki düşünce ve tavırları nedir?"

Emin uzun süre düşündükten sonra:

"Kürt aydınları derken PKK'yi eleştirmeksizin destekleyenleri mi yoksa genel olarak Kürt aydınlarını mı kastediyorsun?"

Çekdar:

"Önce bizim aydınların durumunu ardından diğerlerini anlattırsan daha iyi olur."

Emin:

"Herhalde aydın denilince aklımıza gelecekler üzerine anlaşmamız gerekiyor. Kime aydın diyeceğiz? Okumuş herkese mi? Kültürel birikimi olanlara mı? Bugünkü mücadeleye destek veren okumuşlara mı? Türk devletiyle her türlü ilişkisini kesip Kürt cephesinde politika yapan okumuşlara mı? Sanat ve edebiyatla uğraşanlara mı?"

Bana göre ülkemizin somut koşulları gereği aydın, entellektüel cesarete sahip olmalıdır. Entellektüel cesaret sahibi aydın tanımı bunların çok daha ötesine giden bir tanımdır. O tanımı da şöyle yapabilirim: Kimselerin cesaret edip kendi ulusuna söyleyemeyeceği gerçekleri söyleyebilenler, resmi ideolojilerin egemen olduğu toplumlarda yalnız kalmayı, gerekirse toplum tarafından lanetlenmeyi göze alabilenler, gerçeğin bilincine vardıktan sonra bireysel olarak zarar göreceklarini bile bile gerçeği izah edenler, günün koşullarının haksız güçlülerine diken olabilenler ve kimselerin henüz tükürülecek kadar bile değer vermediği gerçeğin bayrağını yerden alıp kaldırırken, kalabalıklar tarafından taşlananlar ve taşlanmayı göze alanlar entellektüel cesarete sahip aydınlardır.

Bu tanıma uygun kaç tane Kürt aydını vardır, bilemem. Kendimi bile bu tanıma sokamıyorum! Gerçeği biliyorum ama onu, halkıma anlatmaktan korkuyorum. Çünkü kalabalıkların bana saldıracağını biliyorum.

Bu tahlillerin ışığında bizim aydınları incelersek; son on yıl içinde bizde bir yazar patlaması oldu diyebilirim. Avrupa'da yaşayan eli kalem tutan kişilerin cebine uçak biletleriyle birlikte cep harçlıkları konuldu. Ellere birer fotoğraf makinası ve ses alma cihazı tutuşturularak Şam'a gönderildi. Şam'da kendilerine anlatılan bireysel kahramanlık menkıbeleriyle geri dönüp, kaset çözümlenmeleri yapılarak halkın olanakları, şehitlerin kanıyla yaratılan matbaalarda değerli eserleri(!) kitap olarak bedava basıldı. Bu kitaplar halkın yurtsever duygularından faydalanılarak zorunlu sattırıldı.

Bir adamın anlattığı kocaman yalanları kitap haline getirmekle ve adlarını kitabın kapağına yazmakla yükümlülük sınırları çizilen, böyle yaptıkları için kitapları basılan ve sattırılan, yazarlık hikayeleri bununla sınırlı olan **'aydın'**lardan ne bekleyebilirsiniz? Bunların her biri birer süngere benzerler. Önünde eğildikleri, **yaşamını**

anlatmakla tanındıkları adamın etrafındaki herşeyi emerler. İradeleri dışında ona biraz ters düştikleri zaman sıkılarak bütün suları boşaltıldıktan sonra bir köşeye atılırlar. Avrupa'daki aydınlarımızın bir bölümü böyledir. Bir bölümü de yine Namtar 'dan gelen talimatlar doğrultusunda oluşturulan çeşitli kurumlarda çalışmaktadır. Bu kurumlardan biri Kürt Gazeteciler Birliği'dir. Örneğin bu birliğin bazı üyeleri, Namtar'ın hoşuna gitmeyen makalelerinden veya yayınlanan kitaplarından dolayı afaroz edilir. Üyelerini savunması gereken gazeteciler birliği, sessiz kalmanın ötesinde böyle bir üyesinin birliğe bile uğramasını yasaklar. Aleyhine makaleler ve yazılar yayınlanır. Toplumun içine çıkmaması için üyesi hakkında binbir yalan uydurup, boyun eğmesi ve sesini kesmesi için baskı unsuru uygular. Bütün bu **'kutsal çalışmalarının'** adına da **'mücadeleye bir zarar gelmesin'** adını verir.

Kürdistan Yazarlar Birliği ismi altında oluşan kurum ise Namtar tarafından tehlikeli görülen, eleştiriye uğrayan veya Şam'ın entrikalarını yazan, bu entrikaların ulusal kurtuluş mücadelesine zarar verdiğini iddia eden yazarları ulusal hain ilan eder, bu yazarların kitaplarının yasaklanmasını içten alkışlar. Kürdistan Hukukçular Birliği, Namtar'ın gerilla ve halk saflarında yaydığı hukuksuzluğu hiç görmez veya Namtar'ın otorite ve zulmünün daha da artması için kararlar alır. Sadece Türk devletinin bir hukuk devleti olmadığını söyler. Türklerin resmi ideolojisini eleştirip, Namtar'ın resmi ideolojisini görmez, Kürt resmi ideolojisini ise göklere çıkarır.

Sürgün Parlementosu atamayla kurulduğu zaman kendisinden önce seçimle oluşturulmak istenirken, Namtar tarafından feshedilen Kürdistan Ulusal Meclisi'nin akibeti hakkında tek bir cümle söyleyemez. Ulusal Meclisin hiçbir kişiden talimat almaması ve kararların demokratik bir biçimde alınması gerektiğini iddia ederken

Ulusal Meclis üyelerini hain kabul eder. Şam'da üyelerinin yüzüne karşı söylenen **"İsrar ederseniz gözünüzü çıkarırım. Benimle savaşı şiddetlendirirseniz bir vururum nasıl döneceğinizi bile bilemezsiniz"**⁴⁴ sözünden sonra faaliyetine başlayan Sürgün Parlementosu, Kürdistan halkının kaderiyle ilgili tek bir karar alma yetkisine sahip değildir. Savaş, barış, iç çatışmalar, uluslararası kurumlar karşısında Kürt halkını temsil etme gibi önemsiz işlerle(!) hiçbir zaman uğraşmaz. Şam'da kaleme alınan, ulusun haklarından ziyade kişinin ulaşmasını içeren mektupları götürüp Avrupalı bazı kişi ve kurumlara iletmek, Avrupalı bazı kişilerle irtibata geçip onları Şam'a göndermek, Şam'ın denetimi dışında olan bazı Kürt örgütlerini Namtar'ın denetimine sokmak gibi çok önemli sorunlarla uğraşır!

Bizim aydınlarımızın ve kurumlarımızın niteliği böyledir. Tabi hepsini aynı kefeye koymak doğru olmaz. Bu durumdan rahatsız olanlar hızla çoğalmaktadır. Bir arayış başlamıştır fakat çıkış yapma konusunda tereddütler vardır.

Bizim dışımızdaki Kürt aydınlarına gelince; Kürt'lerde ulusun vicdani konumuna yükselbilmiş aydın hemen hemen yoktur. Herkes bir örgüte angaje olmuştur. Bir örgüte angaje olmamış aydın, Kürt'lerde horlanır. Ulusun beyni, ulusun dili, ulusun gözü, ulusun vicdani gibi küçük(!) görevler üstlenmek yerine, bir tekkenin müridi olmak, Kürt aydınına daha cazip gelir. Çünkü zayıftır. Bireysel olarak yaşayacağına inanmaz, bir sürünün koyunu olarak daha güvenceli yaşayabileceğine inanır. Bu konumunu haklı çıkarmak için de Marksizm ve Leninizm'den bol bol alıntılar yaparak doğruluğunu kanıtlamaya çalışır.

Diğer Kürt grupları, PKK'yi Kürdistan'da yanlış doğmuş bir hareket olarak değerlendiriyorlar. Onlara göre bir an önce parçalanması, dağılması ve yok olması Kürt halkının yararınadır. PKK içinde diktatörlüğün doğması, Şam'ın denetimine girilmesi, kadro katliamı gibi sorunlar, onların daha 12 Eylül öncesi ileri sürdükleri tezleri doğrulamaktan öte hiçbir anlam taşımamaktadır. Öz olarak böyle düşünmelerine rağmen pratikte diktatörlükle dirsek temaslarını sürdürmekte, sunabileceği bazı olanaklardan faydalanmaya çalışmaktadırlar. Fakat diktatörlüğün üzerinde şekillendiği zeminden demokratik bir yapının çıkmasından ürkmektedirler. Bu da garip bir durumdur.

Aydınlar hakkında söyleyeceklerim kısaca bunlardır. Aslında böyle bir ortamın yaratılmasının gerçek suçluları biziz. Biz çok önceleri siyasi muhalifimiz olan diğer Kürt partilerini zor kullanarak susturduk. Ardından partimiz içindeki değişik görüşleri acmasızca boğduk. Kendi ellerimizle, dışımızdaki ve içimizdeki demokrasinin canına okuduk ve tüm bunların doğal sonucu olan bir despotu başımızda bulduk. Şimdi de bu despottan şikayetçiyiz. Despot giderek bir mafya babası konumuna düşerken, bağlı olduğu yeraltı güçlerinin ve kendi menfaatinin şekillendirdiği örgütü de yöntemleriyle, komplolarıyla, şantajlarıyla, infazlarıyla, çalıma tarzıyla bir mafya örgütüne dönüştürdü. Kürt halkının bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde etmesi için kurulan partiden, dört başı mamur korkunç bir mafya örgütü doğdu. Bizler nurtopu gibi bir çocuk doğurmayı bekleyen ama doğurduğu çocuğun bir ucube olduğunu gören ve şok geçiren bir annenin ruh halini yaşıyoruz. Hiçbirimiz bu anne kadar masum değiliz.

⁴⁴ Hep-Dep Gerçeği: Yeni Oluşum ve Ulusal Meclis Çalışmaları Üzerine. Weşanen Akademiya Mahsum Korkmaz Yayınları, Abdullah Öcalan, sayfa 35.

Beni fazla konuşturma, gerillaların durumunu merak ediyorum. Oradaki gelişmeler önemlidir benim için" dedi.

Çekdar:

"Gerillada durum daha da vahim! 1982'den sonra düşünce üretebilecek gerillalar ya komplolarla ortadan kaldırılmış ya da etkisizleştirilmiştir. Şu anda farklı düşünce üretmekten ziyade intihar etmek muhalefet etmenin tek seçeneği olarak uygulanıyor. Bu yöntem D. Bakır cezaevinde 1982'den sonra Türk sömürgeciliğine karşı bir mücadele biçimi olarak sürdürülmüştü. Şimdi ise bu yöntem diktatörlüğe karşı aktif olarak devreye girmiş durumdadır. Halk bu intiharların nedenlerini henüz anlamış değil. Buna rağmen Şam intiharlardan ürüyor. Kendisine karşı konulan intihar eylemlerinin hepsinin ya kişisel bir bunalımdan kaynaklandığını iddia ediyor ya da intiharları Türk devletini protesto etme amacı olarak kitlelere yansıtıyor. Şam gerilla komutanlarını bunalıma sokup, kaçması ve Türk devletine sığınarak siyasi intihar yapmaları için her türlü yönteme başvuruyor. Son yıllarda binlerce kişi safları terk ederek kaçtı. Kaçıp Türk devletine sığınanlar politik olarak intihar etmiş oluyorlar. Herhangi bir devlete sığınmayanlar ise korkularından düşüncelerini izah edemiyorlar."

Çekdar'ın konuşmasına müdahale eden hemşehrisi:

"Çekdar arkadaşı iki günden beri dinliyorum. Emin arkadaşın düşüncelerini zaten biliyorum. Ben halktan bir adamım. Bana göre ikinizde bazı gerçekleri görmüşsünüz ama kafanızda çözümsüzlükler var. Bir arkadaşın deyişiyle resmi ideolojinin kapalı dünyasında uzun süre kalmış, başka bir dünyanın olabileceğine inanmazsınız.

Namtar'ın, herşeye hakim olduğunu sanırsınız. Onsuz veya ona karşı hiçbir şey yapılamayacağını düşünürsünüz. Birbirinize ve hiç kimseye güvenmezsiniz. Bilinç altınıza bunların yerleştirildiğini biliyor, Namtar'ında gücünü buradan aldığını görüyorum. Bu durum halkla temasa geçmenizi engelliyor. Mao'nun balık ve su örneğini Namtar çok farklı uyguluyor. Türkiye bu örneği gerillaya karşı nasıl uyguladı? Kırsal alandaki köyleri göçerterek gerillayı hahsız bıraktı. Onlara göre susuz yerde balık, hahsız yerde gerilla olmazdı ama Namtar, aynı örneği şu şekilde uyguluyor:

Suyu zehirliyor. Zehirli suda balıkların yaşayamayacağını biliyor. Peki buna karşı siz ne yapıyorsunuz? Suyu zehirden arındırabiliyor musunuz? Benim bilebildiğim kadarıyla yüzlerce eski PKK'li şu anda Kürt halkının yaşadığı vahameti biliyor. Peki bunlar bir araya gelip bu durumu halka izah edebiliyorlar mı? İzah edebilselerdi, zehirli suyun içinde yaşayabilecekleri alanları zehirden arındırırlar, ondan sonra buralarda üstlenerek bütün suyu zehirden arındırma faaliyetine girişirlerdi. İşte bu halkı aydınlatma faaliyetidir. Bu başarıldığı oranda Ankara ve Şam'ın stratejileri boşa çıkardı."

Tartışmaları sabaha kadar sürdü. Bir gün sonra Çekdar kampına geri döndü. Kafası karmakarışık. Emin'in konuşmaları umutlarını yıkmıştı. Ne yapacağını bilemez bir haldeydi. Akşamüstü kampın giriş kapısının önünde ayakta düşünürken, kampa gelen dört kişilik grubun içindeki bir genç onu tanımıştı. Daha önce aynı bölgede kalmışlardı. Genç, Çekdar'ın kaçtığını duymuş ama onunla burada karşılaşabileceğini hiç düşünmemişti.

Ayaküstü hal hatır sorduktan sonra Çekdar'la genç bir odaya gekildiler. Karşılıklı konulmuş ranzaların üzerine oturunca genç:

"Ben bu eyaletin sorumlusuyum, geldiğinde niye bize haber vermedin? Sen benim komutanımdın. Kaçtığını duyduğumda hem üzüldüm hem de utandım. Sana neden

kaçtığını sormayacağım, çünkü kaçmanın gerekçesi olamaz. Gidip düşmana sığınmaman henüz biraz dürüstlüğünün olduğunu gösteriyor. Yüce Namtar'a bağlılığın varsa proplem yok. Bir rapor yazarsın sorun hallolur" dedi.

Çekdar:

"Buraya daha yeni geldim. Aslında partiyle ilişki kurmak için yurtdışına çıktım. Sorunu Yüce namtar'a izah etmem gerekiyor. Ben aslında kaçmış felan da değilim. Kaldığım bölgenin koordinatörü Şemo; komplocu, tasfiyeci ve Yüce namtar çizgisi karşıtı biridir. Ben, yüce Namtar ve çizgisini savunduğum için beni öldürmek istedi. Bu durumu başka kanallarla Yüce Namtar'a iletmem mümkün olmadığından bu yola başvurdum."

Çekdar'ın söylediklerine inanan genç:

"Heval bunları hemen bir rapor olarak yaz! Bu akşam alıp götürerim" dedi. Kalem kağıt alan Çekdar, uzunca bir rapor yazdı. Üç gün sonra kamptan alınarak Frankfurt'a götürüldü. Burada bir aile evine yerleştirildi, üç ay sonra da Namtar'dan Çekdar'a bir talimat geldi. Bu talimatta şunlar yazılıydı:

"Şemo, komplocu, tasfiyeci ve çizgi karşıtıdır. Bir çok gerillayı öldürmüş, kaçırmış, intihara sürüklemiş, parti çizgisini boşa çıkartmıştır. Pratiği, kontrgerilla pratiğidir. Tüm bunlardan dolayı görevinden alınmış Şam'a getirilerek tutuklanmıştır. Şu anda yargılanmaktadır. Çekdar arkadaş haklıdır. Parti onun kaçışını haklı bulmaktadır. Gelip Şemo'dan hesap sormalıdır."

Çekdar'ın Ağpanos Vadisi'nden kaçışı çaresizliktendi. Almanya'ya ulaştığında da bu çaresizliğinden kurtulamadı. Kafası bulanıktı. Cemo'nun da kendisi gibi ihanetçi olarak damgalanmaması için verilen emirleri en iyi bir şekilde uyguladığını biliyordu. Eğer suçlu idiyse bundan dolayı suçluydu. Ama bu gerçeği izah etme gücünü ve cesaretini kendinde bulamadığından veya ona göre bunun ortamı olmadığından Şemo'yu suçlayıp 'mücadeleye katkı yapmak'tan başka bir çıkış yolu bulamıyordu. Talimata uyma dışında bir çaresinin olmadığına inanıyordu. Kaygılar, kuşular ve çaresizlikler okyanusunda yüzerken, kendisi için hazırlanan sahte bir Türk pasaportunu bu okyanusta bir kayık gibi değerlendirerek, Frankfurt Havaalanı'ndan uçağa binerek Şam'a gitti.

Ağrı Dağı aklar giymiş bir gelin gibi bembeyazdı. Başındaki beyaz bulut kümesi, gelinin tacını andırıyordu. İlkbahar güneşi eteklerindeki karlarla sevişiyor, karlar gözyaşı dökerek toprağa veda ediyordu. Karın gözyaşlarından oluşan su derecikleri, başka dereciklerle birleşerek boz bulanık akıyordu. Dağın eteklerine kadar serilen dümdüz ova benek benekti. Yemyeşil otlar, kocaman göller gibi su birikintileri, kar kümeleriyle göller arasındaki kara adacıkları, ovanın görünen manzarasını tamamlıyordu. Cemre düşmüş toprak, dağın eteklerinden periyodik bir ses tonuyla akan su, ovadaki karı hızla emip yutuyordu. Karların yittiği yerlerde, newroz ve it çiçekleri bitiyordu. Kafileler halinde dolaşan kar kuşları, bir kara adacığından uçup diğerine konuyordu. Toprağın kokusu, kuşların cıvıltısı, akan suların şarılıtsı, güneşin karı okşayışı baharın gelişini müjdeliyordu.

Doğadaki bu dirilişi izleyen Çekdar, Ağrı Dağı'nın eteklerinde grubuyla birlikte kumluk kuru bir alanda konumlanmıştı. Yorgun gerillalar techizatlarını yere bırakarak derin bir sohbe dalmıştı. Grubun levazımcısı İran sınırındaki Kürt köyünden satın alarak, kafası dışarda kalacak şekilde bir çuvalın içine yerleştirilerek grubun en iri yarı adamının sırtına yüklediği keçiyi; bir kayalığın yanında keskin bıçağıyla kesmiş, gövdesini postundan sıyırmaya çalışıyordu. Üç kişilik bir grup da, ateş yakmak için çevrede çalı çırpı topluyor, Çekdar ise gerilla ateşinin nasıl yakılacağını acemi gerillalara anlatıyordu.

Keçinin gövdesini postun içinden çıkaran levazımcı, etleri ince ince doğrayıp, kanlı etleri karla yıkayarak temizledi. Tuz ve biber dökerek hepsini keçi postunun içine tekrar doldurdu. Bir iple postun gerekli yerlerini sıkıca bağladı. Grubun oturduğu kumluk kuru yere geldiğinde kazılan derin çukura, içi et dolu postu yerleştirdi. Kumla çukurun üstü örtülüp üzerinde gerilla ateşi yakıldı. İki saat aradan sonra çukurdan çıkarılan post, grubun ortasına konulup yukarıdan aşağıya bıçakla kesildi. Nefis bir et kokusu çevreyi sardı. İnce 'lavaş' denilen ekmekle yenilen et, herkesin karnını doyurdu.

Grup burada akşama kadar bekleyecekti. Otuz beş kişiydiler. Beşi hariç diğerleri acemiydi. En yaşlı olanın kod adı Dozvan'dı. Beş yıldan beri gerillaydı. Teorik olarak zayıf, ama savaşmasını iyi bilen saf ve dürüst bir köylüydü. Çekdar'ı önceden de tanır, ona hep saygı duyardı. Şam'daki son toplantıda Çekdar'ın yardımcısı olarak görevlendirilince çok sevinmiş, kulağına eğilerek: "Heval sendeki teori, bendeki askeri birikim bir araya gelince kimse bizimle başedemez" demiş, Çekdar'ı güldürmüştü. Çekdar'ın ikinci yardımcısı da tanıdığı bir köylüydü. O da politikadan pek anlamaz ama iyi savaşırdı. Dört yıl boyunca Botan bölgesinde savaşmış, iki kez çeşitli yerlerinden kurşun yarası almış, hoş sohbetli, sabırlı birisiydi. Türk devletine karşı büyük bir kını vardı. Köy korucularından da nefret ederdi. Ona göre köy korucuları olmasaydı devlet, kesinlikle gerilla ile başedemezdi. Bu görüşünü sık sık Çekdar'a açardı. Çekdar: "Bu, Botan köylü anlayışıdır" deyip karşı çıkınca kızardı.

Bir yıl Botan bölgesinde gerilla olarak kaldıktan sonra Şam'a götürülüp bir müddet sonra tutuklanan; uzun boylu, ince bıyıklı gencin geçmişi hakkında kimse fazla bir şey bilmiyordu. Çekdar sadece bir ara tutuklandığını duymuştu. Yol boyunca adamın durgun, tedirgin, kuşkulu ruh hali dikkatini çekmişti. Çekdar bu durumu tutuklanmanın yarattığı moral bozukluğuna yormuştu. Halbuki bu genç adamın bildiklerini grupta hiç kimse bilmiyordu. Şam'dan yola çıkmadan iki gün önce bir yere götürülmüş, burada Çekdar'ın ajan olduğu kendisine izah edilmiş, partinin kendisi hakkında ölüm kararı aldığı ama yer müsait olmadığı için infazın yapılamadığı anlatılmıştı. Bu önemli görevin kendisine verildiği emri gelince bir çatışma anında infaz edilmesi gerektiği bildirilmişti. Genç adam da partinin kendisine verdiği bu önemli görevi hiç kimseye söylemeden gerçekleştireceğini kabul etmişti.

Çekdar, Şam'da savunma hakkı elinden alınan Şemo aleyhinde uzunca ifadeler vermiş, Namtar'ı savunmuş, Şemo'nun tasfiyeci, komplocu, Namtar karşıtı olduğunu ileri sürmüştü, Dr. Munzur'un bir çatışma esnasında kaçtığını söylemişti.

Şemo'nun daha önce kendisi hakkında söylediği: "Dr. Munzur'la aynı görüşleri paylaşıyor" ifadesinden ise habersizdi. Bu konuyla ilgili kendisine hiçbir şey sorulmamıştı. Şam'da iyi karşılanmış, onun ifadeleriyle Şemo mahkum edilerek şeytan ilan edilmiş; yenilgilerin, katliamların hamisi olarak bilinmiş., savaşın sabotörü, barışın kundakçısı, düşmanın yordakçısı olarak lanse edilmiş, siyasi literatürde ne

kadar aşağılayıcı terim varsa onun için kullanılmış, bunlar yetmeyince de, biyolojik bazı terimlerle kimi ona **'kirli kan'** kimi **'ur'** demiş , köpek ve kurbağa diyenler de çıkmıştı. Can verdiği, ömrünü harcadığı davası uğruna kendisi için ileri sürülen bütün bu aşağılık iftiraları kabul etmişti Şemo. Ama yine de kurtulamamıştı. Yıkık umutları, karanlık geleceği, paramparça düşleriyle, üzerindeki elbiseleri alınarak üryan haliyle bir yol ağzına götürülmüş. Yolun biri; vahşi kurt, aslan, pars ve kaplanların korkunç sesler çıkardığı bir ormanlığa gidiyormuş, diğeri ise; düşenin paramparça olduğu bir uçurumla bitiyormuş. Şemo'nun arkasına da; davası, halkı, yetiştirdiği öğrencileri, devrimlerin bütün şehitleri diktirilerek, Namtar 'ın ağzıyla: "Gerillayı ben tasfiye ettim. Kaçtırtım, haksız yere kurşuna dizdirdim. Köylüleri, ben korucu olarak devletin saflarına ittim. Legal alandaki mücadeleyi ben boşa çıkardım. Masum, günahsız kadın ve çocukları ben katlettirdim. Kürtleri katleden devlet ve çeteleriyle ben birlikte çalıştım.. Partinin kurumlaşmasını ben engelledim. Gerillanın ordulaşmamasına ben müsaade etmedim. Mücadeleye katılan kadınlara cariye ilişkilerini ben dayattım. Halkı ben göçerttim. Serhildanları ben durdurdum" diye söylemeye zorlanıyormuş. Namtar'ın Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde işlediği bütün bu suçlar ona yükleniyormuş. Üçü birbirinden beter bu yollar onun mertebesine ulaşmış bütün gerillaların önüne çıkıyormuş. Kimi bu yollardan birincisini, kimi ikincisini kimi de üçüncüsünü tercih ediyormuş. Kimseler bir türlü bu büyük oyunu boşa çıkarıp, özgürlük ve bağımsızlığın yolunu açamıyormuş.

Çekdar ise gerilla komutanı olarak Ağrı'ya yollanmıştı. Grubuyla yola çıktığında hem Şam'dan korkuyor hem nefret ediyor, hem de tapacak kadar seviyordu. Bu ruh halini ise hiç kimseye izah edemiyordu. İzah etse de kimsenin anlamayacağını biliyordu. Akşam karanlığı basınca Ağrı Dağı eteklerinden gerilla yürüyüşüyle hareket eden Çekdar'ın birliği, sabaha doğru dağın diğer yamacına geçerek uygun bir yerde konumlandı. Gerilla ateşleri yakıldı. Naylondan çadırları kuran bazı gruplar uyumak için hazırlıklara başladı. Çekdar, yardımcılarıyla birlikte gece yakın bir köye gitmek ve bir köy toplantısı düzenlemek amacıyla plan yapıyordu. Kimlerin köye gideceği kimlerin burada kalacağı kararlaştırılınca; nöbetçiler tepelere dikilerek naylon çadırlarda uyudular.

Akşam karanlığı basınca Çekdar, iki yardımcısı ve ince bıyıklı, uzun boylu gerillanın da içinde bulunduğu yirmi kişilik grup köye doğru harekete geçti. Bir saat kadar yürüyünce köyün yakınındaki ormanlık alana girmek üzereydiler. Öncüler ormanlığa girdikleri sırada silahlar patladı. Çekdar ormanlığın karşısındaki büyük dut ağaçlarına doğru çekilince, yardımcıları da onu izledi. Büyük dut ağaçlarının gövdelerinin arkasında sipere yatan Çekdar, ormandaki arkadaşlarına: **"Ateş açmayın"** diye bağırdı. Yanındakilere de: **"Ateş açılan her yeri hedef alarak ateş edin!"** dedi. Ormanlıkta pusuya yatmış Türk askeriyle dut ağaçlarının arkasına gizlenmiş gerillalar arasında çatışma sürerken, ormanlık alana girmiş öncüler yara almadan geri çekildi. Şam' da görevlendirilen Çekdar'ın celladı, ormanlığın içinde seri ateş başladığı sırada pusuya yattığı ağacın arkasından silahıyla, önündeki ağacın arkasından ormana ateş eden, sırtı kendisine dönük Çekdar'ın kafasına nişan alarak iki el ateş etti. Çekdar **'ay'** bile diyemeden cansız yere yığıldı. Yakınındaki ağaçların ardında pusuya yatan iki yardımcısı, kimin komutanlarını vurduğunu gözleriyle gördü. Yaşlı olanı yerden sürünerek diğerinin yanına gidince hemen cesedi alıp geri çekilmeyi kararlaştırdılar. İkisi bir müddet sürünerek ağaçtan ağaca ulaşarak kararları diğerlerine iletince, Çekdar'ın

cesedini alarak konumlandıkları noktaya geri döndüler. Çekdar'ı öldüren uzun boylu adam, bir taraftan partinin verdiği görevi kimseye çaktırmadan yerine getirmenin grurunu yaşarken, diğer taraftan alabildiğine tedirgindi. Bir buçuk saatlik yol boyunca hiç konuşmamış, Çekdar'ın cesedini iki kez taşımıştı.

Konumlanma yerinde celladın üzerine atlayan Çekdar'ın yaşlı yardımcısı diğer gerillalara Kurmanci diliyle: "**Lo leyxın wa namisiz xayine**" (Vurun bu namussuz haindir) diye bağırdı. Komutanlarının bu adam tarafından vurulduğunu öğrenen gerillalar, dipçikler ve tekmelerle adamı linç ettiler. Aşağının haberi olmadan gerilladan birinin öldürülemeyeceğini bilen yaşlı ve tecrübeli adam, arkadaşlarını durdurarak, yerde bir ölü gibi yatan adamın ellerini ve ayaklarını sıkıca bağladı. Pratikte birinci komutan olan yaşlı adam, diğer yardımcısıyla techizatların içindeki büyük telsizi bularak yüksek bir kayalığa taşıdı. Uzun bir uğraşın ardından telsizi kurdu. Cebindeki kodu, yardımcısının yardımıyla kodladı. Elindeki kumandanın mandalına basarak: "Serhat arıyor, Serhat arıyor" dedi iki kez. Karşı taraftan: "Buyur heval" diyen sesi duyunca: "Arkadaşla görüşmek istiyorum" dedi heyecanla. Az sonra telsizi alan bir görevli: "Arkadaş şu anda yok, bir diyeceğiniz varsa söyleyin biz hemen telefonla iletiriz" deyince; komutan: "Biraz önce Çekdar arkadaş vuruldu, katili bizim elimizdedir. İçimizden çıkan bir haindir. Fırat alçağıdır. Arkadaş onu tanıyor. Biz iki komutan yardımcısı olayın tanığıyız. Gözlerimizin önünde arkadan arkadaşımızın kafasına iki el ateş etti. Bu gece hemen bize karar iletilsin, bekliyoruz. Serkeftin heval (başarılar arkadaş)" deyip telsizi kapattı. Aradan henüz yarım saat geçmemişti ki telsiz anons verdi. Komutan: "Serhat" deyince karşı taraftaki görevli: "Heval, olayın kaç tanığı var?"

"İki komutan yardımcısı."

"Heval iki tanık varsa yeterlidir. Yüce Namtar onun kuşku birisi olduğunu söyledi. Daha önce burada tutuklanmıştı. Yüce Namtar serbest bırakma yanlısı değildi. Fakat bazı arkadaşların ısrarlı tutumları sonucu bırakıldı. Bu konuda ısrarcı olan arkadaşlar hakkında burada soruşturmalar başlayacak. Sizin grupta o alçakla samimi olanlar var mıydı? Bir soruşturma yapın! Alçağı yargılamaya gerek yoktur! İnfazı hemen gerçekleştirin! Serkeftin heval!"

Telsizi kapatan iki komutan ellerine aldıkları kocaman taşlarla koşa koşa yarı baygın yerde yatan Fırat'ın başına kadar gelerek, taşları ardarda kafasına vurarak paramparça ettiler. Komutanları Çekdar için derin bir mezar kazarak gerilla töreniyle gömdüler. Fırat'ı da bir çukura gömerek yola çıktılar.

Altıncı Bölüm

Dılşa'nın babası Ali, kızı kaçırılınca üç gece boyunca hiç uyuyamadı. Yatakta sağa sola dönerek kıvrandı. Düşlere, hayallere daldı. Bazen de küçük bir çocuk gibi hüngür

hüngür ağladı. Dualar etti sessiz, Tanrısına yalvardı. Bütün kötü ihtimalleri aklının terazisi ile tarttı.

Dağa gidebilir miydi kızı? Vali ile savcı doğru mu söylüyorlardı? Bu ihtimal doğrusa, başına gelebilecek felaketler vardı. Kızının böyle bir delilik yapmamasını diledi.

Korku histerisine kapılarak dağları düşlerinden kovdu. "Keşke kızım evlenmek amacıyla birisine kaçsaydı" dedi. Söylediğine kendisini çabucak inandırdı. Konuyla ilgili ortalıkta dolaşan söylentilerin hepsine birden inandı. Kayınbaba olacaktı. Kızını kaçırın gencin akrabaları ha bugün ha yarın kapısının eşiğine gelecek, önünde diz çökerek özür dileyecek, o da büyüklüğünü göstererek gençleri affedecekti.

Bir ihtimal daha vardı ki onu hiç düşünmek bile istemedi. Daha doğrusu düşünmekten korktu. Kaçırılıp hunharca parçalanan cesetler geçti gözlerinin önünden. Alay komutanı ve sakallı adamın yapmacık nazik davranışları, alaylı konuşmaları kuş-kularını dürttü. Albayın söylediği **"mal ve can güvenliğiniz devletin güvencesindedir"** sözlerini anımsadı. Kızının düğünü canlandı gözlerinin önünde, başkasıyla sözlü olmasına rağmen kaçırın kişiye vermekte hiç tereddüt etmedi.

Davullar, zurnalar çalmaya başlayınca, tatlı bir uykuya daldı.

Harabe bir köyün dışındaki mezarlıktaydı. Onu gören, saçı sakalları birbirine karışmış, başına Zazaların giydiği bir külah geçirmiş yaşlı adam, ürkerek kaçtı. Hiç ardına bakmadan mezarlıktaki bir delikten içeri girdi. Korkuyla çevresine bakan Ali her tarafın derin bir sessizlik içinde olduğunu gördü. Ağaçların dalları meyve doluydu.

Nar çiçekleri ağlıyor, gül goncaları korkudan titriyordu. Hafif esen yaz rüzgarı, insanın içini parçalayan bir ağıt söylüyordu. Telaşlı adımlarla yaşlı adamın içeri girdiği deliğin önüne varan Ali: "Amca, kimsin, niye benden kaçırıyorsun, derdin ne? Dışarı çıka bana söyle!" dedi. Başını delikten çıkaran yaşlı adam, korkulu ve umutsuz gözlerle Ali'ye bir süre baktı. Ardından Zazaca "Sen kimsin? Bu kuşkonmaz kervan geçmez yerde niye dolanırsın?" dedi. Ali'nin cevabını beklemeden eğilerek iki büklüm girdiği delikten dışarı çıktı. İki eliyle elbisesine yapışmış tozları sildi. Kuşkulu bakışlarını Ali'ye çevirip kolundan tutarak mezarlığa yakın bir armut ağacının gölgeliğine çekti.

Karşılıklı bağdaş kurup oturunca Ali, Zazaca olarak Dersimli olduğunu, kaybolan kızını aramak için buralara geldiğini söyledi. Yaşlı adam, Ali'nin Dersimli olduğunu öğrenince sevindi. Yüzüne bir ferahlık yayıldı. Gözlerinin içi güldü.

"Dersimi biliyorum. Dersimi biliyorum" dedi sayıklar gibi. "Bizim bugün yaşadıklarımızı sizler 1938'lerde yaşadınız. O zaman on sekiz yaşlarındaydım. Yarımsı tüfeklerle biçmiş, yarımsı sürgüne göndermişlerdi. Şimdi 72 yaşındayım. Bu köyde doğdum, burada büyüdüm. Altı oğlum üç de kızım vardı. Köyümüz iki yüz elli haneydi. Arazilerimiz sulaktı, buğday ekerdik, yulaf çavdar... Sebze bahçelerimiz vardı. Karpuz büyüklüğünde domatesler yetişirdi bahçelerimizde. Meyva ağaçlarından köyümüzün evleri görünmezdi. Dutlarımız meşhurdu. Beyaz, küçük ama bal gibi tatlıydı. Yazın pestil yapardık dut şiresi ile undan" dedi. Gözlerinden yaşlar boşandı. Geçmiş günleri hasretle özlediği yüzünden okunuyordu. Eliyle gözyaşlarını silerek, ağlamaklı bir ses tonuyla: "Çocuklar, çocuklar" dedi. Yıldızlar kadar kendinden uzak çocukluğunu özlemiş gibi: "İplere taktıkları ceviziçleriyle ev ev dolaşır, hangi kazanda sıra ile un kaynıyorsa ceviziçlerini batırırlardı. Daldan dala konup çiçeklerden bal emen arılar gibiydiler" dedi. Çevresine baktı: "Bak şimdi hiçbiri yok! Yalnız başıma kaldım buralarda. Sesleri, oyunları, yaramazlıklarıyla çekip gittiler hepsi."

"Amca nereye gittiler? Sen neden burada kaldın? Neden mezarda kalıyorsun?"

"Anlatacağım, anlatacağım acele etme. Benim için delirmiş diyorlar. Evlerini, bahçelerini, beşiklerini bırakıp kaçtılar. Mezarlarına bile sahip çıkmadılar. Oysa hepsinin anıları vardı bu

köyde" dedi. Geriye dönerek eliyle ilerdeki meyva bahçelerini gösterdi. "Bu bahçeleri görüyor musun? Oralarda hangimizin anıları yok ki; çocukluğumuzun ilk oyunlarını oralarda oynadık. İlk kavgalarımızı oralarda yaptık. Gençliğimizin ilk Şeyl'ini⁴⁵ oralarda attık. Aşık olduk yaşlılarımız kızlara, kavuşamayınca gidip o ağaçların altında ağladık. Sevgililerimize o ağaçlardan kopardığımız ayvaları gizliden hediye ettik. Sandıklarına koysunlar, açıp kokularını duyduklarında bizi anımsasınlar istedik. Şimdi sadece hayali kaldı yaşadığımız herşeyin" dedi. Derin bir suskunluğa gömüldü. Ne söyleyeceğini bilmeyen Ali de başını önüne eğerek düşünmeye başladı. Yaşlı adam bir ah çektikten sonra: "Bana deli diyorlar, doğru ama onların bildiği anlamda deli değilim. Köyümün delisiyim. Anılarımın, geçmişimin delisi..."

"Bir oğlum Almanya'da çalışırdı. Önce telefonları, mektupları kesildi. Bizi kurtarmak için silahlanıp dağlara geldiğini duydum sonra ölüm haberi geldi. Annesiyle ikimiz Bingöl'e gittik. Morgdaki cesedi aldık, kafası parçalanmıştı. Ellerinden, ayaklarından tanıdık oğlumuzu. Bir arabayla köye getirdik" dedi. Geri döndü parmağıyla içinden çıktığı mezarın bitişiğindeki bir mezarı işaret ederek: "Bu mezara gömdük. Aradan fazla zaman geçmemişti ki Adana'da oturan oğlumun; karısını ve küçük kızını bırakarak dağa çıktığını duydum. İki ay sonra onunda ölüm haberi geldi. Cesedin bana teslimi için haber beklemeye başladım ama haberi bile gelmedi. Ne olur ne olmaz, aniden çağırabilirler ihtimaliyle ilk öldürülen oğlumun mezarının bitişiğinde bir mezar daha kazdım. Sonradan duydum ki oğlum, Kuzey Irak'taki bir çatışmada öldürülmüştü. Mezar boş kaldı.

Üç ay önceydi, bir seher vakti, tüm canlılar henüz uyurken kapılarımız çalındı. Çoluk çocuk gece elbiselerimizle ve yalın ayak dışarı çıkarıldık. Her taraf asker kaynıyordu. Kıyamet koptu sandık. İtile kakıla köyden uzaklaştırıldık. Askerin başındaki subay köyün yakılacağını söylüyordu. Başta söylediklerine inanmadık. Korkutmak amacıyla söylüyor dedik. Hayvanlarımız ahırlardaydı. Evlerimiz eşyalarla doluydu. Biz henüz köyün yakınındayken askerler evlerimizi benzinle ateşe verdiler. Köy yanmaya başlayınca havaya silah sıktılar. Bu korkunç durum karşısında panik ve korkuya kapılan köylüler, çocuklarını kucaklayarak dağlara doğru kaçmaya başladılar. Ben de bir müddet çocuklarımla birlikte koştum. Kimse kimseye yardım edemiyor, herkes kendi başının çaresine bakmak, çocuklarını kurtarmak için güneş doğmadan en yakın dağa ulaşmaya çalışıyordu.

Her zaman çoğunluğa uymanın doğru olmadığını düşünerek eşim, çocuk ve torunlarımla vedalaştım. Köyün alt tarafındaki kavak ağaçlarının arasında gizlene gizlene dereye kadar gittim. Orada askerler yoktu. Dere yukarı koşarak köyün arka tepesindeki ormanlığa vardım. Oradaki kocaman ceviz ağacına tırmanarak gür yaprakları arasında saklandım. Kimselerin beni görmesi imkânsızdı ama ben her tarafı görebiliyordum. İkiyüz hanelik köyümüz cayır cayır yanıyordu. Kızıl alevler ortalığı aydınlatıyor, kara dumanlar gökyüzüne yükseliyordu. Yanan evlerin, ağaçların ve hayvanların ağlama sesleri kulaklarıma kadar geliyordu. Sen yanan bir ağacın ağlama sesini duydun mu hiç? Ceviz ağacının, vişne ağacının çılgınlığını işittin mi? Yanarken, dut ağacının selvi ağacından farklı ağladığına tanık oldun mu? Alevler sarınca, nar ağacının gözyaşları döktüğünü gördün mü? Ben bunların hepsini gördüm. Dumandan boğulan boğaların böğürtüsünü, alevlerde yanan koyunların melemesini içim kan ağlarken duydum.

⁴⁵ Şeyl: Zazacada sağ elin üzerine alınarak ileri atılan taş oyunu.

İki gün iki gece boyunca köy yandı ve ben sadece bazı ihtiyaçlarımı gidermek için ağaçtan indim. Alevler sönüp, dumanlar dağılınca askerler de çekip gittiler. Bir gece karanlığında gizlice köye girdim. Sağlam tek bir ev kalmamıştı. Kimi evin çatısı çökmüş, kimi evin yarısı ayakta idi. Kocaman dut ağaçlarının gövdeleri kapkara, yaprakları pörsümüştü. Yanık leş kokusu köyün havasına sinmişti. Ahırımızın kapısı, çerçevesiyle birlikte yanmıştı. Bir hayvan kırımına tanık oldu gözlerim. Canım kadar sevdiğim alnı akıtmalı kırmızı atım yarısı yanmış, şişmiş vaziyette yerde yatıyordu. Siyah öküzümün gözleri patlamış, dili bir karış dışardaydı, belli ki dumandan boğulmuştu. Keçiler, kediler, tavuklar, civcivlerden bile hiçbir kurtulamamıştı. Bir çocuk gibi ağlayarak dolandım sokakları, ama hiçbir canlıya rastlayamadım. Hayvan yakacak kadar alçalan bir devlete beddualar ettim. Köyden dışarı çıkmaya karar verdiğimde, ilerlediğim sokakta bir kedi ile bir köpeğe rastladım" dedi, Ali'nin gözlerine bakışlarını dikti, yüzü kırıştı, dudakları titredi, ağlayarak: "Sadece...bir... kedi ile bir köpek kurtulmuştu bu yangından ve köyün sağ kalmış bu iki canlısı dost olmuş, birlikte dolaşıyorlardı." Hıçkırıklar adamın konuşmalarını engelliyordu. Ali'de kendini tutamayıp ağlayınca; yaşlı adam zorla ağzından çıkardığı tek tek kelimelerle: "Şimdi kocaman köy üçümüze kalmış. Bana, bir kediyeye ve bir köpeğe. Onlar da biraz önce dolaşmaya çıktılar" dedi. Uzun bir süre konuşmadı. Başını önüne eğdi, eline aldığı bir çöple yumuşak toprağın üzerine bazı çizgiler çizdi.

Ali'nin "Köy halkı ve çocuklarımızın başına ne geldi?" sorusuyla başını kaldıran yaşlı adam: "Onlar Elazığ'a kadar yaya olarak gitmişler. Hiçbiri dönmedi. Oraya yerleştiler. Bana haber gönderdiler, gitmedim. Deli, dediler. Aha şu gördüğün mezarda kalıyorum. Askerler burayı aramazlar diye oğlum için kazdığım mezarı barınak haline getirdim. Köyümü terk etmeyi onuruma yediremiyorum. Bütün çevre köylerimiz boşaldı. Baykuşlara gün doğdu. Yanlış yaptılar; ata toprakları, anılarımız, geçmişimiz, mezarlarımız bu kadar çabuk terk edilmemeliydi. Herkes benim gibi akıllı veya onların deyimiyle deli olsaydı bu topraklar terk edilmezdi" dedi. Ali: "**Gitmem gerekiyor**" deyince, ayağa kalkan yaşlı adam Ali'nin boynuna sarılarak sarsıla sarsıla ağladı. Ağlamaklı bir ses tonuyla: "**Dikkatli ol, buralar yasak bölgelerdir, görüldüğün gibi öldürülürsün, köyün içine girme, bahçelerin arasından köyün arka tepelerine çık, belki hevaleri⁴⁶ oralarda bulabilirsin**" dedi. Ali vedalaşarak yaşlı adamdan ayrıldı. Kavakların arasına dalarak hızla uzaklaştı. Dere suyunu takip ederek köyün arkasındaki tepelere tırmandı. Gözüne kestirdiği ağaçlıklı vadiye doğru nefes nefese koştu. Ağaçların arasına girince durdu. Sağına soluna bakıp biraz daha ilerleyince kocaman bir ağacın gövdesinin yanında büyük kızının kendisini beklediğini gördü. Üzerinde gerilla elbiseleri, elinde uzun namlulu bir tüfek vardı. Koşarak kızını kucakladı. Saçlarından, alnından öptü. Hıçkırarak ağladı. "Dılşa'm nerde? Onu almaya geldim" dedi. Büyük kızı: "Ne diyorsun baba? Yine ne sayıklıyorsun?" diye sorunca: "Dılşa kayıp, onun için buralara kadar geldim. Onu zorla mı kaçırdınız? Neredeyse bana gösterin! Savcıya, valiye dilekçeyle başvurdum; dağa çıktığını söylediler. Annen perişan, kurban olayım kızımı bana geri verin" deyince; büyük kızı babasını iterek: "Baba, kendine gel! Kızın dağa çıkmamış. Savcıda valide yalan söylemiş. Kızını devlet güçleri kaçırmış baba" dedi. Kızının söylediklerine inanmayan Ali: "Devlet kızımı neden kaçırsın? Onun hiç kimseye bir zararı yoktu ki" dedi. Hiddetlenen kızı: „Baba sen bu ülkede yaşamıyormusun? Televizyon izlemiyor, gazete okumuyor musun? Yaşamları boyunca bir kez olsun ellerine silah almamış, hiç kimselere, hiç bir zararları dokunmamış, işlerinde güçlerinde olan, yüzlerce insanın kaçırılıp öldürüldüğünü duymadın mı hiç? Baba sana okuduğun gazetelerin ve kitapların henüz yazmadığı, izlediğin televizyonların dinlediğin radyoların henüz söylemediği gerçekleri anlatayım. Belki o zaman kızının kimler tarafından, hangi amaçla kaçırıldığını öğrenmiş olursun,“ dedi. Biraz düşündü ve şu uzun açıklamayı yaptı: „1990 Yılından sonra Kürdistan halkı, Hakkari, Siirt, Batman, Mardin, Diyarbakır ve ilçelerinde devletin yaptığı baskı ve zulüme karşı ayaklandı. Öğrenciler okulları boykot etti. Esnaf iş yerlerinin kepenklerini kapattı. Köylüler birleşerek şehirlere doğru yürüyüşe

⁴⁶ Gerillaları *kastediyor*

geçti. Çatışmalarda öldürülen gerillaların cenazelerine onbinlerce kişi katıldı. Binlerce kadın ve erkek baskıları protesto etmek amacıyla açlık grevlerine yattı. İnsan hakları ihlallerini komuyuna duyurmak için dernekler kuruldu. Devletin yaptığı baskılara zulme karşı olan Kürdistanlılar, siyasi bir parti kurarak seçime girdiler. Bütün bu gelişmeleri halkın baş kaldırısı olarak değerlendiren devlet, önlemler almaya başladı. Yasal önlemlerle halkın baş kaldırısını engeleyemeyeceğini anlayan devlet, „illegal devleti, „**Ergenekon**⁴⁷“u devreye soktu. Neyi nasıl yapacağını milli güvenlik konseyinin toplantısında karara bağladılar. Bu kararlar hiç bir zaman tam olarak kamuoyuna açıklanmadı. İlerde tarihçilerin **ve araştırmacıların** gün yüzüne çıkaracakları bu kararlar, iki başlık altında toplanabilir: Birincisi, milyonlarca Kürt köylüsünü göçe zorlayarak, kırsal alanları boşaltmak, öbürü ise; Halk hareketine meşru önderlik yapan kişileri ortadan kaldırmaktı. Söz konusu kararlar alındıktan sonra dört ve ya beş milyon insanın göç ettirilmesi planlandı. Şimdiye kadar en azından bir milyon kişi göçertilmiştir. Diğerleri peyder pey göçertilecektir.

Ortadan kaldırılması gereken kişiler konusuna gelince; karar Milli Güvenlik Konseyi'nden çıkar çıkmaz Ergenekon örgütü, Milli İstihbarat Teşkilatı, Türk jandarmasının istihbarat örgütü JİTEM'in bünyelerinde özel birimler oluşturuldu. Ortaklaşa çalışan bu birimler, kendilerinin emirlerini yerine getirecek katil çeteleri örgütledi. Çete üyelerini bulmakta fazla zorlanmadılar. Bunların bir kısmı Milliyetçi Hareket Partisi olarak adlandırılan ırkçı partiden devşirildi. Bir kısmı itirafçılardan; gerisi MİT, polis ve jandarmadan temin edilip özel olarak eğitildi. Bu işleri organize eden Ergenekon kısa bir süre içinde Türk siyasi yaşamına damgasını vurmaya başladı. Önce siyasi partileri ardından mafyayı, kara para işlerini, uyuşturucu ticaretini tekellerine alarak her şeyin üzerine devlet zırhını geçirdi. İşler bu aşamaya kadar gelince, kurbanların listelerini hazırladılar.

Büyük şehirler ve kasabalarda Kürdistan halk hareketine yasal olarak öncülük yapan, insan hakları derneklerinde çalışan, Kürdistan sorununa ilgi duyan, legal partilerde yöneticilik yapan, Türkiye'de yayınlanan gazetelerde Kürt sorunu ile ilgili yazılar yazan ve bu gazeteleri dağıtan, gerilla yakınları, Kürt iş adamları, yurtsever imamların arasından kurbanlar seçildi. Kurbanlar planlı bir şekilde katledilerek, cesetleri paramparça bir halde ya karayollarına bırakıldı ya ölüm tarlalarına ya da mezarlıklara. Korkunç yöntemlerle binlerce kişi öldürüldü. Hiçbirinin faili açığa çıkarılmadı. Zira failleri açığa çıkarması gerekenler bizzat faildi. Gerçeği dile getirmekten çekinen Türk basını bu cinayetlere '**faili meçhul cinayetler**' adını verdi. Senin kızını devlet patentli bu çeteler kaçırdı baba."⁴⁸ Kızının anlattıklarını bir türlü kabul etmeyen Ali: "Ama Dersim'de başka kaçırılacak kimse yok muydu? Neden benim kızımı kaçırdılar?" dedi. "Baba ben yıllardır devlete karşı savaşıyorum. Beni yakalayamadılar veya öldüremediler. Kardeşimi kaçırarak intikam almak istediler. Ayrıca bu olayla Dersimlilere gözdağı vermek istiyorlar."

⁴⁷ Ergenekon: Türk ordusu tarafından kurulmuş, ordu tarafından yönlendirilmiş, gizli bir örgüt.

⁴⁸ Ali'nin kızı kaçırıldıktan beş yıl sonra JİTEM kurucusu Cem Ersever kendi kurduğu çete tarafından öldürülmeden önce, gazeteci Soner Yalçın'a yaptığı itirafta Ali'nin kızının Yeşil tarafından kaçırıldığını söyledi. 1998 yılında Yeşil'in fotoğrafları Türk basınında yayınlanınca; Ali bu fotoğraftaki kişinin Tunceli Alay Komutanı'nın odasındaki Polis memuru Ahmet Bey' olarak tanıtılan kişinin Yeşil yani mahmut yıldırım olduğunu teşhis etti.

"Kız kardeşin kaçırılmadan üç dört ay önce Tunceli Alay Komutanı, beni üç kardeşinle birlikte makamına çağırmişti. Makamında bir polis memuru da vardı. Söz verdi bana, dedi ki: 'Can ve mal güvenliğiniz devletin güvencesindedir.' Buna rağmen bana bu kalleşliği yaparlar mı dersin?" deyince; kızı öfkelenerek Ali'nin üzerine bağırdı. "Onlar düşman baba, onlar katil, kurbanlarını seçmek için sizi çağırılmışlar. Can ve mal güvenliğiniz devletin güvencesindedir derlerken, canınız ve malınız bizim elimizdedir, istediğimiz zaman alırsınız demek istemişler, ama sen ters anlamışsın.

Ben Diyarbakır Cezaevi'nde tutukluymken iç güvenlik amiri Esat Oktay Yıldırım koğuşumuza gelir aç olup olmadığımızı sorardı. Türk devletinin karakterini bilen biz bazı arkadaşlar sessiz kalırdık. Fakat devletin bu karakterini kavramayanlar, Esat'ın sorusuna '**Açız**' diye yanıt verince, Esat, yanındaki çavuşa: '**Oğlum çavuş, bu koğuşa bol bol yemek verin**' talimatını verir dışarı çıkardı. Ardından çavuş yanındaki askerlerle birlikte sopalara sarılarak bize bol bol dayak atarlardı. Aynı oyunu şimdi size oynamışlar baba" dedi. Ali kendini tutamayarak ağladı. Uyanan eşi, kocasını dürterek uyandırdı. Eşine çok kötü bir rüya gördüğünü söyleyen Ali, bütün ısrarlarına rağmen rüyasını anlatamadı.

2

Dılşa'nın kaçırılışının üzerinden on beş gün geçmişti. Aramadıkları yer, başvurmadıkları kapı kalmamıştı. Bu konuda devlet kapıları da kutsal ziyaretler ve nehirler gibi suskundu. Kimseler ağzını açıp tek bir kelime konuşmuyordu. Sadece dedikodular ve rivayetler dolaşıyordu kulaktan kulağa. Kimileri Dılşa'nın düğünü var, Elazığ'lı biriyle kaçmış, salon tutmuşlar düğün hazırlıkları yapıyorlar diyorlardı. Kimileri işyerinde çalışan birinin kardeşi, evlenmek amacıyla kaçırılmış söylentisini yaymışlardı. Kimileri gerillaya katılmak için dağa çıktığını söylüyorlardı. Politik çevreler ise devlete bağlı çetelerden kuşkuluyorlardı. Dılşa'nın babasının kuşkusu da bu yönlüydü ama bunu itiraf etmekten korkuyordu. Kendisine gelen bazı telefonlar bu kuşkusunu arttırıyordu. "Alo" diyordu telefonlar, babası adını söyleyip "Buyur" deyince karşıdaki ses: "Dılşa var ya" deyip telefonu kapatıyordu. Ailenin bütün fertlerinin ruh hali; tedirginlik, korku, kuşku, yılgınlık, merak ve bilinmemeliklerle doluydu. Kimse ne uyuyabiliyor ne yemek yiyebiliyor ne de birbirleriyle konuşuyordu. Dünyaya, insanlara, birbirlerine küsmüşlerdi adeta. Onlara yardım edecek, dertlerine deva olacak kimseler yoktu. Bazı gazeteci ve milletvekilleri olayı duymuşlardı ama Dılşa'nın babası bildiklerini açıklamaktan çekiniyordu.

12 Temmuz günü, Dılşa'nın küçük kız kardeşi Zarife'nin bir hemşire arkadaşı, kolu kırık kardeşini Elâzığ Devlet Hastahanesi'ne tedavi amacıyla götürdü. Burada tanıdığı bir hemşireden kimliği meçhul bir bayan cesedinin morgda olduğunu duydu. Bu haberi Dılşa'nın babasına ilettili.

Babası, annesi, Dılşa'nın iki kız kardeşi, diş doktoru eniştesi, amcası, bir minibüse binerek Elâzığ Devlet Hastahanesi'nin kapısına gitti. Baba hastahanenin girişinde, danışma bölümündeki görevli memura; kızının kaybolduğunu, morgda bir bayan cesedi bulunduğuna dair duyum aldıklarını, cesedi görmek istediklerini söyledi. Telefonla morgdaki görevlilere haberi ileten memur: "Bekleyin size gösterecekler" diyerek babanın dışarda beklemesini istedi.

Önce Dılşa'nın kız kardeşi Bese ile eniştesi morgun mor renkli, kirli kapısından içeri alındı. Gündüz olmasına rağmen ışıklar yanıyor. Oda, morgdan ziyade büyükçe bir kasaphaneye

benziyordu. Çıplak bir çok ceset tahtalardan yapılmış kanlı ranzaların üzerine atılmıştı. Kiminin kolu kopmuş, kimi başsız, kiminin belden aşağısı yoktu. Beyaz nlklere bürünmüş morg görevlilerinin yüzü, morg duvarları gibi soğuktu. Tuhaf duygular yaşayan, yürekleri hızlı atan, morgun sessizliğinde sadece kendilerinin ve görevlilerin ayak seslerini duyan Bese ile eniştesi, bir görevlinin önünde durduğu çıplak bayan cesedinin karşısında donakaldılar. Cesedin gözleri yok, burnu koparılmış, alın derisi kaşlarıyla birlikte soyulmuş, yanakları rmş, dudakları parçalanmış, boynu incelmış, bacakları morarmış, saçları, kulakları kesilmış tanınmaz hale getirilmışti.

Bir vahşet manzarasıyla karşı karşıya olduklarından, duyguları taşlaşmış, gözleri faltaşı gibi açılmış, öylece donmuş birer mumya gibi dikilmışlerdi. Bu ara morg kapısından içeri giren anne, uzaktaki cesedi görünce bir çığlık attı, beddualar ederek cesede doğru koştu. Yanına varınca titrediydi, yaşlı gözleri bulanık görürdü. şuuru tam olarak yerinde değildi. Yüzüne baktı cesedin, güzelinin yüzüne benzer bir belirti bulamadı. Salar, kızının saçları değildi, elma yanakları, kiraz dudakları yoktu bunun.

Cesedin yanına yeni varan Zarife, ablasını ayağının baş parmağından tanıdı hemen ama söyleyemedi, konuşamadı, çığlık da atamadı. Taş kesildi adeta. Eşinin ablasını tanıdığını hisseden diş doktoru, eğilerek cesedin ağzındaki dişlere baktı. Kendi dolgusu olan dişi görünce: "**Dılşa'dır**" dedi. Annenin gözü cesedin ayak parmağındaki bene ilişince: "**Ciğerimi gördüm**" diye bir çığlık attı. Kapıdan yeni içeri giren baba bu çığlığı duyunca, bayılıp yere düştü. Anne cesede sarılıp ağıt yakarken, Dılşa'nın kız kardeşleri "**Kahrolsun sömürgecilik**" diye bağırdı. Diş doktoru susmalarını istedi. Bu arada morgun kapısından içeri giren bir polis, Bese'ye yanaşarak: "**Sana benziyordu**" dedi küçümseyici bir edayla. Yüreğinden vurulmuş gibi titreyen Bese: "**Bana benzediğini nereden biliyorsun katiil, demek ki onu sen öldürdün!**" diye bağırarak polisin üzerine yürürdü. Polisin söylediklerini duyan annenin içindeki korku aniden yok oldu. Dişi bir kaplan kesilip polisin üzerine saldırdı. Ne yapacağını şaşıran polis dışarı kaçtı.

Kapıda yığılmış eşinin kolundan tutup ayağa kaldıran anne yüzüne bakarak: "**Kalk, korkma ve zlme!**" dedi. Kızlarına döndü: "**Bundan sonra hiç biriniz ağlamayacaksınız, cenaze kaldırmıyoruz, düğün yapacağız. Ona göre sevineceksiniz, ağıt değil türküler söyleyeceksiniz. Ablanızın dğnndeymişcesine gleceksiniz!**" dedi cesaret yüklü bir ses tonuyla. Hunharca işlenen bir cinayet, tanınmaz hale gelmiş bir ceset. Buz gibi soğuk ve katil bir devlet. zgrlğe susamış, yüreği kan ağlayan bir millet vardı orta yerde! Devletin savcısı suskun, polisi fail, doktoru gafildi. Bu cinayetin böyle hunharca işlenmesinin tek bir nedeni vardı; o da milletin yüreğine korku salmaktı. Bunun derin bilincine varan anne, kendi içindeki korkuyu bundan dolayı söküp atmıştı. Morgta beklemenin bir yararının olmadığını düşündüğünden, kapıda bekleyen minibüse binerek çarşıya vardılar. Baba kızına tabut yaptırmak için bir marangozhanenin kapısında arabadan indi. Anne ile kızları vitrinlere konmuş gelinliklerin en güzelini satın aldılar. Bu gelinliğin l bir geline giydirileceğini hiç kimseye aktırmadılar. Üzüntülü olduklarını, ilerinin kan ağladığını belli etmediler. Ahmet Kuaför Salonu'na gidip kına satın aldılar. Kuafrn: "**Hayırlı olsun, Allah muradını versin**" sözlerine "**Sağolun, teşekkür ederiz**" diye karşılıklı vererek dışarı ktılar. Minibsle marangozhanenin önüne gelip satın alınan hazır tabutu minibüsün üstüne bağlayarak hastahaneye geri döndüler. Anne; polis ve morg görevlilerinin gözleri önünde l kızına gelinliği giydirip, duvağı ile yüzünü örttü. Kırmızı kurdelasını beline bağladı. İki elini de kurdelanın üstünde, üstüste koydu. zntsn gizleyen baba, bir morg görevlisinden kızının cesedinin bir gün önce Elziğ Asri Mezarlığı'na yakın ormanlık bir alanda bir kolu dışarda, yarı gmll vazivette bulunduğunu öğrendi.

Hazırlanan gelin tabuta konuldu. Tabut, minibüsün üzerine bağlandı. Artık hareket edeceklerdi ki bir görevli: "**Kızınızın eşyaları emanette var, biriniz gelin alın**" deyince anne görevliyle birlikte emanet deposuna gitti. Dörtgen şeklindeki geniş bir odada, bir kaç dolap ve bir masa vardı. Bu

masanın ardındaki sandalyede oturan memur, bir çekmeceyi çıkarıp masanın üzerine koyduğu beyaz bez torbadan kısa kollu, beyaz ipekten dokunmuş kanlı bir gömlek çıkardı. **"Bu gömleği"** dedi. Biraz düşününce gömleği masanın üzerine koyarak elini tekrar torbaya sokup bir küpe ve bir yüzük çıkardı. Anneye uzatarak **"Bu kızınızın küpesi ve yüzüğü"** dedi. Annenin tanıdığı altından küçük küpeyi ve yüzüğü masanın üzerine koydu. İkinci kez kura çeker gibi elini torbaya daldırarak kızının kesilmiş saçlarını çıkardı; devletin ne kadar güvenli olduğunu anneye kanıtlamak istercesine: **"Bu da saçları!"** dedikten sonra, onları da masanın üzerine koydu. Anne yıllarca yıkadığı, taradığı, koklayıp öptüğü saçlara bakarken içi daraldı, ciğerlerinden haykırmak istedi. Ama kendine verdiği sözü hatırlayıp dilini dişlerinin arasına alarak ısırıldı. Üçüncü kez elini torbaya sokan görevli bir saç bağı, ardından tek bir ayakkabıyı çıkardı. En son olarak uzunca bir ipi çıkararak annenin yüzüne baktı: **"Bu ip kızınızın değil. Tahmin ediyoruz ki kızınızı bu iple asmışlar. Bir ara size vermemeyi düşündük sonra vazgeçtik. İnsanlık halidir, belki amı diye saklarsınız dedik"** dedi. Eşyaları torbaya geri koyup anneye vermeden önce bir tutanak imzalandı. Başına soğuk sular boşanıncasına içi ürperen anne, yaşamının en korkunç hediyelerinin(!) bulunduğu torbayı eline alarak dışarı çıktı.

Dersim'e ölüm haberi tez ulaştı. Haberi duyan bazı köylüler şehre indi. Bazı araçlar cenazeyi karşılamak için şehirden ayrıldı. Elazığ'dan bir minibüs, bir yarım otobüs, iki taksiyle yola çıkarılan cenaze; Kovancılar'da bir konvoyla dönüştü. Tunceli şehrini korkudan adeta kuşatma altına alan özel timler, komandolar, asker ve polisler şehrin giriş ve çıkışlarını, ana yolları, ara sokakları tutmuşlardı. Stratejik bazı tepelere uzun namlulu silahlar yerleştirilmiş, Tunceli-Elâzığ karayolunun şehre giriş kavşağında iki tankla mevzilenmişlerdi. Üstten olağanüstü emirler aldıkları belli olan askerlerin yüzünden korku ve endişe okunuyordu. Sert ve acımasız görünmeleri, korku ve endişelerini gizleyemiyordu. Şehir girişinin virajından çark eden araçlar, Dışa'nın annesinin isteği üzerine kornalarını çalmaya başladı. Düğün alayı gibi çarşıya giren konvoy, Palavra Meydanı'ndaki korku sessizliğini kornaların sesleriyle boğdu. Bu durumu algılayan araba sahipleri arabalarına atlayarak, çılgınca kornalara basarak konvoyun ardına takıldı. Palavra Meydanı'ndan Tunceli Lisesi'ne doğru uzanan anacaddeye giren haykırıyordu: "Boyun eğdiğiniz, korkunuzun kölesi olduğunuz, birbirinizi ispiyonladığınız, bir türlü birleşemediğiniz yeter artık!" Bu mesajı önce esnaf aldı. Tek bir merkezden emir alınmışçasına bütün iş yerlerinin kepenkleri, zalimlerin yüzüne inen bir tokat, kendi korkularına vurulan bir tekme gibi indi. Esnafın bu tavrına ve hala sokaklarda cesaret yüklü sesleriyle bağırarak arabaların kornalarına destek vermek amacıyla şehirde çalışan bütün işçi ve memurlar iş bırakma eylemi başlatarak sokaklara döküldü. Zincirleme bir trafik kazası gibi veya ardarda gelen deniz dalgaları gibi işçi ve memurlardan sonra kadınlar ve çocuklar da sokaklara indi. Rengarenk giysileriyle sokakları süsleyen kalabalıklar, Dışa'nın babasının evinin bulunduğu Alpdoğan Mahallesi'ne doğru akmaya başladı. Burada korna sesleri susunca, Tunceli'nin bütün mahallelerinde; zılgıt, şiir, marş, türkü ve slogan sesleri yükseldi. Kitle artık bendini yıkmış bir nehir, yetmiş yıllık kahrolası korkusunu yenmiş binlerce yürekti. Herkesin kendine göre bir yarası vardı. Kimi kardeşini yitirmişti kimi dayısını. Kiminin kızı tutsaktı kimisinin oğlunun kemikleri işkencehanelerde kırılmıştı. Kimi ana yirmi yıldan beri oğlunu görememişti. Kimi kadın çocuklarını babasız büyütmişti. Dört dağ arasındaki bu şehirde açık bir hapisane hayatı yaşamışlardı. Türküleri yasak, ulusal renkleri suçtu. Çarşıda istedikleri eşyayı istedikleri kadar satın alamazlardı. İzinsiz misafir bile ağırlayamazlardı. Ölülerinin cenazelerini bile alamaz, onlar için ağlayamazlardı. Dışa'nın masum naaşı, sihirli bir değnek gibi kitlelerin yıllardır içine hapsedildiği bütün kalıpları yıkmıştı. Tunceli tarihinde kimse ne böyle kalabalık bir düğüne ne de şiirlerin, türkülerin okunduğu, halayların çekildiği böyle bir cenaze törenine rastlamıştı.

Şehrin bütün mahallelerindeki insanlar, Alpdoğan Mahallesi'ne akın edince büyük bir kalabalık oluştu. Meydanlarda, sokaklarda kadın, erkek, genç, ihtiyar ve çocuklar kolkola girerek halay çekmeye başladı. Halayın eşliğinde türküler söylendi, şiirler okundu. Öylesine güzel, öylesine içten okunuyordu ki bu şiirler sanırdın ki; dünyanın en iyi şairleri bu mahalleye gelmişti. Sanki bu insanlar iki saat önceki itifaksız ve korkak insanlar değildi. O kederli, suskun, çaresiz insanların derilerinin içinde yepyeni insanlar türemişti. Herkes korkusuna karşı bir zafer kazanmış, kendini öldürmüştü. Zaten bunun zaferini kutluyorlardı. Bu zaferin şerefine türküler söyleyip halaylar çekerek yeni doğuşlarını kutluyorlardı. Onların zebanileri şaşkın ve endişeliydiler. Hiçbir şey yapamamanın çaresizliğini yaşıyorlardı sokaklarda. Yüreklarını korku bürümüşü, gözleri kin doluydu, tetiklerdeki parmakları titriyordu. Ektikleri korkunun cesaret olarak boy verdiğini görüyorlardı. Koydukları kuralların kaldırıldığını, yasak dedikleri herşeyin serbest olduğunu şaşkınlıkla izliyorlardı. Onbinleri; isyancı, bölücü, kanun ve yasa düşmanı olarak görmüşlerdi. Artık hiçbir şey yapamayacaklarını kendileri de biliyorlardı. Yıllardır korku tahtı üzerinde saltanatlarını kurmuşlar, bugün tahtlarının altındaki korku yok olunca alaşağı olmuşlardı.

Kitlelerin ruh hali bambaşkaydı. Herkesin gözlerinde cesaretle birlikte sevinç okunuyordu. Küskün olanlar birbirleriyle kucaklaşıp barışıyorlardı. Daha önce birbirine selâm vermeyenler kol kola girerek halay çekiyor, direniş türkülerini söylüyorlardı. Kadınlar sevinç zılgıtlarıyla yeri göğü inletiyordu.

Dılşa'nın annesinin yüzü gülüyor yaralı yüreğine onbinlerin getirdiği sevinç merhemini sürüyordu. Herkesin yüreğinde kendi cesaretini görünce, bundan gurur duyuyordu. Delalının ellerine kına yakıyor, onu üzüntülü ruh haliyle izleyen kadınlara, kızının yakın arkadaşlarına ve komşularına moral vermeye çalışıyordu.

Kına işini bitirince tabutun içine kızının çeyizliği olan yorganı serdi. İki üç kadının yardımıyla gelinlik giydirilmiş kızını tekrar tabuta koyarak kapağını kapattı. Gençlerin getirdiği sarı, mavi, kırmızı kurdelaları tabuta sardı. Kızının kanlı gömleğini alarak hızla tabuttan uzaklaştı. Kendisini izleyenlerin şaşkın bakışları altında Alpdoğan Mahallesi'nden ayrıldı. Tunceli köprüsünün altındaki Gole Xızır'a doğru hızlı adımlarla yürüdü. Oraya vardığında suyun tam kıyısında koltuğunun altındaki Dr. Munzur'un Dılşa'ya hediye ettiği beyaz ipek gömleği eline alarak şöyle haykırdı:

"Ya Munzur Baba, kızımın kanlı gömleğini getirdim sana.

Bu davayı sana havale ediyorum.

Artık sabrını taşırırsana.

Ey Munzur Baba, bizi en az bizim kadar tanırırsın

Bütün sırlarımı bilirsin.

Göremediklerimi de görürsün.

Bundan dolayı dünyada ve ahirette tanışmızsın

Benim sabrım taşı.

Bütün Dersim halkı korku duvarlarını aştı" diyerek kanlı gömleği suya attı. Ölü ve beyaz bir güvercin gibi bir müddet suyun üzerinde yalpalanan kanlı gömlek, Dr. Munzur' un mendiline ulaşmak istercesine akıntuların sırtına binerek gözden kayboldu. Dılşa'nın annesi eve döndüğünde tabut; zılgıt ve alkışlar eşliğinde eller üzerinde taşınarak bir araca konuldu. Şehirde mevcut

bulunan otobüsler, kamyonlar, dolmuşlar, taksiler ve traktörlerin büyük bir kısmı, ne kadar insan alabildiyse, alarak Dılşa'nın doğduğu köye doğru yola çıktı.

4

Tunceli-Merkez-Çiçekli nahiyesine bağlı bu köy, etrafı ormanlıklı tepelerle çevrili bir çukurda kurulmuştu. Karşılıklı iki sıra halinde taş duvarlı, toprak damlı on yedi evden oluşmuştu. Evlerin ortasındaki çeşmenin iki demir borusundan gürül gürül soğuk bir su akıyordu. Bu suyun ulaşabildiği yerlerde kavak, söğüt ve elma ağaçları dikilmişti. Binalar genellikle iki katlıydı; alt katları hayvan ahır, üst katları ev olarak kullanılıyordu. Köyün geçmişi hakkında kimse kesin bir tarih söyleyemiyordu. Yalnız Dılşa'nın babası Ali'nin evinin önündeki koca ceviz ağacının yaşı, iki yüz yılın üzerinde olduğu tahmin ediliyor, bu da köyün tarihinin ceviz ağacının yaşından daha eski olduğunu gösteriyordu. Köyü çevreleyen pek çok tepe ve ormanlık alan vardı. Tepelerdeki büyük ve yaşlı meşe ağaçları, köylülerce kutsal bir ziyaretgâh olarak kabul ediliyorlardı. Ağaçlara kimse dokunmuyor ama buğday ve arpa ekimine uygun bazı düzlüklerdeki ormanlıkların kesilerek tarla haline getirildiği hemen farkediliyordu. Pilvenk Aşireti'ne mensup köy halkının soy kökü, Dersim katliamından sağ kalan Dılşa'nın dedesi ve kardeşlerine dayanıyordu. Sonradan doğan çocuklar ve çoğu başka aşiretlerden alınan gelinlerden doğanlarla birlikte köyün nüfusu yüz elli kişiyi bulmuştu. Hayvancılık ve tarımla geçinen köylülerin bir kısmı zamanla şehirlere göç etmiş ama köyle ilişkilerini tam olarak koparmamıştı. Araç konvoyu köye girdiğinde Dılşa'nın doksan yaşındaki ninesi, Dılşa için kazılmış mezarın bitişiğindeki kocasının mezarının başında oturmuş ağlıyordu. Başında yaşlı Kürt kadınlarının taktıkları bir kofi, üzerinde siyah bir yas elbisesi vardı. Dünyanın bütün acıları toplanıp yüz hatlarına yerleşmişti. Yüksek ve gür sesi yakın kayalardan yankılanıyordu. Arabalardan inen kalabalıklar Dılşa'nın ninesinin etrafında toplanınca, sesini daha da yükselterek mezardaki kocasına Kurmanci diliyle torunu için şöyle ağıt yakıyordu:

**"Dawıdooo, Dawıdooo, kıyamet koptu Dawıdo
Ciğerim yandı, kalbim durdu Dawıdo.
Dizimin dermanı kesildi. Gözümün ferî söndü Dawıdo, Dawıdo
Hele mezarından bir kalk Dawıdo. Şöyle çevrene bir bak Dawıdo.
Bütün Dersim aşiretleri köyüne geldi Dawıdo.
Torununu sana misafir getirdi Dawıdo, Dawıdo
Meleşinin her tarafı kanlıdır Dawıdo. Başı, gözün yaralıdır Dawıdo.
Kolları kırık, elleri kınalıdır Dawıdo.
Gelinlik giyinmiş bir ölüdür Dawıdoo, Dawıdo
Eski Dersim geri geldi Dawıdo.
Zalim yine çevreyi sardı Dawıdo.
Yaşlı, genç ayağa kalktı Dawıdo.
Sanma ki mavzerin gömülü kaldı Dawıdo, Dawıdo."**

Dılşa'nın ninesini dinleyen onbinlerce kişi gözyaşları dökmüştü. Dılşa bu köyde doğmuş ve çocukluğunu bu köyde yaşamıştı. Annesinin dilinden ilk Zazaca kelimeleri bu köyde öğrenmişti. Burada yaşlıları çocuklarla evcilik oyunları oynamış, burada birbirleriyle dövüşen çocukların kavgalarına müdahale etmiş, barışı sağlayamayınca oturup ağlamıştı. Burada vıcık vıcık kırmızı çamurdan ilk oyuncak bebeklerini yapıp güneşte kurutmuştu. Yine bu köyde, keçi kesen eli bıçaklı amcasını görünce; kan korkusundan düşüp bayılmıştı. Burada annesi saçlarını taramış, ardından kırk örük örecek, örüklerinin ucuna mavi, kırmızı, sarı boncuklar bağlamıştı. Burada ilk hastalandığı zaman doktora değil de; tepedeki ulu ağaca iyileşmesi için götürülmüştü.

Yedi yaşına girince, şehirde yaşayan babasının yanında okula gitmiş, ama yaz aylarında köyüne dönerek arkadaşlarıyla birlikte sevimli kuzularını otlatmaya götürmüş, ağaçlara tırmanmış, küçücük ellerine dikenler batmış, her eve dönüşünde annesine etek dolusu böğürtlen veya kuşburnu getirmişti. Güzel sesiyle ilk şarkılarını bu köyde söylemiş, doğayı ve insanları sevmeyi bu köyde annesinden öğrenmişti. Dılşa aynı özelliklerini koruyarak hiç bozulmadan, yüzlerce araçtan oluşan konvoyun eşliğinde binlerce kişinin ağzıyla söylenen şarkılar ve türkülerle yine bu köyün mezarlığına gömülmüştü.

Ve şimdi köyün evlerine bakan karşı tepenin yamacındaki mezarın üzerinde, duvarları ve çatısı mermerden yapılmış küçük bir ev var. Penceresinde de gece gündüz, günümüzün karanlığına inat, geleceğimizin ışığı gibi iki adet mum yanar. Köye uğrayanalar bu iki muma bakıp Dılşa ile Munzur'u birlikte anar.

Munzur:

"Sevgilim kitap bitti. Mameki'ye varmak üzereyiz. Bu öykü halk arasında anlatılırdı ama burada çok değişik anlatılmış, duygularım allak bulak oldu. Bekaa vadisindeki iskeletlerle ilgili bilimsel bir araştırmayı okumuştum. O bölümü okuyunca sana izah etmeyi düşündüm. ama kitabı bitirmek istediğim için şimdi söyleyeyim: Bağımsızlıktan sonra hükümetin kurduğu uluslararası insani komite yalnız Bekaa'da değil, ülke içinde ve ülke dışında onlarca toplu mezar buldu. Buralarda binlerce iskelet çıktı. Bu iskeletler Türkiye, Suriye ve onlara bağlı çeteler tarafından katledilen yurtseverlere aitti. İnsani komite, hangi iskeletin kime ait olduğunu saptamak istedi. İlk önce bütün eyaletlerin başkentlerinde birer DNA bankası kuruldu ve komite, iletişim araçları vasıtasıyla halka çağrıda bulundu. Bu çağrılarının ardından bağımsızlık öncesi yakınlarını kaybedenlerin birinci dereceden akrabaları bankalara başvurarak DNA örneklerini verdiler. İnsani komite, kemiklerden alınan DNA'larla ailelerden alınan DNA'ları karşılaştırarak katledilenlerin kimliklerini tesbit edince, iskeletleri ailelerine teslim etmişler" dedi.

Dılşa:

"Birinci dereceden akrabaları sağ olmayanların kimlikleri nasıl tesbit edilmiş?"
"Akrabalarının kemiklerinin DNA'ları alınmı"

Dılşa "Sana bir önerim var!"

Munzur:

"Söyle."

Dılşa:

"Yarın birlikte Dılşa'nın köyüne gidip mezarının penceresinde iki mum yakalım. Öbür gün Ağpanos Vadisi'ne uğrayıp en yüksek uçurumunun tepesine iki adet gül bırakalım" dedi. Dılşa'nın önerisini olumlu bulan Munzur:

"Tamam. Ağpanos Vadisi'ne gittiğimizde Dr. Munzur Hastahanesi'ni de ziyaret edelim. Burada sana söz veriyorum okulu bitirirsem, o hastahane doktor olarak çalışacağım" dediğinde, tren Mameki Garı'na girdi.

www.arsivakurdi.org